

การศึกษาค่าเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล: กรณีศึกษา
วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
พฤษภาคม 2552

การศึกษาค่าเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล: กรณีศึกษา
วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

พฤษภาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาคำเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล: กรณีศึกษา
วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
พฤษภาคม 2552

ธนารัฐ มีสวຍ. (2552). การศึกษาการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล: กรณีศึกษาวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อ่อมเดือน สดมณี, อาจารย์ ดร.สุภาพร ธนะชานันท์.

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง และ 2) เพื่อศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมทางสังคมและลักษณะทางจิตที่เป็นสาเหตุของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง โดยพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง จำนวน 18 ราย สำหรับเครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ส่วนในการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ลักษณะของนักศึกษาที่มีการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง มีทั้งหมด 7 ลักษณะ ได้แก่ 1) ให้ความเคารพในตัวเองที่มีความหลากหลายแตกต่างกัน 2) ยอมรับในความสามารถและสถานภาพของตนตามความเป็นจริง 3) กล้าคิดกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง 4) สามารถพูดถึงข้อผิดพลาดหรือปมด้อยของตนเองได้อย่างตรงไปตรงมา 5) ชอบสั่งสมประสบการณ์ที่ทำทลายความสามารถ 6) พยายามพิสูจน์ความสามารถของตนเมื่อถูกตำหนิ และ 7) สามารถประนีประนอมเอาความต้องการของผู้อื่นและของตนเองไว้ร่วมกันได้

ในส่วนของลักษณะสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นสาเหตุของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษา พบว่า มี 3 สาเหตุหลัก ได้แก่ 1) การถ่ายทอดทางสังคม 2) อิทธิพลกลุ่มอ้างอิง และ 3) การสนับสนุนทางสังคม กล่าวคือ ในการถ่ายทอดทางสังคม สามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันครอบครัว 2) การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันศาสนา และ 3) การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา โดยในการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันครอบครัว คือ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและรักสนับสนุนมาก และมีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว สำหรับการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันศาสนา เป็นการได้รับการสั่งสอนอบรมจากพระสงฆ์ให้รู้จักว่าอะไรคือคุณค่าที่ดีงามและไม่ดีงาม ส่วนการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา เป็นการศึกษาที่ได้รับการปลูกฝังให้รู้จักการพึ่งตนเองและรู้จักความพอเพียงอันส่งผลต่อความพึงพอใจในตนเอง รวมถึงการได้รับความรัก ความจริงใจ และความเอาใจใส่จากอาจารย์ ส่วนสาเหตุด้านอิทธิพลกลุ่ม

อ้างอิง เป็นการได้รับอิทธิพลจากบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลในสังคมอันเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ สื่อยังมีอิทธิพลในลักษณะของการเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาคิดว่าสื่อนั้นมีคุณประโยชน์หรือมีโทษต่อตนเองอย่างไร และสำหรับสาเหตุด้านการสนับสนุนทางสังคม เป็นการที่นักศึกษาสามารถรับรู้ได้ว่าสังคมที่มีแต่คนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นสังคมที่สนับสนุนบุคคลที่เห็นคุณค่าแท้ในตนเอง

สำหรับสาเหตุในด้านลักษณะทางจิตที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษ พบว่า มี 5 สาเหตุ ได้แก่ 1) การยอมรับตนเอง 2) การเคารพตนเอง 3) ความเชื่อในผลของการกระทำของตนเองและทำนายผลนั้นได้ล่วงหน้า 4) ความมุ่งมั่นตั้งใจและอดทนที่จะฝ่าฟันอุปสรรค และ 5) ความเชื่อทางพุทธ โดยสาเหตุด้านการยอมรับตนเอง แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การยอมรับในความสามารถที่จะตัดสินใจกระทำ 2) การยอมรับในความสามารถที่เป็นข้อจำกัดของตน และ 3) การยอมรับในความสามารถที่จะเกิดข้อผิดพลาดหรือความพ่ายแพ้ โดยผลจากการยอมรับตนเองนี้ทำให้เกิดความพึงพอใจในตนเอง และมีลักษณะเด่นที่แสดงออกมา ได้แก่ ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเองสูง การไม่พยายามใช้เหตุผลเข้าข้างตนเอง และการไม่ปกป้องความผิดหรือข้อจำกัดของตนเอง ส่วนสาเหตุด้านการเคารพตนเอง เป็นความรู้สึกมีคุณค่าในความสามารถของนักศึกษา ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) ความรู้สึกในคุณค่าของความสามารถตามบทบาทหน้าที่ 2) ความรู้สึกในคุณค่าของความสามารถด้านความชอบและความถนัด 3) ความรู้สึกในคุณค่าของความสามารถในการใช้ชีวิตอย่างมีอิสระ และ 4) ความรู้สึกในคุณค่าของความสามารถที่จะปฏิเสธแรงโน้มหรือคุณค่าภายนอก ซึ่งผลจากการเคารพตนเองจะทำให้นักศึกษามีความรู้สึกภาคภูมิใจและมีความสุขในชีวิต โดยลักษณะที่แสดงออกมา ได้แก่ การให้เกียรติตนเอง ความหยิ่งในศักดิ์ศรี และความต้องการพึ่งตนเอง ส่วนความเชื่อในผลของการกระทำของตนเองและทำนายผลนั้นได้ล่วงหน้า เป็นสาเหตุที่สนับสนุนการยอมรับตนเอง คือมีความเชื่อมั่นและยอมรับในความสามารถของตนเอง โดยลักษณะเด่นที่แสดงออกมาก็คือ ความรับผิดชอบและยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง และสาเหตุด้านความมุ่งมั่นตั้งใจและอดทนที่จะฝ่าฟันอุปสรรค คือ นักศึกษามีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ฝ่าฟันต่อการเรียน การทำงาน และสาเหตุด้านความเชื่อทางพุทธคือ นักศึกษามีความรู้และความเชื่อในคำสอนทางพระพุทธศาสนาค่อนข้างดี โดยเฉพาะการยึดถือคำสอนที่สนับสนุนการพึ่งตนเอง และการละทิ้งคุณค่าภายนอกตนเอง

A STUDY OF AUTHENTIC SELF-ESTEEM OF UNDERGRADUATES AT RAJAMANGALA
UNIVERSITY OF TECHNOLOGY: A CASE STUDY OF THAI TRADITIONAL MEDICINE
COLLEGE AT RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY THANYABURI

Presented in Partial Fulfillment of the Requirement for the
Master Degree in Applied Behavioral Science Research
at Srinakharinvirot University

May 2009

Thanarat Meesuai. (2009). **A Study of Authentic Self-Esteem of Undergraduates at Rajamangala University of Technology: A Case Study of Thai Traditional Medicine College at Rajamangala University of Technology Thanyaburi.** Master of Science (Applied Behavioral Science Research). Bangkok: Srinakharinwirot University. Thesis Supervisory Committee: Assist.Prof.Dr. Omduean Sodmanee, Dr. Supaporn Thanachanun.

This research was conducted as a qualitative research that has two objectives: 1) to study characteristics of students with authentic self-esteem and 2) to study psychological and social factors as the caused of authentic self-esteem. Area of this study is Thai Traditional Medicine College at Rajamangala University of Technology Thanyaburi. Key informants were undergraduate year 1-4 students with major in Applied Thai Traditional Medicine, enrolled in second semester of 2008 academic year. The purposive sampling method was used to select a sample group of 18 key informants. Data was collected by in-depth interview and focus group discussion. Content analysis was used to analyze qualitative data.

The results found that there are 7 characteristics of students with authentic self-esteem as follows: 1) respect for others with diverse characteristics, 2) accept our ability and status in fact, 3) dare to think and do the right thing, 4) ease in talking of our mistakes or shortcomings with directness, 5) like to accumulate experience as a challenge of life, 6) attempt to prove our ability when was to blamed, and 7) can compromise altogether about oneself and the other's needs.

The social environment factors found 3 causes that effect to authentic self-esteem as follows: 1) socialization, 2) reference group influence, and 3) social support; the socialization consist of: 1) family socialization, 2) religious socialization, and 3) school socialization. Family socialization can divide as reasoning and love & support rearing practices, and good family relation. Religious socialization is receiving instructions from the Buddhist priest to know what is good and bad worth. School socialization is established to know how to self-reliance and having adequateness which effect to the contentment in oneself, include receiving love and paying attention from the teacher. In the factor of

reference group influence, is receiving influence from family insider or social insider who have a good model in the way of life. Besides, mass media still has great influence to help to think that how mass media has the advantage or punishment to oneself. Social support factor is acknowledged that the social that has the most assistant who help and give honor each other, is support persons who have authentic self-esteem.

In the psychological factor that effect to authentic self-esteem, found that there are 5 factors as follows: 1) self-acceptance 2) self-respect 3) belief in the result of actions and can predict it 4) the will and having patience to cope with the problem, and 5) Buddhist belief. Self-acceptance can divide in 3 characteristics as follows: 1) acceptance in the ability to decide to do 2) acceptance in the ability that has the limitation of oneself and 3) acceptance in the ability that can make a mistake or defeat. Results from this acceptance causes to the contentment in oneself and it has the dominant feature that express to others, for example, honoring the self, taking responsibility in oneself, don't be rationalization, and don't protect the mistake or the limitation of oneself. Self-respect is feeling worthy in the ability of a person, which divide in 4 conditions as follows: 1) feeling worthy of the ability of role and duty 2) feeling worthy of the ability of liking and skill 3) feeling worthy of the ability in free living, and 4) the feeling worthy of the ability to deny the bending power or outside worth. Self-respect can make a student has the pride and happy in the life, for the character that express to others, for example, honoring the self, pride in the dignity, and require self-reliance. To belief in the result of actions and can predict it, is the factor that support self-acceptance, which means having the confidence and admitting our ability, the dominant feature that express to others is taking responsibility and admit the result of actions. The will and having patience to cope with the problem is the will, intending, and paying attention to the education and work. Buddhist belief is having a good knowledge and the belief about the Buddhism, especially the doctrines that support self-reliance and deny outside worth.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาค่าการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล: กรณีศึกษา
วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ของ

ธนาวิฐ มีสวอย

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ พฤษภาคม พ.ศ. 2552

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อ้อมเดือน สดมณี)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รุ่งสรวรรค์ วรรณสุทธิ์)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร. สุภาพร ณะชานันท์)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อ้อมเดือน สดมณี)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร. สุภาพร ณะชานันท์)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร. จรัส อุ่นจิติวัฒน์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความความกรุณาอย่างสูงยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อ้อมเดือน สดมณี ประธานที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.สุภาพร ธาระชานันท์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่สละเวลาอย่างมากด้วยความปรารถนาดีอย่างแท้จริง ในการให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และให้ความรู้แก่ผู้วิจัยตลอดมา ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง มา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ คุณฐาศุภกร จันประเสริฐ (พี่เอ) ที่คอยให้คำปรึกษาและช่วยเหลือผู้วิจัยในการลงนามเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่ต้นจนจบ และขอขอบพระคุณครอบครัวจันประเสริฐ คุณบัวมา เกตุอ่ำ (พี่กุ่ม) และพลเอกเรวัต สดมณี ที่ได้ให้ทั้งคำปรึกษาและให้การสนับสนุนด้านต่างๆ ในการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์รุ่งสรวรรค์ วรรณสุทธิ คณะผู้บริหารและคณาจารย์จากวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเอื้อเฟื้อสถานที่ในการเก็บข้อมูล และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขอขอบคุณน้องๆ นักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ทั้งหมด ที่ให้การสนับสนุนข้อมูลต่างๆ ด้วยความเต็มใจ

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์จากสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ทุกท่าน ที่กรุณาอบรมสั่งสอน และให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการทำปริญญานิพนธ์ รวมถึงพี่น้องร่วมสถาบันฯ โดยเฉพาะเพื่อนๆ พี่ๆ ภาคพิเศษรุ่นที่ 5 ทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันเสมอมา

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ชายและน้องสาวของผู้วิจัยที่คอยเป็นกำลังใจให้ตลอดมา ด้วยความรักยิ่ง

ธนารัฐ มีสวอย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ปัญหาการวิจัย.....	4
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดเกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง.....	6
ธรรมชาติของการเห็นคุณค่าในตนเอง.....	6
ความต้องการเห็นคุณค่าในตนเอง.....	8
ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง.....	9
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง.....	10
พฤติกรรมที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าในตนเอง.....	14
ปัญหาของการวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง.....	19
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง.....	22
การได้มาซึ่งการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง.....	24
การเห็นคุณค่าแท้ในตนเองกับการเห็นคุณค่าเทียมในตนเอง.....	25
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคม.....	27
แนวคิดเรื่องการถ่ายทอดทางสังคม.....	27
แนวคิดเรื่องการอบรมเลี้ยงดู.....	29
แนวคิดเรื่องการสนับสนุนทางสังคม.....	32
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิต.....	34
ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ.....	34
แนวคิดเรื่องลักษณะทางพุทธ.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง.....	40

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
งานวิจัยช่วงก่อนปี พ.ศ. 2543.....	40
งานวิจัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-ปัจจุบัน.....	42
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	43
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	45
พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา.....	45
ผู้ให้ข้อมูล (Key Informants).....	45
ขั้นตอนในการวิจัย.....	45
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	46
การตรวจสอบข้อมูล.....	48
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย.....	50
ประวัติของวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย.....	50
คุณค่าและความสำคัญของการศึกษาวิชาการแพทย์แผนไทย.....	52
หลักสูตรการเรียนการสอนวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์.....	52
ตอนที่ 2 สภาพทั่วไปของนักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์.....	54
ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์.....	54
สาเหตุของการเข้าศึกษาวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย.....	56
คุณลักษณะเด่นของนักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์.....	58
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์นิยาม ลักษณะและสาเหตุของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง..	62
การเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง: นิยามจากมุมมองและทัศนะของนักศึกษา.....	62
ลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง.....	66
สาเหตุของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง.....	71

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
สภาพแวดล้อมทางสังคม.....	71
ลักษณะทางจิต.....	76
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	84
สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล.....	84
ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์.....	84
ความหมายและลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง.....	86
สาเหตุของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง.....	88
ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ.....	91
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	92
บรรณานุกรม.....	94
ภาคผนวก.....	105
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	144

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภาพแสดงโครงสร้างอัตรากำลังและการทำงานในตนเอง.....	7
2 บริเวณทางเข้าวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย.....	108
3 ป้ายทางเข้าวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย.....	108
4 อาคารเรียน.....	109
5 บริเวณด้านหน้าอาคารเรียน.....	109
6 บริเวณด้านข้างอาคารเรียน.....	109
7 บรรยากาศการเรียนการสอนวิชากายวิภาคศาสตร์.....	110
8 การฝึกปฐมนิเทศน์วิชาเภสัชพิษวิทยา.....	110
9 การฝึกปฏิบัติทางเคมี วิชาเภสัชเคมีเครื่องสำอางค์.....	110
10 การฝึกเก็บสมุนไพร.....	111
11 การฝึกทดสอบทางชีวภาพของสมุนไพร.....	111
12 การฝึกเตรียมอุปกรณ์ปลอดเชื้อสำหรับการทดสอบทางชีวภาพ.....	111
13 การฝึกใช้เครื่องวัดเส้นยาสำหรับกระบวนการผลิตยาลูกกลอน (ยาเม็ด).....	112
14 การฝึกนวดรักษาสายราชสำนักสำหรับผู้ป่วยที่มีอาการปวดกล้ามเนื้อหลัง.....	112
15 การฝึกนวดรักษาสายราชสำนักสำหรับผู้ป่วยที่มีอาการปวดส่วนบนของร่างกาย....	112
16 การฝึกประคบด้วยสมุนไพรสดหลังจากการนวดรักษาเพื่อบรรเทาอาการปวด.....	113
17 การฝึกวัดความดันโลหิตสำหรับการตรวจร่างกายเบื้องต้น.....	113
18 การฝึกนวดประคบหลังคลอด วิชาผดุงครรภ์แผนไทย.....	114
19 การฝึกนวดประคบหลังคลอดกับผู้ป่วยจริง.....	114
20 การฝึกดูแลหลังคลอดโดยการทับหม้อเกลือเพื่อช่วยให้มดลูกเข้าอู่ได้ดี.....	114
21 การจัดบูรณอกสถานที่ของนักศึกษา ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล คลองหก..	115
22 การจัดบูรณอกสถานที่ของนักศึกษา ณ เมืองทองธานี.....	115
23 การฝึกนวดกับผู้ป่วยจริงจากการจัดกิจกรรมอาสาสมัครอกสถานที่.....	115

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

“คุณค่าในตนเอง” เป็นความต้องการของมนุษย์ทุกๆ คน ที่เกิดจากการประเมินคุณค่าของตนเอง เป็นความรู้สึกที่รับรู้ในคุณค่าและความสามารถของตนเองได้ด้วยตนเอง เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของจิตใจ ทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่าและสามารถบ่งชี้คุณภาพชีวิตของบุคคลได้ (พรรณราย ทรรศนะประภา. 2548: 293) ความต้องการเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem needs) เป็นความต้องการของมนุษย์ในขั้นที่ 4 ตามทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs) ที่มีความสำคัญต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมของบุคคลเป็นอย่างมาก โดยความต้องการเห็นคุณค่าในตนเองนี้ มาสโลว์ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก เป็นการเห็นคุณค่าในตนเองที่เกิดจากการยอมรับนับถือตนเอง (self-respect) คือ มีความพึงพอใจในตนเอง มีความเข้มแข็ง มีความสามารถ มีความเชื่อมั่น และมีความเป็นอิสระ อีกส่วนหนึ่ง เป็นการเห็นคุณค่าในตนเองที่เกิดจากการเป็นที่ยอมรับนับถือของผู้อื่น (esteem from others) คือ ความมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีชื่อเสียง มีตำแหน่ง มีอำนาจ เป็นต้น (อรชุนมา พุ่มสวัสดิ์. 2539: 13)

ปัจจุบัน เยาวชนกำลังอยู่ในสังคมที่มีนิสัยชอบปกป้องตนเอง (ego oriented) มีความรู้สึกต่อคุณค่าในตนเองสูงมาก มีความรู้สึกต่อความเป็นอิสระ ความภาคภูมิใจ และความมีศักดิ์ศรีค่อนข้างลึกซึ้ง ทำให้ไม่สามารถอดกลั้นได้เมื่อความเป็นตัวตนถูกระทบกระทบกระทั่ง และมักจะแสดงอารมณ์รุนแรงโต้ตอบได้ง่าย (Komin. 1991: 161) เหตุการณ์ที่วัยรุ่นใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา จึงเกิดขึ้นบ่อยครั้งในขณะนี้ โดยจากสถิติพบว่า เพศหญิงเมื่อผิดหวังในความรักมักก่อเหตุที่ไม่สมควรมากกว่าเพศชาย แต่เพศชายจะใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหามากกว่า เช่น การฆ่า หรือทำร้ายตนเอง หรือผู้อื่นจนบาดเจ็บสาหัส โดยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ นักจิตวิทยากล่าวว่าเป็นเรื่องของศักดิ์ศรี เมื่อตนเองถูกทิ้ง หรือตีจากก็รู้สึกที่ตัวเองเสียศักดิ์ศรี ขาดสติยังคิด และใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา (วัลลภ ปิยมโนธรรม. 2551: ออนไลน์) นอกจากนี้ ยังมีความรุนแรงอีกรูปแบบหนึ่งที่นักวิชาการชี้ว่าเป็นปรากฏการณ์เฉพาะของวัยรุ่นไทย ก็คือการ “ยกพวกตีกัน” ซึ่งข้อมูลการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ระบุว่า “นักเรียนยกพวกตีกันมีเฉพาะเด็กไทยชาติเดียว” โดยข้อมูลจากสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ที่เคยรวบรวมสถิติเรื่องนี้เมื่อปี พ.ศ.2547 พบว่าเพียงระยะเวลา 11 เดือน ระหว่างเดือน ตุลาคม 2546–สิงหาคม 2547 มีเหตุการณ์วัยรุ่นยกพวกตีกันมากกว่า 3,000 ครั้ง โดย ดร.อมรรวิชัย นาครทรรพ ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ กล่าวว่า สาเหตุความ

รุนแรงในวัยรุ่น ประการหนึ่งที่สำคัญคือ เกิดจากภาวะ “ศักดิ์ศรีบกพร่อง” จึงทำให้วัยรุ่นอยากอวดศักดิ์ศรีด้วยการแสดงถ้อยคำและพฤติกรรมรุนแรง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. 2551: ออนไลน์) จากการศึกษาของ อุษารัตน์ นิตยารมย์ (2548: 95) พบว่า นักศึกษาระดับอาชีวศึกษาที่ก่อเหตุทะเลาะวิวาทส่วนใหญ่ต้องการเด่นดัง อยากลอง รักศักดิ์ศรี รักพวกพ้อง ต้องการการยอมรับจากสังคม พฤติกรรมดังกล่าวได้รับอิทธิพลมาจากการถ่ายทอดความคิดจากรุ่นพี่ไปสู่รุ่นน้อง จึงมีการแสดงออกในทางที่ผิด เช่น ต้องการเป็นหัวหน้า หรือสั่งการเพื่อนและรุ่นน้องได้ หรือการมีบาดแผลจากการชกต่อยกันถือว่าเป็นความกล้า และเป็นประสบการณ์ที่น่าอึ้งงาย เช่นเดียวกับการศึกษาของ รุ่งทิวา เสาร์สิงห์ (2537: 24-25) ที่พบว่า ถึงแม้ว่านักศึกษาอาชีวศึกษามีบุคลิกที่แตกต่างกันไปบ้างตามแผนกวิชา แต่ในภาพรวมที่เป็นไปในทางเดียวกัน คือเรื่องของการถือศักดิ์ศรี โดยมีกลุ่มเพื่อนและรุ่นพี่ในสถานศึกษาเป็นปัจจัยหลักที่มีอิทธิพล ประกอบกับสภาพที่เลื้ออำนวยการจัดการศึกษาในสายอาชีพ ความต้องการให้กลุ่มเพื่อนเห็นความสำคัญของตนเอง จึงทำให้นักศึกษาบางคนต้องแสดงพฤติกรรมตามที่กลุ่มเลือกทำ สร้างความนิยมชมชอบให้กลุ่มยอมรับ แม้ว่าวุฒิของกลุ่มจะขัดกับความถูกต้องและก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อผู้อื่นในสังคมก็ตาม

นักศึกษามีความต้องการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับมาก และพยายามเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อให้ตนเองได้รับการยอมรับนับถือ ได้รับเกียรติ ศักดิ์ศรี และการยกย่อง เป็นลักษณะของการเห็นคุณค่าเทียมในตนเอง (pseudo self-esteem) ไม่ใช่การเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง (authentic self-esteem) (Branden. 1981: 140) โดยแบรนเดน (Campbell.; & Foddis. 2003: online; citing Branden. n.d.) ได้กล่าวว่า การเห็นคุณค่าเทียมในตนเองนี้เป็นความรู้สึกที่เกิดจากการได้รับสิ่งเร้าจากภายนอก เช่น การได้รับการยอมรับหรือความพึงพอใจจากผู้อื่น (being admired or approved by others) สถานภาพทางสังคม (social status) หรือลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏ (physical appearance) เพราะคุณค่าเหล่านี้ทำให้บุคคลหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบที่จะได้มาซึ่งการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง ซึ่งประกอบด้วยความรู้สึกเชื่อมั่นในความสามารถที่จะเผชิญความจริงในชีวิต และการประสพกับคุณค่าแห่งความสุขในชีวิตได้ด้วยตนเอง จากความคิดดังกล่าวจึงสามารถอธิบายได้ว่า ทำไมงานวิจัยในอดีตจึงพบว่าบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง จึงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเมื่อตนเองถูกดูหมิ่นหรือถูกคุกคามจากบุคคลอื่น ทั้งนี้เพราะการเห็นคุณค่าในตนเองที่ได้จากงานวิจัยนั้นใช้แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่เกิดจากการยอมรับนับถือของผู้อื่น หรือจากสิ่งเร้าภายนอกที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าเทียมในตนเองตามแนวคิดของแบรนเดน และงานวิจัยเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองในอดีตที่ผ่านมา นั้น มักจะใช้แบบวัดการรายงานตนเอง เช่น แบบวัด Self-esteem scale ของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg. 1965) หรือแบบวัดที่มีลักษณะใกล้เคียง ซึ่งเป็นการวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่ปรากฏ (explicit self-esteem) ไม่ใช่การวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่แฝง (implicit self-

esteem) โดยใช้วิธีการประเมินคุณค่าของบุคคลโดยที่ผู้ตอบไม่รู้ตัวว่าตนเองกำลังถูกประเมิน (evaluations of oneself that are not conscious) การพิจารณาแบ่งแยกการเห็นคุณค่าในตนเอง ออกเป็นสองลักษณะนี้ คือความแตกต่างระหว่างความไม่มั่นคงในคุณค่าของตนที่ก่อให้เกิดการถูกคุกคามได้ง่าย กับความมั่นคงในคุณค่าของตนซึ่งเป็นลักษณะทางบวกที่ไม่นำไปสู่ความก้าวร้าว ดังนั้น การวัดการเห็นคุณค่าในตนเองโดยใช้แบบวัดการรายงานตนเองทั่วไปจึงไม่สามารถมั่นใจได้ว่าเป็นการวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่แท้จริงของผู้ตอบได้

ดังนั้น การศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการยึดถือศักดิ์ศรีและการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชน เพื่อหาหนทางแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมของวัยรุ่นที่ดีที่สุดคือ การทำให้เขารู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองอย่างแท้จริง ตระหนักในศักดิ์ศรีที่มาจาก การค้นพบคุณค่าภายในตัวบุคคล เพราะการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดสำหรับการมีชีวิตที่สมบูรณ์ (Branden, 1985: unpagged) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง และสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของเยาวชนไทย โดยผู้วิจัยจะทำการศึกษากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นนักศึกษา ระดับปริญญาตรีจากวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เนื่องจากการศึกษาการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองนั้นต้องทำการเลือกกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะเด่นแตกต่างจากกลุ่มนักศึกษาทั่วไป และต้องเป็นกลุ่มนักศึกษาที่อยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกับนักศึกษาสายอาชีพอื่นๆ ทั่วไปด้วย ทั้งสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ระบบการศึกษา เช่น บรรยากาศในสถานศึกษา ระบบรุ่นพี่รุ่นน้อง และสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น สถานภาพทางครอบครัว สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ซึ่งสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์เป็นสาขาวิชาที่สังคมภายนอกมักมองไม่เห็นถึงคุณค่าของการเลือกศึกษาเกี่ยวกับแพทย์แผนไทยว่าเป็นหลักสูตรที่ถูกพัฒนามาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นวิชาชีพที่ส่งเสริมและสนับสนุนการพึ่งตนเอง (self-reliance) ของผู้เรียน โดยการประยุกต์หลักและวิธีการทางแพทย์แผนไทยและแผนปัจจุบันในการรักษาโรค การป้องกันโรค และฟื้นฟูสุขภาพในรูปแบบของคร่อม นอกจากนี้ ถึงแม้ว่าหลักสูตรดังกล่าวยังไม่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางจากสังคมเหมือนกับสาขาแพทย์ทั่วไปหรือแพทย์เฉพาะทาง และยังคงมีคนในสังคมนำไปเปรียบเทียบกับอาชีพหมอนวดทั่วไป แต่นักศึกษาก็มีความสนใจศึกษาวิชาแพทย์ทางเลือกนี้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักศึกษามีความเชื่อมั่นและตั้งใจที่จะเลือกเรียน และมีความภาคภูมิใจที่ได้เลือกเรียนสาขานี้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องให้คนอื่นมาตัดสินให้ รวมทั้งบัณฑิตที่จบจากสาขาดังกล่าวก็มีจรรยาของการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทัดเทียมกับสาขาแพทย์ทั่วไปด้วย ดังนั้น ผลจากการศึกษานี้ จะเป็นข้อมูลสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และผู้บริหารสถานศึกษา หรือแม้แต่บุคคลภายนอก ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษาจากสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ เพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนการ

พัฒนาศักยภาพและบุคลิกภาพของนักศึกษาในสาขาอื่นๆ ตลอดจนสนับสนุนให้นักศึกษามีบทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศมากขึ้นต่อไป

ปัญหาการวิจัย

การเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษามีลักษณะอย่างไร และสภาพแวดล้อมทางสังคมและลักษณะทางจิตใต้ที่เป็นสาเหตุของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษา โดยศึกษาประสบการณ์ชีวิตทั้งทางตรง คือประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง กับประสบการณ์ทางอ้อม คือประสบการณ์เกี่ยวกับการได้รับแนวคิด ความคิด ความเชื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษาจากวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง และเพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางสังคม และลักษณะทางจิตใต้ที่เป็นสาเหตุของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษาจากวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก ด้วยการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะเจาะจง โดยเป็นนักศึกษาที่มีลักษณะเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และปัญหาของการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษาในบริบทของนักศึกษา สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
2. นำความรู้ที่ได้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การสร้างหลักสูตรการเรียนการสอน หรือโปรแกรมพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง
3. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง (authentic self-esteem) หมายถึง ประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อมของนักศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะเรียนรู้และเผชิญกับความจริงที่ท้าทาย และเชื่อมั่นในคุณค่าของการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

2. การเห็นคุณค่าเทียมในตนเอง (pseudo self-esteem) หมายถึง ประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อมของนักศึกษาที่เกี่ยวกับการป้องกันตนเองให้ยังคงมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองอย่างไม่สมเหตุสมผล เพื่อลดความวิตกกังวล หลอกกลวงตนเองให้มีความรู้สึกมั่นคงเพื่อบรรเทาความต้องการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง หรือเป็นการหลบเลี่ยงการขาดการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง

3. ประสบการณ์ทางตรง (direct experience) หมายถึง แหล่งความรู้ของนักศึกษาที่ได้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยการใช้อายุนั้นมากกว่าสองส่วน ซึ่งอาจต้องใช้การสัมผัสทางกาย ทางลิ้น ทางจมูก ซึ่งอาจเผชิญกับปัญหาและมีกระบวนการแก้ไขปัญหา จนได้ข้อสรุปที่นักศึกษาพอใจ และมีพัฒนาการแห่งการเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ

4. ประสบการณ์ทางอ้อม (Indirect experience) หมายถึง แหล่งความรู้ของนักศึกษาที่ได้จากการบอกเล่า การอ่าน การฟัง โดยใช้การรับรู้เพียงสองส่วนคือ การฟังด้วยหูและการเห็นด้วยตา และมีการประมวลผลแห่งการรับรู้ด้วยสมองและสติปัญญาของตนเอง

5. การเห็นคุณค่าในตนเองที่ปรากฏ (implicit self-esteem) หมายถึง การแสดงความรู้สึกและเจตคติที่มีต่อตนเองอย่างรู้เนื้อรู้ตัวของนักศึกษา

6. การเห็นคุณค่าในตนเองที่แฝง (explicit self-esteem) หมายถึง การแสดงความรู้สึกและเจตคติที่มีต่อตนเองอย่างไม่รู้เนื้อรู้ตัวของนักศึกษา

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัย ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาเรื่องการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง (authentic self-esteem) ในประเทศไทย มีการศึกษาค่อนข้างน้อยมาก เนื่องจากผู้วิจัยยังไม่พบงานวิจัยที่กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง แต่ถ้าเป็นการศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) ผู้วิจัยพบว่า มีผู้ศึกษาตัวแปรดังกล่าวมากกว่าก่อนหน้านี้มากมาย โดยใช้คำภาษาไทยที่แตกต่างกัน ได้แก่ การนับถือตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง ศักดิ์ศรีแห่งตน (วัชรินทร์ น้อยพิทักษ์. 2547) เกียรติภูมิแห่งตน (จริญญา วันทาวงศ์. 2537) การเห็นคุณค่าในตนเอง (นาตยา วงศ์หลีกภัย. 2532) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในการอธิบายแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง จำเป็นต้องเข้าใจแนวคิดทางจิตวิทยาเบื้องต้นเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองโดยทั่วไป ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อนำไปสู่การศึกษาการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง โดยในบทนี้ ผู้วิจัยมีการนำเสนอหัวข้อหลักๆ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง
2. ปัญหาของการวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง
3. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง
4. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคม
5. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิต
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

ธรรมชาติของการเห็นคุณค่าในตนเอง

นักจิตวิทยาเชื่อว่า ความรู้สึก และการรับรู้เกี่ยวกับตนเองของแต่ละบุคคลเป็นแก่นหรือแบบแผนของบุคลิกภาพ โดยการรับรู้ตนเองจากคุณลักษณะของสิ่งที่เป็นตัวเรา และการรับรู้ตนเองจากความความสัมพันธ์ที่เรามีต่อผู้อื่น ในทางจิตวิทยาให้ความหมายเช่นเดียวกับคำว่า อัตมโนทัศน์ หรือ มโนภาพแห่งตน (self-concept) ซึ่งมีลักษณะเป็นหน่วยรวมของความคิดที่มีระบบเกี่ยวกับการรับรู้ที่บุคคลมีต่อตนเอง (ศศิกานต์ ธนะไธธร. 2529: 4; อ้างอิงจาก Mead. 1962: 135, 162)

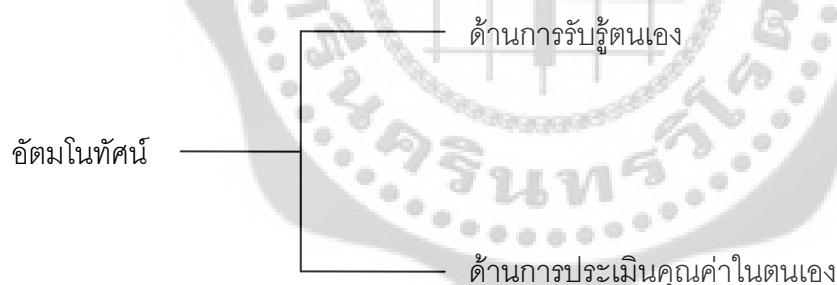
โรเซนเบิร์ก (ลิตา เพียร์พิจิตร. 2542: 20; อ้างอิงจาก Rosenberg. 1979: 54) ถือว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างอัตมโนทัศน์หรือความคิดเกี่ยวกับตนเอง โดยอยู่ใน

ลักษณะของการประเมินตนเอง (self-evaluation) ในเรื่องของคุณค่าและความสามารถที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์และคุณสมบัติเฉพาะเจาะจงบางประการของบุคคล โดยโรเซนเบิร์กได้แยกพิจารณาอัตมโนทัศน์ออกเป็น 2 มิติ คือ

1) การรับรู้ตนเอง (cognitive self) เป็นเรื่องของความรู้ ความเข้าใจที่บุคคลมีต่อตนเอง จากการที่บุคคลเป็นเจ้าของตำแหน่ง สถานภาพ ภายในโครงสร้างสังคมที่บุคคลอาศัยหรือเป็นสมาชิกอยู่ ทำให้บุคคลแต่ละคนมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง เช่น เป็นพ่อ แม่ เพื่อน ครู แพทย์ เป็นต้น เอกลักษณ์ที่บุคคลได้จากสังคมนี้อาจทำให้บุคคลรู้ว่าเขาเป็นใคร คนอื่นเป็นใคร การรับรู้นี้ นำไปสู่อัตมโนทัศน์ของบุคคล โดยอัตตตะที่เกิดขึ้นไม่เกี่ยวข้องกับการประเมินของบุคคล

2) การประเมินตนเอง (evaluative self) เป็นการอธิบายตนเองของบุคคลซึ่งได้มาจากการที่บุคคลนำตนเองไปเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นหรือคนอื่น เพื่อที่จะให้บุคคลรู้ว่าเขามีคุณค่าหรือมีความเคารพตนเองสูงหรือต่ำอย่างไร การประเมินตนเองของบุคคลในแนวสังคมนิยมส่วนใหญ่จะอยู่ในเรื่องของการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยจะพบว่าคนที่บุคคลรู้สึกมีความเคารพต่อตนเองอย่างไร ก็จะนำไปสู่พฤติกรรมเช่นนั้น

โรเซนเบิร์กมองว่า อัตมโนทัศน์และการเห็นคุณค่าในตนเองเป็น 2 มิติที่แยกออกจากกัน การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นเพียงมิติหนึ่งของโครงสร้างอัตมโนทัศน์ สามารถแสดงเป็นภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แผนภาพแสดงโครงสร้างอัตมโนทัศน์และการเห็นคุณค่าในตนเอง

อัตมโนทัศน์ เป็นการตอบคำถามว่า “ฉันเป็นใคร” (Who am I ?) ส่วนการตอบคำถามว่า “ฉันรู้สึกต่อตัวตนของฉันอย่างไร” (How do I feel about who I am ?) ความรู้สึกด้านบวกหรือลบที่มีต่อตนเองนั้นเรียกว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หากบุคคลมองภาพของตนเองในแง่บวก (a well-defined self-concept) บุคคลจะมีแนวโน้มที่จะเห็นคุณค่าในตนเองสูง (high self-esteem) (Dacey; & Kenny. 1997: 174; citing Campbell; & Lavallee. 1993) กล่าวคือ จากการรับรู้ที่บุคคลมีต่อตนเอง บุคคลจะประเมินอัตมโนทัศน์ออกมาเป็นการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าจากการตรวจสอบตนเองในด้านต่างๆ (อรชุนา พุ่มสวัสดิ์. 2539: 11)

การเห็นคุณค่าในตนเองถือว่าเป็นคุณลักษณะภายใน (latent trait) ของบุคคลที่มีความซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (วรวุฒิ เจริญวุฒิจิตวิทยา. 2546: 3) โดยเป็นความรู้สึกภายในของบุคคล ซึ่งเป็นผลจากการประเมินค่าของตน ถ้าหากประเมินค่าตนเองสูงไปจะทำให้เกิดความรู้สึกหลงตนเอง หยิ่งยโส หรือเห็นแก่ตัว ถ้าหากประเมินตนเองต่ำก็จะเกิดอคติต่อตนเอง ไม่เคารพนับถือตนเอง (ศิณภาพร แสงใส. 2548: 19)

ความต้องการเห็นคุณค่าในตนเอง

การทำความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง จำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติของความต้องการของมนุษย์ก่อน โดยมาสโลว์ (Maslow) นักจิตวิทยาากลุ่มแนวคิดมนุษยนิยม (humanistic approach) ได้เสนอทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เน้นความสำคัญและความหมายของคุณค่าต่างๆ (values) และความต้องการเจริญเติบโตของบุคคล มาสโลว์ มองมนุษย์ว่าเป็นสัตว์ที่มีความต้องการ และเป็นกรยากที่มนุษย์จะไปถึงขั้นของความพึงพอใจอย่างสมบูรณ์เพราะเมื่อบุคคลได้รับความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งแล้ว ก็ยังคงเรียกร้องความพึงพอใจสิ่งอื่นต่อไป (นวลละออ สุภาผล. 2527: 255, 264)

แนวคิดของมาสโลว์ มีความเชื่อว่ามนุษย์เรามีเจตนารมณ์และแรงมุ่งมั่นที่จะเป็นอิสระ มีความสามารถ และมีแรงจูงใจ พร้อมทั้งจะผลักดันตนเองให้พัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นเพื่อบรรลุศักยภาพแห่งตน (self-actualization) ซึ่งเป็นความต้องการขั้นสมบูรณ์ที่สุดในชีวิต นักจิตวิทยาส่วนใหญ่มักกล่าวถึงแรงจูงใจ หรือความต้องการต่างๆ ที่แยกจากกัน และไม่ได้กำหนดระบบความเกี่ยวข้อง หรือโครงสร้างของความต้องการนั้นอย่างชัดเจน แต่ทฤษฎีความต้องการลำดับขั้นของมาสโลว์มีลักษณะพิเศษคือ เป็นทฤษฎีที่กำหนดความต้องการที่น่าปรารถนา 5 ประเภท ซึ่งรวมความต้องการทางด้านชีวภาพและสังคม แสดงความสัมพันธ์ของการบำบัดความต้องการในขั้นต่ำกว่าและการเพิ่มพลังให้แก่ความต้องการในขั้นที่สูงขึ้นไป มาสโลว์กล่าวว่า เมื่อความต้องการขั้นแรกๆ (basic needs) ทางด้านชีวภาพ ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอแล้วจึงจะเกิดความต้องการทางสังคมในขั้นที่สูงขึ้นไป ความต้องการทั้ง 5 ขั้นนี้มีอยู่ในตัวมนุษย์ตามธรรมชาติ ไม่ต้องพึ่งการเรียนรู้มากนัก แต่มักถูกปิดบังเอาไว้ด้วยความต้องการขั้นต่ำๆ ที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ เนื่องจากสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมไม่เอื้ออำนวย ความต้องการในขั้นสูงๆ จึงไม่มีพลังมากพอที่จะผลักดันพฤติกรรมของบุคคลได้ (งามตา วรินทร์านนท์. 2534: 280)

ความต้องการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นความต้องการในขั้นที่ 4 ของมนุษย์ในทฤษฎีของมาสโลว์ และเป็นการตอบสนองความต้องการพื้นฐานในขั้นสูง เป็นผลให้บุคคลมีความสุขสงบมากขึ้น มีหัวใจหรือชีวิตข้างใน (inner life) ที่เต็มขึ้น เข้มแข็งและเป็นตัวของตัวเอง และสามารถรับแรงกดดันในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ลิตา เพียรพิจิตร. 2542: 19; อ้างอิงจาก Maslow. 1970: 68-71, 100)

โดยมาสโลว์ได้แบ่งความต้องการเห็นคุณค่าในตนเองออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ (อรชума พุ่มสวัสดิ์. 2539: 13)

1) ความต้องการเห็นคุณค่าในตนเองที่เกิดจากการเคารพนับถือตนเอง (self-respect) เช่น ความพึงพอใจในตนเอง ความเข้มแข็ง ความเชื่อมั่น เป็นต้น

2) ความต้องการเห็นคุณค่าในตนเองที่เกิดจากการเป็นที่เคารพนับถือของผู้อื่น (esteem from others) เช่น ความมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีชื่อเสียง มีตำแหน่ง มีอำนาจ เป็นต้น

ในธรรมชาติของมนุษย์ ความต้องการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่ไม่ได้เกิดมาพร้อมกับความรู้ในสิ่งที่ทำให้พอใจต่อความต้องการนั้น หรือเกณฑ์ที่ใช้ประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง จนกว่าเขาจะค้นพบมันเอง (Branden. 1981: 110) นักจิตวิทยาต่างรู้ดีว่ามนุษย์ย่อมมีประสบการณ์เกี่ยวกับความต้องการเห็นคุณค่าในตนเอง แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าอะไรเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดความพึงพอใจต่อความต้องการของบุคคลนั้น (Branden. 1981: viii) อย่างไรก็ตาม มีความจริงเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ 2 อย่าง ที่ช่วยไขข้อสงสัยได้ว่าทำไมมนุษย์จึงมีความต้องการดังกล่าว อย่างแรกคือ ความจริงที่ว่า เหตุผล (reason) เป็นเครื่องมือพื้นฐานของการดำรงชีวิต และอย่างที่สองคือ ความจริงที่ว่า การใช้ความสามารถในเชิงเหตุผล (exercise of rational faculty) เป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างมีสติ (Branden. 1981: 111)

ดังนั้น การเห็นคุณค่าในตนเองจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา และบุคคลจะประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองออกมาในรูปของเจตคติ ความเชื่อ ความคิดเกี่ยวกับตนเอง ความเชื่อมั่นในความสามารถ ความสำเร็จในการกระทำสิ่งต่างๆ หากประเมินแล้วอยู่ในด้านบวก ก็จะเกิดความเชื่อมั่นในคุณค่าแห่งตน มีความเข้มแข็งความสามารถเพียงพอที่จะกระทำสิ่งต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ แต่ถ้าบุคคลประเมินตนเองอยู่ในด้านลบ ก็จะมีรู้สึกมีปมด้อย วิตกกังวล ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง อ่อนแอ ช่วยตัวเองไม่ได้ (นวลละออ สุภาพล. 2527: 269)

ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นเสมือนพลังที่ช่วยผลักดันให้คนมีการพัฒนาระดับความสามารถของตนเองในทางที่จะเป็นประโยชน์ และดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมท่ามกลางกระแสสังคมอันวิฤตได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (สุดา สงเดช. 2546: 2) ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยเด็ก เด็กที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำจัดว่ามีความพิการทางบุคลิกภาพไม่แตกต่างจากเด็กที่มีความพิการทางร่างกาย ประสบความสำเร็จในชีวิตทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา รวมทั้งด้านมนุษยสัมพันธ์ การเห็นคุณค่าในตนเองจึงเป็นเสมือนแรงบันดาลใจที่ช่วยให้สามารถปรารถนาใดๆ บรรลุเป้าหมายได้ (ป.มหาพันธ์. 2536: 1) นอกจากนี้ การเห็นคุณค่าในตนเอง ยังมีความสำคัญยิ่งต่อพื้นฐานของการมองชีวิตที่ดั่งงามของมนุษย์ สามารถทำให้มนุษย์มีการพัฒนาหรือ

ดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า และส่วนหนึ่งของการประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในชีวิตก็ขึ้นอยู่กับ การเห็นคุณค่าในตนเอง เพราะสามารถทำให้บุคคลมีการพัฒนาทางด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึก รวมทั้งพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งจะทำให้บุคคลสามารถสร้างสรรค์งานอันทรงคุณค่าและนำสังคมให้ เจริญก้าวหน้าต่อไปได้ สามารถรับแรงกดดันในสังคม รวมทั้งสามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของ สังคมได้อย่างเหมาะสม อันจะเป็นเกราะป้องกันภัยอันตรายจากพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมได้ (สาวิตรี ทยานศิลป์. 2541: 1-2)

การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความจำเป็นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ สามารถทำให้มนุษย์มีการ พัฒนา หรือดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า ความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมต่างๆ ที่บุคคลแสดงออก ในชีวิตประจำวัน จึงขึ้นอยู่กับ การเห็นคุณค่าในตนเอง บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำจะมี แนวโน้มทำลายตนเอง รวมทั้งมีพฤติกรรมการติดสารเสพติด และก่ออาชญากรรม โดยทั่วไปแล้ว การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นลักษณะเฉพาะบุคคล จนกลายเป็นลักษณะที่สำคัญของบุคลิกภาพ และ เมื่อบุคคลเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น มีความเคารพตนเองมากขึ้น ความรู้สึกนี้จะแผ่ขยายไปสู่ผู้อื่น จะรักและเห็นคุณค่าของผู้อื่น ตลอดจนมีความรู้สึกเชื่อมั่น และมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตให้ เจริญก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่ท้อถอย มีความคิดที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่ตนเอง ครอบครัวและ สังคม (ธีระ ชัยยุทธยรรยง. 2542: 69) นอกจากนี้ ผู้ที่ยอมรับคุณค่าในตนเองจะเป็นผู้ที่สามารถ ยอมรับสถานการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวังท้อแท้ใจได้ด้วย ความเชื่อมั่นในตนเอง ด้วยความหวังและ ความกล้าหาญ (จันทร์ฉาย พิทักษ์ศิริกุล. 2532: 3)

ดังนั้น การเห็นคุณค่าในตนเองจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อบุคลิกภาพ และการดำรงชีวิต ของบุคคล รวมทั้งส่งผลต่อการประสบผลสำเร็จในชีวิต เพราะถ้าบุคคลไม่เคารพตนเอง ไม่เห็นคุณค่า ในตนเอง ไม่ยอมรับตนเอง ไม่เข้าใจตนเอง จะทำให้ไม่มีความมั่นใจต่อสภาพการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นใน ชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ในทางตรงข้ามบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองจะดำเนิน ชีวิตได้อย่างมีความสุข สามารถกระทำการต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จได้ เพราะจะเห็นว่าตนเองมี ความสามารถและมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการนับถือตนเองและผู้อื่น มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและ ผู้อื่น ทำให้มีสุขภาพจิตและมีบุคลิกภาพที่ดี สามารถปรับตัวได้ดี ซึ่งเราควรที่จะปลูกฝังความรู้สึก เหล่านี้ให้เกิดขึ้นกับเด็กตั้งแต่เยาว์วัย อันจะเป็นรากฐานของบุคลิกภาพที่ดีที่มาจากให้การที่เด็กได้ ตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง (ทิวาพร อนันตพงศ์. 2546: 51)

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

โรเซนเบิร์ก (กชกร ภัททวงศ์. 2542: 38; Babladelis. 1984: 172-175; อ้างอิงจาก Rosenberg. 1979) ได้อธิบายถึงปัจจัยเชิงโครงสร้างที่ทำให้บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกันไว้ 4 ประการ ดังนี้

1) การประเมินสะท้อนกลับ (reflected appraisal) หมายถึง การที่บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงหรือต่ำ โดยได้มาจากการรับรู้พฤติกรรมการแสดงออกของคนอื่น ทั้งทางด้านวาจาและการแสดงกิริยาต่างๆ เปรียบเสมือนการมองตัวเองผ่านกระจกเงา เช่น ถ้าบุคคลอื่นแสดงกิริยาอาการในด้านเคารพนับถือ ชื่นชม เราก็จะมีความเคารพตนเองสูง แต่ถ้าบุคคลนั้นถูกสังคมดูถูก ความเคารพตนเองก็จะต่ำลง เป็นต้น ทั้งนี้ผลจากการประเมินจะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับบุคลิกลักษณะของผู้ประเมินสะท้อนกลับด้วย เช่น หากผู้ประเมินเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ (credibility) การประเมินสะท้อนกลับก็จะมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองสูง

2) การเปรียบเทียบทางสังคม (social comparison) หมายถึง การที่บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงหรือต่ำ โดยเกิดจากการเอาตัวเองไปเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น หากบุคคลที่ถูกเปรียบเทียบมีสถานะต่ำกว่า ก็จะทำให้มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น

3) การแสดงบทบาท (role playing) หมายถึง การที่บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงหรือต่ำ โดยได้มาจากการทำตามมาจากกระทำของบุคคลนั่นเอง

4) การแบ่งแยกทางสังคม (social discrimination) หมายถึง การที่บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงหรือต่ำ โดยได้มาจากการกำหนดคุณค่าของสังคมที่มีอิทธิพลต่อบุคคลนั้น

คูเปอร์สมิธ (ณัฐกานต์ ทรัพย์ไพศาล, 2547: 27-28; อ้างอิงจาก Coopersmith, 1981: 118-148) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ องค์ประกอบภายในตนเอง และองค์ประกอบภายนอกตนเอง ดังนี้

1) องค์ประกอบภายในตนเอง คือ ลักษณะเฉพาะของบุคคลแต่ละคนที่มีผลทำให้การเห็นคุณค่าของบุคคลแต่ละคนแตกต่างกัน ซึ่งประกอบด้วย

1.1) ลักษณะทางกายภาพ (physical attributes) เช่น ความสวยงามของรูปร่างหน้าตา ความคล่องแคล่วว่องไว บุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพดี จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองมากกว่าบุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพที่ด้อย อย่างไรก็ตาม ลักษณะทางกายภาพใดๆ จะส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองหรือไม่ เพียงใด ยังขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคมนั้นๆ อีกด้วย

1.2) สมรรถภาพ ความสามารถ และผลงาน (general capacity, ability and performance) องค์ประกอบทั้งสามมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน และมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความถี่ของการประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในสิ่งที่กระทำ โดยจะมีเรื่องสติปัญญาเข้ามาเกี่ยวพันด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในวัยเรียน ซึ่งหมายถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สติปัญญาที่มีผลต่อสมรรถภาพและผลการเรียนของนักเรียน อันจะนำไปสู่การเพิ่มคุณค่าในตนเอง

1.3) ภาวะทางอารมณ์ (affective states) เป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกเห็นคุณค่า ความเป็นสุข ความวิตกกังวล หรือภาวะอื่นที่อยู่ในตัวบุคคล อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการประเมินถึงสิ่งที่ตนประสบ และเป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น แล้วมีผลต่อการประเมินตนเองในเวลาต่อมา บุคคลที่ประเมินตนเองในทางที่ดีจะมีความรู้สึกพึงพอใจ มีความสุข ในทางตรงกันข้าม บุคคลที่ประเมินตนเองในทางที่ไม่ดี จะไม่พอใจในชีวิตของตน และหมดหวังในอนาคต

1.4) ปัญหาต่างๆ และโรคภัยไข้เจ็บ (problems and pathology) ได้แก่ ปัญหาสุขภาพจิตทั่วไป อาการทางกายที่มีสาเหตุมาจากจิตใจ (psychosomatic symptoms) กล่าวคือ ผู้ที่มีปัญหาดังกล่าวสูงจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ และจะแสดงออกมาในรูปความวิตกกังวล มีความทุกข์ ส่วนผู้ที่มีปัญหาดังกล่าวน้อย จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง

1.5) ค่านิยมส่วนตัว (self-values) โดยทั่วไปบุคคลจะให้ความพอใจในสิ่งต่างๆ แตกต่างกันไป บุคคลมีแนวโน้มจะใช้ค่านิยมของตัวเอง เป็นตัวตัดสินคุณค่าในตนเอง ถ้าค่านิยมของตัวเองสอดคล้องกับสังคม จะทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น แต่ถ้าค่านิยมของตัวเองไม่สอดคล้องกับสังคม การเห็นคุณค่าในตนเองจะต่ำลง

1.6) ความปรารถนาของบุคคล (aspiration) การตัดสินคุณค่าของบุคคลเกิดจากการเปรียบเทียบผลงาน และความสามารถของตนเองกับเกณฑ์ความสำเร็จที่ตนเองได้ตั้งไว้ ถ้าผลงานและความสามารถเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตนเองตั้งไว้ หรือดีกว่า จะทำให้บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าผลงานและความสามารถไม่เป็นไปตามเกณฑ์ หรือต่ำกว่าเกณฑ์ บุคคลจะคิดว่าตนเองไม่มีคุณค่า

2) องค์ประกอบภายนอกตนเอง คือ สภาพแวดล้อมภายนอกบุคคล ที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วย จะส่งผลให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองที่แตกต่างกัน ซึ่งประกอบด้วย

2.1) ความสัมพันธ์กับครอบครัว และพ่อแม่ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก ดังนั้นประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวจึงเป็นรากฐานที่สำคัญในชีวิต เด็กที่ได้รับความรัก ความอบอุ่น การสนับสนุน ให้กำลังใจ ให้สิทธิเสรีภาพในการกระทำของเด็ก กำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ และการจัดการดูแลให้เด็กมีอิสระในขอบเขตที่กำหนด สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะทำให้เด็กสามารถพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองได้

2.2) โรงเรียน และการศึกษา เป็นสถานที่พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองต่อบ้าน โรงเรียนมีหน้าที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในทักษะ ความสามารถและคุณค่าในตนเองเมื่ออยู่ในชั้นเรียน เช่น ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างอิสระ ไม่ขัดต่อกฎระเบียบ ให้กำลังใจและให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง

2.3) สถานภาพทางสังคม เป็นการเปรียบเทียบตนเองกับบุคคลอื่น โดยพิจารณาจากอาชีพ ตำแหน่งการงาน บทบาททางสังคม สถานะทางเศรษฐกิจ วงศ์ตระกูล เป็นต้น บุคคลที่มาจากสถานภาพทางสังคมสูง จะได้รับการปฏิบัติที่ทำให้เขารู้สึกมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าบุคคลที่มาจากสถานภาพทางสังคมระดับปานกลางหรือต่ำ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษพบว่า สถานภาพทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ค่อยเด่นชัดนัก เพราะบุคคลที่มาจากสถานภาพทางสังคมในระดับต่ำ มีทั้งบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ ดังที่คูเปอร์สมิธศึกษาพบว่า ยิวเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีสถานภาพทางสังคมในระดับต่ำ แต่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าโปแตสแตนท์และคาทอลิก ซึ่งเป็นพวกที่มีสถานภาพทางสังคมในระดับสูง

สวอน รอส (บุญญาภา แจ่งสี. 2544: 70-72; อ้างอิงจาก Ross. 1992: 109-110) ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองอันเป็นรากฐานชีวิตที่มั่นคงของเยาวชนซึ่งมีดังต่อไปนี้

- 1) ความสามารถ เป็นความคิดของบุคคลเกี่ยวกับทักษะต่างๆ ที่เขาทำได้ดีและประสบความสำเร็จ เช่น ทักษะด้านกายภาพ ทักษะด้านความคิด ทักษะด้านศิลปะ ธุรกิจ กีฬา การเงิน งานวิชาชีพ ฯลฯ ซึ่งทุกๆ สิ่งทีกล่าวมามีผลนำไปสู่ความตระหนักในคุณค่าของตนเองได้
- 2) ความมีคุณค่า คือสัญลักษณ์ของคุณความดี หรือคุณภาพของบุคคลในสถานภาพของความมีศีลธรรม หรือมาตรฐานทางด้านจริยธรรม
- 3) พลังอำนาจ คือส่วนของการรับรู้ตนเองเกี่ยวกับความสามารถที่จะควบคุมและมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น ซึ่งมีรากฐานมาจากความสามารถและความมีคุณค่าของมนุษย์
- 4) การยอมรับ เป็นสิ่งที่แสดงถึงความชื่นชอบพอใจ ของตนเองที่มีต่อตนเอง เช่น “ฉันเป็นที่ชื่นชอบ” คือประโยคของการยอมรับตนเอง หรือสิ่งที่บุคคลอื่นมีต่อตนเอง เช่น มนุษย์จะยอมรับบุคคลที่มีทักษะ มีคุณค่าที่จะได้รับการสรรเสริญ

นอกจากนี้ ยังมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ของโพบ์ แมคเฮล และเครกเฮด (ทิวาพร อนันตพงศ์. 2546: 57; อ้างอิงจาก Pope; McHale; & Craighead. 1988: 3-4) ที่ส่งผลต่อการประเมินคุณค่าในตนเอง ซึ่งมีดังนี้

- 1) ด้านสังคม (social) เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อตนเองในฐานะของความเป็นเพื่อนกับคนอื่นๆ ในสังคม เช่น เพื่อนๆ ชอบเขามากน้อยแค่ไหน ให้เข้าร่วมกิจกรรมบ่อยแค่ไหน เป็นต้น บุคคลที่สามารถเข้ากับเพื่อนได้ดี เป็นที่รักของเพื่อน มักจะจะรู้สึกรักและเคารพตนเองไปด้วย
- 2) ด้านการเรียน (academic) เป็นการประเมินตนเองของบุคคลในฐานะของความเป็นนักเรียน โดยประเมินจากมาตรฐานความรู้และสติปัญญาของตนเอง โดยส่วนใหญ่จะกำหนดโดยครอบครัว เพื่อน และครู

3) ด้านครอบครัว (family) เป็นการสะท้อนความรู้สึกเคารพตนเองของบุคคลในฐานะของการเป็นสมาชิกในครอบครัว เช่น การได้รับความรักและการยอมรับจากพ่อแม่พี่น้อง เป็นต้น

4) ด้านภาพลักษณ์เกี่ยวกับตนเอง (body image) เป็นการรวมกันระหว่างลักษณะทางกายและความสามารถ โดยขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของตนเองในการมองเกี่ยวกับลักษณะรูปร่างของตน เช่น เด็กหญิงจะสนใจในรูปร่างหน้าตา ส่วนเด็กชายจะสนใจในความสามารถด้านกีฬา เป็นต้น

5) ด้านบริบทรวม (global) เป็นการประเมินตนเองในภาพรวม ในฐานะที่เขาเป็นมนุษย์คนหนึ่ง เช่น ความเป็นคนดีมีศีลธรรม เป็นต้น

โดยสรุป ปัจจัยที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง คือ ปัจจัยทางจิตหรือปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความสามารถ และความมีคุณค่า และปัจจัยทางสังคมหรือปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัวหรือการอบรมเลี้ยงดู และปัจจัยด้านการถ่ายทอดทางสังคม โดยเป็นปัจจัยที่พบว่าอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองตั้งแต่เด็กจนโต

พฤติกรรมที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าในตนเอง

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำต่างๆ อย่างของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย โดยอาจเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกทางกายซึ่งเรียกว่าเป็นพฤติกรรมภายนอก (overt) เช่น ยืน เดิน นั่ง เป็นต้น หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายใน (covert) เช่น การคิด การรู้สึก อารมณ์ เจตคติ เป็นต้น (สุภัททา พิณทะแพทย์. 2542: 2) นอกจากนี้ นักจิตวิทยาบางท่านยังแบ่งพฤติกรรมออกเป็น 2 ชนิด คือ 1) พฤติกรรมที่ติดตัวมาแต่กำเนิด (unlearned behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่อินทรีย์ทำได้เองโดยไม่ได้มีโอกาสการเรียนรู้มาก่อน และ 2) พฤติกรรมที่เป็นผลของการเรียนรู้ (learned behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่อินทรีย์ทำขึ้นหลังจากที่ได้มีการเรียนรู้ หรือเลียนแบบจากบุคคลอื่นในสังคม พฤติกรรมประเภทนี้อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า พฤติกรรมทางสังคม (ซูดา จิตพิทักษ์. 2525: 56; อ้างอิงจาก ตัญจุมสสาย, ม.ล. 2508: 123)

พีฟเฟอร์ (Pfeiffer. 2003: Online) เป็นผู้ที่ให้นิยามของพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem behavior) ได้อธิบายว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นพฤติกรรมที่เป็นผลจากการเรียนรู้ หากเราไม่มีตัวแบบที่ดี (good models) ของบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเอง เราจะไม่สามารถเข้าถึงความเป็นตัวตนของเราได้อย่างแท้จริง ดังนั้น การเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลจึงสามารถเรียนรู้ได้ตั้งแต่วันที่เราก่อเกิด เด็กสามารถรับรู้คุณค่าในตนเองได้จากเป็นสมาชิกในครอบครัว และการได้รับประสบการณ์ที่ส่งผลต่อความรู้สึกทั้งด้านบวกและด้านลบของเด็ก (Leach. 1994: online) ดังที่ อรรถมา พุ่มสวัสดิ์ (2539: 17) ได้กล่าวไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้เกิดขึ้นได้จากประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับ

พฤติกรรมการณ์เห็นคุณค่าในตนเอง มีพื้นฐานมาจากความเชื่อที่ว่า ความรู้สึก ความต้องการ และความปรารถนาต่างๆ ในชีวิต (wants and needs) นั้น มีความสำคัญต่อตนเอง แต่จะต้องไม่รู้สึกว่า ความปรารถนาของตนเองมีความสำคัญเหนือไปกว่าของบุคคลอื่น บุคคลที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว (aggressive behavior) ย่อมสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลนั้นปล่อยให้ความรู้สึกและความต้องการของตนเองเหนือกว่าคนอื่น ในขณะที่พฤติกรรมอ่อนตามหรือยอมจำนน (submissive behavior) สะท้อนให้เห็นว่าบุคคลนั้นปล่อยให้ความรู้สึกและความต้องการของคนอื่นมีความสำคัญมากกว่าของตนเอง นอกจากนี้ พฤติกรรมการณ์เห็นคุณค่าในตนเองมาจากการรับรู้ว่าตนเองสามารถพึ่งพาสิ่งต่างๆ อันเป็นประสบการณ์ที่สั่งสมอยู่ข้างในตัวเราเท่านั้น เช่น ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ เป็นต้น ไม่ได้มาจากสิ่งยืนยันภายนอก (outside confirmation) หรือการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น (acceptance from others) เช่น ลาก ยศ ตำแหน่ง คำชม เนื่องจากสิ่งเหล่านี้ไม่มีความสำคัญมากไปกว่าความเชี่ยวชาญ หรือความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่มีอยู่ข้างใน และเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และการยอมรับตนเอง (Pfeiffer. 2003: Online)

พฤติกรรมที่คนเราแสดงออกต่อสายตาของผู้อื่นที่เป็นลักษณะประจำตัว เป็นอุปนิสัยของเรา ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเป็นตัวตนของเราหรือบุคลิกภาพของเรานั้น เป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้มีคนอยากคบหาสมาคมด้วยหรือไม่มีใครอยากเข้าใกล้ นำเราพบนับถือด้วยหรือเป็นคนไร้ความหมาย บางคนใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่หรือความได้เปรียบของตัวตนบังคับข่มขู่ผู้อื่น แสดงความก้าวร้าว และเอาเปรียบคนอื่น บางคนรู้จักให้เกียรติและเคารพผู้อื่น แต่ปล่อยให้ละเลยเกียรติสำหรับตนเอง ยังความเสื่อมเสียมาสู่ตน บางคนมีปริญญาบัตรระดับสูงก็ยังคงอยู่ในฐานะ “ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด” เนื่องจากไม่ได้เฉลียวใจที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับตัวเอง เรื่องบุคลิกภาพทุกอย่างจึงล้มเหลวไปอย่างน่าเสียดาย หรือบางคนที่มีความภูมิใจในตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง หรือมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงเกินไป เวลาทำอะไรก็มักจะมีท่าทีขึ้นเชิงที่เหนือกว่าคนอื่นอยู่เสมอ ทั้งๆ ที่บางครั้งก็ไม่อาจเหนือกว่าได้ แต่มีความพยายามที่จะแสดงให้เหนือกว่าโดยความตั้งใจ ดังนั้น บุคคลจะมีบุคลิกภาพดี เพราะเขาศึกษาสภาพของสังคมว่าคาดหวังจะให้เขาแสดงตนอย่างไร และเขาควรปรับตัวอย่างไรให้เข้ากับสังคม ซึ่ง มีด (Mead) ได้ให้ข้อสังเกตว่า สายตาของคนอื่นเป็นเสมือนกระจกส่องให้เห็นเงาของตัวเอง ถ้าสังคมตีตราให้เป็นคนประเภทลบ ก็สมควรจะต้องปรับปรุงแก้ไข ทำตัวใหม่ ให้มีความสำคัญกับบุคลิกภาพของตนเองให้มากขึ้น (สถิต วงศ์สุวรรณ. 2544: 205-206)

นอกจากนี้ พีฟเฟอร์ (Pfeiffer. 2003: 13-17) ยังได้อธิบายแนวคิดของพฤติกรรมการณ์เห็นคุณค่าในตนเองว่า มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (assertive behavior) โดยเป็นหนึ่งในสี่รูปแบบของพฤติกรรมการณ์สื่อสาร (four modes of communication behavior) ซึ่งมีดังนี้

1) พฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem behavior) หมายถึง การยึดในสิทธิของบุคคลเป็นหลัก (standing up for personal rights) การแสดงความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ และความต้องการอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา ซื่อสัตย์ และเป็นไปในทางที่เหมาะสมด้วยการเคารพบุคคลอื่น ไม่ละเมิดหรือรุกรานสิทธิของบุคคลอื่น โดยบุคคลที่มีพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเอง จะเป็นนักสื่อสารที่ดี พูดเสียงดังพอเหมาะ (speak in calm) มีระดับเสียงที่ชัดเจน (clear tone of voice) มีการสบตา (good eye contact) และมีลักษณะท่าทางที่ดูสบายๆ (relaxed good posture)

2) พฤติกรรมก้าวร้าว (aggressive behavior) หมายถึง การยึดตัวเองเป็นหลัก การแสดงความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ และความต้องการในทางที่ไม่ซื่อสัตย์ ไม่เหมาะสม และรบกวนสิทธิของบุคคลอื่น พฤติกรรมของบุคคลลักษณะนี้ มักจะพูดเสียงดัง ชอบทำบุคลิกให้ดูเด่น มักจะเลือกแสดงความก้าวร้าวออกมาเพื่อกลบเกลื่อนความอ่อนแอที่อยู่ภายใน

3) พฤติกรรมไม่ตอบโต้ หรือพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก (passive behavior) หมายถึง ความบกพร่องในการกล้าแสดงความรู้สึก ความคิด ความเชื่อของตนเอง และการยอมให้คนอื่นเอาเปรียบอยู่เสมอ

4) พฤติกรรมก้าวร้าวเงียบ หรือพฤติกรรมก้าวร้าวแต่ไม่ตอบโต้ (passive-aggressive behavior) เป็นการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเหมือนกัน แต่จะไม่แสดงต่อหน้าบุคคลนั้น มักจะแสดงลับหลัง และจะไม่พยายามเผชิญหน้า การนิทาคนอื่นก็ถือว่าเป็นพฤติกรรมลักษณะนี้เช่นกัน

จากแนวคิดของพฤติกรรมทั้งสี่รูปแบบ พีฟเฟอร์ ได้สรุปลักษณะของพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเอง ไว้ดังนี้

- 1) มีความเคารพตนเอง
- 2) มีความเคารพในสิทธิของตนเอง
- 3) มีความเคารพในสิทธิของบุคคลอื่น
- 4) รู้ว่าความต้องการในชีวิตของตนเองมีความสำคัญเท่ากับของคนอื่น
- 5) รู้ว่าความต้องการ ความคิด ความรู้สึก และความเชื่อของตนเองคืออะไร

นอกจากนี้ พีฟเฟอร์ ยังได้กล่าวถึงผลที่เกิดจากการที่บุคคลมีพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเอง ไว้ดังนี้

- 1) ได้รับการเคารพนับถือจากบุคคลอื่น
- 2) สามารถรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นได้ดี
- 3) ประสบความสำเร็จในชีวิต
- 4) บุคคลอื่นจะรู้สึกมีคุณค่าและรู้สึกดีเมื่อได้รับการยอมรับนับถือจากเรา
- 5) มีสติ และมีความเชื่อมั่นในตนเองตลอดเวลา

ลินเดนฟิลด์ (ทิวาพร อนันตพงศ์. 2546: 52; อ้างอิงจาก Lindenfield. 2000: 4-9) ได้สรุปถึงลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง ไว้ดังนี้

- 1) สงบและรู้สึกผ่อนคลาย สามารถควบคุมตนเองได้แม้กำลังเผชิญกับความกดดัน และมักไม่ค่อยมีความเครียดปรากฏบนใบหน้า
- 2) ดูแลตนเองดี ทั้งการรักษาสุขภาพ การออกกำลังกาย และการแต่งกาย
- 3) มีพลังและจุดมุ่งหมาย สนุกสนานกับการทำงาน มีแรงจูงใจสูง มีความคิดสร้างสรรค์
- 4) เปิดเผยและแสดงความรู้สึก สามารถสื่อสารได้อย่างตรงไปตรงมา ทั้งภาษาพูดและท่าทาง
- 5) คิดในทางที่ดีและมองโลกในแง่ดี ไม่วิตกกังวลเมื่อพบความผิดพลาด
- 6) มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถกระทำการต่างๆ ได้อย่างอิสระและเป็นตัวของตัวเอง พึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้องมีผู้อื่นคอยชี้แนะ
- 7) มีความสามารถในการเข้าสังคมและร่วมมือกับผู้อื่นได้ สามารถเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม และสามารถประนีประนอมเพื่อความสัมพันธที่ดีต่อกัน มักจะชื่นชมความสำเร็จของผู้อื่น ชอบสนับสนุนและให้กำลังใจผู้อื่น
- 8) กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม
- 9) มีการพัฒนาตนเอง และคอยตรวจสอบตนเองอยู่เสมอ มีความสุขกับการได้รับข้อบกพร่องของตนเอง

แบรนเดน (นุชจรี ฉายีเนตร. 2538: 33; อ้างอิงจาก Branden. 1983) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนี้

- 1) มีใบหน้า ท่าทาง วิธีการพูด และการเคลื่อนไหวแฝงไว้ด้วยความแจ่มใส ร่าเริง มีชีวิตชีวา มีความปิติยินดีปรากฏอยู่ในตัว
- 2) พุดถึงความสำเร็จหรือข้อบกพร่องของตนได้อย่างตรงไปตรงมาและด้วยน้ำใจจริง
- 3) สามารถเป็นผู้ให้และผู้รับคำสรรเสริญ การแสดงออกซึ่งความรัก ความซาบซึ้งต่างๆ
- 4) สามารถเปิดใจรับคำตำหนิและไม่ทุกขร้อน เมื่อมีผู้กล่าวถึงความผิดพลาดของตน
- 5) คำพูดและการเคลื่อนไหวมีลักษณะไม่กังวลเป็นไปตามธรรมชาติ
- 6) มีความกลมกลืนกันเป็นอย่างดีระหว่างคำพูด การกระทำ การแสดงออก และการเคลื่อนไหว
- 7) มีเจตคติที่เปิดเผย ยากรู้ อยากเห็นเกี่ยวกับแนวคิดและประสบการณ์ใหม่ และโอกาสใหม่ๆ ของชีวิต
- 8) สามารถที่จะเห็นและสนุกสนานกับมุขตลกของชีวิตทั้งของตนเองและผู้อื่น

9) มีเจตคติที่ยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อสถานการณ์และสิ่งท้าทาย

10) มีพฤติกรรมแสดงออกในทางที่เหมาะสม

11) สามารถเป็นตัวของตัวเอง และมีศักดิ์ศรี แม้มักอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความเครียด

เครา (ยลสิริรัตน์ มาตผล. 2551; อ้างอิงจาก Khera. 1998: 99) ได้ทำการรวบรวมลักษณะ และพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำไว้ ดังนี้

ตาราง ลักษณะและพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ

พฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองสูง	พฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ
- พุดคุยเกี่ยวกับความคิด	- พุดคุยเกี่ยวกับผู้คน
- มีเจตคติเกี่ยวกับความหวังใญ่ดูแล	- มีเจตคติเกี่ยวกับกรวิพากษวิจกรณ
- มีความอ่อนน้อมถ่อมตน	- มีความเย่อหยิ่ง จองหอง
- เคารพในอำนาจ	- ต่อต้านอำนาจ
- เคารพในการพิสูจน์ความผิด	- ก้าวต่อไปเพื่อแสวงหาสิ่งที่ต้องการ
- มีความมั่นใจ	- มีความสับสน วุ่นวายใจ
- เกี่ยวพันกับลักษณะเฉพาะตัว	- มีความเกี่ยวพันกับการมีชื่อเสียง
- มีความกล้าแสดงออก	- มีความก้าวร้าว รุนแรง
- มีความรับผิดชอบ	- มักตำหนิหรือโทษสิ่งอื่น
- มองโลกในแง่ดี	- มีความเห็นแก่ตัว
- มีความเข้าใจในสิ่งต่างๆ	- เชื่อถือโชคกลาง
- ชอบการเรียนรู้	- เชื่อว่ารู้ทุกสิ่ง
- อ่อนไหว ไวต่อความรู้สึก	- โกรธง่าย อารมณ์เสีย ใจน้อย
- มีความสันโดษ	- มีความโดดเดี่ยวเดียวดาย
- ชอบการอภิปราย	- ชอบการโต้แย้ง
- เชื่อถือในคุณค่าของตนเอง	- เชื่อในคุณค่าของทั้งหมด
- แนะนำไปในทางที่ดี	- ชักนำไปในทางที่ผิด
- อยู่ในระเบียบวินัย	- บิดเบือนความรู้สึกอิสระเสรี
- มีแรงขับภายใน	- มีแรงขับดันจากภายนอก
- เคารพและยอมรับผู้อื่น	- ชอบดูถูกเหยียดหยามผู้อื่น
- มีความสุภาพ เรียบร้อย	- มีพฤติกรรมแสดงความหยาบคาย
- รู้จักขอบเขต	- ไม่รู้จักขอบเขต
- เป็นผู้ให้	- มีความละโมภ

นอกจากนี้ จากการศึกษาของ แบล (สิตา เพียรพิจิตร. 2542: 32; อ้างอิงจาก Bass. 1960: 129) ได้ศึกษาพฤติกรรมของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่า เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง มองตนเองในด้านบวก มีความรู้สึกมั่นคงและปลอดภัย ไม่หวั่นไหวต่อการวิจารณ์หรือตำหนิจากบุคคลอื่นได้ง่าย มีลักษณะของการยอมรับตนเอง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ใส่ใจและสามารถรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างละเอียดอ่อน สามารถแสดงความคิดเห็นและความต้องการของตนเองได้อย่างตรงไปตรงมาตามความเป็นจริง ดังนั้น การเห็นคุณค่าในตนเอง จึงมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นการแสดงออกของบุคคลในด้านความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ และความต้องการ ออกมาอย่างตรงๆ ตามความเป็นจริงได้อย่างเหมาะสม โดยไม่รุกรานสิทธิของผู้อื่น การพูดโดยปราศจากการควบคุมผู้อื่น ไม่ทำให้ผู้อื่นขายหน้าหรือด้อยค่า เป็นการยอมรับผู้อื่น แต่ไม่คล้อยตามหรืออยู่ใต้อำนาจของผู้อื่น (หลุย จำปาเทศ. 2533: 127, 129) และยังเป็น การแสดงออกถึงความคิดเห็นและความรู้สึกต่อสิ่งที่มากระทบอย่างเปิดเผยและไม่จำเป็นต้องใช้กลไกป้องกันตนเอง (defense mechanism) โดยเป้าหมายของพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ก็คือช่วยสนับสนุนความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองให้แข็งแกร่งขึ้น บุคคลที่แสดงออกอย่างเหมาะสมจะมีความนับถือตนเองและเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งตรงข้ามกับพฤติกรรมก้าวร้าว และพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก (พรรณราย ทวีพะยะประภา. 2548: 177) รวมถึงพฤติกรรมอีกรูปแบบหนึ่ง คือพฤติกรรมก้าวร้าวเจียม ซึ่งเป็นผลทางลบที่ตามมาของพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก ซึ่งในกรณีนี้เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่นด้วยการแค้นใจในเวลาต่อมา โดยพยายามควบคุมผู้อื่นทางอ้อมด้วยวิธีนุ่มนวล บางครั้งพฤติกรรมก้าวร้าวเจียมจะออกมาในรูปของการแสดงบทบาทที่เศร้าหมอง หรือแสดงความเจ็บป่วย เพื่อให้ผู้อื่นรู้สึกผิด ผลก็คือ ทำให้ผู้อื่นรู้สึกประหลาดใจ สับสน เจ็บช้ำน้ำใจ บุคคลที่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเจียม สะท้อนให้เห็นถึงความไม่จริงใจ ไม่ตรงไปตรงมา ปฏิเสธตนเองและเอาตัวเอียงเปรียบผู้อื่น และเป็นการแสดงให้เห็นว่า เขาขอมแพ้ในขณะนั้น และยอมให้ผู้อื่นเป็นผู้เลือกให้ตนเองในขณะนั้น ซึ่งอาจทำให้รู้สึกโกรธในเวลาต่อมา หรืออาจหาสิ่งที่ต้องการด้วยการทำร้ายผู้อื่น (พรรณราย ทวีพะยะประภา. 2548: 181-182)

ปัญหาของการวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีความรู้สึกต่อตนเอง การวัดการเห็นคุณค่าในตนเองจึงกระทำได้ค่อนข้างยากมาก อย่างไรก็ตาม จากการศึกษางานวิจัยในอดีตซึ่งใช้แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองหลายฉบับแตกต่างกันไป ผู้วิจัยพบว่าแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่นิยมใช้ เป็นแบบวัดการรายงานตนเอง คือรายงานความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีความรู้สึกต่อตนเอง ได้แก่ แบบวัด Self-esteem scale ของโรเซนเบิร์ก (Rosenberg. 1965) แบบวัด Self-esteem inventory

ของคูเปอร์สมิธ (Coopersmith. 1985) สำหรับแบบวัดของโรเซนเบิร์ก เป็นแบบวัดที่เป็นการประเมินคุณค่าในตนเองโดยรวมทุกด้าน มีข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ ประกอบด้วยสเกล 4 ระดับ โดยไม่มีทั้งสเกลการตอบไม่ตรงกับความเป็นจริงและการประเมินพฤติกรรมจากบุคคลอื่น แต่เป็นแบบวัดที่ดีกว่าแบบวัดอื่นในด้านของความเที่ยงตรงเชิงเหมือนและการทำนายค่าความเที่ยงตรง (อรอุมา สงวนญาติ. 2544: 26; อ้างอิงจาก Baker; & Gallant. 1985) ในขณะที่แบบวัดของคูเปอร์สมิธนั้นมีคุณสมบัติทั้ง 2 ลักษณะดังกล่าวคือ มีทั้งสเกลการตอบไม่ตรงกับความเป็นจริงและการประเมินพฤติกรรมจากบุคคลอื่น โดยคูเปอร์สมิธ (ศิณาพร แสงใส. 2548: 35-36; อ้างอิงจาก Coopersmith. 1984: 5-6) ได้สร้างแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองรวม 3 ฉบับ ดังนี้

1. แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับนักเรียน (Self-esteem inventory school form) เป็นแบบวัดที่ใช้กับนักเรียนอายุ 8-15 ปี ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 58 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน จำนวน 50 ข้อ ได้แก่ ด้านการยอมรับนับถือตนเอง ด้านการยอมรับจากเพื่อน ด้านการยอมรับจากครอบครัว และด้านการยอมรับจากโรงเรียน และคำถามลวง (the lie scale) จำนวน 8 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามเพื่อวัดการปกป้องตนเอง ในแต่ละข้อคำถามมีลักษณะเป็นข้อความอธิบายความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง โดยมีตัวเลือก 2 ช่อง คือ “ใช่ตัวฉัน” และ “ไม่ใช่ตัวฉัน”

2. แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนฉบับสั้น (Self-esteem inventory school short form) เป็นแบบวัดที่ใช้กับนักเรียนอายุ 8-15 ปี มีข้อคำถาม 25 ข้อ ไม่มีแยกเป็นรายด้าน และไม่มีข้อคำถามลวง

3. แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับผู้ใหญ่ (Self-esteem inventory adult form) เป็นแบบวัดที่ใช้กับบุคคลอายุ 16 ปีขึ้นไป มีข้อคำถาม 25 ข้อ เป็นแบบวัดที่ดัดแปลงมาจากแบบวัดฉบับสั้น

นอกจากนี้ ยังมีแบบวัดอื่นๆ ที่มีการนำมาใช้บ้าง เช่น แบบวัดอัตมโนทัศน์ของรูบิน (Rubin's self-esteem scale) (กาญจนา พงศ์พฤกษ์. 2523) แบบวัดของ โป๊ป, แมคเฮล และแคริกเฮด (ทิวาพร อนันตพงศ์. 2546; อ้างอิงจาก Pope; McHale; & Craighead. 1988: 150-154) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองที่ผ่านมาในอดีต ได้พบปัญหาในเรื่องของผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำซึ่งมักจะตอบแบบสอบถามไม่ตรงกับความเป็นจริง จนทำให้งานวิจัยบางเรื่องระบุว่า บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเมื่อเกิดความรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองถูกคุกคาม โดยพบว่า พฤติกรรมก้าวร้าวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเอง กล่าวคือ คนที่มีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจากการตอบแบบสอบถามกลับมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวสูงเมื่อตนเองถูกคุกคามจากผู้อื่น ที่ผ่านมานักจิตวิทยาจึงมีการถกเถียงกันพอสมควรว่า พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง อยู่บนฐานของการเห็นคุณค่าในตนเองสูงหรือต่ำกันแน่ เช่น จากการศึกษา

ของเอมเลอร์ (Goode. 2002: online; citing Emler. 2001) พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ รวมถึงงานวิจัยของเคอนิส และคนอื่นๆ (สุพัทธา พันธุวร. 2546: 82; อ้างอิงจาก kernis; Grannemann; & Barclay. 1989: 1013-1022) ที่พบว่า ผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงกลับมีแนวโน้มที่จะแสดงความมั่งร่ำรวยหรือความก้าวร้าวสูงที่สุด และงานวิจัยของ สุพัทธา พันธุวร (2546) ที่พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมก้าวร้าว และยังมีการศึกษาอีกมากมายที่พบว่า การเพิ่มคุณค่าในตนเองของเด็กไม่ได้ช่วยลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กเลย แต่เด็กกลับมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวมากขึ้นเมื่อเกิดความรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองนั้นได้ถูกคุกคามจากบุคคลอื่น (Bushman; & Baumeister. 1998: online)

จากข้อถกเถียงของนักจิตวิทยาดังกล่าว จึงได้ข้อสรุปว่า สาเหตุเกิดจากความสับสนในความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยบ้างก็อ้างว่าเป็นแค่ความรู้สึกดีต่อตัวเอง และที่ห่างไกลกว่านั้น คือ เป็นความรักตัวเอง ความทะนงตัว ความหยิ่ง ความรู้สึกเหนือกว่าคนอื่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่ถือว่าเป็น การเห็นคุณค่าในตนเองที่แท้จริงหรือการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง (healthy or authentic self-esteem) แต่เป็นเพราะบุคคลปกป้องตนเองเพื่อปกปิดการขาดการเห็นคุณค่าในตนเองที่แท้จริง โดยการหาเหตุผลเข้าข้างตนเองเพื่อให้ตนเองยังรู้สึกว่าคุณค่าในตนเองสูง สิ่งนี้เรียกว่า การเห็นคุณค่าเทียมในตนเอง (pseudo self-esteem) (Reasoner. n.d.: online) ดังนั้น จากการค้นพบผลการวิจัยดังกล่าว จึงแสดงให้เห็นว่า ผลของการใช้วิธีการซักถามบุคคลให้พินิจพิจารณาตัวเองจากแบบสอบถามการรายงานตนเอง (self-report) จะไม่มีประโยชน์เลยถ้าบุคคลนั้นไม่ได้ตอบจากความรู้สึกข้างในจริงๆ โดยรายงานแบบที่กักเอาเอง หรือขาดความเข้าใจบางอย่าง โดยแบรนเดน ได้กล่าวว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ (low self-esteem) ของบุคคลที่ยังมีสติสัมปชัญญะนั้นยากที่จะมองออกได้ ถ้าบุคคลนั้นกำลังสร้างเกราะป้องกันตนเอง เพื่อชดเชยความรู้สึกไม่มีความสามารถหรือไม่มีความเห็นคุณค่าในตนเอง ตัวอย่างเช่น ในการตอบแบบสอบถามการรายงานตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมในสหรัฐอเมริกา ต้องใช้วิธีตรวจสอบประเมินข้ามฝ่าย (cross-checked) จึงจะพบว่าเด็กที่รายงานตนเองว่ามีความเชื่อมั่นในความสามารถด้านวิชาคณิตศาสตร์ ในทางปฏิบัติมักจะมีผลการเรียนหรือการสอบค่อนข้างแย่ (Campbell; & Foddis. 2003: online) และจากการศึกษาของ ฟอสติส และคณะ (Campbell; & Foddis. 2003: online; citing Foddis; et al. 2002) ได้พบว่า การวัดการเห็นคุณค่าในตนเองจากแบบวัดการรายงานตนเอง เช่น แบบวัดของโรเซนเบิร์ก เป็นการวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่ปรากฏ (explicit self-esteem) ไม่ใช่การวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่แฝง (implicit self-esteem) ซึ่งได้มาจากการวัดแบบเติมคำ (sentence completion) โดยเป็นการวัดที่สามารถสะท้อนให้เห็นความคิดที่อยู่ในจิตใต้สำนึกของผู้ตอบ โดยใช้วิธีการพิจารณาการรับรู้แหล่งที่มา

ของการเห็นคุณค่าในตนเอง (perceived sources of self-esteem) จากคำต่างๆ ที่ผู้ตอบเขียนออกมา นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยอื่นๆ ที่สนับสนุนข้อสรุปของฟอสตีส เช่น งานวิจัยของ จอร์แดน และคณะ (Olson; et al. 2006: online; citing Jordan; et al. 2003) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้คะแนนต่ำจากแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่แฝง (implicitly-measured self-esteem) แต่ได้คะแนนสูงจากแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่ปรากฏ (explicitly-measured self-esteem) แสดงให้เห็นถึงการปกป้องตนเอง การหลงตนเอง และงานวิจัยของ โอลสัน (Olson; et al. 2006: online) ที่พบว่า ผู้ที่มีคะแนนสูงจากแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่ปรากฏ แต่มีคะแนนต่ำจากแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่แฝง เป็นผู้ที่มักมีลักษณะนิสัยชอบอวดดี (report a more boastful self-presentation style) ดังนั้น บุคคลที่มีคะแนนสูงจากแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่ปรากฏ แต่มีคะแนนต่ำจากแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่แฝง จึงเป็นข้อมูลที่น่าสนใจแนวคิดของแบรนเดนเรื่องการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองและการเห็นคุณค่าเทียมในตนเอง ซึ่งจะได้กล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง

แบรนเดน (Branden. 1981, 1985, 1992, 1997) ซึ่งเป็นผู้ให้นิยามของคำว่า การเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง (healthy or authentic self-esteem) ได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของการเห็นคุณค่าในตนเองว่า ไม่มีการตัดสินคุณค่าของอะไรที่สำคัญไปกว่าตัดสินคุณค่าของมนุษย์ การตัดสินหรือประเมินคุณค่าของมนุษย์เป็นประสบการณ์ด้านความรู้สึกและอารมณ์ และมีผลกระทบต่อกระบวนการคิด อารมณ์ ความปรารถนา คุณค่าต่างๆ และเป้าหมายในชีวิต และเป็นตัวแปรสำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคล (Branden. 1981: 109-110) การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นความคิดเกี่ยวกับตนเองในด้านการประเมินค่า ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของอัตมโนทัศน์ (self-concept) หรือ ความเชื่อ มโนภาพที่เกี่ยวข้องกับอุปนิสัยและลักษณะพิเศษ ข้อได้เปรียบเสียเปรียบ ขีดจำกัดและความสามารถของตน (Branden. 1985: 23)

ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน งานวิจัยเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองของคูเปอร์สมิท (Branden. 1992: XIV; citing Coopersmith. 1967) ได้รับการยอมรับมาก โดยเขาได้กล่าวถึงความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองว่า เป็นการตัดสินคุณค่าของตนเองที่บุคคลแสดงออกมาในรูปของเจตคติที่มีต่อตนเอง ยอมรับหรือไม่ยอมรับตนเอง โดยเป็นผลมาจากความเชื่อเกี่ยวกับตนเองว่ามีความสามารถ (capable) มีความสำคัญ (significant) มีความสำเร็จ (successful) และมีคุณค่า (worthy) แต่แบรนเดน (Branden. 1992: XV) ได้ตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับการให้คำนิยามการเห็นคุณค่าในตนเองของคูเปอร์สมิทไว้หลายประเด็นคือ ประเด็นเรื่องของความสามารถนั้น เป็นความสามารถของอะไร ถ้าบุคคลที่มีความสามารถแต่ยังรู้สึกไม่พึงพอใจในความสามารถของตนเอง จะทำให้การเห็น

คุณค่าของเขาลดลงหรือไม่ และประเด็นเรื่องความสำคัญ เป็นความสำคัญในทางไหน ในสายตาของคนอื่นใช้หรือไม่ ความสำคัญนั้นอยู่บนเกณฑ์ของอะไร และประเด็นเรื่องความสำเร็จ หมายถึงความสำเร็จในทางโลกซึ่งเกี่ยวกับเงิน อาชีพ การงานใช้หรือไม่ ส่วนในประเด็นเรื่องความมีคุณค่า เป็นคุณค่าของอะไร ความสุข เงิน ความรัก หรือทุกอย่างที่บุคคลนั้นปรารถนา

ดังนั้น แบรินเดน จึงได้สรุปว่า การเห็นคุณค่าในตนเองที่แท้จริงในความหมายของเขา คือ ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างความรู้สึกในความสามารถของบุคคล (sense of personal efficacy) และความรู้สึกมีคุณค่าของบุคคล (sense of personal worth) เป็นการรวมกันระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง (self-confidence) และการเคารพตนเอง (self-respect) เป็นความเชื่อมั่นในความสามารถในการใช้ชีวิตและเชื่อมั่นในคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ (Branden. 1981: 110) เป็นความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะคิดและเผชิญกับสิ่งที่ท้าทาย และเป็นความเชื่อมั่นในสิทธิของตนที่จะมีความสุขและเป็นคนที่มีคุณค่า (Branden. 1992: 8) โดยแบรินเดน ได้อธิบายรายละเอียดไว้ดังนี้ (Branden. 1981: 112-114)

1) ความเชื่อมั่นในตนเอง (self-confidence: the sense of efficacy)

มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตสิ่งเดียวที่มีความสามารถในเชิงเหตุผล (rational faculty) ในการที่จะเลือกปฏิบัติ หรือทำลายวิถีการดำเนินชีวิตของตัวเอง หรือเลือกที่จะสร้างสรรค์ตนเองให้มีความสามารถในการดำรงชีวิต ความเชื่อมั่นในตนเองนี้ ไม่ใช่ความเชื่อมั่นว่าตนเองจะไม่ทำอะไรผิดพลาด แต่เป็นความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะคิด เลือก ตัดสินใจ และรับรู้ว่า จะแก้ไขความผิดพลาดอย่างไร มนุษย์ต้องการสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อหยุดความสงสัย ความวิตกกังวล ความไร้ประโยชน์ในความสามารถของตนเองซึ่งเป็นเครื่องมือของความอยู่รอด โดยสรุปแล้ว แบรินเดน กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นความรู้สึกเชื่อมั่นในความสามารถของตนที่จะคิด เลือก ตัดสินใจ และเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นจริงของสิ่งที่เกิดขึ้น (understand the facts of reality) (Branden. 1992: 16)

2) การเคารพตนเอง (self-respect: the sense of worthiness)

มนุษย์ไม่อาจหลุดพ้นจากเรื่องของคุณค่าและการตัดสินใจคุณค่าได้ ไม่ว่าจะคุณค่าต่างๆ จะได้มาโดยการตัดสินใจด้วยความมีสติหรือไม่ มีเหตุผลหรือไร้เหตุผล สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับชีวิต มนุษย์ทุกคนจะต้องตัดสินใจตนเองด้วยเกณฑ์บางอย่าง แต่ถ้าความพึงพอใจต่อเกณฑ์นั้นหมดไป ความรู้สึกมีคุณค่าของบุคคลหรือการเคารพตนเองจะมีผลกระทบตามมา เพราะมนุษย์ต้องการได้มาซึ่งคุณค่าที่ทำให้เขามีความสุขในชีวิต โดยสรุปก็คือ การเคารพตนเอง เป็นความรู้สึกเชื่อมั่นในคุณค่าของตน (assurance of my values) เป็นการยืนยันในสิทธิของตนที่จะใช้ชีวิตอย่างมีความสุข (Branden. 1992: 16)

การเห็นคุณค่าในตนเองได้อย่างสมบูรณ์ จะต้องมี ความเชื่อมั่นในตนเองและการเคารพตนเองเป็นองค์ประกอบร่วมกันเสมอ มนุษย์ต้องสร้างคุณค่าให้กับชีวิตโดยการทำให้ตนเองมีความสามารถที่จะใช้ชีวิตได้ โดยการอุทิศตนเพื่อค้นหาว่าอะไรคือความจริงและอะไรคือความถูกต้อง และกำหนดการกระทำของตนเองไปตามนั้น (Branden. 1981: 114) การเห็นคุณค่าในตนเองอย่างแท้จริง ต้องมีรากเหง้าของความรู้สึกมีความสามารถ (sense of efficacy) และความรู้สึกมีคุณค่า (sense of worth) ของตน บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงอย่างแท้จริง จะต้องมีสององค์ประกอบนี้อยู่ร่วมกัน คือความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งเป็นความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะเรียนรู้และเผชิญความจริง และการเคารพตนเอง ซึ่งเป็นความรู้สึกมีคุณค่าของบุคคลที่จะใช้ชีวิตอย่างมีความสุข (Branden. 1985: 4) ทั้งสององค์ประกอบนี้ จึงเป็นเสาหลักของการเห็นคุณค่าในตนเองที่สมบูรณ์ (healthy self-esteem) ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไปจะทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสมบูรณ์ลดน้อยลง (Branden. 1992: 17)

โดยสรุป การเห็นคุณค่าในตนเองที่สมบูรณ์ หรือการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองตามแนวคิดของแบรนเดน หมายถึง ประสบการณ์ของบุคคลเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะเรียนรู้และเผชิญกับความจริงที่ท้าทาย และเชื่อมั่นในคุณค่าของการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

การได้มาซึ่งการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง

แบรนเดน กล่าวว่า การได้มาซึ่งคุณค่าแท้ในตนเอง จำเป็นต้องมีเงื่อนไขหลัก 2 ประการ (Branden. 1981: 114, 118-119) ดังนี้

1) ความตั้งใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความสามารถ (the will to understand; the will to efficacy) เป็นการแสดงความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ความเชื่อมั่นนี้เป็นความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะคิด เรียนรู้ และตัดสินใจในการนำตนเองไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ถ้าบุคคลยังรักษาความตั้งใจที่จะเรียนรู้ต่อไปได้อย่างไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองจะเพิ่มมากขึ้น เกิดเป็นความเชื่อมั่นในความมีประสิทธิภาพของตน (efficacy) แต่ถ้าบุคคลละทิ้งความตั้งใจที่จะเรียนรู้ต่อไปแล้ว การเพิ่มระดับความเชื่อมั่นในความสามารถของตนที่จะขยายไปสู่ความมีประสิทธิภาพของตนก็จะไม่ดำเนินต่อไป ส่งผลให้การเห็นคุณค่าในตนเองไม่บรรลุผลอย่างเต็มที่

2) การยืนยันความคิดของตนเกี่ยวกับการรับรู้ความเป็นจริง (cognitive self-assertiveness; respect for the facts) เป็นการแสดงออกผ่านหลักการคิด (policy of thinking) หรือหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจ เป็นผลมาจากความเข้าใจเชิงเหตุผล (rational understanding) ของมนุษย์ที่สามารถแยกแยะได้ระหว่างความเป็นจริงที่เกิดขึ้น (reality) กับความรู้สึกและความปรารถนาของตน หากพิจารณากรณีตัวอย่างของเด็กซึ่งโตพอที่จะรู้ความหมายของการลักขโมย และพยายามขโมยของเล่นของเพื่อน จะเห็นได้ว่า เด็กยอมลงมือที่จะกระทำการดังกล่าวเพราะเขารู้ว่ามันไม่ถูกต้อง

แต่เมื่อเขาต้องการของเล่นชิ้นนี้มาก เขาจึงต้องหลีกเลี่ยงการรับรู้ความเป็นจริงที่เขายอมรับว่าถูกต้อง ซึ่งเป็นการแสดงถึงความไม่พยายามยืนยันความคิดของตนเองในการยอมรับความจริง

การเห็นคุณค่าแท้ในตนเองก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง (pride) กล่าวคือ การเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง หมายถึง “ฉันสามารถ” (I can) ส่วนความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง “ฉันมี” (I have) ความภาคภูมิใจในตนเองไม่ใช่การคุยโว โอ้อวด หรือความหยิ่งยโส เพราะสิ่งนี้ไม่ใช่ความภาคภูมิใจในตนเองที่แท้จริง (authentic pride) ที่เป็นผลมาจากการได้มาซึ่งคุณค่าแท้ในตนเอง แต่เป็นเพียงการหลอกตนเองเท่านั้น (self-deception) ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการขาดการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง เพราะบุคคลที่เห็นคุณค่าแท้ในตนเอง จะไม่ผลักดันให้ตัวเองเหนือกว่าคนอื่น ไม่พยายามพิสูจน์หรือหาหลักฐานมาเปรียบเทียบว่าตนเองดีหรือเร็วกว่าคนอื่น แต่จะมีความสุขอยู่กับสิ่งที่เขาเป็นอยู่ (Branden. 1992: 39) นอกจากนี้ บางครั้งเราอาจได้ยินบางคนพูดว่า “ทั้งที่ฉันประสบความสำเร็จมากมาย แต่ทำไมฉันไม่รู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง” ทั้งนี้เป็นเพราะความสำเร็จที่เขาได้รับไม่ได้มาจากการเลือกเป้าหมายด้วยตัวเอง คำถามคือ “ใครเป็นคนเลือกเป้าหมายให้เขา” ซึ่งอาจเป็นคนที่มีความสำคัญสำหรับเขา แต่สิ่งนี้ไม่ได้ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจหรือการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างแท้จริง (Branden. 1992: 40-41) ดังนั้น บุคคลจึงอาจได้รับความรักจากพ่อแม่ เพื่อนฝูง แต่อาจจะไม่รักตัวเองก็ได้ บุคคลที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน ก็อาจจะไม่ยอมรับตนเองก็ได้ บุคคลอาจทำให้คนอื่นชื่นชมได้ แต่ก็ยังรู้สึกที่ตนเองล้มเหลว สิ่งเหล่านี้ เป็นความสำเร็จที่ปราศจากการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเป็นความรู้สึกเหมือนตนเองกำลังถูกตราหน้าว่าเป็นคนหลอกหลวงและกำลังรอการเปิดเผยด้วยความกังวล (Branden. 1992: 37)

การเห็นคุณค่าแท้ในตนเองกับการเห็นคุณค่าเทียมในตนเอง

แบรนเดนได้ใช้คำว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) ในรูปของ การเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง (authentic self-esteem) เพื่อชี้ให้เห็นว่า บุคคลสามารถแสดงการเห็นคุณค่าเทียมในตนเอง (pseudo self-esteem) ได้เช่นกัน โดยเป็นการที่บุคคลป้องกันตนเองให้ยังคงมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองอย่างไม่สมเหตุสมผล เพื่อลดความวิตกกังวล หลอกหลวงตนเองให้มีความรู้สึกมั่นคงเพื่อบรรเทาความต้องการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง หรือเป็นการหลบเลี่ยงการขาดการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง โดยบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าเทียมในตนเองนี้มีลักษณะที่สำคัญสองประการ ประการแรก คือ หลบเลี่ยงถดถอย หาเหตุผลเข้าข้างตนเองเพื่อปฏิเสธความคิด ความรู้สึกที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง ประการที่สอง คือ แสวงหาสิ่งที่จะสร้างความรู้สึกเห็นคุณค่าเทียมในตนเองจากสิ่งภายนอกอื่นทดแทน (เซาวนา อมรสังเจริญ. 2537: 9; อ้างอิงจาก Branden. 1981: 144-145)

บุคคลที่ขาดการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง จิตจะถูกครอบงำด้วยความกลัว (fear) กลัวความจริงที่ต้องเผชิญ กลัวความจริงเกี่ยวกับตนเอง รู้สึกถึงความไม่เพียงพอในชีวิต ทำให้เกิดความวิตก

กังวล จนต้องหลีกเลี่ยงหรือเก็บกดไว้ โดยการเสแสร้งทำเพื่อปกปิดความหวาดกลัว (terror) หรือพยายามโกหกตนเอง (self-deception) ดังนั้น ความจริงจึงเป็นสิ่งที่คอยรุกรานผู้ที่ขาดการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองอยู่เสมอ ทำให้ต้องคอยปกป้องตนเองหรือแสดงการเห็นคุณค่าเทียมในตนเองออกมา เพราะคุณค่า (values) ที่ตนเองยึดถืออยู่นั้นไม่มีความไม่มั่นคง แบรินเดนเรียกคุณค่าที่มนุษย์เลือกเหล่านี้ว่า “คุณค่าในทางปกป้อง” (defense-values) ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นยานอนหลับ (valium) ที่ช่วยระงับความวิตกกังวล ตรงกันข้ามกับผู้ที่เห็นคุณค่าแท้ในตนเอง จะไม่มีการกระทบกันระหว่างการรับรู้ความเป็นจริงกับความต้องการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง บุคคลจะพยายามค้นหาความจริงเกี่ยวกับชีวิตเผชิญกับความท้าทาย พยายามค้นหาสิ่งใหม่ให้ชีวิต นอกจากนี้ จะไม่พยายามกระทำเพียงเพราะเป็นหน้าที่ที่ต้องทำ (doing one's duty) หรือทำเพียงแคให้บรรลุเป้าหมายพื้นฐานในชีวิต แต่ต้องการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่ท้าทายอยู่เสมอ (Branden. 1981: 140, 145-147, 1985: 87)

คุณค่าหรือเกณฑ์ที่บุคคลใช้ยึดถือว่าเป็นคุณค่าของบุคคลที่เห็นคุณค่าเทียมในตนเองนั้น เป็นสิ่งที่ได้มาจากสิ่งเร้าภายนอก ได้แก่ ชื่อเสียง (popularity) ยศตำแหน่ง (prestige) ความมีหน้ามีตา (respectability) ความสำเร็จทางการเงิน (financial success) ความมั่งคั่ง (affluence) รูปลักษณ์ที่ดี (good looks) รวมไปถึงการแสดงความเห็นอกเห็นใจบุญใจกุศล (philanthropy or altruism) และการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม (belonging to the clubs) (Branden. 1992: 36-37, 1981: 190, 1985: 44) โดย แบรินเดน (Branden. 1992: 35) ได้ทำการสำรวจพบว่า เด็กมักจะถูกสอนให้เห็นคุณค่าในตนเองอย่างผิดๆ เช่น สอนให้ท่องจำว่า “ฉันพิเศษ”, “ฉันรักตนเอง” ทุกวัน หรือชี้ให้เด็กเห็นว่าคุณค่าของตนเองได้มาจากการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มมากกว่าความสามารถในตัวบุคคล หรือพยายามให้เด็กเห็นความสำคัญของความภาคภูมิใจของกลุ่ม (ethnic pride) มากกว่าความภาคภูมิใจในตัวบุคคล ดังนั้น การเห็นคุณค่าแท้ในตนเองจะต้องมาจากการเลือกด้วยตนเอง ไม่ใช่สิ่งที่พ่อแม่หรือสังคมพยายามยื่นให้เขา หรือได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เพราะคุณค่าเหล่านี้ทำให้เขาหลีกเลี่ยงที่จะแสดงความรับผิดชอบต่อการได้มาซึ่งการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง สิ่งที่เขาได้รับเหล่านี้จะเป็นเพียงแหล่งที่มาของการเห็นคุณค่าเทียมในตนเอง ดังนั้น ถ้าคุณค่าของตนเองไม่ได้ถูกแทนที่ด้วยความมีสติ (consciousness) ความรับผิดชอบ (responsibility) และการยึดหลักคุณธรรม (integrity) คุณค่าเหล่านั้นย่อมไม่ใช่แหล่งที่มาของความสามารถของบุคคลและการเคารพตนเอง แต่กลายเป็นแหล่งที่มาของการหลอกลวงตนเอง อย่างไรก็ตาม คุณค่าของบุคคลที่ถือถือว่าเป็นแหล่งที่มาของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง จะต้องเป็นคุณค่าที่อยู่ภายในตัวบุคคลที่บุคคลนั้นค้นพบด้วยเหตุและผลของตนเอง เป็นคุณค่าที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ความมีสติ ความมีเหตุผลและจริยธรรม และเป็นตัวขับเคลื่อนความคิด การเลือก และการกระทำของมนุษย์ให้สามารถเผชิญความจริงได้เป็นผลสำเร็จ โดยแบรินเดนเรียกคุณค่าเหล่านี้ว่า “คุณค่าในทางศีลธรรม” (moral values) ซึ่งถือเป็นเสาหลัก 6

ประการที่นำมาซึ่งการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง ได้แก่ (Branden. 1981: 237, 1985: 212, 1997: online)

1) การใช้ชีวิตอย่างมีสติ (living consciously) หมายถึง การยึดหลักแห่งความจริง (respect for the facts) พยายามแสดงออกถึงสิ่งที่กำลังกระทำด้วยความตั้งใจ รู้จักไปหาข้อมูล ความรู้ และผลตอบรับที่เกี่ยวกับความสนใจ คุณค่าและเป้าหมายของตน เพื่อทำความเข้าใจโลกภายนอกตน รวมทั้งโลกภายในตน ได้อย่างชัดเจน

2) การยอมรับตนเอง (self-acceptance) หมายถึง ความเต็มใจที่จะยอมรับ ประสบ และแสดงความรับผิดชอบต่อความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนโดยปราศจากการหลีกเลี่ยง ปฏิเสธ หรือไม่ยอมรับ

3) ความรับผิดชอบต่อตนเอง (self-responsibility) หมายถึง การตระหนักว่ามนุษย์ทุกคนคือผู้สร้างสรรค์ทางเลือกและการกระทำต่างๆ ของตนเอง อันนำมาซึ่งความรับผิดชอบต่อชีวิตและเป้าหมายของแต่ละคนเช่นกัน

4) ความกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (self-assertiveness) หมายถึง การยืนหยัดในหลักการของตนและปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเคารพ โดยไม่มีการเสแสร้ง

5) การใช้ชีวิตอย่างมีเป้าหมาย (living purposefully) หมายถึง การระบุเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาว และกำหนดการกระทำเพื่อให้มาซึ่งผลสำเร็จ

6) การยึดหลักคุณธรรม (personal integrity) หมายถึง การใช้ชีวิตให้มีความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่เรารู้และยอมรับ กับสิ่งที่เรากระทำ เช่น การพูดความจริง การรักษาคำมั่นสัญญา เป็นต้น

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคม

แนวคิดเรื่องการถ่ายทอดทางสังคม

การถ่ายทอดทางสังคม หรือบางแห่งใช้ว่า การขัดเกลาทางสังคม สังคมกรรม สังคมประกิต ล้วนมาจากคำภาษาอังกฤษ คือ Socialization เป็นกระบวนการช่วยให้เด็กได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และจากการเรียนรู้นั้น เด็กจะมีพฤติกรรมและความนึกคิดที่เป็นลักษณะสอดคล้องกับวัฒนธรรมในสังคมของตน (วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. 2536: 59; อ้างอิงจาก Munn; & Fernald. 1969) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การถ่ายทอดทางสังคมเป็นกระบวนการที่บุคคลใดก็ตามมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่น โดยมีพฤติกรรมทางสังคมที่สอดคล้องกัน เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับมาตรฐาน จารีตประเพณี ขนบธรรมเนียม และการปฏิบัติต่างๆ ในสังคม การถ่ายทอดทางสังคมจึงเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน สังคมเป็นผู้กำหนดรางวัลและข้อห้ามที่เหมาะสม ส่วนผู้ที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็ก ก็จะทำรางวัลและข้อห้ามเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมต่อไป (วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. 2536: 60)

มีแนวคิดที่แตกต่างกันอยู่ 4 แนวทางเกี่ยวกับการถ่ายทอดทางสังคม คือ นักมานุษยวิทยามีความเห็นว่าการถ่ายทอดทางสังคม เป็นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม (enculturation) ไปยังชนรุ่นหลังหรือการนำสมาชิกใหม่เข้าสู่สังคม นักจิตวิทยามีแนวคิดว่าการถ่ายทอดทางสังคม คือการเรียนรู้ในการควบคุมแรงกระตุ้นหรือแรงขับ ส่วนนักสังคมวิทยามีความเห็นว่าการถ่ายทอดทางสังคม เป็นการฝึกบทบาท หรือการฝึกบุคคลให้มีส่วนร่วมในสังคม และนักการศึกษาถือว่า การศึกษาเป็นการถ่ายทอดทางสังคมแก่บุคคลในสังคมอย่างมีแบบแผน เมื่อรวมทั้ง 4 แนวทางดังกล่าวแล้ว ก็จะเป็นการถ่ายทอดทางสังคมในแนวพฤติกรรมศาสตร์ (วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. 2536: 60-61)

จุดมุ่งหมายของการถ่ายทอดทางสังคมมี 5 ประการ (ผาณิตา บัวขำ. 2547: 19-20; อ้างอิงจาก Bem. 1997: 44-49) คือ

1) พัฒนามโนภาพแห่งตน (develop self-concept) เป็นการที่เด็กเมื่อเริ่มโตขึ้น จะค่อยๆ ตระหนักว่าบุคคลอื่นกำลังประเมินและตัดสินเกี่ยวกับพฤติกรรมของพวกเขาด้วยกฎระเบียบหรือมาตรฐานบางอย่าง ซึ่งเกณฑ์เหล่านั้นเด็กจำเป็นต้องเรียนรู้และเข้าใจก่อนที่จะสามารถประเมินตัวเองได้ ในขณะที่เด็กค่อยๆ เรียนรู้เกี่ยวกับเกณฑ์ดังกล่าว แต่ละคนจะค่อยๆ พัฒนามโนภาพแห่งตน จากการมองเห็นตนเองโดยใช้สายตาของผู้อื่น เหมือนมองตัวเองจากกระจกเงา (the looking-glass self) บุคคลจะตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำของตนหรือคุณค่าของตนเอง โดยเอาความเอาความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีต่อตนเองมาเป็นเกณฑ์สำคัญ

2) ปลูกฝังการฝึกฝนวินัยในตนเอง (instill self-discipline) เป็นการฝึกฝนการเลื่อนหรือขยายเวลาที่จะได้รับความพึงพอใจในทันทีออกไปเพื่อประโยชน์ในการบรรลุจุดมุ่งหมายที่ดีกว่าหรือสำคัญกว่าในอนาคต เรียกว่า การอดได้รอได้ (postpone gratification) ซึ่งพฤติกรรมนี้แสดงนัยของความสามารถในการควบคุมตนเอง โดยสามารถอดทนต่อความขัดข้องใจหรือสิ่งที่ เป็นอุปสรรคได้

3) ปลูกฝังความทะเยอทะยาน (instill ambitions) เป็นการทำให้เด็กได้เป็นในสิ่งที่พวกเขาอยากจะเป็นอย่างที่ตั้งเป้าหมายไว้เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป้าหมายเหล่านี้จะเป็นเหตุผลที่ทำให้เด็กต้องเรียนหนังสือ ผูกไมตรีกับบุคคลอื่น ทำตามกฎระเบียบของสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การถ่ายทอดทางสังคมทำให้การเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความหมาย มีเป้าหมายชัดเจน ซึ่งเด็กจะต้องผ่านกระบวนการนี้เป็นระยะเวลายาวนานเพื่อไปถึงเป้าหมายของตน

4) สอนบทบาททางสังคม (teach social roles) ตลอดชีวิตของคนเรา มีบทบาททางสังคมหลายอย่าง บทบาทบางอย่างเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน เช่น คนๆ หนึ่งอาจเป็นทั้งภรรยา แม่ ลูก ครู และเป็นเพื่อนในเวลาเดียวกัน ซึ่งเราจะต้องแสดงพฤติกรรมตามบทบาทให้เหมาะสมในแต่ละโอกาส

5) สอนทักษะทางพัฒนาการ (teach developmental skills) การสอนทักษะทางสังคม อารมณ์ และสติปัญญาให้แก่เด็กโดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม เพื่อให้พวกเขาปฏิบัติหน้าที่

ได้อย่างสมบูรณ์ในสังคม โดยทักษะทางสังคมจะเกี่ยวกับการเรียนรู้วิธีการรับข่าวสารข้อมูลจากบุคคลอื่น ทักษะทางอารมณ์จะเกี่ยวกับการควบคุมแรงกระตุ้นในทางก้าวร้าว ส่วนทักษะทางสติปัญญาจะเกี่ยวกับการอ่าน การคิด การเขียน และการแก้ปัญหา

โดยสรุป คือ การถ่ายทอดสังคม เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กที่ได้รับข้อมูลจากถ่ายทอดความคิด ค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพ และเมโนภาพเกี่ยวกับตนเองค่อนข้างมาก หากเด็กได้รับข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อพัฒนาการทางด้านความคิดและพฤติกรรมที่เหมาะสมแล้ว รากฐานของคุณภาพชีวิตของสังคมก็必将มีความมั่นคงแข็งแรงมากขึ้น

แนวคิดเรื่องการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้เลี้ยงดูกับเด็กมีการติดต่อเกี่ยวข้องกัน อันเป็นทางให้ผู้เลี้ยงดูสามารถให้รางวัลหรือลงโทษในการกระทำต่างๆ ของเด็กได้ นอกจากนี้เด็กยังมีโอกาสสังเกตลักษณะและการกระทำต่างๆ ของผู้เลี้ยงดู ทำให้เด็กได้เลียนแบบผู้เลี้ยงดู ส่วนการที่ผู้เลี้ยงดูจะส่งเสริมหรือขัดขวางลักษณะหรือพฤติกรรมใดๆ ของเด็ก ย่อมขึ้นอยู่กับความนิยมของสังคมหรือของกลุ่มที่เป็นสมาชิกอยู่ (อัญชลี วิทยาพิพัฒน์. 2546: 9; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524: 15) ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของ สมศรี ประเสริฐวงษ์ (สมพงษ์ จินดารุ่งเรืองรัตน์. 2546: 31; อ้างอิงจาก สมศรี ประเสริฐวงษ์. 2533: 223-224) ได้กล่าวไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กปฏิบัติต่อเด็ก และเรียกร้องหรือต้องการให้เด็กได้ตอบ โดยผู้เลี้ยงดูสามารถลงโทษ ให้รางวัลในการกระทำของเด็กได้ และสังเกตการณ์แสดงพฤติกรรมต่างๆ ของเด็ก ในทำนองเดียวกัน เด็กก็เฝ้ามองพฤติกรรมของผู้อบรมเพื่อเป็นตัวแทนในการเลียนแบบได้ นอกจากนี้ นุชลดดา โรจนประภาพรรณ (2541: 45) ยังได้สรุปว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ปกครองมีหน้าที่ดูแลเอาใจใส่บุตรให้เจริญเติบโตทางด้านร่างกายและสั่งสอนถึงทักษะต่างๆ ในการดำรงชีวิต ซึ่งการสั่งสอนนี้จะมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็ก การที่บุตรจะมีบุคลิกภาพในทางบวกหรือทางลบก็ขึ้นอยู่กับวิธีการ ความรู้ เจตคติของผู้ปกครองที่ใช้กับบุตร เช่นเดียวกับ อัญชลี วิทยาพิพัฒน์ (2546: 10) ที่ได้สรุปว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็ก เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็ก ทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยการอบรมสั่งสอนเพื่อให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินทร์ ชูชม และงามตา วนิทานนท์ (2528: 4-10) ได้กล่าวถึงรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและแบบใช้เหตุผลไว้อย่างละเอียด ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดามารดาปฏิบัติต่อลูกโดยการแสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ สนใจทุกข์สุขลูก มีความใกล้ชิดสนิทสนม สนับสนุนช่วยเหลือและให้ความสำคัญแก่ลูก การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากขึ้น เป็นการให้ในสิ่งที่ลูกต้องการทั้งสิ้น ฉะนั้น

พ่อแม่ที่เลี้ยงลูกด้วยวิธีนี้จึงเป็นผู้ที่ลูกรักและลูกจะเห็นความสำคัญของพ่อแม่ ซึ่งจะทำให้ลูกยอมรับในการอบรมสั่งสอนต่างๆ ของพ่อแม่ได้โดยง่าย และยอมรับพ่อแม่ว่าเป็นแบบอย่างโดยไม่รู้ตัว นอกจากนี้ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ยังเป็นพื้นฐานสำคัญของการที่บิดามารดาจะสามารถถ่ายทอดลักษณะต่างๆ ไปสู่เด็ก เมื่อเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรัก เด็กจะเกิดความรู้สึกรักใคร่ไว้วางใจมารดา และเมื่อโตขึ้นจะแผ่ขยายความรู้สึกนี้ไปยังผู้อื่นและสภาพแวดล้อม ซึ่งทำให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีในเวลาต่อมา และเกี่ยวข้องกับอารมณ์สุขภาพที่ดีของเด็กโดยตรง

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่บิดามารดาได้อธิบายเหตุผลให้แก่ลูกในขณะที่มีการส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของลูกหรือลงโทษลูก นอกจากนั้น พ่อแม่ที่ใช้วิธีการนี้ยังให้รางวัลลูกและลงโทษลูกอย่างเหมาะสมกับการกระทำของลูกมากกว่าที่จะปฏิบัติต่อลูกตามอารมณ์ของตนเอง การกระทำของบิดามารดาจะเป็นเครื่องช่วยให้ลูกสามารถเรียนรู้และรับทราบถึงสิ่งที่ควรกระทำและไม่ควรกระทำ และยังช่วยให้ลูกสามารถทำนายว่าตนจะได้รับรางวัลหรือลงโทษมากน้อยเพียงใดหลังจากที่กระทำพฤติกรรมดังกล่าว

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย หมายถึง การลงโทษเมื่อเด็กกระทำผิด เป็นสิ่งที่นักจิตวิทยาได้ศึกษามากโดยการวิจัยเรื่องแรกๆ ทางด้านการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับจิตใจและพฤติกรรมของเด็ก ได้เน้นความสำคัญของวิธีการที่พ่อแม่ใช้ลงโทษเด็กเป็นอันดับแรก แต่ถ้าจะพิจารณาอายุของเด็ก ก็เห็นว่าวิธีการลงโทษนี้จะใช้กับเด็กตั้งแต่เริ่มต้นเมื่อเป็นทารก เช่น การหย่านม การฝึกถ่ายและการห้ามปรามการกระทำของเด็ก สำหรับวิธีการลงโทษนั้นมีหลายวิธี เช่น การใช้อำนาจบังคับโดยการลงโทษทางกาย การใช้วาจาดูว่า การงดแสดงความรักใคร่และการตัดสิทธิต่างๆ เป็นต้น ได้มีการเปรียบเทียบเด็กที่ถูกลงโทษทางกายกับเด็กที่ถูกลงโทษทางจิตอื่นๆ ซึ่งเมื่อนำมารวมกัน เรียกว่า “การลงโทษทางจิต” สำหรับผลที่เกิดจากการลงโทษทางกาย จะทำให้เด็กก้าวร้าว รังแก ช่มเหิงผู้ที่อ่อนแอกว่า เกลียดและกลัวผู้ลงโทษ ส่วนการลงโทษทางจิตนั้น จะให้ผลดีในการเสริมสร้างจริยธรรมของเด็กอยู่บ้าง

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การออกคำสั่งให้เด็กกระทำตามที่ผู้ใหญ่คอยตรวจตราใกล้ชิดคิดว่า เด็กทำตามที่ตนต้องการหรือไม่ ถ้าเด็กไม่กระทำตามก็จะลงโทษเด็กด้วย การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากจะมีผลดีต่อจิตใจของเด็กหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับอายุและเพศ โดยอาจกล่าวได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากจะมีประโยชน์ต่อเด็กเล็กจนถึงก่อนวัยรุ่นและมีประโยชน์ต่อเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย เพราะจะทำให้เด็กมีความซื่อสัตย์ มีสัมมาคารวะ มีความเอื้อเฟื้อและความกตัญญู ส่วนในเด็กชายและเด็กในระยะวัยรุ่นเป็นต้นไปไม่ควรอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก

5. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองเร็ว หมายถึง การเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ภายใต้การแนะนำและการฝึกฝนจากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู ซึ่งจะทำให้

เด็กช่วยตนเองได้เร็ว และไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นมากและนานจนเกินไป การอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองเร็วจะเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งหมายถึง ความมุ่งมั่นบากบั่นฝ่าฟันอุปสรรค ทำงานในสถานการณ์แข่งขันหรือแก้ปัญหาจนประสบผลสำเร็จไปได้ด้วยดี และจะให้ผลดีต่อการพัฒนาจิตลักษณะของเด็ก โดยเฉพาะเมื่อใช้การอบรมเลี้ยงดูในขณะที่เด็กยังเล็ก ส่วนการใช้วิธีนี้ในช่วงวัยรุ่น อาจจะช้าเกินไป

การอบรมเลี้ยงดูเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง และเป็นหน้าที่ของทุกคนในครอบครัวไม่ใช่เป็นเรื่องของคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น บิดา มารดา และความรักของบิดา มารดา เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาจริยธรรมในตัวเด็ก เด็กที่ได้รับความรัก ความอบอุ่นจะเกิดความพอใจ และมีความสุข เมื่ออยู่ใกล้ชิดกับผู้เลี้ยงดู เด็กจะเลียนแบบผู้เลี้ยงดูโดยไม่รู้ตัว ถ้าเด็กต้องอยู่ห่างจากผู้เลี้ยงดู จะทำให้เกิดความวิตกกังวลและว่าเหว่ เด็กจะแก้ความรู้สึกนี้โดยการแสดงการกระทำที่คล้ายคลึงกับผู้เลี้ยงดู จึงเกิดการเลียนแบบผู้เลี้ยงดู (Sears; et al. 1957: 1-4, 372)

นอกจากนี้ การอบรมเลี้ยงดูในระยะต้นของชีวิตควรมีพื้นฐานของความรักและความอบอุ่นเป็นสิ่งสำคัญและเมื่อเด็กโตขึ้น เขาจำเป็นต้องได้รับสิ่งแวดล้อมที่จะส่งเสริมพัฒนาการของเขาให้กว้างออกไป สภาพแวดล้อมเด็กและเจตคติของบิดามารดามีอิทธิพลต่อเด็กมาก โดยเฉพาะแบบแผนของครอบครัว และวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กรวมทั้งพฤติกรรมที่บิดามารดาปฏิบัติต่อเด็กมีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กโดยตรงทั้งสิ้น การเรียนรู้ทางสังคมแรกเกิดขึ้นที่บ้านจากการมีความสัมพันธ์กับสมาชิกภายในครอบครัว ครอบครัวจึงเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อชีวิตและพัฒนาการทุกด้านของเด็ก ซึ่งมีบิดามารดาเป็นหลักและเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม และแบบแผนพฤติกรรมต่างๆ แก่เด็กทั้งในปัจจุบันตลอดจนศักยภาพของบุคคลในอนาคตที่เด็กจะมีความประพฤติเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมนั้น จำเป็นต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างไม่ขาดตกบกพร่องจากครอบครัว และอิทธิพลทางครอบครัวย่อมฝังรากในการสร้างนิสัยแก่เด็กในเบื้องต้น (Mussen. 1963: 193) และ อนุรักษ์ บัณฑิตยชาติ (2542: 77-83) ยังได้อธิบายถึงพัฒนาการของการเห็นคุณค่าในตนเองว่า มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดู โดยกล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นภาวะทางจิตที่ได้รับการพัฒนามาตั้งแต่เด็ก เป็นผลสะท้อนที่เกิดจากการสัมผัสและความรักของผู้เลี้ยงดู ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานของการรับรู้คุณค่าในตนเองของเด็ก เด็กซึ่งอยู่ในครอบครัวที่มีความรักและได้รับการยอมรับในคุณค่าของตนแล้ว จะสะสมความรู้สึกของความตระหนักในคุณค่าของตนไว้ในจิตใจ ส่วนเด็กที่ถูกปฏิเสธหรือถูกดูหมิ่น จะมีความรู้สึกต่ำต้อยและกระทบกระเทือนจิตใจ นอกจากนี้ การเห็นคุณค่าในตนเองยังถูกสร้างขึ้นตั้งแต่วัยทารก โดยมารดาจะเป็นแบบอย่างต่อโครงสร้างของการมองตน มารดาที่แสดงความรักและพอใจบุตร จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ส่วนเด็กที่ไม่ได้รับความรักและความสนใจจากมารดาจะรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าต่ำ

แนวคิดเรื่องการสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคม เป็นสิ่งที่ผู้รับการสนับสนุนได้รับความช่วยเหลือทางด้านข้อมูล ข่าวสาร วัตถุประสงค์ของ หรือการสนับสนุนทางด้านจิตใจจากผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งอาจจะเป็นบุคคลหรือกลุ่ม โดยมีผลทำให้ผู้รับการสนับสนุนได้ปฏิบัติไปในทางที่ต้องการได้ (ศิริพร งามแสง. 2546; อ้างอิงจาก บุญเยี่ยม ตระกูลวงษ์. 2542: 3) ซึ่งสอดคล้องกับคำจำกัดความของ แคปแลน และคณะ (รวิพรพรณ เลขะวิวัฒน์. 2544: 42; อ้างอิงจาก Kaplan; & Gore. 1977: 50) ที่ได้กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม เป็นความพึงพอใจต่อความจำเป็นพื้นฐานทางสังคมที่บุคคลได้รับจากสิ่งแวดล้อมในสังคมของบุคคลนั้นโดยการติดต่อสัมพันธ์กับคนในกลุ่มสังคม

นอกจากนี้ คอบบ์ (ศิริวรรณ หม่อมพอนุช. 2544: 67, 69; อ้างอิงจาก Cobb. 1976: 300) ยังได้ให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคมว่า เป็นการที่บุคคลได้รับรู้ข้อมูลที่ทำให้ตนเองมีความเชื่อว่าบุคคลอื่นให้ความรัก ความเอาใจใส่ เห็นคุณค่า ให้การยกย่อง และให้การยอมรับในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อกัน โดยคอบบ์ได้แบ่งการสนับสนุนทางสังคมไว้ 3 ด้าน ได้แก่

- 1) การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (emotional support) เป็นการช่วยให้บุคคลรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองได้รับความรัก การดูแลเอาใจใส่ มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด และมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน
- 2) การสนับสนุนความรู้สึกรับรู้คุณค่า (esteem support) เป็นการช่วยให้บุคคลรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองมีคุณค่า และได้รับการยอมรับ การยกย่องและนับถือจากผู้อื่น
- 3) การสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในสังคม (socially support) เป็นการช่วยให้บุคคลมีส่วนร่วมในสังคม หรือรู้สึกว่าคุณค่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ส่วน ไวส์ (เสาวภา วิจิตวาที. 2534: 49-50; อ้างอิงจาก Weiss. 1974) ได้กล่าวถึงการสนับสนุนทางสังคมที่ก่อให้เกิดความรู้สึกอึดใจ หรือพึงพอใจต่อความต้องการทางสังคมจากความสำเร็จในสัมพันธภาพของผู้รับการสนับสนุน ซึ่งประกอบด้วยด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในสังคม (social integration) เป็นการช่วยให้บุคคลมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมด้วยกัน มีโอกาสผูกมิตรกัน ความสัมพันธ์เช่นนี้มักพบในกลุ่มเพื่อน
- 2) ความเชื่อมั่นในการเป็นมิตรที่ดี (a sense of reliable alliance) ความรู้สึกเช่นนี้ได้มาจากครอบครัวหรือเครือข่าย ซึ่งสมาชิกแต่ละคนต่างคาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง
- 3) การได้รับการชี้แนะ (the obtaining of guidance) เป็นความต้องการในช่วงที่บุคคลเผชิญความเครียดหรือปัญหา ต้องการกำลังใจหรือคำปลอบใจ ต้องการคำแนะนำจากบุคคลที่ตนศรัทธาหรือเชื่อมั่น ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองจะทำให้รู้สึกสิ้นหวัง

4) โอกาสในการอบรมเลี้ยงดูหรือให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น (opportunity for nurturance) ได้แก่ การที่บุคคลได้รับโอกาสในการให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นให้มีความสุข ซึ่งทำให้รู้สึกว่าคุณค่า เป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น ถ้าหากไม่ได้รับโอกาสให้ทำหน้าที่นี้ จะทำให้รู้สึกว่าชีวิตไม่มีความหมาย

5) การส่งเสริมให้มั่นใจในคุณค่าแห่งตน (reassurance of worth) ได้แก่ การที่บุคคลได้รับการเคารพยกย่อง และชื่นชมที่สามารถแสดงบทบาททางสังคมอันเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในสังคม ถ้าได้รับการส่งเสริมจะทำให้บุคคลรู้สึกว่าคุณค่า

6) ความรักใคร่ผูกพัน (attachment or intimacy) เป็นความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย มีคนรักและเอาใจใส่ ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับจากครอบครัวและเพื่อนสนิท

การสนับสนุนทางสังคมมีทั้งแหล่งปฐมภูมิ ได้แก่ กลุ่มที่มีความสนิทสนมและมีสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกเป็นการส่วนตัวสูง เช่น ครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนสนิท และแหล่งทุติยภูมิ ซึ่งเป็นกลุ่มทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กันตามแผนและเกณฑ์ที่วางไว้โดยมีบทบาทเป็นตัวกำหนด ได้แก่ เพื่อนร่วมงาน กลุ่มวิชาชีพ และกลุ่มสังคมอื่นๆ (ศิริพร งามแสง, 2546: 64) นอกจากนี้ จากแนวคิดของฟิลลิปส์ (ภาวดี มโนหาญ, 2536: 17-18; อ้างอิงจาก Phillips, 1991) ยังแบ่งการสนับสนุนทางสังคมได้เป็นสามระดับ ได้แก่ ระดับที่เล็กที่สุด คือ การสนับสนุนทางสังคมที่เกิดขึ้นภายในระบบหรือระบบย่อย (subsystem) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคลอื่น การสนับสนุนทางสังคมในระดับถัดมา คือ การสนับสนุนทางสังคมที่เกิดขึ้นในระดับระบบ (system) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่มบุคคลที่อยู่ในสังคมเดียวกันหรือระหว่างบุคคลกับองค์กรต่างๆ ส่วนการสนับสนุนสังคมในระดับที่ใหญ่ที่สุด คือ การสนับสนุนที่เกิดขึ้นเหนือระบบ (suprasystem) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคมอื่นที่อยู่ในชุมชน ซึ่งการสนับสนุนทางสังคมที่เกิดขึ้นในระดับระบบจะมีลักษณะไม่เป็นการ ต่างจากการสนับสนุนทางสังคมที่บุคคลได้รับจากองค์กรต่างๆ หรือกลุ่มบุคคลในสังคมอื่นๆ ซึ่งจะมีลักษณะเป็นการ แต่ถ้าแบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกตามแหล่งที่ให้การสนับสนุน จะแบ่งได้สองชนิด คือ การสนับสนุนทางสังคมที่มาจากบุคคลในครอบครัวและภายนอกครอบครัว (เสาวลักษณ์ พิพัฒนาเวชกิจ, 2539: 17-18)

การสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวแปรทางสังคมตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล และมีความสำคัญต่อพฤติกรรมของคน ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจมาก โดย แคปแลน (ศิริวรรณ หม่อมพอนุช, 2544: 67; Brown, 1985: 4; citing Caplan, 1974) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคมไว้ 3 ประการ ดังนี้

- 1) ช่วยเหลือบุคคลได้บ้าง
- 2) เกิดความรู้สึกว่าคุณค่าในงานและมีผู้ร่วมรับผิดชอบในงาน

3) เป็นแหล่งสนับสนุนทางการเงิน เครื่องมือ ทักษะ และแนวทางในการจัดการต่อสถานการณ์ต่างๆ ได้ดีขึ้น

เช่นเดียวกับการศึกษาของ เพนเดอร์ (รวิพรรณ เลขะวิวัฒน์. 2544: 47; อ้างอิงจาก Pender. 1996: 259) พบว่าการสนับสนุนทางสังคมก่อให้เกิดประโยชน์ 3 ประการ ได้แก่

1) ช่วยส่งเสริมภาวะสุขภาพ โดยการสนับสนุนทางสังคมจะช่วยให้มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเจริญเติบโต และการพัฒนา

2) ช่วยดำรงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพ โดยการสนับสนุนทางสังคมจะช่วยลดภาวะเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิต และช่วยจัดเตรียมการตอบสนองในเหตุการณ์ต่างๆ ที่คาดการณ์ได้ล่วงหน้า

3) ช่วยป้องกันการเจ็บป่วย โดยการสนับสนุนทางสังคมจะช่วยให้มีวิจรรย์ญาณในการเลือกกลยุทธ์ในการปรับตัวเมื่อมีความเครียดเกิดขึ้น

นอกจากนี้ จากการศึกษาของ แอนโทนูชชี และอาคิยาม่า (รวิพรรณ เลขะวิวัฒน์. 2544: 47; Turner; & Helms. 1993; citing Antonucci; & Akiyama. 1991) ยังพบว่าความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีและการได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายทางสังคมจะช่วยคงไว้ซึ่งความนับถือตนเองและมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูง

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิต

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมแสดงถึงสาเหตุของพฤติกรรมคนดีและคนเก่ง ว่าพฤติกรรมเหล่านี้มีสาเหตุทางจิตอะไรบ้าง โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2538: 2-3) คือ

1) ส่วนที่เป็นดอกและผลไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานดีละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ส่วนแรกนี้เป็นพฤติกรรมประเภทต่างๆ ที่รวมเข้าเป็นพฤติกรรมพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งเปรียบเสมือนผลที่ออกมาเป็นพฤติกรรมต่างๆ ที่น่าปรารถนา

2) ส่วนลำต้นของต้นไม้ แสดงถึงสาเหตุทางจิตใจกลุ่มแรก อันประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ (จุฬารัตน์ ธารว. 2550; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2538: 87)

2.1) เหตุผลเชิงจริยธรรม คือ มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มีระเบียบวินัย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นแก่ส่วนรวมประเทศชาติและมนุษยชาติและหลักการมากกว่าส่วนตน

2.2) ความเชื่ออำนาจในตน คือ ความเชื่อว่ามีผลที่เกิดกับตนเป็นเพราะการกระทำของตนไม่ใช่เกิดจากความบังเอิญ หรือโชคเคราะห์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือบุคคลอื่นดลบันดาลให้

2.3) ความมุ่งมั่นเอาตัวควบคุมตนเอง คือ การรู้จักคาดการณ์ไกล สามารถอดได้รอได้ มีจิตใจแกร่ง มีความภาคภูมิใจในการทำงานแม้ว่าคนอื่นจะไม่เห็น

2.4) เจตคติและค่านิยมต่างๆ คือ มองเห็นคุณประโยชน์ของพฤติกรรมหรือคุณธรรมนั้น เกิดความพอใจและมีความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมหรือยึดคุณธรรมเป็นหลัก

2.5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ ยอมรับที่จะแก้ปัญหา มานะบากบั่น ฝ่าฟันอุปสรรคในการทำงานหรือแก้ปัญหาจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตน มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายโดยไม่ย่อท้อ

3) ส่วนรากของต้นไม้ เป็นจิตลักษณะกลุ่มที่สอง ซึ่งอาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ มี 3 ด้าน คือ

3.1) สติปัญญา คือ ความเฉลียวฉลาด รับรู้สิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ มีการรู้คิดที่เหมาะสมกับอายุ ตั้งแต่ขั้นรู้คิดรูปธรรม จนถึงขั้นรู้คิดนามธรรม คือคิดแบบเป็นระบบได้

3.2) สุขภาพจิต คือ มีความกังวลในปริมาณที่เหมาะสมกับสถานการณ์ มีความสุขในการกระทำ มีการปรับตัวได้ดี มีอารมณ์มั่นคง มีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของตน

3.3) ประสพการณ์ทางสังคม คือ การรับรู้ถึงสถานการณ์การดำเนินชีวิต ปัญหาอุปสรรค ความต้องการของคนในสังคม ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคม บุคคลเหล่านี้รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ได้รับประสพการณ์ทางสังคมอย่างเพียงพอเหมาะสมตามอายุ และทราบว่าการกระทำของตนส่งผลกระทบต่อทั้งทางดีและไม่ดีแก่ผู้อื่นอย่างไรบ้าง

บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้านในปริมาณที่สูงเหมาะสมกับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการที่ลำต้นของต้นไม้ โดยจิตลักษณะทั้ง 5 นี้จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้านดังกล่าว และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียน และทางสังคมที่เหมาะสม ดังนั้น จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง นอกจากนี้ จิตลักษณะพื้นฐานทั้ง 3 นี้ อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น เพื่อใช้อธิบาย ทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวด้วย

แนวคิดเรื่องลักษณะทางพุทธ

พระพุทธศาสนา เรียกได้ว่าเป็นศาสนาแห่งการพัฒนาตน หรือจะเรียกว่าเป็นศาสนาแห่งการฝึกตน หรือศาสนาแห่งการศึกษา คนหรือมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าที่สุด แต่ถ้าจะให้มีความยิ่งกว่า มนุษย์จะต้องได้รับการฝึกฝน อบรม พัฒนาตนเองขึ้นเรื่อยๆ ด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมตามสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงอยู่โดยเน้นคุณภาพของจิตใจซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญ หลักในพระพุทธศาสนา เหตุของการพัฒนาตนมาก ผู้พัฒนาตนแล้วเป็นสุดยอดบุคคล การพัฒนาตนเป็นแกนของการปฏิบัติทั้งหมด การพัฒนาตนจะเกิดขึ้นพร้อมๆ กับการประเมินตนเอง บุคคลจะรู้สึกว่าคุณค่าตนเป็นใคร น่าสนใจ

เพียงใด เฉลียวฉลาดเพียงใด เหมือนใคร ทำงานได้ดีเพียงใด การตอบคำถามต่างๆ เกี่ยวกับตนเองจะเป็นสิ่งกำหนดความเคารพนับถือตนเอง หรือคุณค่าของบุคคลที่จะมีส่วนในการสร้างเอกลักษณ์ของบุคคล (สิริวัฒน์ ศรีเครือดง. 2548: ออนไลน์)

ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพทั้งในด้านคุณธรรมและจริยธรรมนั้น แนวทางหลักแนวทางหนึ่งซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งที่เยาวชนควรยึดไว้เป็นหัวใจของการอบรมสั่งสอนบุคคลในวัยนี้คือ หลักธรรมหรือศาสนา (นพรัตน์ ศรีแปดริ้ว. 2546: 1-2) ซึ่งเราจะเห็นได้ว่านักเรียนนักศึกษาซึ่งอยู่ในสถาบันการศึกษาต่างๆ ของไทย ย่อมจะมีโอกาสดีกว่าผู้อื่นในการที่จะได้รับรู้เรื่องจริยธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เน้นสอนให้คนรู้จักบาปบุญคุณโทษ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว คือให้เชื่อกรรมและผลของกรรมเป็นหลัก เมื่อนักเรียนนักศึกษาเหล่านั้นได้ศึกษาจนเกิดความรู้ความเข้าใจแล้ว ถ้ามีความศรัทธาหรือมีความเชื่อต่อคำสอนนั้น พฤติกรรมของพวกเขาย่อมจะออกมาในทางที่ดี สามารถจะพัฒนาตนให้เป็นผู้มีจริยธรรมในระดับสูงขึ้นไปได้ แต่ถ้าไม่มีศรัทธา พฤติกรรมอาจจะออกมาในลักษณะตรงกันข้าม เพราะตามหลักการแล้ว ความเชื่อย่อมจะมีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม (สมคิด เหลาฉลาด. 2542: 6) ลักษณะทางพุทธ แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1) ความเชื่อทางพุทธ

การพัฒนาตนนั้นต้องเริ่มที่ศรัทธาหรือความเชื่อที่ถูกต้อง คือจะต้องเชื่อมั่นในหลักแห่งเหตุผล เชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์ที่สามารถพัฒนาตนให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดได้ ศรัทธาที่มีเหตุมีผลมีปัญญากำกับทุกขั้นตอนของการปฏิบัติจะนำไปสู่การหลุดพ้นจากกิเลสและกองทุกข์อันเป็นอริสราทางจิตใจที่แท้จริงในที่สุด หรือถ้าหากไม่ถึงขั้นนั้นเขาก็จะได้รับความสำเร็จ และความสุขทางใจ บรรเทาเบาบางทุกข์ในชีวิตลงได้มากทีเดียว (สมคิด เหลาฉลาด. 2542: 6; อ้างอิงจาก วิทย์ วิศทเวศย์; และ เสฐียรพงษ์ วรรณปก. 2533: 1) พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต) กล่าวว่า คุณประโยชน์ของศรัทธาเป็นไปใน 2 ลักษณะ คือ ในแนวหนึ่ง ศรัทธาเป็นปัจจัยให้เกิดปิติซึ่งทำให้เกิดความสงบเยือกเย็น (ปัสสัทธิ) นำไปสู่สมาธิและปัญญาในที่สุด อีกแนวหนึ่งคือศรัทธาทำให้เกิดวิริยะ หรือความเพียรพยายามที่จะปฏิบัติ ทดลองสิ่งทีเชื่อด้วยศรัทธา ให้เห็นผลประจักษ์แก่ตนซึ่งนำไปสู่ปัญญาในที่สุด ดังเช่นพระพุทธศาสนา ความเชื่อความศรัทธาเป็นแรงจูงใจในขั้นต้นที่ทำให้พุทธศาสนิกชนเข้ามาใกล้ชิดศาสนา และเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติธรรมในข้อต่อๆ ไป อย่างไรก็ตาม ความเชื่อความศรัทธานั้นต้องประกอบด้วยเหตุผล ที่มุ่งจะเสริมสร้างให้พุทธศาสนิกชนเป็นผู้มีปัญญาในที่สุด ดังนั้น ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นพุทธศาสนิกชนที่แท้จริงย่อมมีความเชื่อความศรัทธาในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่สำคัญ ซึ่งได้แก่ การยึดพระรัตนตรัยหรือไตรสรณคมน์เป็นที่พึ่ง ความเชื่อในกฎแห่ง

กรรม อเนกชาติ นรกสวรรค์ และความเชื่อเรื่องนิพพานอันเป็นเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา (พระวันชัย ธนวิไล. 2548: 65-67)

ความเชื่อทางพุทธ เป็นจิตลักษณะประเภทหนึ่งของบุคคล โดยที่ความเชื่อ คือ การรู้ และการยอมรับว่าเป็นความจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจและสภาพของแต่ละบุคคลที่มีต่อเรื่องนั้นๆ แต่สำหรับในทางพุทธศาสนาถือว่าความเชื่อต้องเป็นไปตามหลักการใช้สติปัญญา การใช้เหตุผล และสามารถนำความเชื่อไปปฏิบัติได้ (วิจิตร ปรอมปรี. 2550: 28; อ้างอิงจาก พระเทพเทวี. 2532: 8) ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ (สมคิด เหลาฉลาด. 2542: 16 – 17; อ้างอิงจาก พระธรรมปิฎก. 2538: 323) ได้ให้ความหมายของความเชื่อทางพุทธ ซึ่งตรงกับภาษาบาลีว่า “สัทธา” และภาษาสันสกฤตว่า “ศรัทธา” ว่าเป็นความเชื่อที่ประกอบด้วยด้วยเหตุผล เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ มั่นใจในความเป็นจริง ความดีงาม และในการทำมาหากดี ไม่ลู่ไหลตื่นตูมไปตามลักษณะอาการภายนอก ท่านแสดงสืบกันมาว่ามี 4 อย่าง คือ 1. กัมมสัทธา คือเชื่อกรรม 2. วิปากสัทธา คือเชื่อผลของกรรม 3. กัมมัสสกตาสัทธา คือเชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตน และ 4. ตถาคตโพธิสัทธา คือเชื่อปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า นอกจากนี้ ฮัมมเรย์ส์ (หรรษา เลหาเสรีกุล. 2537: 21; อ้างอิงจาก Humphreys. 1963: 42) ยังได้กล่าวไว้ว่า ความเชื่อทางพุทธเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเข้าใจบนพื้นฐานแห่งเหตุผล ไม่ใช่ถูกบังคับให้เชื่อ และผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นพุทธศาสนิกชนที่แท้จริงย่อมมีความเชื่อความศรัทธาในหลักคำสอนของพุทธศาสนาที่สำคัญ 4 ประการ อันได้แก่ การยึดพระรัตนตรัยหรือไตรสรณคมน์เป็นที่พึ่ง ความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม การเวียนว่ายตายเกิดหรือนรกสวรรค์ และความเชื่อเรื่องนิพพานซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดในพุทธศาสนา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (นพรัตน์ ศรีแปดริ้ว. 2546: 36; อ้างอิงจาก งามตา วนิทานนท์. 2536: 12)

1.1) ความเชื่อในพระรัตนตรัย อันได้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสิ่งสำคัญประการแรกที่พุทธศาสนิกชนต้องยึดถือเป็นที่พึ่ง ความเชื่อในพระพุทธเจ้านั้น หมายถึง ความมั่นใจในฐานะที่ท่านเป็นบุคคลต้นแบบที่ยืนยันถึงความสามารถของมนุษย์ว่า เป็นผู้ที่มีสติปัญญา มีความสามารถที่จะฝึกหรือพัฒนาให้บริบูรณ์ได้ สามารถหยั่งรู้หลักธรรม บรรลุความหลุดพ้น เป็นอิสระไร้ทุกข์ ลอยอยู่เหนือโลกธรรม และมีความดีสูงสุดที่เทพเจ้าและพรหมก็เคารพบูชา ส่วนความเชื่อในพระธรรมนั้น ได้แก่ ความมั่นใจในความจริงและความดีงามที่พระพุทธเจ้าได้แสดงไว้ว่าเป็นสิ่งที่พระองค์ได้ค้นพบ ปฏิบัติเห็นผลจนประจักษ์กับตนเองแล้วจึงนำมาประกาศเปิดเผยไว้ ธรรมคือกฎแห่งธรรมชาติ เป็นกลางและเที่ยงธรรมต่อทุกคน ผู้ใดรู้จักพัฒนาตนเองให้มีสติปัญญานำความรู้ทางธรรมหรือความจริงนี้มาใช้ประโยชน์ต่อสิ่งทั้งหลาย ด้วยความรู้เท่าทันสภาพความเป็นจริง ก็จะแก้ปัญหาได้ดีที่สุดและมีชีวิตที่ดี ความเชื่อในพระสงฆ์ คือ ความมั่นใจในกลุ่มบุคคลนั้นว่ามีธรรมเป็นรากฐาน เป็น

ผู้มีจิตใจห่างทุกข์ แม้จะมีพัฒนาการทางจิตปัญญาในระดับต่างกัน แต่ก็อยู่ร่วมกันด้วยดี ด้วยความรู้ธรรมและปฏิบัติธรรม (อรรถวรณ์ คำชื่น. 2541: 12; อ้างอิงจาก งามตา วณิชทานนท์. 2536: 12-13)

1.2) ความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม กล่าวคือ กฎแห่งกรรมเป็นกฎธรรมชาติ (the law of nature) เป็นกฎแห่งเหตุและผล ซึ่งถือว่าปรากฏการณ์ต่างๆ อันหมายถึงสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต ทุกอย่างย่อมดำเนินไปตามกฎแห่งธรรมชาติ คือ เป็นไปตามเหตุปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กัน ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้ลิขิตหรือสร้างขึ้น ความเชื่อเรื่องกรรมนั้นประกอบด้วยความเชื่อว่าการกรรมนั้นมีอยู่จริง เชื่อว่าการกรรมที่ทำแล้วต้องมีผล ผลดีเกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว และเชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของกรรมของตน ต้องรับผิดชอบเสวยกรรมไปตามวิบาก (พระวันชัย ธนวิไล. 2548: 69-70)

1.3) ความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด หรือนรกและสวรรค์ โดยสืบเนื่องจากการที่พระพุทธเจ้ามิได้ปฏิเสธกรรมเก่า เพราะกรรมเก่าย่อมมีส่วนอยู่ในกระบวนการแห่งเหตุปัจจัยและย่อมมีผลต่อปัจจุบัน ประกอบกับพุทธพจน์ที่ว่า มนุษย์นั้นเวียนว่ายอยู่ในวัฏสงสาร คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย จึงทำให้เกิดความเชื่อดังกล่าวขึ้นมา (हररररर เลอรแฮร์รฤล. 2537: 22) พระพุทธศาสนาเชื่อว่านรกและสวรรค์นั้นมีจริง คนที่สร้างบาปหรือทำความชั่วตายไปแล้วต้องไปเกิดในนรกอย่างแน่นอน ส่วนคนที่สร้างบุญหรือทำความดีตายไปแล้วถ้ายังไม่สิ้นกิเลสจะต้องไปเกิดในสวรรค์อย่างแน่นอนเช่นเดียวกัน แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับผลกรรมใดที่จะให้ผลก่อนหลังด้วย นอกจากนี้พระพุทธศาสนายังเชื่อว่าขณะที่จิตกำลังจะดับ หรือเวลาใกล้ตาย ถ้าคิดถึงบาปที่เคยทำไว้ กรรมบาปนั้นก็ให้ผลก่อน ตายไปก็จะไปเกิดในนรก ถ้าคิดถึงบุญที่เคยทำไว้บุญก็จะให้ผลก่อน ตายไปก็จะไปเกิดในสวรรค์ หลังจากนั้นจึงจะได้รับผลของกรรมดีกรรมชั่วที่เหลือต่อไป ไม่มีทางหลีกเลี่ยงผลกรรมทั้งหมดที่ตนเคยทำไว้ได้เลย (สมคิด เหลาฉลาด. 2542: 31)

1.4) ความเชื่อเรื่องการหลุดพ้นจากภาวะไม่เที่ยงและเป็นทุกข์ หรือนิพพาน เป็นเป้าหมายสูงสุดของผู้นับถือพระพุทธศาสนา (हरररรร เลอรแฮร์รฤล. 2537: 22) โดยเป็นสภาวะที่หมดสิ้นซึ่งกิเลส ความทุกข์ และการเวียนว่ายตายเกิด

ความเชื่อทางพุทธของคนไทยประเภทต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งความเชื่อในพระรัตนตรัย กฎแห่งกรรม บาปบุญ การเวียนว่ายตายเกิด นรกสวรรค์ และนิพพาน มีอิทธิพลต่อคนไทยทั้งในด้านแนวคิดและการกระทำ ความเชื่อทางพุทธนี้ก็จะได้รับการปลูกฝังมาจากสถาบันต่างๆ และผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามความเชื่อทางพุทธนี้ก็เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จทั้งการเรียนและการทำงาน (นพรัตน์ ศรีแปดริ้ว. 2546: 37)

2) การปฏิบัติทางพุทธ

การปฏิบัติทางพุทธ หมายถึง การกระทำของบุคคลในชีวิตประจำวันโดยปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหลักคำสอนที่มีสาระครอบคลุมบุคคลทุกประเภท โดยมีหลัก

คำสอนที่สำคัญ ได้แก่ ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา เป็นหลักกลางสำหรับการปฏิบัติของ พุทธศาสนิกชน โดย ศีล หมายถึง การงดเว้นการกระทำอันเป็นการเบียดเบียนผู้อื่นทั้งทางกายและ วาจา ซึ่งแบ่งเป็น 5 ข้อ คือ 1) ไม่ทำร้ายร่างกายของสิ่งมีชีวิต 2) ไม่ลักขโมยของผู้อื่น 3) ไม่ละเมิดต่อ ของรักของผู้อื่นโดยเฉพาะทางด้านเพศสัมพันธ์ 4) ไม่กล่าวเท็จ ไม่ประทุษร้ายทางวาจาเพื่อประโยชน์ ของตน 5) ละเว้นจากสุรา ยาเสพติด บุคคลที่ยึดมั่นในศีลจึงเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง สมาธิ คือ การทำจิตใจให้สงบ ทำให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจ ส่วน ปัญญานั้นเป็นส่วนที่มาเสริมเพื่อ ปรับปรุงคุณภาพของจิต จิตที่สงบด้วยสมาธิจะเกิดปัญญา คือสภาพของจิตที่มีความรู้และมีความ สามารถในการปรับปรุงชีวิตของตนทั้งกาย วาจา ให้ดีขึ้นต่อไป ดังนั้น การปฏิบัติทางพุทธของ บุคคลจึงเน้นการปฏิบัติตามแนวทางของไตรสิกขา ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สำคัญของพระพุทธศาสนา (สุ จินดา มูลผล. 2548: 18-19)

นอกจากนี้ การปฏิบัติด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา ยังสามารถอธิบายเป็นระดับของการ ปฏิบัติได้ 3 ระดับ ตั้งแต่ขั้นต่ำไปขึ้นสูง ดังนี้ (จิรวัดมน่า มั่นยืน. 2536: 9-11)

2.1) ระดับแรก เป็นการฝึกอบรมจิตให้ขึ้นต่อกุศลด้วยการให้ทาน ซึ่งในทางพุทธศาสนา แบ่งเป็น 1) ทานมัย คือ การบริจาคสิ่งของและแรงงานเพื่อทำบุญทำทาน 2) บัตติทานมัย คือ การแผ่ กุศลไปยังสัตว์อื่น และ 3) บัตตานิโมทนาสาธุ ยินดีกับคนที่ทำบุญ และการ ฝึกอบรมจิตด้วยรักษาศีล ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ อย่างต่ำ อย่างกลาง และอย่างสูง ถ้าเป็นบุคคล ทั่วไป พระพุทธเจ้าทรงสอนให้รักษาศีล 5 หรือ ศีล 8 ถ้าเป็นสามเณรก็ให้รักษาศีล 10 และถ้าเป็นภิกษุ ก็ให้รักษาศีล 227 ข้อ และการฝึกอบรมจิตด้วยการภาวนา คือ อบรมจิตให้มีเหตุผล ไม่มึนงงและมีความ สงบตามโอกาสอันสมควร ภาวนาแบ่งได้เป็น 1) ภาวนามัย ได้แก่ การสวดมนต์ การภาวนาพุทโธ 2) ธัมมัสสวนมัย ได้แก่ การสนทนาธรรม การฟังธรรมเทศนา และ 3) ทิฏฐุชุกัมม ได้แก่ ความเห็นที่เป็น สัมมาทิฏฐิขั้นสูง เช่น การเห็นความทุกข์ในเรื่องการเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นต้น

2.2) ระดับที่สอง การปฏิบัติตนให้เกิดสมาธิหรือมีความมั่นคงทางจิตใจ เป็นการ พยายามฝึกจิตให้พ้นจากนิวรณ์ 5 คือ สิ่งที่เป็นสาเหตุให้เกิดความโลภ ความโกรธ ความหลง และ ความกลัว ได้แก่ กามฉันทะ คือ ความพอใจในอารมณ์ที่น่าใคร่ต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดโลภะจริตขึ้น พยาบาท คือ ความอิจฉาริษยา คิดปองร้ายซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้เกิดโทสะจริตขึ้น ถีนมิทธะ คือ จิตที่ ง่วงซึม เกียจคร้าน อุทธัจจะกุกกุกจะ คือ จิตที่ฟุ้งซ่าน ผันหวน และ วิจิกิจฉา คือ จิตที่ลังเลสงสัย จับ จุดไม่แน่นอน สามนิวรณ์ทำนองนี้ทำให้เกิดโมหะจริต ซึ่งนิวรณ์ทั้งห้านี้ถือว่าเป็นอุปสรรคต่อการทำจิตใจ ให้สงบ และการทำสมาธิ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) ขณิกสมาธิ เป็นสมาธิชั่วคราว ซึ่งคนธรรมดา มักจะนำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่การงานในชีวิตประจำวัน 2) อุปจารสมาธิ เป็นสมาธิที่จวนจะแน่วแน่ 3) อัปปนาสมาธิ เป็นสมาธิที่แน่วแน่สนิทอยู่ในระดับสูงสุด

2.3) ระดับที่สาม การฝึกตนเพื่อให้เกิดปัญญาหรือให้รู้แจ้งเห็นจริง เป็นการฝึกจิตให้เข้าถึงวิมุตติ คือ การดับทุกข์ ได้แก่ ตัณหา คือ กิเลสหรือการรักใคร่ในรูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ และพยายามฝึกจิตให้รู้แจ้งเห็นจริงในอริยสัจ 4

ดังนั้น การปฏิบัติทางพุทธ จึงถือเป็นหัวใจหลักของการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี อีกทั้งยังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ไม่ทุกข์ร้อน ดังที่ ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้ชี้ให้เห็นว่า การนับถือศาสนาใดก็ตาม สิ่งที่สำคัญอยู่ที่การปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสนา นั้นๆ (นพรัตน์ ศรีแปดริ้ว. 2546: 38; อ้างอิงจาก พุทธทาสภิกขุ. 2520: 3)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

งานวิจัยช่วงก่อนปี พ.ศ. 2543

สำหรับงานวิจัยในประเทศ ได้มีการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533-2543 ของ ชไมพร เจริญครบุรี (2546) พบว่า ในจำนวนงานวิจัยทั้งหมด 67 เรื่อง มีงานวิจัยที่ผลิตขึ้นในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.39 งานวิจัยที่ศึกษาด้วยการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลอง มีจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 34.33 และเชิงสำรวจเปรียบเทียบ จำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 5.97 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในเขตภาคกลาง โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร และแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของคูเปอร์สมิท เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยนำมาใช้มากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในช่วงวัยเด็กและเยาวชน มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างในช่วงวัยอื่น โดยสามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้ (ชไมพร เจริญครบุรี. 2546: 79-81)

1) งานวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ในด้านของการอบรมเลี้ยงดู การปฏิสัมพันธ์ หรือการได้รับการสนับสนุนจากคนรอบข้าง การดูแลตนเอง การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การงาน รวมถึงบุคลิกภาพของตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ในขณะที่ปัจจัยด้านความเครียด และความวิตกกังวล มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

ส่วนงานวิจัยในต่างประเทศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษา โดยปัจจัยด้านความสำเร็จ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ในครอบครัว รวมถึงการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา มารดา และกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเอง นอกจากนี้ ปัจจัยภายในตัวบุคคลที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองคือ ความสามารถในการยอมรับตนเอง ความมั่นคงทางอารมณ์ ความทะเยอทะยาน และความมีคุณธรรม

ส่วนปัจจัยภายในที่ส่งผลทางลบคือ ความวิตกกังวล (ศศิวิมล บุราณทวีคุณ. 2547: 31-37, วรุณี เจริญวุฒิวิทยา. 2546: 27-28, Enger; John.et al. 1993: online)

2) งานวิจัยเชิงทดลอง

2.1) งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้รูปแบบ วิธีการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่นำมาใช้ มีด้วยกัน 5 รูปแบบ ซึ่งมี 4 รูปแบบที่สามารถเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง คือ การเรียนการสอนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส การเรียนการสอนแบบร่วมมือ การเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการ และการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบ STAD ในขณะที่รูปแบบการเรียนการสอนแบบผลย้อนกลับในคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนั้น ให้ผลก่อนเรียนและหลังเรียนไม่แตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างจะเป็นนักเรียนมัธยมเป็นส่วนใหญ่

ส่วนงานวิจัยในต่างประเทศ พบว่า ความเชื่ออำนาจในตนมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยลอว์เรนซ์ (Lawrence. 2000: 83-84) ได้กล่าวว่า ความเชื่ออำนาจในตน หรือความสามารถในการควบคุมจากภายใน (internal locus of control) เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โดยจากการศึกษาร่วมกันระหว่างลอเรนซ์ และแบลคก์ (Lawrence. 2000: 83; citing Lawrence; & Blagg. 1974) พบว่า เด็กกลุ่มหนึ่งซึ่งได้รับอนุญาตให้มีส่วนควบคุมชั่วโมงการอ่านซ่อมเสริมของตนเองได้ โดยใช้เกมการอ่าน ปรากฏว่าได้รับผลดียิ่ง ทั้งด้านการอ่านและการเห็นคุณค่าในตนเองยิ่งกว่ากลุ่มที่ใช้การจับคู่

2.2) งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม พบว่า ทั้งกิจกรรมแบบกลุ่มสัมพันธ์ และแบบกลุ่มช่วยเหลือตนเอง ล้วนส่งผลให้ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นภายหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ยกเว้นงานวิจัยที่ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ป่วย

ส่วนงานวิจัยในต่างประเทศ พบว่า การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ส่งผลให้นักเรียนมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น (วรุณี เจริญวุฒิวิทยา. 2546: 28; อ้างอิงจาก Parker. 1983: 2894-A)

2.3) งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการบำบัดด้วยวิธีการทางจิตวิทยา พบว่า การให้คำปรึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน รวมถึงเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และผู้ป่วย ทั้งที่เป็นการให้คำปรึกษาแบบการแนะแนวกลุ่ม และแบบรายบุคคล ล้วนส่งผลให้ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น

ส่วนงานวิจัยในต่างประเทศ พบว่า การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวทฤษฎีแบบเผชิญความจริง และการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มโดยเน้นกิจกรรมทางศิลปะ ส่งผลให้นักเรียนมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น (ศศิวิมล บุราณทวีคุณ. 2547: 35-37)

2.4) งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้โปรแกรม พบว่า โปรแกรมการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง ทั้งที่เป็นการฝึกอบรมทางจิต การฝึกอบรมตามแนวมนุษยนิยม การฝึกทักษะการดำเนินชีวิต และการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ต่างส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างทั้งที่เป็นนักเรียน และคนพิการ มีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น

ส่วนงานวิจัยในต่างประเทศ พบว่า การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และการฝึกทักษะทางสังคม ส่งผลให้นักเรียนและวัยรุ่น มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น (ศศิวิมล บุราณ ทวีคุณ. 2547: 34-36)

งานวิจัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-ปัจจุบัน

สำหรับงานวิจัยในประเทศ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1) งานวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ปัจจัยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนนักศึกษามากที่สุด คือ การอบรมเลี้ยงดู และสัมพันธภาพในครอบครัว ได้แก่ งานวิจัยของ ศิณภาพร แสงใส (2548) ณัฐกานต์ ทรัพย์ไพศาล (2547) สมพงษ์ จินดารุ่งเรืองรัตน์ (2546) วรวิมล เจริญวุฒิวินิต (2546) นภาพร เอื้ออุปถัมภ์ (2546) สุดา สงเดช (2546) อัญชลี วิทยาพิพัฒน์ (2546) ทิวาพร อนันตพงศ์ (2546) สุปณีย์ ตั้งจิตภักดีสกุล (2544) และ บุญญาภา แจ็งสี (2544) นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างครูอาจารย์กับนักเรียนนักศึกษา สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนนักศึกษาด้วยกัน ที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ได้แก่ งานวิจัยของ กรองกาญจน์ ใจซื่อตรง (2548) ณัฐกานต์ ทรัพย์ไพศาล (2547) และ สมพงษ์ จินดารุ่งเรืองรัตน์ (2546) และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ งานวิจัยของ ศิณภาพร แสงใส (2548) ศิริวรรณ หม่อมพ่อนุช (2544) และ รวีพรรณ เลขะวิพัฒน์ (2544) รวมถึงปัจจัยภายนอกด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ งานวิจัยของ นภาพร เอื้ออุปถัมภ์ (2546) และ สุดา สงเดช (2546) ส่วนปัจจัยทางจิตที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ได้แก่ ความเชื่ออำนาจในตน (สุดจิตา มีสวัสดิ์ และ ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. 2547) ความเชื่อทางพุทธ (วิจิตรา เปรมปรี. 2550) การยอมรับตนเอง (วรวิมล เจริญวุฒิวินิต. 2546) และ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (ศิณภาพร แสงใส. 2548)

2) งานวิจัยเชิงทดลอง

2.1) งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้รูปแบบ วิธีการเรียนการสอน พบว่า การสอนแบบจิตปัญญา (เยาวนารถ เลหาบรรจง. 2545) และการสอนบนเวปโดยใช้บทบาทสมมติเทคนิคการแสดงคู่ (อนุชา ต้นสายเพชร. 2547) ส่งผลให้นักเรียนมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น

2.2) งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม พบว่า การใช้กิจกรรมกลุ่มสามารถส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีพัฒนาการด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ได้แก่ งานวิจัยของ ชนัฐชารีย์ เขียวชอุ่ม

(2549) พวงชมพู อร่ามกุล (2549) พาฝัน อารีมา (2547) ดำรงค์ดี วิเชียรดิถก (2545) และ อัครพรพรณ ขวัญชื่น (2544)

2.3) งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการบำบัดด้วยวิธีการทางจิตวิทยา พบว่า การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีภวนิยม (ปณิศรา ภาสภาการ. 2546) การให้คำชี้แนะโดยการจินตภาพ (บุรณา ไตรรัตน์. 2545) และการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบรายบุคคล (ทัศนยา โพนยงค์. 2546) ส่งผลให้เด็กมีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น

2.4) งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้โปรแกรม พบว่า การใช้โปรแกรมพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง (ยลสิริรัตน์ มาตผล. 2551) และการใช้โปรแกรมวิธีคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ส่งผลให้นักเรียนมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น (บัลลังก์ ตาลทอง. 2548)

3) งานวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ประภากร โกมลมิศร์ (2544: 77) ได้ทำการศึกษาความต้องการ แรงจูงใจ และการเห็นคุณค่าในตนเองของประชาชนยากจนในชุมชน โดยพบว่า การขาดความรักความเข้าใจในครอบครัว บิดามารดาที่เป็นต้นแบบไม่ได้เป็นต้นแบบที่ดี จะไม่สามารถกระตุ้นให้ลูกเห็นคุณค่าในตนเองได้ นอกจากนี้การที่ชุมชนนี้เป็นที่รังเกียจของชุมชนใกล้เคียง ถูกกล่าวหาว่าเป็นชุมชนเถื่อน ชุมชนของคนต่างด้าว เป็นสิ่งล่อแหลมให้คนในชุมชนขาดจิตสำนึกในการเห็นคุณค่าในตนเอง

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองค่อนข้างน้อยมากในระยะหลัง จึงไม่ได้นำเสนอผลการศึกษาไว้ในส่วนนี้

จากข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จะเห็นได้ว่าสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองจากงานวิจัยในอดีตมีมากมายหลายสาเหตุทั้งลักษณะทางจิตและลักษณะทางสังคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง โดยใช้แนวคิดของแบรนเดนในการพิจารณา เพื่อศึกษาว่าสาเหตุที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไรและมีความแตกต่างจากสาเหตุที่พบในงานวิจัยในอดีตอย่างไร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สังคมไทยทุกวันนี้ เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะปัญหาด้านพฤติกรรมของวัยรุ่น มักจะมีให้เห็นอยู่บ่อยๆ บางพฤติกรรมเกิดขึ้นเฉพาะในสังคมไทย เช่น พฤติกรรมการตีกันระหว่างโรงเรียน พฤติกรรมรวมกลุ่มซึ่งมอเดอไรซ์ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาประเทศ เนื่องจากการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองเป็นลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกและความนึกคิด และเป็นลักษณะภายในตัวบุคคลที่มีความซับซ้อน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของเยาวชนไทย ว่ามี

ลักษณะของประสบการณ์ชีวิต ความเชื่อ ความรู้สึก ความคิด และการปฏิบัติของตนเองในชีวิตประจำวันเป็นอย่างไร และมีสาเหตุอะไรที่เกี่ยวข้องตามบริบทของสังคมไทย โดยแสดงเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาอย่างกว้างๆ กล่าวคือ ศึกษาลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง และสภาพแวดล้อมทางสังคมและลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล โดยศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมทางสังคมและลักษณะทางจิตที่ทำให้ นักศึกษามีการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง สาเหตุที่ต้องใช้วิธีการนี้เนื่องจากการศึกษาเชิงคุณภาพจะช่วยให้ทราบข้อมูลทั้งในด้านความรู้สึกนึกคิด สภาพแวดล้อมและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษา ซึ่งเป็นลักษณะภายในตัวบุคคลที่มีความซับซ้อน ตลอดจนเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่เกิดจากการใช้แบบวัดการเห็นคุณค่าตนเองในอดีตที่กล่าวถึงปัญหาอันเกิดจากการตอบแบบปกป้องตนเองหรือตอบแบบที่หักเอาเองของผู้ตอบแบบสอบถาม

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นนักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551

ผู้ให้ข้อมูล (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงกับนักศึกษาที่มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และปัญหาของการวิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักด้วย เช่น เพื่อน อาจารย์ หรือบุคคลใกล้ชิดของผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อทำการตรวจสอบแบบสามเส้า

ขั้นตอนในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น โดยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษา
2. ขั้นเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ คำถามที่เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยกำหนดหัวข้อใหญ่ที่ต้องการศึกษาไว้ก่อนแล้วจึงเขียนหัวข้อย่อยและคำถามในแต่ละข้อ คำถามเป็นคำถามที่มีลักษณะเป็นปลายเปิด โดยไม่จำกัดเวลาในการสัมภาษณ์
3. ขั้นก่อนการลงสนาม ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัยและนำไปติดต่อประสานในพื้นที่เพื่อนัดวันเวลาและสถานที่ในการดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลขนาดเล็ก การเก็บข้อมูลในการศึกษานี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 จำนวน 18 ราย โดยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลในหลายวิธีด้วยกัน ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) การสนทนากลุ่ม (focus group) และการสังเกต (participant observation) เพื่อให้ได้ข้อมูลเฉพาะเรื่องอย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิต ความคิด ความเชื่อ และการปฏิบัติของนักศึกษาในชีวิตประจำวัน ถ้าหากผู้ให้ข้อมูลอนุญาตให้ใช้เครื่องบันทึกเสียงได้ ผู้วิจัยจะใช้ทั้งการจดบันทึก และการบันทึกเสียงไปด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและแม่นยำที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นวิธีการพูดคุยซักถามแบบตัวต่อตัวระหว่างนักศึกษากับผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง ทั้งนี้โดยผู้วิจัยมีแนวคำถาม (guideline) ที่กำหนดขึ้นอย่างครอบคลุมรอบด้านต่อประเด็นปัญหาวิจัย ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเกิดประสบการณ์เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง สำหรับใช้เป็นแนวสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลุ่มลึก ละเอียดถี่ถ้วน และสามารถสะท้อนข้อมูลความจริงที่หลากหลายเพียงพอต่อการนำมาวิเคราะห์เพื่อตอบประเด็นปัญหาการวิจัยต่อไป

ตัวอย่างประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. การเห็นคุณค่าแท้ในตนเองหมายถึงอะไร เช่น

- เคยมีคนมาพูดเกี่ยวกับสาขาอาชีพของตนอย่างไรบ้าง เมื่อได้ยินแล้วรู้สึกอย่างไร
- เคยมีประสบการณ์ที่ทำให้ตนรู้สึกดีใจและภูมิใจในเรื่องใดบ้าง
- นักศึกษารู้สึกมีความสุขทุกครั้งที่ทำอะไร และไม่ชอบที่จะต้องทำอะไร
- ในมุมมองหรือทัศนคติของนักศึกษาเห็นว่า “การเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง” หมายถึง

อะไร

ฯลฯ

2. การเห็นคุณค่าแท้ในตนเองมีลักษณะอย่างไร เช่น

- นักศึกษาเคยมีความคิดเห็นขัดแย้งกับพ่อแม่ในเรื่องใดบ้าง และมีการแก้ไขปัญหามาอย่างไร ช่วยเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ฟัง
- นักศึกษาเคยมีเรื่องทะเลาะหรือไม่ชอบเพื่อนคนไหนบ้าง และมีการแก้ไขปัญหามาอย่างไร ช่วยเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ฟัง
- นักศึกษามีการวางแผนเป้าหมายในอนาคตไว้อย่างไรบ้าง

ฯลฯ

3. การเห็นคุณค่าแท้ในตนเองมีสาเหตุมาจากอะไร เช่น

- นักศึกษาสนิทกับใครมากที่สุดในครอบครัว เพราะอะไร
- นักศึกษามีเพื่อนสนิทหรือไม่ ทำไมเพื่อนคนนี้จึงสนิทมากที่สุด เพราะอะไร
- นักศึกษารู้สึกอย่างไรต่ออาจารย์และสาขาอาชีพที่ตนเรียน
- นักศึกษาเคยมีความรู้ข้อแท้ในเรื่องใดบ้าง แล้วหาทางออกอย่างไร

ฯลฯ

ประเด็นคำถามดังกล่าวข้างต้นอาจมีการยืดหยุ่นตามความเหมาะสม

การสัมภาษณ์กลุ่มหรือการสนทนากลุ่ม เป็นการสัมภาษณ์ที่กระทำกับคนกลุ่มเล็กประมาณ 6-8 คน เกี่ยวกับเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ โดยใช้เวลานั้นๆ การสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพนี้สามารถจัดกระทำได้ เช่น การสัมภาษณ์ที่มุ่งประเด็นปัญหาวิจัยเพื่อได้ข้อมูลจากกลุ่ม โดยจัดเป็นกลุ่มเล็กๆ ของกลุ่มคนที่คล้ายคลึงกัน (Homogeneous) และมีผู้ดำเนินการ (Moderator) ป้อนคำถามเกี่ยวกับหัวข้อวิจัย 2-3 ประเด็นให้กลุ่มตอบ โดยเมื่อคนในกลุ่มได้ยินคำตอบของคนอื่นๆ แล้วจะทำให้คำตอบมีการเห็นด้วยเพิ่มเติมหรือขัดแย้งก็ได้ ในขณะที่ผู้ดำเนินการจะเป็นผู้สัมภาษณ์และให้มุมมองของทุกๆ คนให้มีโอกาสสะท้อนความคิดออกมา พร้อมกับมีผู้ช่วยวิจัยจดบันทึกปฏิบัติการได้ตอบและปฏิสัมพันธ์กับคนในกลุ่มไว้ นอกเหนือจากการบันทึกเสียง ข้อมูลที่ได้จาก

การสัมภาษณ์กลุ่มจะเป็นข้อมูลที่ลุ่มลึกด้วยแง่มุมต่างๆ ของความคิดและประสบการณ์ของคนในกลุ่ม (Emic) และถ้าผู้ดำเนินการสัมภาษณ์เห็นว่าข้อมูลที่ได้ยังไม่สมบูรณ์ ก็สามารถสัมภาษณ์กลุ่มซ้ำได้อีก ในโอกาสต่อไป นอกจากนี้ เทคนิคการสัมภาษณ์กลุ่ม จะช่วยประหยัดเวลาว่าการสัมภาษณ์รายบุคคล และยังมีโอกาสได้พูดคุยสนทนาซักถาม ถกประเด็นต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ได้เรียนรู้แง่มุมของคนภายในด้วยกัน เกิดสภาวะการร่วมรู้สึก รับรู้ประเด็นต่างๆ ซึ่งสภาพการณ์นี้จะไม่เกิดขึ้นในการสัมภาษณ์รายบุคคล (จุฬารัตน์ ถาวร. 2550: 42-43)

คุณภาพของข้อมูลขึ้นอยู่กับกลุ่มว่า มีความเป็นกันเอง ความอยากพูดจากัน อยากร่วมแสดงความคิดเห็น และไม่มีผู้ใดผูกขาดการพูดหรือมีท่าทางใช้อำนาจเหนือความคิดผู้ใด และที่สำคัญที่สุดคือ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มว่าสามารถในการจัดการให้ทุกคนในกลุ่มเกิดกระตือรือร้น อยากพูดคุยและดำเนินไปอย่างราบรื่น สนุกสนาน เวลาผ่านไปอย่างไม่เบื่อหน่าย รวมทั้งเนื้อหาข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการ

ตัวอย่างประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม

1. การเห็นคุณค่าแท้ในตนเองหมายถึงอะไร เช่น
 - นักศึกษาคิดว่าการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองหมายถึงอะไร
2. การเห็นคุณค่าแท้ในตนเองมีลักษณะอย่างไร เช่น
 - นักศึกษาคิดว่าลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองมีอะไรบ้าง
3. การเห็นคุณค่าแท้ในตนเองมีสาเหตุมาจากอะไร เช่น
 - นักศึกษาคิดว่าอะไรที่เป็นสาเหตุของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง

การตรวจสอบข้อมูล

ความเชื่อถือได้ (credibility) คือ การตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูล และการตีความของผู้วิจัยเกี่ยวกับความจริงระดับต่างๆ กับความคิดของผู้ให้ข้อมูลว่าสอดคล้องกันหรือไม่ ซึ่งนักวิจัยพึงกระทำเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยการสังเกตอย่างจริงจังเพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะที่สำคัญๆ ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์นั้นๆ

การตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation) (Danzin. 1978) คือ การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่มาต่างๆ กัน คือ จากข้อมูลหลายแหล่ง (Data Triangulation) เพื่อได้คำอธิบายหลายๆ สภาพการณ์ และมีติต่างๆ กัน จากการสืบสวนหลายๆ คน และการตรวจสอบจากหลายๆ วิธี (Methodological Triangulation) เช่น การใช้วิธีการสังเกตร่วมกับวิธีการสัมภาษณ์ เป็นต้น

ในการตรวจสอบแบบสามเส้าอาจมีจุดตรึงสอง สาม สี่ ห้า แหล่งก็ได้ การตรวจสอบสามเส้า เป็นการเรียกชื่อที่ถ่ายทอดจากแนวคิดของการสำรวจหรือการชี้ทิศทางที่เสมือนตรึงความเป็นจริงจุดหนึ่ง แล้วก็จะรู้ถึงความจริงทางสังคมด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ (สธญ ภูคอง; และ อ้อมเดือน สดมณี. 2551: 63-85)

1. การจัดระบบข้อมูล จากข้อมูลที่เก็บมาจากภาคสนามนั้นมักจะไม่อยู่ในรูปที่พร้อมจะนำไปใช้วิเคราะห์ต่อไป ผู้วิจัยได้นำมาจัดรูปให้เหมาะสมก่อน โดยผู้วิจัยทำการถอดเทปข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์หลายๆเที่ยวเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ เช่น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้วิจัยจะทำการบันทึกข้อมูลที่ได้มาเพื่อจะได้นำมาสร้างรหัส โดยไม่ต้องฟังจากเทปบันทึกใหม่ทั้งหมดตั้งแต่เริ่มต้น

2. การสร้างรหัส การแสดงข้อมูล และเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของข้อมูล โดยเริ่มจากการลงรหัสข้อมูล ซึ่งหลังจากผู้วิจัยฟังเทปและถอดเทปที่เก็บรวบรวมมาซึ่งจะอยู่ในรูปของบทสัมภาษณ์หรือรายละเอียดจากการบันทึกการสังเกตแล้ว จะให้รหัสกับข้อความที่ปรากฏ ทั้งนี้การให้รหัสดังกล่าวขึ้นอยู่กับความสามารถพิจารณาจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ จากนั้นมีการจัดแสดงข้อมูลในรูปแบบต่างๆ เช่น การบรรยาย การอธิบาย ซึ่งจะช่วยให้การวิเคราะห์มีความเที่ยงตรงจากนั้นทำการเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของข้อมูลโดยที่ผู้วิจัยจะต้องค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่อใช้อ้างอิงหรืออธิบายความต่อไป

3. การแปลความ สร้างข้อสรุปและพิสูจน์ข้อสรุป ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะทำการแปลความหมายของข้อมูลซึ่งผู้วิจัยต้องสามารถเข้าใจความหมายข้อมูลเหล่านั้นเพื่อให้ข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ในรูปแบบต่างๆ จะสามารถนำไปอธิบายหรือนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้ โดยจากข้อมูลทั้งหมดที่ได้ทำการลงรหัสไว้แล้วผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่มีรหัสเดียวกันมาทำการวิเคราะห์ ตีความ และแปลความหมาย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลที่ได้อ้างอิงจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของนักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ โดยจะนำเสนอเป็น 3 ตอนใหญ่ๆ ได้แก่ ตอนที่หนึ่ง ข้อมูลสภาพทั่วไปของวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย ทั้งข้อมูลด้านประวัติ คุณค่าและความสำคัญของการเรียนสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ และหลักสูตรการเรียนการสอนของวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย ตอนที่สอง ข้อมูลสภาพทั่วไปของนักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ โดยเริ่มจากการนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาในบริบททางด้านสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของนักศึกษาทั้งในอดีตก่อนที่จะเข้ามาศึกษาจนกระทั่งสาเหตุของการเข้ามาศึกษาในวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย รวมถึงลักษณะเด่นของนักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ และตอนที่สาม ข้อมูลในเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับนิยาม คุณลักษณะ และสาเหตุของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย

ประวัติของวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย

วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย ได้ถือกำเนิดขึ้นตั้งแต่สมัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รัตนบุรียังมีสถานะเป็นสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยย้อนกลับไปที่เมื่อปี 2540 ในสมัยที่ รศ.ดร.วินิจ โชติสว่าง เป็นอธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และอาจารย์กำแหง โยเหลา เป็นผู้อำนวยการวิทยาเขตปทุมธานี ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรแพทย์แผนไทยในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2541 แต่ยังไม่สำเร็จ อาจารย์กำแหง โยเหลา ย้ายไปดำรงตำแหน่งผู้ช่วยอธิการบดี สถาบันฯ จึงแต่งตั้ง ผศ.ดร.วิเชียร อุ่นเรือน มาเป็นผู้อำนวยการวิทยาเขตปทุมธานี แทน เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2541 พร้อมกับมอบนโยบายให้เร่งพัฒนาหลักสูตรแพทย์แผนไทยในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงให้เสร็จและเปิดสอนโดยเร็ว ในกาครั้งนี้ ผศ.ดร.วิเชียร อุ่นเรือน จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย อาจารย์พรทิพย์ ตันติวงศ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ วิทยาเขตปทุมธานี เป็นหัวหน้าทีม มีสพ.ญ.รุ่งสรวรรค์ วรณสุทธิ สพ.ญ.สุภาวดี บุญชื่น ดร. ประกอร์ป วัฒนภูติ และอาจารย์อีกหลายท่านร่วมเป็นคณะกรรมการภายในวิทยาเขตปทุมธานี นอกจากนี้ ยังมีกรรมการจากภายนอกที่เป็นนักวิชาการหลักของหลักสูตรนี้และมีส่วนผลักดันเป็นอย่างดี ทำให้การพัฒนาหลักสูตรนี้สำเร็จได้โดยเร็วคือ พ.ญ.เพ็ญนภา ททรัพย์เจริญ ผู้อำนวยการสถาบัน

แพทย์แผนไทย พร้อมคณะนักวิชาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ศิริพันธ์ ตริ่มงคลทิพย์ และเจ้าหน้าที่จากสถาบันแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข อีกหลายท่าน นอกจากนั้นยังมี พ.ญ.บุญเรือง นิยมพร ผู้อำนวยการโรงเรียนอายุรเวท มูลนิธิพ.อวย เกตุสิงห์ ได้ร่วมกันจัดทำและพิจารณาให้ความเห็นชอบโดยใช้ชื่อหลักสูตรว่า "วิทยาศาสตร์สุขภาพ (การแพทย์แผนไทยประยุกต์)" เป็นหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เสนอสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และได้รับการอนุมัติหลักสูตรในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2541 จากนั้นได้เริ่มเปิดสอนครั้งแรกในภาคฤดูร้อนปีการศึกษา 2541 โดยมีการจัดการเรียนการสอนในวันเสาร์-อาทิตย์ ต่อมาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2542 จึงได้เปิดเรียนในภาคปกติ รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มาศึกษาต่อ 3 ปี การเรียนการสอนในช่วงแรกนั้น นอกจาก พ.ญ.เพ็ญญา ทรัพย์เจริญ และนักวิชาการจากสถาบันแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุขแล้ว ยังมีผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภายนอกมาร่วมสอนอีกหลายท่าน ซึ่งนับเป็นกลุ่มบุคคลที่มีคุณภาพการอย่างสูงในการจัดการศึกษาด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์

กระทั่งในปี พ.ศ. 2546 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งมี รศ.ดร.นายยุทธ สงค์ธนาพิทักษ์ เป็นอธิการบดี ได้มอบให้วิทยาเขตปทุมธานี ขณะนั้นมีอาจารย์สิทธิพร รัตนวิชัย เป็นผู้อำนวยการ และวิทยาเขตสุรินทร์ ซึ่งมี ผศ.ดร.วิเชียร อุ่นเรือน เป็นผู้อำนวยการ ร่วมกันพิจารณาหลักสูตรในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ กระทั่งได้รับการอนุมัติจากสภาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตปทุมธานี จึงได้เริ่มเปิดสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 ในระดับปริญญาตรีหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ทั้งในระดับปริญญาตรี 4 ปี และต่อเนื่อง 2 ปี และได้ยกเลิกการรับนักศึกษาในระดับ ปวส. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (การแพทย์แผนไทยประยุกต์)

ต่อมาในปีการศึกษา 2549 วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย ในสมัยของผู้อำนวยการประเสริฐ ปิ่นปฐมรัฐ ด้วยวิสัยทัศน์อันกว้างไกลของ รศ.ดร.นายยุทธ สงค์ธนาพิทักษ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่เล็งเห็นความสำคัญและคุณค่าของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทย จึงเสนอต่อสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เพื่อยกสถานะคณะวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ที่รับผิดชอบจัดการเรียนการสอน ณ วิทยาเขตปทุมธานี ประกาศจัดตั้งเป็นวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย เป็นหน่วยงานภายในเทียบเท่าคณะของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2549 โดยได้แต่งตั้งอาจารย์ประเสริฐ ปิ่นปฐมรัฐ เป็นผู้อำนวยการท่านแรกของวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย และในปี 2550 ได้จัดทำหลักสูตรใหม่เป็น 2 หลักสูตร ซึ่งดำเนินการเปิดสอนมาจนกระทั่งปัจจุบัน คือ หลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์บัณฑิต (พท.บ.) สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ และหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิชาสุขภาพความงามและสปาไทย

นอกจากนี้ วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย ยังได้ดำเนินการขอพระราชทานนามอาคารเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในโอกาสเจริญพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 และได้รับพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานนามอาคารศูนย์การแพทย์แผนไทยว่า “อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550” เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2550 และได้ทำพิธีเปิดอาคารอย่างเป็นทางการไปเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2552 โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิด ปัจจุบันวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย ประกอบด้วยอาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ซึ่งเป็นอาคารศูนย์การแพทย์แผนไทย พร้อมครุภัณฑ์ 1 หลัง พื้นที่ใช้สอย 5,767 ตารางเมตร ตั้งอยู่เลขที่ 8 ถนนพหลโยธิน 87 ซอย 2 ตำบลประจักษ์ศิลปาคม อำเภอรัญญี จังหวัดปทุมธานี 12130

คุณค่าและความสำคัญของการศึกษาวิชาการแพทย์แผนไทย

การแพทย์แผนไทย นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและทางการแพทย์ของชาติที่ควรจรรโลงและพัฒนาให้คงอยู่กับคนไทยอย่างมีศักดิ์ศรีเพื่อแสดงความเป็นเอกราชของชาติไทย อีกทั้งให้คนไทยสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตามหลักปรัชญาของวิทยาลัยการแพทย์แผนไทยที่มีต่อนักศึกษาแพทย์แผนไทย ทำให้นักศึกษาสามารถมองเห็นคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่สนับสนุนให้คนไทยสามารถพึ่งตนเองได้และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

“มันเป็นวิชาที่ใช้ได้ตลอดจนเราตาย สามารถช่วยคนได้เยอะ และมันเป็นวิชาพื้นฐาน มันไม่ต้องไปตกแต่ง เพราะเราต้องเอาความรู้ของคนโบราณที่มีมาใช้” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 4)

วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มุ่งใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาภูมิปัญญาไทย ในการจัดการศึกษาและบริการให้ได้มาตรฐานวิชาชีพและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

จากวิสัยทัศน์ของการศึกษาวิชาการแพทย์แผนไทยของวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย ทำให้สามารถเข้าใจถึงที่มาของปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาด้านการแพทย์แผนไทยในสังคมไทยว่าส่วนใหญ่คนไทยยังไม่เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาไทยมากพอเมื่อเทียบกับต่างประเทศ

“หนูคิดว่าคนไทยยังไม่ศรัทธาในสมุนไพรและแพทย์แผนไทย น้อยมากถ้าเทียบกับต่างประเทศ เขาคิดค้นในบ้านเขา เขามีการขายสมุนไพรมากกว่าบ้านเราอีกนะ สมุนไพรของเขามีการคิดค้น ทำในห้องแลปอย่างละเอียดว่ากินแล้วมีผลยังไง” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 4)

หลักสูตรการเรียนการสอนวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

หลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์บัณฑิต เป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการบุคลากรด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งในปัจจุบันมีความต้องการบุคลากรดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากประชาชนมีปัญหาด้านสุขภาพที่นับวันจะทวี

ความรุนแรงมากขึ้น การรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยประยุกต์จึงเป็นการรักษาแบบองค์รวมร่วมกับความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ คือ การรักษาโรค การสร้างเสริมสุขภาพป้องกันโรค และฟื้นฟูสุขภาพ

“...ทุกวันนี้จะสังเกตว่าสุขภาพคนจะแย่ลง ในเรื่องของค่าใช้จ่ายแพทย์แผนปัจจุบันมันน่าที่ จะสูง แต่ของเรามันจะเน้นในเรื่องของการป้องกันมากกว่า อย่างวิตามินซีเราหาได้จากส้มก็คือเราสามารถบริโภคไปเท่าไรก็ได้ แล้วทุกวันนี้หลายๆ คนก็หันมาใส่ใจกับสุขภาพด้วยวิธีนี้นั้นมากขึ้น มีคลินิกแพทย์แผนไทยเยอะขึ้น มีสปาเยอะขึ้น อย่างเครื่องสำอางค์ยี่ห้อดังๆ ก็ใส่ใจกับสมุนไพรมากขึ้น” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 1)

การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์พื้นฐานและวิทยาศาสตร์การแพทย์มาประยุกต์มาใช้ภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนด โดยตระหนักถึงการดูแลที่ครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณบนพื้นฐานของการเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน การให้ประชาชนสามารถดูแลตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ใหม่ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง จึงเรียกได้ว่าเป็นการรักษาแบบองค์รวมซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะสามารถช่วยแบ่งเบาภาระด้านปัญหาสุขภาพของคนไทย และทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

“...การรักษาการไช้ยา มันก็จะเหมือนกับแพทย์แผนปัจจุบันคะ แต่มันใช้สมุนไพรใช้สิ่งใกล้ตัวรอบตัวใช้สิ่งที่เป็นตัวเรามากที่สุด ไม่ผ่านยาไม่ผ่านการผ่าตัด ก็เลยเข้าใจว่ามาเรียนเพื่ออะไร...” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2)

กลุ่มวิชาชีวะที่ศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวิชาปรีคลินิก เช่น กายวิภาคและสรีรวิทยา ชีวเคมีทางการแพทย์ พยาธิวิทยา จุลชีววิทยา วิทยาภูมิคุ้มกันและปรสิตวิทยา พฤกษศาสตร์ การแพทย์ และกลุ่มวิชาเฉพาะสาขา เช่น หมวดยัตถเวชกรรมไทย เวชกรรมแผนไทย เภสัชกรรมแผนไทย ผดุงครรภ์ ซึ่งถือว่าเป็นวิชาเฉพาะทางสำหรับนักศึกษาแพทย์แผนไทยที่เป็นหัวใจหลักของการศึกษาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

“หัวใจหลักๆ ของแพทย์แผนไทยก็จะมีเภสัช เวชกรรม นวด และกัมผดุงครรภ์ เภสัชก็คือพวกทำยา เวชกรรมคือการตรวจ รักษาและจ่ายยา...” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 4)

โครงสร้างหลักสูตรปรับปรุงล่าสุดปี พ.ศ. 2551 จะประกอบด้วยวิชาในหมวดยัตถศึกษาทั่วไป 37 หน่วยกิต หมวดยัตถศึกษาเฉพาะ (พื้นฐานวิทยาศาสตร์การแพทย์ หัตถเวชกรรมไทย เวชกรรมไทย เภสัชกรรมไทย ผดุงครรภ์ไทย) 105 หน่วยกิตและหมวดยุทธศาสตร์ 6 หน่วยกิต รวม 148 หน่วยกิต นอกจากนี้หลักสูตรยังได้รับการรับรองจากคณะกรรมการวิชาชีพ สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ กองการประกอบโรคศิลปะ กระทรวงสาธารณสุข โดยผู้สำเร็จการศึกษามีคุณสมบัติและมีสิทธิในการสอบเพื่อขอรับใบประกอบโรคศิลปะ สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ยืนยันคุณภาพและความสามารถในการประกอบอาชีพของนักศึกษา

“สมมติเราสอบใบประกอบโรคได้ ใบประกอบโรคจะเป็นตัวการันตีตัวเราว่าเรามีความรู้ความสามารถแค่ไหน อันนั้นคือสิ่งที่จะบอกว่าเรามีคุณภาพแค่ไหน ไม่ใช่แค่ใบปริญญา” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

ตอนที่ 2 สภาพทั่วไปของนักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

นักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ที่ผู้วิจัยทำการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงและได้ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจนข้อมูลค่อนข้างอิ่มตัวแล้ว มีจำนวนทั้งสิ้น 18 ราย โดยแบ่งเป็นเพศชาย 3 ราย และผู้หญิง 15 ราย และเป็นนักศึกษาตั้งแต่ชั้นปี 1-4 โดยส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด โดยเฉพาะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ขอนแก่น เลย อุบลราชธานี อำนาจเจริญ เป็นต้น ส่วนที่เหลือจะอยู่ในภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง เช่น เชียงราย สงขลา สระบุรี เป็นต้น ส่วนนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ มีอยู่เพียงไม่กี่ราย สำหรับการประกอบอาชีพของพ่อแม่โดยส่วนใหญ่เป็นงานในชนบทที่มีรายได้ปานกลางไปจนถึงค่อนข้างต่ำ หรือเป็นงานที่ไม่มีความมั่นคง ส่วนมากเป็นลูกจ้างทั่วไป เช่น ภารโรง งานก่อสร้าง งานถ่ายเอกสาร สาวโรงงาน ขับรถยาม เป็นต้น รองลงมาเป็นอาชีพรับจ้างทั่วไป เช่น รับจ้างทั่วไป ทอผ้า กรีดยาง นายหน้า เป็นต้น ส่วนที่เหลือมีอาชีพค้าขาย เช่น ขายของชำ หาบเร่ หรืออาชีพเกษตรกร เช่น ชาวนา เลี้ยงวัว หรืออาชีพรับราชการ เช่น ครู ไปรษณีย์ ตาบตำรวจ เป็นต้น

“พ่อก็ขายลูกชิ้นหาบเร่ค่ะ ขายตามโรงเรียน แม่ก็ทำงานถ่ายเอกสารในโรงเรียนโกสุมพิทยากรจนถึงปัจจุบันพ่อแม่ก็ยังทำอาชีพเดิม...” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 1)

นอกจากนี้ นักศึกษาจำนวนเกือบครึ่งมีสภาพครอบครัวไม่ค่อยสมบูรณ์ บ้างก็พ่อแม่หย่าร้าง บ้างก็ขาดพ่อ บ้างก็ขาดแม่ เช่น พ่อจากแม่ไปเพราะทะเลาะกันจนแยกทางกัน พ่อไปแต่งงานใหม่หรือไปแอบมีผู้หญิงอื่นจนสุดท้ายต้องแยกกันอยู่ หรือพ่อเสียชีวิต เป็นต้น และนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นลูกคนโต จำนวนพี่น้องส่วนใหญ่มีกันแค่สองคน นักศึกษาทุกคนจะได้รับการศึกษามาตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนกระทั่งมัธยมศึกษาตอนปลายสายวิทย์-คณิต

ขนาดของโรงเรียนโดยส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดปานกลางไปจนถึงเล็ก เช่น โรงเรียนประจำอำเภอ โรงเรียนประจำตำบล เป็นต้น ซึ่งอาจไม่ใช่โรงเรียนที่มีระดับหรือคุณภาพดีเท่าใดนัก แต่อย่างไรก็ตาม นักศึกษาส่วนใหญ่ก็มีความพึงพอใจและประทับใจในบรรยากาศของโรงเรียนที่เป็นชนบทและเป็นธรรมชาติ ที่ดูไม่คับแคบ อัดอัดและวุ่นวาย

“บรรยากาศในโรงเรียนชอบมาก พื้นที่มันกว้าง ดันไม้เยอะ บรรยากาศดี อยู่ใกล้ภูเขาด้วยมันเหมาะเจาะดี” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 1)

สำหรับชีวิตในวัยเด็กของนักศึกษาแต่ละคนแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของครอบครัว และชุมชน โดยส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตอยู่ในชนบทต่างจังหวัด หลายครอบครัวอยู่ห่างไกลจากตัวเมือง อยู่ในหมู่บ้านเล็กๆ หรืออยู่ติดภูเขา นอกจากนี้ นักศึกษาหลายคนมีภาระต้องช่วยงานที่บ้านตั้งแต่เด็กๆ บ้างก็ต้องช่วยที่บ้านขายของ เช่น ช่วยแม่ทำขนมขาย ช่วยแม่ทอดลูกชิ้นขาย ช่วยที่บ้านขายของชำ เป็นต้น และบ้างก็ต้องคอยดูแลคนเฒ่าคนแก่ ดูแลญาติผู้ใหญ่ที่บ้าน ทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่มักใช้ชีวิตอยู่กับบ้าน และไม่ค่อยได้ออกไปเล่นกับเพื่อนข้างนอก

“ตอนเข้าตี้นมาก็ช่วยแม่ขาย พอไปเรียนกลับมา ก็ช่วยแม่ทอดลูกชิ้นทอดขาย ก็ไม่ค่อยมีเวลาเล่นกับเพื่อนเท่าไร” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2)

การเรียนในวัยเด็กตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาไปจนถึงมัธยมศึกษาของนักศึกษาส่วนใหญ่ พบว่าเป็นเด็กที่มีระดับการเรียนปานกลางไปจนถึงค่อนข้างดี ถึงแม้จะพบว่าไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการเรียนในห้องเรียนมากเท่าใดนักก็ตาม เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่มักชอบทำกิจกรรมในโรงเรียนหรือทำกิจกรรมกับเพื่อนมากกว่าการเรียนในห้องเรียน แต่นักศึกษาก็มีความรับผิดชอบต่อการเรียน โดยผลการเรียนของนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในช่วงเกรดค่อนข้างดีคือ อยู่ในช่วงประมาณ 3.0 – 3.5 และส่วนใหญ่ก็ได้ลำดับที่ต้นๆ ของชั้นเรียน

“...ส่วนมากหนูไปทำกิจกรรมมากกว่า ไม่ได้ซีเรียสอะไรมากมายเรื่องเรียน ก็คือแค่ทำการบ้านอ่านหนังสือเล็กน้อย นอกจากเรียนแล้วเกรดตกมากถึงจะเครียด...” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 1)

นอกจากนักศึกษาส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมแล้ว นักศึกษาส่วนหนึ่งยังมีบทบาทหน้าที่สำคัญหลายอย่างในโรงเรียนที่แตกต่างกันไปตามความชอบ ความสามารถและความถนัดของนักศึกษา ไม่ว่าจะเป็นหัวหน้าห้องไปจนถึงเป็นประธานนักเรียน หรือการได้ไปร่วมแข่งขันทางวิชาการ และแข่งขันด้านความถนัดต่างๆ ของตนเอง

“มีแข่งโครงการ จะมีแข่งระดับโรงเรียน ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ก็จะได้ที่สองของจังหวัด พวกวาดรูปผมก็เป็นตัวแทนตลอด แต่ที่เยอะคือตอบคำถามด้านวิชาการ ที่ได้ที่สองคือโครงการวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ก็ได้ที่สาม วาดรูปก็ได้ที่สาม” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 1)

ถึงแม้ว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีกิจกรรมมากมายในโรงเรียนที่แตกต่างกันไป หรือหลายคนที่มีภาระทางบ้านที่ต้องรับผิดชอบดูแลก็ตาม แต่ในช่วงปิดเทอมก็ยังมีนักศึกษาจำนวนเกือบครึ่งที่หางานพิเศษทำเพื่อหาประสบการณ์ชีวิตและหารายได้เสริม ไม่ว่าจะเป็นลูกจ้างรายวัน เช่น ทำรังผึ้ง พนักงานร้านกาแฟ พนักงานคีย์ข้อมูล เป็นต้น หรือลูกจ้างรายเดือน เช่น สาวโรงงาน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม ช่วงเปิดเทอมก็ยังมีนักศึกษาบางคนทำงานหารายได้พิเศษไปด้วยเรียนไปด้วยเช่นกัน เช่น ทำงานช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์ หรือรับงานเป็นชิ้นๆ มาทำที่บ้าน ทั้งนี้ นักศึกษาเกือบทั้งหมดยังต้องให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นผู้รับผิดชอบส่งเสียค่าเล่าเรียนเป็นหลัก สำหรับบางครอบครัวที่พ่อแม่มีฐานะไม่ค่อยดี

ส่งลูกเรียนไม่ไหว หรือบางครั้งครอบครัวที่ขาดพ่อขาดแม่ ก็จะมีญาติที่มีฐานะดีกว่ามาคอยช่วยเหลือ แทนให้ หรือนักศึกษาบางคนก็ขอกุณและได้ทุนมาเรียนเช่นกัน ดังนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่จึงไม่ประสบปัญหามากเท่าใดนักในการวางแผนการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีตามสาขาที่ตนเองชอบต่อไป

สาเหตุของการเข้าศึกษาวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย

ในช่วงมัธยมศึกษาตอนปลายก่อนที่จะเลือกสาขาที่จะเรียนต่อในระดับปริญญาตรีนั้น เป็นช่วงที่มีความสำคัญต่ออนาคตของนักศึกษามาก โดยเฉพาะในเรื่องของการตัดสินใจ ความสำเร็จหรือล้มเหลว และความพยายามของนักศึกษาที่จะต้องสืบหาข้อมูลและสอบเข้าในสาขาวิชาที่ตนให้ความสนใจ เช่นเดียวกับนักศึกษาแพทย์แผนไทยที่ก่อนจะเข้ามาศึกษาวิชาการแพทย์แผนไทยนั้น ย่อมมีแนวคิดบางอย่างที่น่าสนใจและมีลักษณะพิเศษที่ไม่เหมือนนักศึกษาสาขาวิชาอื่น ๆ โดยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของนักศึกษาแพทย์แผนไทยทั้งหมด ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีสอบตรงเข้ามา แสดงให้เห็นว่านักศึกษาส่วนหนึ่งมีความตั้งใจและความพยายามที่จะสอบเข้าเพื่อเรียนในสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ โดยผู้วิจัยพบมูลเหตุของการเลือกเรียนสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ดังนี้

1. การมีประสบการณ์ตรงที่ดีเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรหรือการนวด

สาเหตุแรกที่พบมากที่สุดในตัวของนักศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า นักศึกษาส่วนหนึ่งได้เล่าให้ฟังถึงเหตุผลสำคัญที่ทำให้ตัดสินใจเลือกเรียนสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ว่า มีความเชื่อมั่นในความรู้ด้านสมุนไพรไทยอยู่แล้ว และเมื่อทราบข่าวการเปิดรับสมัคร จึงมีความสนใจและเชื่อว่าการศึกษาวิชาการแพทย์แผนไทยมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อตนเองและผู้อื่น เนื่องจากตนเองเคยมีประสบการณ์มาก่อน ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปออกมาเป็นสองสาเหตุย่อย คือ สาเหตุจากการที่ตนเองได้รับการรักษาแล้วหาย และสาเหตุจากการที่เห็นคนรอบข้างได้รับการรักษาแล้วหาย โดยสาเหตุแรก นักศึกษาเคยมีประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับการได้รับการรักษาด้วยสมุนไพรหรือใช้สมุนไพรรักษาตนเอง เช่น มีนักศึกษาเป็นโรคภูมิแพ้ไปหาหมอไม่หายแต่พอได้กินฟ้าทลายโจรแล้วก็หาย จึงทำให้นักศึกษาเริ่มมีความสนใจว่าพืชที่อยู่ตามข้างทางแถวบ้านก็สามารถนำมาใช้รักษาโรคได้โดยไม่ต้องไปหาหมอให้เสียเงินเสียทอง หรือมีนักศึกษาที่ชอบนวดให้ญาติผู้ใหญ่บ่อยๆ แล้วรู้สึกชอบและรู้สึกภูมิใจที่ตนเองนวดให้ญาติหายได้ หรือมีนักศึกษาเคยเข้าป่าจนเกิดได้รับบาดเจ็บแล้วลองใช้สาบเสือใบปามาแปะแผลก็ปรากฏว่าหายจริง เป็นต้น สำหรับสาเหตุที่สอง นักศึกษาเคยมีประสบการณ์จากการพบเห็นคนรอบข้างได้รับการรักษาจากสมุนไพรแล้วหาย เช่น นักศึกษาเห็นพ่อกินยาต้มยาหม้อเวลามีอะไรผิดสำแดงแล้วสามารถถอนพิษได้โดยไม่ต้องไปหาหมอที่โรงพยาบาล หรือมีนักศึกษาเห็นพ่อรักษาคนแล้วเขากลับมาหาพอบที่บ้านบอกว่ายาทางสุวัดที่ให้ไปตอนนั้นหายแล้วไม่ต้องไปหาหมอที่โรงพยาบาลด้วย เป็นต้น

2. การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวหรือคนใกล้ชิด

เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่พบบ่อยเช่นกันจากการให้สัมภาษณ์ของนักศึกษาคือ เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่เคยมีวิถีชีวิตอยู่ตามชนบท อยู่ในสภาพแวดล้อมและชุมชนที่เอื้ออำนวยต่อการใช้สมุนไพร จึงมีโอกาสได้เห็นพ่อแม่ ผู้เฒ่าผู้แก่ หรือคนใกล้ชิดในชุมชนให้ความสำคัญกับการใช้สมุนไพรค่อนข้างบ่อย ซึ่งเป็นสาเหตุให้นักศึกษาได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ในชุมชน และได้รับการปลูกฝังให้นักศึกษาเกิดความชอบ เกิดความสนใจและเห็นคุณค่าในศาสตร์แห่งภูมิปัญญาไทยมาโดยตลอด เช่น ที่บ้านของนักศึกษารายหนึ่งจะมีสวนพฤกษศาสตร์ซึ่งมีสมุนไพรมากกว่า 200 ชนิดและมีตาที่เป็นหมอแผนไทยให้การสนับสนุนลูกหลานมาโดยตลอดรวมทั้งมีตำรายาต่างๆ เก็บไว้ในบ้านมากมาย หรือนักศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนจากตาเพราะตาชอบสมุนไพรและอยากให้หลานเรียนด้านนี้เพื่อจะได้นำความรู้มาถ่ายทอดคนในบ้านต่อ หรือมีนักศึกษายกตัวอย่างว่าปู่จะพูดกรอกหูทุกวันเกี่ยวกับพวกแพทย์ทางเลือกเพราะปู่ทำงานด้านนี้และอยากให้ศึกษาทางด้านนี้ด้วย หรือแม่ของนักศึกษารายหนึ่งมีความชอบในสมุนไพรมากจึงอยากให้ลูกมาเรียนเพิ่มเติม หรือย่าของนักศึกษารายหนึ่งเป็นหมอแผนปัจจุบันในชนบทแต่มีความสนใจในการรักษาแบบแผนไทยและมักจะบอกหลานเสมอว่าสมุนไพรของเราดียังไง เป็นต้น

3. การได้รับคำแนะนำหรือมีประสบการณ์ทางอ้อมที่ช่วยโน้มน้าวใจ

จากการสัมภาษณ์ พบว่า อีกสาเหตุหนึ่งที่ยังมีนักศึกษาอีกบางคนใช้เป็นเหตุผลในการตัดสินใจเลือกเรียนสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คือ การได้รับคำแนะนำที่โน้มน้าวใจจากครอบครัว หรือได้รับข้อมูลจากการได้ยินได้ฟังคำบอกเล่าของบุคคลอื่นหรือแหล่งข้อมูลที่ทำให้เกิดความสนใจ เช่น อาจารย์ฝ่ายแนะแนว รุ่นพี่ เพื่อน สื่อต่างๆ เป็นต้น โดยผู้แนะนำมักจะกล่าวถึงประโยชน์ต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาวิชาการแพทย์แผนไทยว่า เป็นสาขาที่กำลังเป็นที่นิยมอย่างไร เรียนจบไปแล้วมีงานรองรับมากแค่ไหน มีรายได้มากแค่ไหน สามารถเปิดเป็นธุรกิจส่วนตัวได้อย่างไร มีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ดีอย่างไร ดังนั้น เหตุผลดังกล่าวจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความสนใจที่จะเข้ามาศึกษาวิชาการแพทย์แผนไทย เช่น มีนักศึกษายกตัวอย่างที่ได้รับคำแนะนำจากรุ่นพี่ที่จบมาแล้วว่าสาขานี้กำลังเป็นที่นิยมมาก หรือมีนักศึกษายกตัวอย่างที่ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์แนะแนวว่าสาขานี้เรียนเหมือนสาขาแพทย์ทั่วไป เป็นต้น

4. การคิดพิจารณาไตร่ตรองด้วยตนเอง

จากการสัมภาษณ์เหตุผลในการเลือกเรียนสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ของนักศึกษา ยังพบสาเหตุอีกว่า มีนักศึกษาส่วนหนึ่งมีเหตุผลที่แตกต่างไปจากนักศึกษาคนอื่นๆ โดยนำเสนอความคิดที่เป็นของตนเอง คือใช้เหตุผลจากประสบการณ์ในชีวิตและความเชื่อของตนเองมาประยุกต์ใช้ร่วมกันในการพิจารณาความเป็นเหตุเป็นผลและเกิดเป็นแนวคิดของตนเองที่ไม่เหมือนใคร

เช่น นักศึกษามองเห็นความสามารถของตนเองที่มีอยู่คือการมีความรู้และความสนใจด้านกฎหมายมาประยุกต์ใช้ร่วมกับความเชื่อในความรู้ด้านแพทย์แผนไทยที่นักศึกษาคาดหวังว่าจะมีในอนาคต

“ตอนนั้นรู้สึกประเทศไทยเรามีปัญหาเรื่องสมุนไพรเยอะ ตอนนั้นสมุนไพรของไทยถูกต่างประเทศโจรกรรมไปเยอะ เราก็ดูเอาสมุนไพรไทยมันมีดียังไงทำไมเขาถึงมาเอา ทำไมกฎหมายเราทำอะไรเขาไม่ได้ สมุนไพรเป็นของเราแท้ๆ ทำไมไม่จดทะเบียนบัตร ทำไมถึงไปให้เขาทดลอง ทีนี้เราชอบกฎหมายอยู่แล้วไงเพื่อเราได้เรียนนิติศาสตร์คู่กันไปด้วย อาจจะช่วยเหลือตรงนี้ได้” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

5. ความต้องการพึ่งตนเอง

นักศึกษาบางคนที่มีภาระหน้าที่หลายอย่างที่ต้องรับผิดชอบ เช่น นักศึกษารายหนึ่งเป็นประธานนักเรียน และยังมีหน้าที่ต้องคอยดูแลญาติผู้ใหญ่ที่บ้าน มักจะมีความคิดที่จะต้องการพึ่งตนเองสูง และเมื่อนักศึกษามองเห็นคุณค่าของวิชาการแพทย์แผนไทยว่ามีแนวทางที่สอดคล้องกับความต้องการพึ่งตนเอง จึงใช้เป็นเหตุผลประกอบการตัดสินใจมาเรียนสาขาดังกล่าว

“พอมารู้ปั๊บเออมันน่าสนใจนะ มันน่าเรียน เรียนไว้ก็ไม่เสียหายอะไร อีกอย่างเป็นวิชาชีพติดตัวเราไปตลอดแน่นอน เอออันนี้ดีกว่า เราสามารถที่จะเลี้ยงดูตัวเองได้ถ้าเรียนจบ คือสามารถเอาตัวรอดได้กับอาชีพนี้” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

6. สาเหตุอื่นๆ

นอกจากจะมีสาเหตุใหญ่ๆ ข้างต้นที่ทำให้นักศึกษาตัดสินใจเลือกเรียนสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์แล้ว ยังมีนักศึกษาบางส่วนที่ให้เหตุผลอื่นๆ ที่แตกต่างกันไป เช่น ถูกบังคับตามเพื่อนมาเรียน เห็นว่าเป็นสาขาที่แปลกไม่เหมือนใคร เป็นต้น

จากข้อมูลด้านมูลเหตุของการเลือกเรียนสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ข้างต้น ทำให้สามารถมองเห็นลักษณะเด่นบางประการของนักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ที่แตกต่างจากสาขาอื่น ซึ่งลักษณะเด่นดังกล่าวอาจจะมีผลสอดคล้องกับการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษา ดังจะกล่าวต่อไป

คุณลักษณะเด่นของนักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของนักศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มีลักษณะเด่นร่วมกันหลายประการ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ไม่พยายามแสดงความโอ้อวดตนเองว่าเหนือกว่าผู้อื่น

โดยปกติ ถ้าผู้วิจัยไม่ซักถามนักศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น นักศึกษาส่วนใหญ่ก็จะเป็นฝ่ายพูดถึงการเปรียบเทียบใดๆ ก่อน แต่ถ้าจะต้องให้นักศึกษาพูดในเชิงเปรียบเทียบ นักศึกษาก็จะไม่แสดงความโอ้อวดออกมาว่าตนมีความเก่งมีความสามารถเหนือกว่าคน

อื่น แม้แต่นักศึกษาบางรายที่มีทักษะมีความชำนาญในบางเรื่อง ถ้าผู้วิจัยสังเกตอย่างผิวเผินโดยไม่ซักถามหรือคุยจนสนิทก่อนแล้ว ผู้วิจัยจะไม่ทราบเลยว่านักศึกษามีความเก่งในเรื่องนั้น เช่น กรณีนักศึกษารายหนึ่งได้เกรดเอกทุกวิชาในเทอมล่าสุดและมีผลการเรียนดีมาตั้งแต่เด็ก แต่จากการสัมภาษณ์และการสังเกตพฤติกรรม ผู้วิจัยไม่พบสัญญาณที่บ่งบอกว่านักศึกษามีความอัจฉริยะ โดยเฉพาะเมื่อกำลังพูดถึงเรื่องการเรียน จนทำให้ผู้วิจัยไม่รู้สึกละเลยหรือนักศึกษารายนี้มีความเก่งในด้านการเรียน

“พอเทียบก็เออ เราเรียนดี แต่ก็ไม่อยากจะทำ แต่คนละคนมันมีเหตุผลไม่เหมือนกัน ถ้าคนสนิทจะไม่มองว่าหนูเป็นเด็กเรียนเลย..ถ้าคนไม่รู้จักก็จะมองว่าเป็นเด็กเรียนเพราะได้เกรด4.00 อะไรอย่างนี้” (นักศึกษานหญิงชั้นปีที่ 1)

ในกรณีของนักศึกษาที่ไม่มีความสามารถพิเศษ เมื่อเจอคำถามเชิงเปรียบเทียบก็พยายามหลีกเลี่ยงความคิดเชิงเปรียบเทียบโดยไม่นำตนเองไปเปรียบเทียบว่าเหนือกว่าคนอื่น เช่น เมื่อผู้วิจัยสอบถามเกี่ยวกับความสามารถพิเศษของนักศึกษา นักศึกษาจะตอบโดยชี้ให้เห็นถึงความเท่าเทียมกันความสามารถพิเศษที่ทุกคนสามารถดึงเอาออกมาใช้ได้ โดยไม่คิดว่าตนเองมีความสามารถที่เหนือกว่าคนอื่น

“ผมไม่มีความสามารถพิเศษที่ไม่เหมือนคนอื่น ทุกคนก็มีได้ เพียงแต่ใครจะดึงเอามาใช้ อย่างเรื่องผู้นำ ทุกคนก็สามารถเป็นได้หมด เพียงแต่ว่าเขาไม่กล้าดึงออกมาใช้...” (นักศึกษายชายชั้นปีที่ 1)

นอกจากนี้ สำหรับนักศึกษาชั้นปี 3-4 ที่ผ่านการฝึกงานและมีประสบการณ์การทำงานมาบ้างแล้ว ส่วนใหญ่จะไม่โอ้อวดตนเองว่าเหนือกว่าอาชีพหมอนวดทั่วไปเมื่อเจอการซักถามถึงความแตกต่างของการนวดที่เห็นทั่วไปกับการนวดแพทย์แผนไทย

“ของเขาจะเป็นนวดเคลย์ศักดิ์ ของเราจะเป็นนวดราชสำนัก ของเขาจะใช้ศอก เข่า แต่ของเราจะใช้นิ้วโป้งเท่านั้น ของเราจะนุ่มๆ เรียบร้อย แต่ของเขาจะออกท่าออกทาง แล้วแต่คนชอบค่ะ บางคนบอกเคลย์ศักดิ์มันสะใจดี บางคนบอกมันเจ็บเกินไป” (นักศึกษานหญิงชั้นปีที่ 4)

“ดีทั้งสองอย่าง เคลย์ศักดิ์จะสะใจ คนใช้บางคนมาเจอราชสำนักจะบอกว่า นี่นวดแล้วเหรอ เราก็อธิบายเขาว่า อันนี้เป็นศาสตร์แบบราชสำนักจะใช้นิ้วกดจะเน้นการรักษาโรค แต่อธิบายไปเขาก็ไม่เข้าใจเหรอ บางคนชอบแรงๆ” (นักศึกษานหญิงชั้นปีที่ 4)

2. มีความกตัญญูต่อพ่อแม่หรือผู้มีพระคุณ

เป็นลักษณะที่พบมากเช่นกันในตัวของนักศึกษา โดยจากการสัมภาษณ์ พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่โดยเฉพาะกลุ่มที่มีครอบครัวค่อนข้างสมบูรณ์จะไม่มีใครเคยทะเลาะรุนแรงกับพ่อแม่ แต่อาจจะมีขัดแย้งบ้างเล็กน้อยในช่วงวัยเด็กซึ่งเป็นเรื่องปกติ และถึงแม้นักศึกษาบางรายที่มี

ครอบครัวไม่สมบูรณ์ เช่น พ่อแม่หย่าร้าง หรือพ่อแม่เสียชีวิต นักศึกษาก็จะไม่มีภาระดูแลรุนแรงกับ ผู้ปกครองด้วยเช่นกัน และนักศึกษาส่วนใหญ่จะมีภาระหน้าที่ที่ต้องช่วยเหลือคนในครอบครัว เช่น ช่วย ที่บ้านค้าขาย ช่วยดูแลผู้เฒ่าผู้แก่ เป็นต้น

“ส่วนมากแม่จะบ่นชอบเล่นคอมพิวเตอร์ แต่ว่าจะไม่เถียงแม่ไม่อะไรทั้งสิ้นไม่ว่าอะไรก็ตาม” (นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ปีที่ 2)

“ผมก็มีหน้าที่ไปตลาดตอนเช้าและก็เย็นเพื่อซื้อกับข้าวมาให้ยายทำ บางทียายเหนื่อย แต่ตอนผมป.4 ป.5 ป.6 ผมก็เริ่มทำกับข้าวเป็นแล้วก็ซื้อกับข้าวมาให้ยายกิน” (นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ปีที่ 1)

“ตอนนี้ก็ไปไหนไม่ค่อยได้เพราะต้องดูแลทวดเพราะว่าเราผู้ชายแข็งแรงดูแลไหว บางที ทวดล้ม อย่างปีใหม่แกล้มหัวแตก เราก็ไม่ได้ไปไหนเลย ต้องดูแลแก” (นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ปีที่ 3)

นอกจากนี้ นักศึกษาหลายรายยังแสดงเจตนาพร้อมออกมาอย่างเห็นได้ชัดว่าตนเอง ต้องการเลี้ยงดูพ่อแม่และตอบแทนพระคุณของพ่อแม่อย่างไร

“เครียดเรื่องที่บ้านอย่างเดียวเพราะอยากหาเงินมาช่วยแม่ รู้สึกเหมือนมันหนักมาก แค่อ่านหนังสือให้เขาไม่ต้องมายุ่งกับค่าใช้จ่ายเราก็พอ” (นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ปีที่ 3)

“พยาบาลเป็นความใฝ่ฝันมาตั้งแต่ ม.1 แล้ว อยากช่วยเหลือแม่ คือหมู่บ้านหนูไม่ค่อยดี คือถ้าไม่มีลูกเป็นข้าราชการ ป่วยก็ปล่อยให้ป่วยไปหะแล้วก็ได้ดูแลคนที่ไม่ป่วยมากเพราะเขาเป็นลูก ข้าราชการ หนูก็เลยรู้สึกว่ายากเรียนพยาบาล” (นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ปีที่ 3)

“หนูก็คิดถึงเป็นห่วงยาเพราะยาเป็นเบาหวานด้วย ถ้าเรียนจบไปก็จะได้ดูแลยา เอาความรู้ ไปดูแลยาที่พอ..ยาจะทำงานเหนื่อยตลอด ก็เพิ่งจะมาคิดได้เนี่ยว่าพอเราจบแล้วเราควรดูแลคนใกล้ ตัวก่อนอย่างน้อยก็ดูแลยา เดี่ยวนี้บอกยาต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้นะยาจะได้อยู่กับหนูนานๆ ยาที่จะ เชื้อ” (นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ปีที่ 1)

3. มีความเมตตาและขอช่วยเหลือผู้อื่น

จากการสัมภาษณ์นักศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีลักษณะนิสัยขอช่วยเหลือ ผู้อื่น โดยนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่จะให้เหตุผลหนึ่งที่ทำให้ตนเองมีความสนใจในสาขาวิชาด้านการดูแล สุขภาพ คือจะรายงานว่าตนเองมีลักษณะนิสัยที่อยากจะช่วยเหลือผู้อื่น นอกจากนี้ ในชีวิตประจำวัน ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เมื่อพบเจอเพื่อนที่มาขอความช่วยเหลือหรือเจอคนแปลกหน้าที่น่าสงสารก็จะ เข้าไปช่วยเหลือในทันที

“หนูมาเรียนอยู่ที่นี่หนูเห็นคนบ้าเขาหนาวหนูก็เอาผ้าห่มไปให้เขา แล้วเขาก็ไม่มีเข้ากินหนู ก็ซื้อข้าวมาให้กิน หนูอยากบริการคนอื่นอยากช่วยเหลือคนอื่นอยากทำให้เขาหายเจ็บ” (นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ปีที่ 3)

“คุณป้าที่ทำงานหนักๆ อย่างนี้ ผมแก่ๆ หนูก็ซื้อผลไม้มาให้แกตอนเที่ยง สงสารแก ลูกแกไม่น่าให้แกมาทำงานอย่างนี้เลย ก็เลยชอบซื้อผลไม้พวกแตงโมสับปะรสให้แกประจำ” (นักศึกษาหญิงชั้นปี 2)

“พอมายุ.5-ป.6 จะมีเพื่อนชื่อวิศนิต แล้วปัจจุบันก็ยังติดต่อเขาอยู่ ก็แก๊งเดียวกัน แล้วเขาจะเป็นโรคหัวใจ ในห้องเพื่อนจะชอบแกล้ง แล้วหนูก็จะสงสารเขา ก็เลยรับเป็นเพื่อนในกลุ่ม ไปไหนก็ไปด้วยกัน เวลาใครมาแกล้งก็จะขัดขวาง” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 1)

4. คิดอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง ไม่เพ้อฝัน

เป็นลักษณะหนึ่งที่พบมากเช่นกันในตัวนักศึกษา คือจะไม่มีความคิดฟุ้งเฟ้อ ไม่เพ้อฝันในสิ่งที่ไกลเกินตัว แต่มักจะมองหาอะไรที่ใกล้ตัวใกล้ความเป็นจริง โดยเฉพาะในเรื่องของการประกอบอาชีพ นักศึกษาส่วนใหญ่จะไม่ฝันว่าตนจะเป็นใหญ่หรือมีชื่อเสียงในสังคมอย่างไร หรือถ้าหากพูดถึงอาชีพในฝันก็จะไม่ฝันถึงอาชีพที่ไกลเกินตัว เช่น นักศึกษารายหนึ่งอธิบายเหตุผลให้ฟังชัดเจนเมื่อผู้วิจัยถามถึงความฝันของนักศึกษาว่าถึงแม้ตนฝันอยากจะทำอะไรก็ตามความฝันแต่บางที่เราก็ไม่จำเป็นจะต้องเดินตามความฝันเสมอไปได้

“เคยคิดจะทำว่าสิ่งนี้คือสิ่งที่เราชอบคิดว่าเราน่าจะไปได้ดี แต่หนูคิดในด้านกลับกัน คิดว่าถ้าเราโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่เราไม่จำเป็นต้องเดินตามความฝันเสมอไปแต่เราควรที่จะเดินตามความถูกต้องความที่มันน่าจะเป็นไปได้ค่อนข้างสูง” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2)

แม้แต่นักศึกษาบางรายก็ไม่อยากคิดไม่อยากจะฝัน หรือบางรายก็ไม่เคยคิดฝันอยากจะเป็นอะไรเลย หรือถ้าจะฝันก็จะไม่ให้ความสำคัญกับความฝันนั้นมาก

“เด็กๆ ไม่ค่อยฝันอะไรมาก มันฝันมันก็ดี แต่บางที่เราฝันไปแล้วบางที่มันไม่ใช่มันก็เลยยังไม่กล้าที่จะทำ” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2)

“ไม่มีความฝัน เป็นอะไรก็ได้ ไม่เคยคิดว่าอยากเป็นอะไร แค่มุ่งงานทำเลี้ยงแม่เลี้ยงอาทำได้ก็พอ” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2)

“หาอะไรก็ได้ทำให้ตัวเองมีรายได้ก่อน แล้วความฝันก็ค่อยตามมาทีหลัง” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 4)

5. แสดงความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบหรือตัดสินใจอะไรโดยมีมูลเหตุ

เป็นสิ่งที่พบมากเช่นกันในตัวของนักศึกษาส่วนใหญ่ โดยนักศึกษาจะแสดงความคิดเห็นความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งโดยมีมูลเหตุที่ชัดเจนอยู่เสมอ ไม่ใช่เพียงการอ้างเหตุผลทางความคิด แต่นักศึกษาจะพยายามอธิบายเหตุผลของการชอบหรือไม่ชอบอะไรด้วยการเล่าถึงประสบการณ์ตรงที่นักศึกษาเคยไปพบเจอมาก่อน เช่น นักศึกษารายหนึ่งไม่ชอบเรียนทฤษฎีหรือวิชาที่ท่องจำแต่ชอบเรียนปฏิบัติ

โดยเฉพาะวิชาแนวคิดโดยให้เหตุผลว่าเคยมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการฝึกงานจริงที่แทบจะไม่ได้ใช้ความรู้จากทฤษฎีเลย

“อย่างเรียนผดุงครรภ์ใช้ไหมพี ทฤษฎีเยอะมาก และกึ่งๆ ไม่เข้าใจ ก็พอรู้บ้างว่าอะไรเป็นอะไร แต่พอไปฝึกงานจริงๆ มันแค่นิดเดียวเองที่เอามาใช้ หนูก็เลยชอบปฏิบัติมากกว่า ชอบใช้แรง” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 4)

กรณีนักศึกษาอีกรายหนึ่ง อธิบายในสิ่งที่ดูเหมือนเป็นความเพ้อฝันว่าอยากเป็นนักการเมืองที่สุจริตโปร่งใส แต่นักศึกษาก็ได้อธิบายมูลเหตุของความเพ้อฝันนั้นได้อย่างชัดเจนและน่าเชื่อถือจากประสบการณ์ของตัวเอง

“วันนั้นเขาแจกหนังสือที่ระลึก ชีวประวัติของอาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ คือไปอ่านตรงที่ท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนายก ในหลวงทรงประกาศผ่านทีวี แสดงว่าท่านต้องสุจริตมากเลย เราคิดไปไกลแล้ว ชักครั้งทำงานเพื่อแผ่นดิน แล้วมีตอนท้ายท่านบอกว่าตอนที่ท่านพ้นตำแหน่งนายก เงินทุกบาททุกสตางค์ที่ท่านได้ท่านไม่เอาไปเลย คินรัฐบาลหมด ไม่มีนักการเมืองคนไหนทำแบบนี้ แสดงว่าอุดมการณ์ท่านแน่นอน รักษาดีศาสนาพระมหากษัตริย์แน่นอน เอาท่านเป็นแบบอย่างเลย” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์นิยาม ลักษณะ และสาเหตุของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง

การเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง : นิยามจากมุมมองและทัศนะของนักศึกษา

การพิจารณาถึงนิยามของ “การเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง” จำเป็นต้องเข้าใจนิยามโดยทั่วไปของ “การเห็นคุณค่าในตนเอง” ตามหลักจิตวิทยาเบื้องต้นก่อน เพื่อให้สามารถเข้าใจนิยามพื้นฐานของการเห็นคุณค่าในตนเอง และเพื่อเป็นรากฐานของการพิจารณาถึงการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองในขั้นต่อไปว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างอย่างไรกับการเห็นคุณค่าในตนเองโดยทั่วไป กล่าวคือ การเห็นคุณค่าในตนเองโดยทั่วไป เป็นการรับรู้ตนเองในสถานภาพ บทบาท ความสามารถ และคุณค่าในด้านต่างๆ แล้วประเมินออกมาเป็นคุณค่าในตนเองโดยตรวจสอบจากการนำตนเองไปเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น ถ้าหากประเมินค่าตนเองสูงไปจะทำให้เกิดความรู้สึกหลงตนเอง หยิ่งยโส หรือเห็นแก่ตัว ถ้าหากประเมินตนเองต่ำก็จะเกิดอคติต่อตนเอง ไม่เคารพนับถือตนเอง

เมื่อพิจารณาจากนิยามของการเห็นคุณค่าในตนเองโดยทั่วไปแล้ว จะเห็นได้ว่า มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาต่อไปเมื่อต้องสร้างนิยามของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองในบริบทของนักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ซึ่งมีอยู่ 2 ประเด็นที่น่าสนใจคือ ประเด็นแรกคือเรื่องการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น และประเด็นที่สองคือเรื่องการพิจารณาระดับของการประเมินตนเอง

1) การไม่นำความรู้และความสามารถของตนเองไปเปรียบเทียบกับผู้อื่น หากจะตั้งคำถามในเชิงปรัชญาว่า “อะไรคือสิ่งที่มีอยู่แน่นอนในตัวของตัวเอง” นั้น ก่อนอื่นจะต้องพิจารณาว่า สิ่งที่มีอยู่แน่นอนในตัวของเรา นั้นต้องเป็นสิ่งที่มีอยู่แน่นอนในตัวของผู้อื่นด้วยจึงจะเรียกได้ว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่แน่นอนอย่างแท้จริงในตัวของผู้คนทุกคนไม่ว่าตัวเราหรือผู้อื่นจะเป็นใครมาจากไหนและมีสถานภาพอย่างไรในสังคมก็ตาม กล่าวคือ “คุณค่าแท้ในตนเอง” จะต้องเป็นสิ่งที่มีอยู่ในตัวของมนุษย์ทุกคนอยู่แล้ว จะมีแค่ในตัวของใครคนใดคนหนึ่งไม่ได้ เพียงแต่ว่าจะมีใครมองเห็นหรือไม่ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ดังนั้น การประเมินของนักศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าในตนเองเมื่อเกิดการมองในฐานะที่ตนเองเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งในโครงสร้างของสังคมหรือถ้าจะมองในเชิงเปรียบเทียบแล้ว นักศึกษาจะต้องมองเห็นรับรู้และเข้าใจด้วยเหตุและผลว่า สิ่งที่นักศึกษารับรู้ว่ามีคุณค่าในตนเอง นักศึกษาต้องมองเห็นสิ่งที่เป็นคุณค่านี้ในตัวของคุณค่าอื่นด้วย

“มีความรู้สึกว่สิ่งที่เราเรียนนวดอยู่กับหมอนวดที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน มันก็มีความสามารถเหมือนกัน แต่เขาอาจจะไม่มีโอกาสได้เรียนในสถาบัน แต่แหล่งวิชาความรู้ก็มีการสืบทอดมาเหมือนกัน” (นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ปีที่ 4)

“ด้วยเนื้อหาวิชาด้วยศาสตร์ของเรากับหมอนวดที่เห็นทั่วๆ ไป มันไม่ต่างกัน เขาก็มีวิชาได้รับตกทอดมาเหมือนกัน เราจะไปว่าเขาไม่ได้นะ” (นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ปีที่ 4)

จากการให้ข้อมูลดังกล่าวของนักศึกษา แสดงให้เห็นว่า สิ่งที่นักศึกษาได้พูดออกมาซึ่งแสดงออกถึงการเคารพและให้เกียรติผู้อื่นนี้ เป็นการพูดเกี่ยวกับสิ่งที่มีอยู่ในตัวของตัวเองว่าสิ่งนั้นย่อมมีอยู่ในตัวของผู้อื่นเช่นกัน ซึ่งสิ่งนั้นก็คือ “ความสามารถ” และ “ความรู้” ที่มีอยู่ในตัวบุคคล โดยเป็นการพิจารณาในเชิงเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นว่า คุณค่าดังกล่าวมีอยู่แล้วในตัวของคุณค่า มีความเท่าเทียมกันอยู่แล้วในตัวบุคคล ไม่มีการมองว่า “ฉันมีแต่คนอื่นไม่มี” แต่เป็นการมองว่า “ฉันมีและคนอื่นก็มี” ดังนั้น หากพิจารณามุมมองของการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นของนักศึกษาแพทย์แผนไทยแล้วสรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษาคือ นักศึกษาจะต้องมองเห็นว่าคุณค่าที่ตนเองมีอยู่นั้นไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับผู้อื่นได้ แต่ถ้าหากจะมองในเชิงเปรียบเทียบคือคุณค่าในตนเองของนักศึกษากับของผู้อื่นมีความเท่าเทียมกันอยู่เสมอ และคุณค่าสิ่งนั้นก็คือ ความสามารถและความรู้ซึ่งสามารถเข้าใจได้ว่า คุณค่าดังกล่าวเป็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษาแพทย์แผนไทย

ในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็นเรื่องธรรมดาที่ต้องมีการเปรียบเทียบกันเกิดขึ้น เช่นเดียวกัน นักศึกษาก็เป็นหน่วยหนึ่งในสังคม โดยเฉพาะนักศึกษาแพทย์แผนไทยซึ่งจะต้องประสบกับปัญหาเรื่องการถูกเปรียบเทียบมากยิ่งขึ้นเมื่อต้องจบออกไปทำงาน การถูกเปรียบเทียบที่พบเห็นมากจากการให้สัมภาษณ์ของนักศึกษาคือ การถูกนำไปเปรียบเทียบกับแพทย์แผนปัจจุบัน และการถูกนำไปเปรียบเทียบกับอาชีพหมอนวดทั่วไป แต่อย่างไรก็ตาม นักศึกษาที่มีการเห็นคุณค่าแท้ใน

ตนเองจะไม่พยายามนำตนเองไปเปรียบเทียบกับใคร ทั้งยังยอมรับความจริงว่าตนเองย่อมหลีกเลี่ยงเรื่องนี้ไม่พ้นและเตรียมใจรับการถูกเปรียบเทียบกับไว้แล้ว

“พอเราเข้าไปเขาก็เชิงดูถูกเราว่า ตัวแค่นี้ใช้นิ้วกดจะได้เรื่องมัย แต่หนูก็ไม่ซีเรียส เขาพูดมาก็เฉย เราทำให้ดีที่สุด..บางที่ออกไปทำงานแล้วเจอแบบนี้เยอะ อาจารย์พูดเกริ่นไว้แล้วว่าออกไปยังไงก็ต้องโดนเพราะคนส่วนน้อยที่จะเรียนมาแบบหนู ส่วนใหญ่เรียนสามเดือนมาทำงาน ไม่มีมาเรียนสี่ปีแบบหนู อาจารย์บอกต้องเกิดการเปรียบเทียบอยู่แล้ว” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 4)

ดังนั้น เมื่อพิจารณาในระดับของการรับรู้ของนักศึกษาแพทย์แผนไทยที่เกี่ยวกับการเปรียบเทียบคุณค่าแท้ในตนเองกับผู้อื่นแล้ว จะเห็นได้ว่า การเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษาคือการไม่นำความรู้และความสามารถของตนเองไปเปรียบเทียบกับผู้อื่น แต่ถ้าหากจะต้องนำมาเปรียบเทียบกันแล้วก็จะมองว่าความรู้และความสามารถของตนเองและผู้อื่นมีความเท่าเทียมกันเสมอ และเมื่อพิจารณาในระดับพฤติกรรมของนักศึกษาแพทย์แผนไทยในขณะที่เกิดการเปรียบเทียบกันแล้ว จะเห็นได้ว่า การเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษาคือการให้ความเคารพและให้เกียรติในความรู้และความสามารถของตนเองและผู้อื่น และยอมรับในบทบาทหน้าที่ของตนเองและผู้อื่นในฐานะสมาชิกของสังคม

2) การไม่พิจารณาระดับของคุณค่าของความสามารถในตนเอง จากนิยามของการเห็นคุณค่าในตนเองโดยทั่วไป จะเห็นว่า มีระดับของการเห็นคุณค่าในตนเองสูงต่ำแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ยิ่งถ้าหากใช้เป็นกรวัดด้วยแบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเองแล้ว จะมีการประเมินออกมาเป็นระดับสูงต่ำอย่างชัดเจนว่าใครมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าใคร แต่ในการพิจารณาการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองนั้น คุณค่าแท้ในแต่ละบุคคลจะต้องมีความเท่าเทียมกันเสมอไม่ว่าจะอยู่ในเวลาใดหรือสถานการณ์ใดก็ตาม เพียงแต่ว่าบุคคลนั้นสามารถมองเห็นคุณค่าแท้ในตนเองหรือไม่เท่านั้นเอง ดังนั้น การเห็นคุณค่าแท้ในตนเองจึงไม่มีระดับสูงต่ำ เพราะถ้ามีระดับสูงต่ำเมื่อใด คุณค่าในตนเองที่บุคคลมองเห็นนั้นจะไม่ใช่ “คุณค่าแท้” แต่จะมีสถานภาพเป็น “คุณค่าไม่แท้” หรือ “คุณค่าเทียม” ในทันที เช่น นักศึกษาบางรายที่มองคุณค่าของตนเองในฐานะที่ตนเองมีสถานภาพเป็นหมอเมื่อถูกนำไปเปรียบเทียบกับสถานภาพพยาบาล ก็จะประเมินค่าของตนเองว่ามีระดับสูงกว่าพยาบาล ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษามีการเห็นคุณค่าเทียมในตนเอง เพราะเป็นคุณค่าที่สามารถใช้เปรียบเทียบกับผู้อื่นได้ว่ามีระดับสูงหรือต่ำกว่า

“ตอนหนูมาเรียนที่นี่แรกๆ คนแถวบ้านเขาไม่เข้าใจว่าหนูเรียนแพทย์แผนไทย เออแพทย์แผนไทยนี้มันตำแหน่งต่ำกว่าพยาบาลนะ มันไม่ใช่ เราพยายามพูดอธิบาย พอเจอคนอื่นอีกที่เราก็ไม่พูดกับเขาเลย เราว่ามันเหมือนหมอ เราก็อธิบายเขาไปเขาก็ไม่เคลียร์กับเรา เราก็ไม่อยากคุยกับเขา ก็เลยตัดสินใจไม่คุยกันเลย” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 1)

จะเห็นได้ว่า นักศึกษาที่มีการเห็นคุณค่าเทียบในตนเอง มักจะชอบแสดงออกถึงความคิดที่เข้าข้างตนเอง หรือมักจะให้เหตุผลเข้าข้างตนเองเสมอ เนื่องจากคุณค่าในตนเองของนักศึกษาเป็นคุณค่าที่สามารถวัดเป็นระดับสูงต่ำได้ แต่ถ้าเป็นนักศึกษาที่เห็นคุณค่าแท้ในตนเอง จะไม่ปกป้องตนเอง ไม่หาเหตุผลเข้าข้างตนเอง แต่จะยอมรับในสถานการณ์ที่ตนเองเป็นจริงๆ และสามารถมองเห็นคุณค่าแท้ในตนเองจากการครอบครองสถานการณ์นั้นได้ คุณค่าแท้ของความเป็นหมอมไม่ได้อยู่ที่สถานการณ์ของความเป็นหมอแต่อยู่ที่ความสามารถในการช่วยเหลือคน การที่นักศึกษามีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเช่นนี้ จึงทำให้นักศึกษาไม่หวั่นไหวต่อการถูกกระทบกระทั่ง เช่น นักศึกษารายหนึ่งเมื่อถูกกล่าวในเชิงดูถูกว่าเป็นหมอนวด ก็ยอมรับตนเองว่าเป็นหมอนวดจริง เพราะนักศึกษาไม่ได้ยึดเอาสถานการณ์การเป็นหมอมาเป็นคุณค่าของตน แต่นักศึกษามีการรับรู้คุณค่าแท้ในตนเองอยู่แล้วว่าสถานการณ์การเป็นหมอของตนเองมีคุณค่าแท้ที่ความสามารถในการรักษาคนให้หายได้

“ถ้าถามว่าเรียนอะไรก็บอกว่าเรียนแพทย์แผนไทย เขาจะบอก อ้อ..หมอนวด ก็ไม่ได้รู้สึกเสียดายไม่เสียใจด้วยเพราะว่า ไข้คะหุเป็นหมอนวด หนูใช้มือในการรักษา หนูนวดแบบราชสำนัก หนูสามารถใช้ความเป็นหมอนวดของหนูรักษาให้เขาหายได้ ก็ถูกคะ หนูเป็นหมอนวดจริงๆ แต่ไม่ใช่หมอนวดอย่างว่า...” (นักศึกษานหญิงชั้นปีที่ 2)

ถ้าหากพิจารณาในระดับต่อไปคือ เมื่อบุคคลที่มีสถานการณ์เดียวกัน เช่น มีสถานการณ์เป็นหมอเหมือนกัน ซึ่งถ้าหากหมอคนที่หนึ่งกล่าวถึงหมอคนที่สองว่า “ฉันมีความสามารถในการรักษาคนได้มากกว่าคุณ” นั่นก็แสดงว่า คุณค่าที่หมอคนที่หนึ่งนำมายึดเป็นคุณค่าในตนเองนั้น ไม่ใช่ความสามารถในการรักษาคนที่แท้จริง แต่เป็นคุณค่าอย่างอื่นซึ่งเป็นคุณค่าเทียม จึงทำให้หมอคนที่หนึ่งเกิดการหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง ปกป้องตนเอง และหลอกตนเอง กล่าวคือ ในความเป็นจริง คุณค่าที่หมอคนที่หนึ่งยึดเอามาเป็นคุณค่าของตนนั้นต้องเป็นอย่างอื่นที่ไม่ใช่ความสามารถในการรักษาคน แต่เป็นคุณค่าเทียม เช่น ผลที่เกิดจากความสามารถในการรักษาคน ประสบการณ์การทำงาน จำนวนคนที่รักษาหาย การได้รับการยอมรับจากผู้ป่วย เป็นต้น

“หนูเป็นคนเถียงอยู่แล้ว ปากไว เขาพูดมาหนูก็บอก แล้วจะทำไม หนูก็เถียงไปเพราะเขาไม่ใช่หัวหน้าหนู เป็นแค่คนร่วมงาน คือหนูคิดว่าเราอยู่ในสายงานเดียวกัน นับถือปู่เหมือนกัน จะมาพูดทำไม ในเมื่อต้นตอคือวัดโพธิ์นะถูก แต่ตอนนี้มันดัดแปลงให้ออกแนวเชิงการรักษา เรียนมาเหมือนกันอย่ามาดูถูกกันดีกว่า” (นักศึกษานหญิงชั้นปีที่ 4)

ดังนั้น เมื่อพิจารณาในระดับของการรับรู้ของนักศึกษาแพทย์แผนไทยที่เกี่ยวกับการพิจารณาระดับของการประเมินคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษาแล้ว จะเห็นได้ว่า การเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง ไม่สามารถประเมินออกมาเป็นระดับสูงหรือต่ำได้ แต่จะประเมินออกมาได้เป็นการเห็นคุณค่าแท้หรือเทียมเท่านั้น โดยพิจารณาจากคุณค่าที่นักศึกษานำมายึดถือเป็นคุณค่าในตนเอง ถ้าหาก

คุณค่านั้นเป็นคุณค่าในด้านสถานภาพ บทบาท หรือตำแหน่งหน้าที่ คุณค่าดังกล่าวถือว่าเป็นคุณค่าเทียม และเมื่อพิจารณาถึงระดับของพฤติกรรมของนักศึกษาแพทย์แผนไทยแล้ว ถ้าหากนักศึกษาให้ความสำคัญกับคุณค่าในด้านสถานภาพมากกว่าคุณค่าในด้านความรู้ความสามารถ นักศึกษาก็จะพยายามหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง พยายามปกป้องตนเอง หรือหลอกตนเอง ในทางตรงกันข้ามถ้า นักศึกษาเห็นคุณค่าแท้ในตนเองก็จะไม่ปกป้องตนเองและยอมรับตนเอง

จากการพิจารณาทั้งสองประเด็นที่เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง จึงสามารถสรุป นิยามของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษาได้ว่า เป็นการรับรู้ตนเองในด้านความรู้ ความสามารถในตนเอง แล้วประเมินออกมาเป็นคุณค่าในตนเองโดยไม่นำตนเองไปเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น ถ้าหากประเมินค่าตนเองจากความรู้ความสามารถจะทำให้เกิดการยอมรับตนเอง และให้เกียรติผู้อื่น ถ้าหากประเมินค่าตนเองจากบทบาทและสถานภาพจะทำให้เกิดความพยายาม ปกป้องตนเองและหลอกตนเอง นอกจากนี้ จากการสนทนากลุ่มของนักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ผู้วิจัยยังพบข้อมูลที่มีความสอดคล้องกับนิยามข้างต้นด้วย กล่าวคือ นักศึกษาที่มีความสามารถบางอย่างที่โดดเด่น จะเชื่อว่าการที่ตนเองมีความสามารถนั้นเป็นการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง ถ้าหากนักศึกษาที่ไม่มีความสามารถที่โดดเด่นก็จะเชื่อว่าการพยายามและความมุ่งมั่นที่จะทำอะไรบางอย่างเป็นการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง

ลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง

จากการสัมภาษณ์นักศึกษา พบว่า มีลักษณะเด่นหลายประการของนักศึกษาที่สอดคล้องกับแนวคิดของแบรนเดนที่เกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่เห็นคุณค่าแท้ในตนเอง ซึ่งมีทั้งหมด 7 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. ให้ความเคารพในตัวของบุคคลที่มีความหลากหลายแตกต่างกัน

การแสดงความเคารพของนักศึกษาที่มีต่อผู้อื่นที่สอดคล้องกับลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองนั้น จะไม่ใช่การพยายามเข้าไปพุดตบยกยอ สรรเสริญ หรือชมต่อหน้าในความสามารถของคนอื่นว่าเขาเก่งหรือดีอย่างไร หรือพูดในเชิงถ่อมตัวว่าตนเองสู้คนอื่นไม่ได้เพื่อให้คนอื่นเห็นความมีสัมมาคารวะ เพราะบางครั้งเจตนาที่แท้จริงของการถ่อมตัวอาจจะไม่ใช่ความต้องการเคารพต่อผู้อื่นอย่างจริงใจก็ได้ แต่การให้ความเคารพผู้อื่นอย่างจริงใจสำหรับนักศึกษาที่เห็นคุณค่าแท้ในตนเอง มักจะเกิดขึ้นเมื่อนักศึกษาต้องการแสดงการยอมรับนับถืออย่างจริงใจในตัวบุคคลที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเองซึ่งในแต่ละคนย่อมมีความหลากหลายแตกต่างกันไป โดยนอกจากการให้คำสรรเสริญแล้ว นักศึกษาอาจแสดงการปกป้องแทนคนอื่นซึ่งเป็นบุคคลที่สามที่กำลังถูกวิจารณ์ในทางที่ไม่ดีหรือถูกติฉินนินทาอยู่ อย่างเช่น กรณีของนักศึกษารายหนึ่ง เมื่อผู้วิจัยซักถามถึงปัญหาในการเรียน นักศึกษาจะยกตัวอย่างวิชาหนึ่งที่นักศึกษาเรียนไม่ค่อยรู้เรื่อง โดยวิจารณ์อาจารย์ท่านหนึ่งว่าท่านสอน

ไม่เข้าใจอย่างไร และบุคลิกลักษณะของท่านเป็นอย่างไร แต่เมื่อผู้วิจัยซักถามว่าอาจารย์ท่านนี้เป็นใคร นักศึกษาก็จะปกป้องแทนอาจารย์ว่า

“...ขอสงวนไม่บอก ถ้าเขารู้เดี๋ยวเขาจะเสียใจ เขาอุตส่าห์ตั้งใจสอน อาจจะเป็นเพราะ ลักษณะแก็เป็นคนอย่างนั้นก็ได้” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 4)

แม้แต่นักศึกษาบางราย ยังแสดงการปกป้องคนอื่น ซึ่งนอกจากจะเป็นบุคคลที่ไม่ใช่คน รู้จักหรือพรรคพวกเดียวกับนักศึกษาแล้ว บุคคลนั้นอาจจะยังไม่เคยรู้จักกับนักศึกษามาก่อนเลยก็ได้

“...เวลาอยู่ในกลุ่มเพื่อนผู้หญิง อีกเรื่องหนึ่งคือมีอะไรก็จะมานั่งนินทากัน เฮ้ย ไม่ชอบ คนนั้น คนนั้นแต่ตัวอย่างนี้ ไม่เอาไม่ชอบ ก็เขาเป็นของเขาอย่างนั้นแล้วจะเอาเขามานินทาทำไม...” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2)

2. ยอมรับในความสามารถและสถานภาพของตนตามความเป็นจริง

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่านักศึกษาที่แสดงถึงความไม่หวั่นไหวเมื่อถูก กระทบกระทั่งหรือถูกคนอื่นมาพุดดูหมิ่นนั้น จะแสดงออกมาหลายรูปแบบแล้วแต่ลักษณะนิสัยของแต่ละคน นักศึกษาบางคนตอบกลับไปด้วยการนิ่งเฉยคือไม่แสดงกิริยาอาการอะไรที่ไม่พอใจ แต่จะมีความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของตนเองอยู่แล้วข้างใน

“เคยมีคนมองว่าเรามีอาชีพหมอนวด แต่หนูก็เฉยๆ จะเรียกอะไรก็ได้แต่มันอยู่ที่ ความรู้สึกของหนู ให้เกียรติตัวเองแค่นั้น ตัวเองเป็นอะไร” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 4)

นอกจากการแสดงความนิ่งเฉยแล้ว นักศึกษาบางรายยังแสดงการยอมรับบทบาทและ สถานภาพของตนเองถึงแม้ว่าบุคคลอื่นหรือคนในสังคมไม่ยอมรับก็ตาม

“...ถ้าถามว่าเรียนอะไรก็บอกว่าเรียนแพทย์แผนไทย เขาจะบอก อ้อ..หมอนวด ก็ไม่ได้ รู้สึกเสียตายไม่เสียใจด้วยเพราะว่า ใช้คะหนูเป็นหมอนวด หนูใช้มือในการรักษา หนูนวดแบบราชสำนัก หนูสามารถใช้ความเป็นหมอนวดของหนูรักษาให้เขาหายได้ ก็ถูกคะหนูเป็นหมอนวดจริงๆ...” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2)

ในขณะที่นักศึกษาบางรายที่มีลักษณะนิสัยอีกแบบหนึ่ง คือแสดงความไม่หวั่นเกรง และกล้าที่จะโต้ตอบโดยจะชี้ให้เห็นว่าตนเองยังมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองว่ามีคุณค่า อย่างไม่ถึงแม้จะถูกวิจารณ์ในทางลบก็ตาม

“พ่อค้าแม่ค้าแถวบ้านจะบอกหมอนวด เราก็บอกถ้าจะตายก็อย่ามาให้รักษาแล้วกัน ตอนนั้นผู้อำนวยการก็พูดกับแม่ว่าไปเรียนทำหมอนวด อาจารย์ก็ธรรมะธรรมโมนะ ไม่น่าพุดอย่างนี้ ...” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 1)

“ถ้าคนมาพุดถึงหมอนวด เราก็บอกไม่ใช่หมอนวดอย่างนั้น แต่เราก็บอกว่าหมอนวด แล้วไง นวดแล้วคนหายอะ คนป่วยมาแล้วหายก็ทำไมก็เรานวดจริงๆ ก็ไม่พอใจตรงที่เขาพุดหมายถึง หมอนวดอย่างอื่นด้วย แต่พุดคำว่าหมอนวดเราก็นวดจริงๆ” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 1)

3. กล้าคิดกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาหลายคนมีลักษณะหนึ่งเหมือนกันคือ ถ้าหากมีใครมาสั่งอะไรโดยไม่มีเหตุผลและคิดว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง นักศษกษาก็จะพูดออกมาโดยไม่เกรงกลัวใคร ถึงแม้ว่าเขาจะอาวุโสกว่าก็ตาม

“เคยมีคนที่บ้านถือข้าวเปล่ามาแล้วก็มาตักข้าวที่บ้านกินแล้วพอกินก็ตั้งจานไว้แล้วบอกหนูว่าฝากล้างด้วยพรุ่งนี้จะมาเอาจาน คือเขาเป็นคนตรงข้ามบ้าน หนูก็จะพูดตรงๆ ว่า หนูไม่ชอบนะที่ทำแบบนี้ บ้านหนูไม่ใช่โรงเจ แม่ก็จะบอกพูดตรงเกินไปหรือเปล่า” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2)

อีกกรณีหนึ่งของนักศึกษาในขณะที่กำลังอยู่ในช่วงของการรับน้องและกำลังโดนรุ่นพี่ไล่ทโทษ โดยนักศึกษากล้าที่จะปฏิเสธและพูดกับรุ่นพี่ที่มาลงโทษตนเองอย่างไม่มีเหตุผลได้

“พี่ ผมก็คนพี่ก็คน บางสิ่งบางอย่างมันไม่ใช่เหตุผลที่พี่จะมาลงโทษ ผมพูดชื่อพี่ช้าหน่อยแล้วจะทำไม” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

นอกจากนี้ ความกล้าคิดกล้าทำยังหมายรวมถึง การคิดที่จะทำอะไรใหม่ๆ ที่คนอื่นไม่เคยทำถึงแม้ว่าบางครั้งจะถูกต่อต้านแต่ก็ยังกระทำโดยเชื่อในความถูกต้องของการกระทำนั้น

“...ตอนนั้นเด็กม.3 มีเรื่องกับพี่ม.6 ยังไงพี่ก็ไม่ยอมแน่ ผมก็เดินไปบอกว่าเรื่องมันเป็นยังไง คือผมเป็นตัวแทนของน้องนะ เราอยู่โรงเรียนเดียวกันนะที่ เราก็ถามฟังความทั้งสองฝ่าย น้องก็บอกว่าพี่เหยียบเท้า พี่ก็บอกว่าน้องเหยียบ ตอนนั้นก็เลยจัดโครงการขึ้นมาเลย น้องไหวพี่ที่รับไหวน้องคิดขึ้นมาเลย เราก็นำร่องก่อนเลย..พีดแบ็คกลับมาก็โอเค แต่ก็มีคนที่ไม่ชอบ บางคนไม่รับไหว แต่ผมก็ยังไหวอีก...” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

4. สามารถพูดถึงข้อผิดพลาดหรือปมด้อยของตนเองได้อย่างตรงไปตรงมา

ลักษณะของนักศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ชัดเจนเมื่อแสดงพฤติกรรมออกมา โดยส่วนใหญ่ นักศึกษาจะพูดถึงข้อเสียของตนเองออกมาเองโดยที่ผู้วิจัยไม่ได้ซักถาม โดยกล่าวว่าตนเองเป็นคนนิสัยไม่ดีอย่างไร ทำตัวไม่ดีอย่างไร หรือพูดถึงเรื่องน่าอายของตนเองได้อย่างไม่เขินอาย อีกทั้งยังเล่าไปด้วยอารมณ์ที่ตลกขบขัน ในขณะที่นักศึกษาบางคนก็จะชอบเล่าถึงข้อเสียหรือข้อด้อยของตัวเองหลายๆ ครั้งเช่นกัน

“เด็กๆ ไม่ค่อยมีปัญหา มีแต่จะคอยสร้างปัญหา ส่วนใหญ่จะชี้แจงเรียน โดดเรียนมากกว่า พวกวิชาเกี่ยวกับเย็บปักถักร้อยก็จะไม่เรียนก็จะโดดไปนอนหลับห้องพระพุท เวลาส่งงานพวกเย็บปักถักร้อยก็ไม่ร้อยหรือก็ให้เพื่อนร้อยให้แล้วก็ไปส่ง วิชาภาษาไทยถ้าเกิดวงนอนจริงๆ ก็โดดกลับบ้าน ยอมรับว่าเคยโดดรั้วทั้งกระโปรงคะ...” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2)

“เราประมวลเหตุการณ์ทั้งหมดที่ผ่านมา เราทำไม่ได้ เราว่าคนอื่น จะเป็นคนที่บุคลิกภาพเสียอย่างหนึ่งคือจะพูดอะไรตรงๆ สมมติถ้าเป็นเมื่อก่อนเจอใครนะ ใ้หน้าบ้านหรือเปล่า ดูจากลักษณะ

ท่าทางแต่งตัวไม่เหมือนชาวบ้าน เมื่อก่อนจะดูตั้งแต่หัวจรดเท้าเลย เดินผ่านแว่ปต้องวิจารณ์แล้ว ถึงบอกว่าผมจะมีคนรักเท่ากับคนเกลียด” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

“พูดตรงๆ ผมเป็นคนที่เปื้อนอะไรง่าย อย่างเรื่องผู้หญิง คบกับใครไม่ได้ แล้วอีกอย่างบุคลิกภาพของผมดูเหมือนเป็นคนเรียบร้อย แต่ซึ่งอนนะ ชี้ใจน้อย นิสัยผู้หญิง ผู้หญิงยังอาย” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

กรณีนักศึกษาอีกรายหนึ่ง มีพี่น้องฝาแฝดรวมสี่คน มักจะเจอคนพูดถึงความแปลกของตนมาตลอด แต่นักศึกษาก็เล่าให้ผู้วิจัยฟังถึงความรู้สึกนั้นได้ รวมทั้งยอมรับและแสดงวิธีแก้ปัญหาอย่างไร

“ส่วนใหญ่ที่เข้ามาเขาจะมองว่าเราแปลก พอไปๆ มาๆ ก็ชิน ก็มาคิดใหม่ว่าเออเพราะเขาเห็นเราแปลก มองก็มองไปเหอะ เพราะเราโตขึ้น มันมีช่วงเวลาที่เรายากจะนั่งคิดอะไรเล่นๆ คนเดียว อย่างคำว่าแปลกก็ทำให้เรามานั่งคิด..เดี๋ยวนี้พอมีคนมาถามเราก็จะทำทางว่าเริงเออไม่เป็นไรถามได้ พอเขาบอกมันแปลกเราก็ถามกลับเออทำไมเธอถึงคิดว่ามันแปลก ทำไมถึงคิดว่าเราหน้าเหมือนกัน ก็ถามเขากลับมันก็เหมือนกับว่าเราได้เพื่อนใหม่มานั่งคุยกันในช่วงเวลาสั้นๆ...” (นักศึกษานิสิตชั้นปีที่ 1)

5. ขอบสั่งสมประสบการณ์ที่ท้าทายความสามารถ

จากการสัมภาษณ์นักศึกษา ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองหลายคนมีความชอบในกิจกรรมที่แตกต่างกันไป เช่น คอมพิวเตอร์ วาดรูป พุดสุนทรพจน์ เป็นต้น แต่ที่พบลักษณะร่วมของนักศึกษาก็คือ การชอบเข้าไปลงสนามแข่งขันในเวทีต่างๆ เพื่อใช้ความสามารถที่ตนถนัดอยู่เสมอ ทั้งที่บางคนไม่เคยได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเลย ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษาให้ความสำคัญกับความรู้และความสามารถในตนเองมาก และต้องการพัฒนาความเชื่อมั่นในความรู้และความสามารถของตนเองให้มากขึ้น เช่น นักศึกษารายหนึ่งชื่นชอบการเล่นคอมพิวเตอร์มากจนถูกแม่บ่นหลายครั้งเพราะชอบเล่นดึกดื่น แต่นักศึกษาก็พยายามฝึกฝนความสามารถต่อไปเพราะเชื่อมั่นในคุณค่าของความสามารถของตนเอง

“...แข่งหลายครั้งมาก ครั้งแรกๆ ไม่ได้อะไรเลย มือใหม่หัดเล่น แรกๆ ไปก็ติดกรอบตลอด แข่งอยู่ประมาณ 7-8 ครั้งมั้งคะ ถึงจะขึ้นมาเป็นที่ 3 ของจังหวัดที่ 2 และที่ 1 ของจังหวัด ก็แข่งไปเรื่อย” (นักศึกษานิสิตชั้นปีที่ 2)

นักศึกษาอีกรายหนึ่งก็เช่นเดียวกัน มีความชอบในศิลปะ ชอบวาดรูปเป็นชีวิตจิตใจ แต่ผู้ปกครองไม่ให้การสนับสนุน อีกทั้งยังบอกว่าการวาดรูปเป็นเรื่องไร้สาระ แต่นักศึกษาก็ยังพยายามทำในสิ่งที่ตนชอบและได้ลงแข่งขันมากมายหลายรายการ

“ชอบตอนที่ไปแข่งระดับจังหวัด อาจารย์ที่สอนวิชาศิลปะเขาส่งไป ได้แข่งสูงสุดก็ระดับภาคแต่ก็ไม่เก่งอะไรหรอก ก็ซ้อมวาดรูปทุกวัน ไปแข่งก็ไม่ได้หวังอะไร แข่งไปอย่างนั้น มันเป็นความสุขของตัวเองที่ได้วาดรูป...” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 1)

6. พยายามพิสูจน์ความสามารถของตนเมื่อถูกตำหนิ

บางกรณีที่นักศึกษาได้รับการกระทบกระทั่งต่อการรับรู้ความสามารถในตนเอง เช่น ถูกดูหมิ่นว่าสิ่งที่ตนเองทำไปนั้นไร้สาระไม่มีประโยชน์ หรือถูกต่อว่าในเรื่องของความผิดพลาดในการทำงาน นักศึกษาที่เห็นคุณค่าแท้ในตนเองจะพยายามพิสูจน์ตนเองเพื่อแสดงให้คนอื่นเห็นความสามารถของนักศึกษามีคุณค่าเพียงใด

“ตอนนั้นที่เคยเล่าให้ฟังว่าโดนอาจารย์เพื่อนแม่ค้า ก็เลยเป็นแรงผลักดันให้เราขยัน พออีกเทอมหนึ่งก็เรียนดีขึ้น ตั้งใจเรียนขยัน เพื่อนเขาเล่นเราไม่เล่น อ่านหนังสืออย่างเดียว และมันก็ได้ผล” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

“คืออาจารย์ภาควิชาคอมเขาจะมีโครงการมาเรื่อยๆ เราก็เลยอยากจะลองแข่งดูบ้างเก็บประสบการณ์เก็บความรู้ว่าที่เราเล่นคอมมาพอบนดี1ดี2ไม่นอนอย่างนี้มันก็มีประโยชน์นะ อยากให้พ่อเห็นว่าหนูเล่นคอมมันก็มีประโยชน์” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2)

7. สามารถประนีประนอมเอาความต้องการของผู้อื่นและของตนเองไว้รวมกันได้

เมื่อนักศึกษาเจอสถานการณ์บางอย่างที่ทำทลายและกดดันให้นักศึกษาต้องตัดสินใจ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถในตนเอง นักศึกษาจะสามารถยอมรับการตอบสนองของบุคคลอื่นพร้อมทั้งยอมรับในความสามารถของตนเองได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า นักศึกษาสามารถตัดสินใจได้โดยไม่แสดงความเห็นแก่ตัว แต่ยังคงให้ความสำคัญทั้งตนเองและผู้อื่น เช่น กรณีศึกษารายหนึ่งเมื่อสอบติดคณะที่ตนเองอยากเรียน แต่พ่อไม่สนับสนุนและยื่นคำขาดว่าถ้าจะเรียนก็ให้ส่งตัวเองเรียน แต่นักศึกษาก็สามารถใช้วิธีการยืดหยุ่นโดยเลือกสาขาแพทยแผนกไทยตามความต้องการของพ่อแต่ตนเองก็ยังไม่ละทิ้งความชอบด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี

“เคยคิดจะส่งตัวเองเรียน เคยคิดจะทำว่าสิ่งนี้คือสิ่งที่เราชอบคิดว่าเราน่าจะไปได้ดี แต่หนูคิดในด้านกลับกัน คิดว่าถ้าเราโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่เราไม่จำเป็นต้องเดินตามความฝันเสมอไปแต่เราควรที่จะเดินตามความถูกต้องความที่มันน่าจะเป็นไปได้ค่อนข้างสูง..หนูจะไม่คิดอะไรด้านเดียว บางทีคิดถึงคอมนะใช่ แต่บางทีเรียนแพทยแผนกไทยไปก็เอาคอมมาทำประโยชน์ให้แพทยแผนกไทยก็เป็นไปได้ หนูจะไม่ละทิ้งสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตัวเองและคนอื่น...” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2)

เช่นเดียวกับ กรณีของนักศึกษาอีกรายหนึ่งที่มีความชอบในสาขานิติศาสตร์ที่ต้องตัดสินใจเลือกตามความต้องการของตนเองที่จะเรียนกฎหมายกับความต้องการของแม่ที่ไม่อยากให้ลูกละทิ้งสาขาแพทยแผนกไทยที่ได้สอบติดไปแล้ว

“...แม้บอกจบนิทานเมื่อเทียบเปอร์เซ็นต์ดูแล้วเราเป็นสาขาใหม่ดูแล้วยังสามารถที่จะเรียนได้ อีกอย่างจบแล้วมีโอกาสที่จะมีงานทำสูงกว่านิทาน เพราะนิทานคือเราต้องไปแข่งกับคนอื่นอีกเยอะ แม้ก็เอาเองงานไว้ก่อน มองไกลๆ อย่างมองใกล้ๆ รู้ว่าชอบแต่เราสามารถไปเรียนเพิ่มเติมได้ ก็เลยตัดสินใจมาตรงนี้ได้ดีกว่า” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

สาเหตุของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง

ในการพิจารณาสาเหตุต่างๆ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์จากการให้สัมภาษณ์ของนักศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อมที่ผ่านมาในชีวิตของนักศึกษาตั้งแต่เด็กจนถึงปัจจุบัน ไม่ใช่เพียงความรู้สึกนึกคิดหรือความคิดเห็นต่อเรื่องราวต่างๆ ในอดีตหรือปัจจุบัน เพราะผู้วิจัยต้องการพิจารณาจากลำดับเหตุการณ์ต่างๆ ที่นักศึกษาเล่าออกมาเพื่อศึกษาวิธีการเผชิญปัญหาและสิ่งที่นักศึกษาได้ตัดสินใจกระทำไปแล้ว รวมไปถึงสิ่งที่นักศึกษาเผชิญอยู่ในปัจจุบันและการตัดสินใจในอนาคต และเนื่องจากเป็นลักษณะของการเล่าเรื่องราวชีวิตของนักศึกษาโดยที่นักศึกษาไม่รู้ตัวว่าสิ่งที่กำลังเล่านั้นเป็นข้อมูลสำคัญที่นำไปวิเคราะห์หาสาเหตุของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง ซึ่งถือเป็นหลักการหนึ่งในการตรวจสอบการเห็นคุณค่าในตนเองที่แฝง (implicit self-esteem) เพื่อป้องกันการปกป้องตนเองหรือให้เหตุผลเข้าข้างตนเองของนักศึกษา โดยจากการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยพบสาเหตุของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองโดยพิจารณาตามลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองและบริบทของนักศึกษาศาสาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ดังนี้

สภาพแวดล้อมทางสังคม

1. การถ่ายทอดทางสังคม

1.1 การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันครอบครัว

1) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและรักสนับสนุนมาก จากการสัมภาษณ์นักศึกษาเรื่องการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือคนใกล้ชิดที่มีต่อนักศึกษา ถึงแม้ผู้วิจัยพบว่าส่วนใหญ่นักศึกษามีสถานภาพครอบครัวไม่ค่อยดี คือครอบครัวมีลักษณะไม่สมบูรณ์ หรือถ้าครอบครัวสมบูรณ์ก็จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูไม่ดี เช่น ชอบบังคับเด็ก เข้มงวดกับเด็ก ปล่อยปละละเลยเด็ก เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม นักศึกษาที่มีลักษณะเด่นของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง จะมีสาเหตุมาจากการมีครอบครัวที่สมบูรณ์และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและรักสนับสนุนมาก ดังนั้น นักศึกษาจึงมักรู้สึกภาคภูมิใจเมื่อพูดถึงพ่อของตนเองที่ให้ทั้งความรัก ให้การสนับสนุน และมีเหตุผล

“...พ่อจะถามประมาณว่าถ้าคิดว่าดูแลตัวเองได้ก็ให้ดูแลตัวเอง แต่ถ้ามีปัญหาให้คุยกับพ่อ คือพ่อจะเป็นคนที่คุยได้ทุกเรื่อง เรื่องแฟนคุยได้ ทุกเรื่องเลยคะ...อยู่กับพ่อเหมือนอยู่กับพี่ชาย เพื่อน สามารถปรึกษาได้ทุกเรื่อง บางทีทะเลาะกับเพื่อนก็กลับไปเล่าให้พ่อฟังว่า หนูไม่ชอบคนนี้นะ เขาเป็นผู้หญิงที่จุกจิกขี้บ่น พ่อก็บอกช่างเขาเถอะเขาบ่นไปเดี๋ยวเขาก็ลืม” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2)

อีกกรณีหนึ่งที่นักศึกษาได้รับคำพูดบางคำพูดที่นักศึกษาอ้างถึงคำสั่งสอนของพ่อที่บอกกับตนเอง เมื่อตนเองได้รับมอบหมายงานจากโรงเรียนให้ประดิษฐ์งานไม้ แต่งานที่เกือบจะเสร็จแล้วกลับต้องเสียไปเพราะปลวกกิน พ่อจึงพูดให้กำลังใจนักศึกษาวา

“มันไม่ใช่สิ่งที่จะยั่งยืนอยู่กับเราตลอดไป มันเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อก็บอกพ่อว่าสร้างมา กับมือแล้วมือยังสร้างได้อีกมัย ก็สร้างไปสิ ในเมื่อมือเรายังสร้างได้จะกลัวอะไรก็สร้างต่อไป” (นักศึกษานหญิงชั้นปีที่ 2)

ในกรณีนี้นักศึกษามีครอบครัวไม่สมบูรณ์ แต่ถ้าหากได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และรักสนับสนุนมากก็จะมีลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองได้เช่นกัน เช่น นักศึกษารายหนึ่งพอกับแม่แยกทางกัน แต่ได้รับการอบรมที่ดีจากนายชายที่คอยสนับสนุนด้านการเรียนและค่าใช้จ่าย นักศึกษาก็จะสามารถหางานพึ่งตนเองได้

“คือเขาอยากให้เราทำงาน อยากให้รู้ว่าลำบากเป็นยังไง ถ้าหนูทำงานเวลาของดั่งค์เขาจะให้ แต่ถ้าหนูไม่ทำงานแล้วไปขอเขาจะแบบว่า เอออย่าช่วยเหลือตัวเองเลย แต่ตอนนี้เราทำงานแล้วเราขอเขาก็จะให้ตลอด” (นักศึกษานหญิงชั้นปีที่ 2)

อีกกรณีของนักศึกษารายหนึ่งที่พอกับแม่แยกทางกัน ถึงพ่อจะไปมีครอบครัวใหม่ แต่พอกก็ยังพยายามให้ความรักและสนับสนุนอยู่ พยายามหาเวลามาดูแลลูก พาไปซื้อของแล้วก็ช่วยส่งเรียน

“พ่อเขาแล้วแต่หนูคะ เขาคิดว่าถ้าตัดสินใจเรียนอันไหนแล้วก็ต้องเรียนให้จบ จริงๆ ก็แล้วแต่ยังงี้ก็ได้ขอให้จบมามีงานทำก็พอ งานต้องมั่นคงหางานได้หลากหลาย พ่อก็ไม่หวังอะไรขอให้เรียนจบ ไม่มีเงินแต่ช่วยพ่อเลี้ยง หนูก็บอกหนูไม่พึ่งพ่อขนาดนั้นหรอก” (นักศึกษานหญิงชั้นปีที่ 3)

2) ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่พบเช่นกันในกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง โดยเฉพาะสำหรับนักศึกษาที่มีครอบครัวสมบูรณ์ ส่วนใหญ่นักศึกษาจะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในครอบครัว ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นพ่อหรือแม่เท่านั้น แต่อาจจะ เป็นปู่ย่าตายายก็ได้ แต่สิ่งที่ผู้วิจัยพบมากก็คือ นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่สนิทกับพ่อหรือแม่ แต่จะมี นักศึกษาอีกเกือบครึ่งหนึ่งที่สนิทกับญาติคนอื่น ถ้าไม่สนิทกับพ่อก็จะสนิทกับยายแทน ถ้าไม่สนิทกับแม่ก็จะสนิทกับพ่อแทน กล่าวคือ นักศึกษาจะต้องมีใครคนหนึ่ง ในครอบครัวที่สนิทเป็นพิเศษ เช่น นักศึกษารายหนึ่งจะไม่ค่อยสนิทกับพ่อแต่จะสนิทกับยาย และจะพูดถึงคำสั่งสอนของยายอยู่เสมอ

“...ยายมักจะสอนให้ผมฝึกฝนในการทำบุญนะ เขาสอนเรื่องบาปบุญคุณโทษว่าอย่าไป ทำอย่างนั้นนะ ถ้าทำจะบาป มดเดินมาอย่าบีบ ผิดศีล เขาก็มีชีวิตเหมือนกัน เราก็เหมือนกัน...” (นักศึกษานชายชั้นปีที่ 3)

กรณีนี้นักศึกษาอีกรายหนึ่ง จะไม่ค่อยสนิทกับแม่แต่จะสนิทกับพ่อกว่า เนื่องจากแม่ ต้องนอนอยู่ที่โรงพยาบาลเป็นเวลานานหลายปี ทำให้นักศึกษาสนิทกับพ่อตั้งแต่เด็ก

“...กลับมาจากโรงเรียนบางทีก็มากอด หอม ขยี้หัว พ่อจะเรียกลูกชาย และจะเรียกพี่ชายว่าลูกสาวเพราะพี่ชายทำกับข้าวเป็น...” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2)

1.2 การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันศาสนา

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีโอกาสได้ใกล้ชิดกับวัดมาก โดยเฉพาะนักศึกษาที่มีลักษณะเด่นของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง ก็จะมีคามผูกพันกับวัด พระสงฆ์ และพระพุทธรูปศาสนามากเช่นกัน นักศึกษาจึงได้รับการสั่งสอนอบรมให้รู้จักว่าอะไรคือคุณค่าที่ดั่งงามและไม่ดั่งงาม ซึ่งทำให้นักศึกษาควรที่จะรักษาสิ่งที่มีคุณค่าที่ดั่งงามให้คงอยู่กับตนเองอย่างไร

“...ตาจะเป็นมัททายกที่วัดสายไหม ก็ผูกพันคลุกคลี พุดง่ายๆ เกิดมาเจอพระเจอวัด บางทีกลางคืนตาก็ไปเป็นพิธีกรรมงานต่างๆ ก็ติดสอยห้อยตามมาด้วย ก็เจอแต่คนสูงอายุ เขาก็สอนว่าเธอเป็นเด็กดีนะลูกตั้งใจเรียนนะอย่าไปทำอะไรที่มันผิดๆ นึกถึงพ่อแม่เราบ้าง ก็เลยมันปลูกฝังมันฝังใจ...” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

“...วันพระมีงานที่วัดหนูก็ไปช่วยงานพระอาจารย์ เราก็มชอบ รู้สึกดีเวลาทำบุญ” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2)

“พระท่านบอกว่า จะห้อยพระเต็มคอแค่ไหน เหยียบมดตายตัวหนึ่งเราก็บาป พระก็ช่วยอะไรไม่ได้เพราะเป็นกรรมติดตัวเราไปตลอด” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

1.3 การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา

จากหลักปรัชญาของวิทยาลัยการแพทย์แผนไทยที่สนับสนุนนักศึกษาให้รู้จักพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้นักศึกษาหลายคนที่มีลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองได้ยึดแนวทางดังกล่าวไว้เมื่อจบเป็นบัณฑิต เนื่องจากตลอดระยะเวลาที่นักศึกษาเข้ามาใช้ชีวิตในวิทยาลัยการแพทย์แผนไทยแห่งนี้ นักศึกษาได้รับการปลูกฝังความคิดจากการได้เรียน ได้ปฏิบัติ และได้ฝึกงานจริงกับผู้ปวย ทำให้นักศึกษาได้เห็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน และเห็นคุณค่าของวิชาแพทย์แผนไทย

“อยากมีเงินสักก้อน ไปเปิดร้านค้าคน อยากทำสวนที่บ้าน ชุดบ่อเลี้ยงปลา ทำนา ปลูกพืช ปลูกผัก เอาไว้กิน และอาจจะเปิดนวดที่บ้าน” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 4)

การปลูกฝังแนวคิดหลายอย่างจากอาจารย์ ทำให้นักศึกษารู้จักความพอดี รู้จักการให้มากกว่าการรับ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้นักศึกษาที่มีลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง คือทำงานโดยไม่คิดหวังผลกำไรแม้เพียงสักแดงเดียว แต่จะคาดหวังให้คนที่มารับบริการได้หายจากอาการป่วยมากที่สุด เช่น เมื่อผู้วิจัยถามถึงการออกไปทำงานนวดแผนไทย นักศึกษาจะอธิบายถึงการวิธีเก็บค่าใช้จ่ายจากการนวดคือการไม่หวังผลกำไร แต่เน้นจรรยาของการรักษาผู้ปวยให้หายเป็นหลัก โดยนำแนวทางจากการสอนของอาจารย์มาเป็นแบบอย่างเมื่อจบไปทำงาน

“อาจารย์บอกถ้าจะเก็บค่านวดก็เก็บเท่ากับราคาข้าวหนึ่งถัง ร้อยบาท แต่คิดว่าถ้าเป็นคนจนคงไม่มีจ่ายแน่ ก็คงจะเก็บตามที่เขาอยากจะทำให้เรา ว่าจะช่วยเราได้เท่าไร และหนูคิดว่าเราคงมีงานทำแล้วแต่มาเปิดเสริมเฉยๆ” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 4)

“คืออย่างมีคนที่ใช้โทรมาให้ไปนวด เขาจะถามว่าเราคิดตั้งค์เท่าไร เราก็บอกว่าแล้วแต่เขาจะให้ หนูไม่คิด คือมันจะมีจรรยาบรรณว่าเราไม่ควรเรียกร้อยค่าตอบแทน” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 4)

อีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้นักศึกษามีความเสียสละ ชื่อสัตย์ อดทน ยอมรับและจริงใจต่อผู้อื่นเมื่อเข้ามาเป็นนักศึกษาแพทย์แผนไทยคือ การได้รับการปลูกฝังคุณค่าที่ดีงามจากอาจารย์ในสาขาวิชา ตั้งแต่วันแรกที่นักศึกษาได้เข้ามาเรียนสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

“อาจารย์บอกว่าถ้ารับคุณเข้าเรียนแล้ว จะรับได้มี๊ยะ คือคุณเป็นผู้ชาย ผู้ชายในคณะนี้น้อย คุณต้องเป็นผู้เสียสละ คุณอาจจะเสียสละให้เพื่อนผู้หญิงกลับบ้านก่อนเพื่อทำกิจกรรมบางอย่าง คุณอาจจะช่วยเก็บของยกของ ผมก็ไม่มีปัญหา แล้วคุณต้องนวด ผมก็บอกได้ไม่มีปัญหาเพราะผมนวดให้คนที่บ้านทุกวัน แต่อาจารย์บอกไม่ใช่ คุณต้องนวดคนไข้จริงๆ ที่บางคนเป็นเบาหวานมีแผล บางคนเป็นอัมพาตกลืนตัวเหม็น คุณรับได้มี๊ยะ รับได้ แล้วคุณก็ต้องเจอคนไข้ที่ตามใจฉันอย่างเดียว คุณทนได้มี๊ยะ ผมก็บอกได้” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

นอกจากนี้ เมื่อนักศึกษาเข้ามาเรียนในวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย นักศึกษาจะได้รับความรักความเอาใจใส่จากอาจารย์มาก ไม่เพียงแต่นักศึกษาที่มีลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองที่ค่อนข้างสนิทกับอาจารย์เท่านั้น แต่นักศึกษาส่วนใหญ่ก็จะเป็นที่รักของอาจารย์ทั้งหมดเช่นกัน

“ตอนเรียนก็ชอบอาจารย์คนนึงมาก แก่เข้าใจเด็ก แก่มีความรู้ แก่พร้อมที่จะให้ เต็มใจให้ มาเพื่อจะให้จริงๆ ผมชอบ” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 4)

2. อิทธิพลกลุ่มอ้างอิง

2.1 บุคคลในครอบครัว

นักศึกษาบางรายที่มีลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง อาจมีสาเหตุมาจากการมีบุคคลในครอบครัวเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตได้เช่นกัน ถ้าบุคคลที่เป็นแบบอย่างนั้นมีลักษณะเด่นของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองที่แสดงออกอย่างชัดเจน และต้องชัดเจนมากจนสามารถทำให้คนในชุมชนซึ่งไม่เพียงนักศึกษาที่เป็นบุคคลใกล้ชิดเท่านั้นที่ให้ความเคารพนับถือ

“ย่าเป็นหมอแผนปัจจุบัน เขาจะอยู่ประจำอนามัย รู้สึกหมอที่ต่างจังหวัดมันไม่เหมือนหมอที่กรุงเทพฯ หมอต่างจังหวัดคือย่าผมทำงานด้วยใจจริงๆ คนในหมู่บ้านเขาไม่มีตั้งค์แล้วเขาก็รักษาแบบช่วยๆ กันนะครับ อยู่กันแบบพี่แบบน้อง แล้วย่าจะเป็นที่นับถือในหมู่บ้าน ก็เลยรู้สึกเป็นแรงบันดาลใจให้เลือกสายอาชีพนี้..จุดประสงค์หลักของผมคืออยากทำอะไรก็ได้ที่สามารถช่วยเหลือคนอื่นได้ โดยเฉพาะที่เป็นเหมือนย่าได้ยิ่งดี อาจจะเป็นหมอหรืออะไรก็ได้ที่ช่วยเหลือคนอื่น” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 1)

“เหมือนที่บ้านพ่อเป็นหมอด้วยมั้ง พ่อก็หมอ พี่ก็หมอแต่เป็นหมอสัตว์ แต่หนูเคยเห็นเขาทำคลอดลูกโคแล้วเหมือนเห็นเขายิ้มอะ แล้วมันยิ้มจากใจว่าเขาทำได้ ก็เลยรู้สึกว่าคุณภูมิใจของเขาไม่จำเป็นต้องสร้างให้ตัวเอง สร้างให้ตัวเองเราสามารถสร้างได้อยู่แล้ว แต่ถ้าเราสามารถสร้างให้คนอื่นได้มันก็รู้สึกว่ามันดีอะ แล้วก็เห็นพ่อรักษาคนแล้วมีคนกลับมาหาพ่อที่บ้าน แล้วเขายิ้มเขาซื้อของมาฝากพ่อ เราไม่ต้องสิ้นใจแต่มีความรู้สึกว่าเขาหายก็มีความสุข” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2)

2.2 บุคคลในสังคม

นักศึกษาในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมย่อมมีส่วนร่วมในบทบาทที่นอกเหนือจากการเป็นสมาชิกในครอบครัว เช่น เป็นสมาชิกในสถาบันการศึกษาหรือสถาบันอื่นในชุมชน จึงทำให้นักศึกษาสามารถเห็นบุคคลตัวอย่างที่มีลักษณะเด่นของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองและเป็นที่เคารพนับถืออย่างมากของคนในสังคม แล้วนำมายึดถือเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตได้เช่นกัน เช่น นักศึกษารายหนึ่งชอบอ่านหนังสือชีวประวัติของบุคคลสำคัญ แล้วชอบนำลักษณะเด่นของบุคคลแต่ละท่านมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

“วันนั้นเขาแจกหนังสือที่ระลึก ชีวประวัติของอาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ คือไปอ่านตรงที่ท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนายก ในหลวงทรงประกาศผ่านทีวี แสดงว่าท่านต้องสุจริตมากเลย แบบซื่อสัตย์มาก แล้วมีตอนท้ายท่านบอกว่าตอนที่ท่านพ้นตำแหน่งนายก เงินทุกบาททุกสตางค์ที่ท่านได้ท่านไม่เอาไปเลย คืนรัฐบาลหมด จะมีนักการเมืองคนไหนมั่งเอาเงินที่ควรจะได้ไปคืนรัฐบาล แสดงว่าอุดมการณ์ท่านแน่นอน เอาท่านเป็นแบบอย่างเลย” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

2.3 สื่อ

ในบางกรณี สื่อทั้งทางบวกและทางลบสามารถมีอิทธิพลต่อนักศึกษาที่เห็นคุณค่าแท้ในตนเองในลักษณะของการเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้คิดว่าสื่อนั้นมีคุณประโยชน์หรือมีโทษต่อตนเองอย่างไร ดังนั้น นักศึกษาที่มีลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง จึงมีการบริโภคสื่ออย่างมีสติ และรู้จักเลือกใช้สื่ออย่างมีประโยชน์และมีคุณค่า การที่นักศึกษานำสื่อที่คิดว่าไม่มีประโยชน์มาพิจารณาเป็นบทเรียนที่ไม่ควรเอาเป็นแบบอย่าง และเลือกใช้สื่อที่มีประโยชน์ จึงถือว่าสื่อก็มีอิทธิพลในแง่ของการช่วยกระตุ้นให้นักศึกษารู้จักคิดมากขึ้นว่าสื่อแบบไหนที่มีคุณค่าและไม่มีคุณค่าต่อตนเอง อย่างเช่นกรณีของนักศึกษารายหนึ่ง ชอบอ่านหนังสือชีวประวัติบุคคลตัวอย่าง อ่านหนังสือธรรมะ และฟังวิทยุรายการธรรมะ ได้ให้ทัศนคติต่อสื่อที่เห็นกันทั่วไปว่า

“...ตอนนี้คนไทยป่วยเยอะ ป่วยทางจิต ผมก็ป่วย ทุกคนก็ป่วย ป่วยเพราะว่าสารพันปัญหามันบ่าบอคแตก ละครไทยตบกันแย่งผู้ชาย ชมชื่น ชาวที่เสนอแต่ละวัน ฆ่าชมชื่นปล้นชิงทรัพย์...” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

นอกจากนี้ นักศึกษายังให้ความสำคัญเห็นต่ออิทธิพลของสื่อที่มีต่อเด็กว่าสื่อเป็นตัวชี้นำพฤติกรรมของเด็ก ไม่ใช่ตัวเด็กที่ต้องแก้ไขปรับปรุง แต่จะต้องเป็นสื่อที่จะต้องนำเสนอในสิ่งที่ดี

“...สื่อเหมือนเป็นตัวนำ ครูเข้มขึ้นนักเรียน. เด็กจึงเลียนแบบพฤติกรรม เอียน่าทำวะ ผมว่าไปปิดสื่อไอ้พวกนำเสนอแรงๆ แบบนี้จะดีชะกว่า ไปโทษเด็กทำไม” (นักศึกษาชั้นปีที่ 3)

“ปัจจุบันมันมีสื่อโน้มน้าวอะไรอย่างนี้ ประท้วงบอกไม่ชอบคนนี่ พอได้ฟังแล้วเกิดการโน้มน้าว ถ้าสื่อดีมันก็ดีแต่ถ้าไม่ดีคนก็จะรับสื่อแบบผิดๆ ไป มันถึงขัดแย้งกันอยู่ทุกวันนี้” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 1)

3. การสนับสนุนทางสังคม

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาแต่ละคนจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมทั้งในทางบวกและทางลบ เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดจะมีโอกาสได้ใช้ชีวิตทั้งในสังคมชนบทและสังคมเมือง ดังนั้น นักศึกษาจึงได้รับการสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกัน มีความประทับใจต่อการมีวิถีชีวิตในสังคมแตกต่างกัน และสามารถรับรู้ได้ว่าสังคมแบบไหนที่สนับสนุนการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษา กล่าวคือ ถ้าคนส่วนใหญ่ในสังคมมีจำนวนคนที่มีลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองค่อนข้างมาก นักศึกษาที่อยู่ในสังคมนั้นก็จะได้รับอิทธิพลจากคนในสังคมนั้นเช่นกัน

“อย่างที่หมู่บ้านผม มันน่าอยู่ เหมือนกับว่าคนในหมู่บ้านด้วย อย่างผมข้ามไปอีกฝั่งมีคนมาจอดส่งให้ผมก็พยักหน้าขอบคุณเขาก็พยักหน้าตอบ มันรู้สึกดีอะ และทุกคนก็ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มันมีกฎกติกาว่าห้ามทำยังงี้คือทุกคนต่างก็รักษากฎ มันรู้สึกเป็นกันเองดูอบอุ่นครับ แต่พอเข้ามาในเมืองปุ๊บรถติดควันแฉอดมันเป็นสังคมที่ไม่น่าอยู่ บางจุดในสังคมมันเหมือนนรก มันก็ต้องพยายามแก้ไขตรงที่มันไม่น่าอยู่” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 1)

“ต่างจังหวัดกับกรุงเทพฯ มันต่างกันนะ กรุงเทพฯ จะแบบอยู่ใครอยู่มันต่างคนต่างอยู่ แต่ถ้าเป็นสังคมที่บ้านผม มีอะไรจะช่วยเหลือกัน ถ้าเป็นที่กรุงเทพฯ ก็จะไม่สนใจใครนอกจากจะสนิทกันที่สุดถึงจะช่วยกัน หรือเกิดเหตุร้ายๆ จริงๆ ถึงจะช่วยกัน บางทีทะเลาะกันธรรมดาก็ไม่สนใจ ถ้าเป็นที่บ้านจะเข้าไปห้ามไปอะไร”

ลักษณะทางจิต

1. การยอมรับตนเอง

การยอมรับตนเองของนักศึกษา เป็นลักษณะทางจิตที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง ที่แสดงออกมาในลักษณะของความรู้สึกพึงพอใจในตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากความรู้สึกเชื่อมั่นและยอมรับในความสามารถของตนเองในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีความสามารถในการใช้เหตุผล การคิด การกระทำและการตัดสินใจเหมือนกับคนอื่น พร้อมทั้งยอมรับข้อจำกัดในความสามารถและผลที่เกิดจากการใช้ความสามารถพื้นฐานนั้นด้วย โดยการยอมรับในความสามารถของตนเองของนักศึกษา

สามารถแบ่งได้เป็น 1) การยอมรับในความสามารถที่จะตัดสินใจกระทำ 2) การยอมรับในความสามารถที่เป็นข้อจำกัดของตน และ 3) การยอมรับในความสามารถที่จะเกิดข้อผิดพลาดหรือความพ่ายแพ้ และเมื่อนักศึกษามีความรู้สึกเชื่อมั่นในความสามารถที่จะคิดและตัดสินใจและยอมรับข้อจำกัดและข้อผิดพลาดของตนเองได้เป็นผลสำเร็จ นักศึกษาจะเกิดความพึงพอใจในตนเอง

1) การยอมรับในความสามารถที่จะตัดสินใจกระทำ เป็นความรู้สึกที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ต่อตนเองของนักศึกษา โดยนักศึกษาจะมีความพึงพอใจที่ตนเองไม่ทำอะไรนอกเหนือไปกว่าสิ่งที่ได้คิดและตัดสินใจเอาไว้

“บางทีหนูไม่ได้เอาตัวเข้ามา ลืม คือที่บ้านแม่จะเอาตัวใส่ไว้ในเก้ ใครไปหยิบเท่าไรก็ไปหยิบแต่ต้องรู้ลิมิตของตัวเองในแต่ละวันแล้วก็คุยกับพ่อตรงๆ ทุกวันไม่โกหก พ่อ วันนี้ออยากกินไอติมขอห้าสิบ ขอเพิ่มและอยากเก็บสะสมตั้งค์ด้วย พ่อก็บอกให้หนูไปหยิบเอาหนูก็ไปหยิบ พุดแค่ไหนคือแค่นั้นไม่มีมุบมิบเอาตั้งค์เกิน” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2)

2) การยอมรับในความสามารถที่เป็นข้อจำกัดของตน เป็นการยอมรับในข้อด้อยของตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้การแสดงความสามารถออกมานั้นมีข้อจำกัดหรือยังไม่เป็นที่ยอมรับของคนอื่น แต่นักศึกษาที่เห็นคุณค่าแท้ในตนเองจะไม่กล่าวโทษตนเองที่มีข้อด้อยกว่าคนอื่น ทั้งยังยอมรับข้อด้อยที่มีอยู่ในตนเองนั้นและยอมรับผลที่เกิดจากการใช้ความสามารถที่เป็นข้อจำกัดนั้นด้วย เช่น กรณีของนักศึกษาเมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานที่ตนเองไม่ถนัดและไม่ชอบ แต่ด้วยหน้าที่จึงต้องทำ โดยให้การยอมรับในข้อด้อยและข้อจำกัดของตนเอง ถึงแม้ว่าในสายตาของคนอื่นเมื่อทำออกมาแล้วจะไม่น่าพึงพอใจก็ตาม แต่สำหรับตัวนักศึกษาเองจะรู้สึกยอมรับและพึงพอใจในความสามารถที่เป็นข้อจำกัดนั้นหรือกรณีของนักศึกษารายหนึ่งที่ยอมรับผลจากการที่ตนเองมีข้อจำกัดในความสามารถในการใช้ชีวิตร่วมกับคนที่จะมาเป็นคู่ครองในอนาคต เป็นต้น

“หนูก็ทำตามความสามารถเท่าที่หนูทำได้ หนูก็บอกอาจารย์หนูไม่ถนัดด้านนี้ ถ้าทำออกมาแก้งก้างก็ขอโทษด้วย อาจารย์ก็บอกได้แค่นั้นก็แค่นั้น คือถ้าหนูรับผิดชอบงานไหนก็จะทำเต็มที่ ยังไงรับงานมาแล้วก็ต้องทำให้ดีที่สุด เขาจะบอกมันออกมาไม่ดีแต่สำหรับเรามันดีที่สุดเราก็โอเค” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2)

“ถ้าเป็นโสดไปตลอดชีวิตก็เป็นได้ ถ้ามันหาดีไม่ได้ก็อยู่ได้ คนอื่นเขายังอยู่ได้เยอะเยอะไปจริงๆ ไม่ได้คิดไม่ได้แคร่เรื่องการแต่งงานเลยนะ ใครจะมาเป็นแฟนผมต้องทำใจนิดนึง คือผมเป็นคนอารมณ์แปรปรวนง่าย...” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

3) การยอมรับในความสามารถที่จะเกิดข้อผิดพลาดหรือความพ่ายแพ้ เป็นความรู้สึกของนักศึกษาที่ไม่ต้องการแสดงการโต้ตอบหรือสะท้อนกลับไป ถึงแม้ว่าจะถูกเอาเปรียบ ถูกกระทบกระทั่งหรือถูกใครต่อว่าเมื่อนักศึกษาทำอะไรผิดพลาดหรือทำอะไรไม่ประสบผลสำเร็จก็ตาม แต่

นักศึกษาจะมีความรู้สึกยอมรับในข้อผิดพลาดและความพ่ายแพ้จากการใช้ความสามารถของตนหรือแม้กระทั่งการถูกเอาเปรียบในบางเรื่องซึ่งไม่ใช่เรื่องสำคัญสำหรับนักศึกษา เช่น การได้รับรางวัลจากสังคม การมีคู่ครอง การแต่งงานและความรัก เป็นต้น

“เรื่องการแสดงออกไม่ต้องกลัว ผมเต็มที่ มีแข่งขันอะไรก็ไปแข่ง แข่งได้วาทีพูดอะไรก็ไปแข่ง ประกวดดาวเดือนก็ไปแข่ง คือเราจะดีแค่ไหนก็เท่านั้นเพราะเขาลือคไว้แล้วว่ารางวัลอันไหนใครได้เราก็ไม่ซีเรียสเราใช้ความสามารถเฉยๆ” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

“...มาอยู่ม.ปลายก็ชอบผู้หญิงเพื่อนกันตอนนี่เรียนอยู่บางมด ก็ชอบมากเลย ที่ได้คบกันก็คนนี่แหละ คนแรกเลยเป็นจริงเป็นจัง แต่ก็ไม่นานแป๊บเดียวสามเดือนเลิก เขาบอกเราดีเกินไป เฮ้ยเราเป็นเพื่อนกันเถอะเธอดีมากเลย อยากได้เธอเป็นเพื่อนมากกว่า นี่คือเหตุผล แล้วก็คิดว่าเราเป็นอย่างนั้นจริง ตอนนั้นมีความรู้สึกว่าผู้หญิงคงไม่ชอบคนดี ชอบคนเลว เราก็พยายามทำตัวเป็นคนไม่ดีแต่ก็ไม่ได้ มันไม่ใช่บุคลิก...” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

“...ความคิดผมถึงจะแต่งงานแล้วก็จริง ถ้าเกิดไปเจอคนที่ดีกว่า ก็ตามสบาย ไม่ยึดติดอยู่แล้ว เดี่ยวจะมีคำถามว่าฉันคุณก็ไม่ได้รักเขาเลย รักไปถึงให้ไป ถ้าไม่รัก คุณไม่มีโอกาสมาพูดอย่างนี้หรอก อาจจะตายไปแล้วก็ได้ แต่เราจะไม่ทำร้ายตัวเองไม่ทำร้ายคนอื่น ถ้าเขาอยากไปก็ปล่อยให้ไปดีกว่า เราไปตั้งรังก็ไม่เกิดประโยชน์ เออขอให้คุยมาคุยกันเขอลั่นเข้ากับเธอไม่ได้ ฉันเจอคนที่ดีกว่า พูดตรงๆ เสียใจมันเป็นเรื่องปกติอยู่แล้ว ไม่เจอหน้าซักพักมันก็ทำใจได้แล้ว...” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

จากลักษณะดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพบเห็นลักษณะเด่นหลายประการของนักศึกษาที่มีคุณสมบัติเหล่านี้ อันได้แก่ มีความรับผิดชอบต่อความคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเอง ไม่แสดงความคิดความรู้สึกเข้าข้างตนเอง ยอมรับความพ่ายแพ้ และไม่ปกป้องความผิดหรือข้อจำกัดของตนเอง

2. การเคารพตนเอง

การเคารพตนเอง เป็นลักษณะทางจิตอีกสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษาแพทย์แผนไทย โดยเป็นความรู้สึกเชื่อมั่นในคุณค่าของตนที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขของนักศึกษาซึ่งแต่ละคนมีความแตกต่างกันไป โดยนักศึกษาจะแสดงความรู้สึกออกมาตามสถานการณ์ในชีวิตของแต่ละบุคคลในลักษณะของความรู้สึกมีคุณค่าในตน มีความหยิ่งในศักดิ์ศรีหรือหยิ่งในคุณค่าของตน โดยเป็นคุณค่าที่เกิดจากความรู้และความสามารถของนักศึกษา ได้แก่ 1) ความรู้สึกมีคุณค่าในความสามารถตามบทบาทหน้าที่ 2) ความรู้สึกมีคุณค่าในความสามารถด้านความชอบและความถนัด 3) ความรู้สึกมีคุณค่าในความสามารถในการใช้ชีวิตอย่างมีอิสระ และ 4) ความรู้สึกมีคุณค่าในความสามารถที่จะปฏิเสธแรงโน้มหรือคุณค่าภายนอก ซึ่งโดยปกติ นักศึกษาจะมีการรับรู้คุณค่าของความสามารถเหล่านี้อยู่ในตัวตนของนักศึกษาอยู่แล้ว แต่นักศึกษา

สามารถที่จะแสดงออกมาให้เห็นอย่างเปิดเผยได้ตามแต่ละสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการเคารพในศักดิ์ศรีของนักศึกษาแต่ละคนว่ามีความต้องการแสดงความรู้สึกมากน้อยอย่างไร บางคนจะแสดงออกมาได้อาจจะต้องรอให้ศักดิ์ศรีของนักศึกษาถูกระทบกระแทงหรือถูกคุกคามเสียก่อน เพราะอุปนิสัยของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ดังนั้น ลักษณะการสะท้อนกลับของนักศึกษาของแต่ละคนเมื่อถูกระทบกระแทงจึงไม่เหมือนกัน แต่เมื่อนักศึกษาได้แสดงความรู้สึกนั้นๆ ตามแต่ละสถานการณ์ออกมาได้เป็นผลสำเร็จ นักศึกษาจะเกิดความปลื้มปิติ ภาคภูมิใจและมีความสุข

1) ความรู้สึกมีคุณค่าในความสามารถตามบทบาทหน้าที่ สำหรับกรณีของนักศึกษาแพทย์แผนไทย ผู้วิจัยพบว่า ความสามารถตามบทบาทของการเป็นหมอแพทย์แผนไทยคือ ความสามารถในการช่วยเหลือคน ซึ่งถือเป็นตัวอย่างของคุณค่าแท้คุณค่าหนึ่งของนักศึกษาในฐานะที่มีบทบาทเป็นหมอ โดยนักศึกษาที่เห็นคุณค่าแท้ในตนเองมีการรับรู้คุณค่านี้อยู่ในตัวตนเสมอและเมื่อถูกคนอื่นวิพากษ์วิจารณ์ นักศึกษาจะมีการโต้ตอบที่แตกต่างกันไปตามอุปนิสัยของแต่ละคน โดยบางรายอาจแสดงความรู้สึกต่อต้านออกมาโดยพยายามชี้ให้เห็นว่าตนเองมีความเชื่อมั่นในคุณค่าและความสามารถของตนเอง และให้เกียรติตนเองอย่างไร

“พ่อค้าแม่ค้าแถวบ้านจะบอกหมอนวด เราก็บอกถ้าจะตายก็อย่ามาให้รักษาแล้วกัน ตอนนั้นผู้อำนวยการพูดกับแม่ว่าไปเรียนทำไมหมอนวด อาจารย์ก็ธรรมะธรรมโมไม่น่าพูดอย่างนี้ หนูก็เงิบ ก็ไม่ได้ตอบว่าไง” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 1)

“แม่อีกไม่อยากจะให้กลับเย็น เราก็บอกว่า ก็เพื่อนบอกไม่ต้องกลัว แม่ก็บอกแล้วเพื่อนจะรับผิดชอบชีวิตเราได้ม๊ยะ แต่ก็ยังนึกจะทำ ก็เราต้องทำกิจกรรมในโรงเรียน ไม่ได้ไปสร้างความเดือดร้อนให้ใคร” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

“...ถ้าถามว่าเรียนอะไรก็บอกว่าเรียนแพทย์แผนไทย เขาจะบอก อ้อ..หมอนวด ก็ไม่ได้รู้สึกเสียตายไม่เสียใจด้วยเพราะว่า ไซ่คะหนูเป็นหมอนวด หนูใช้มือในการรักษา หนูนวดแบบราชสำนัก หนูสามารถใช้ความเป็นหมอนวดของหนูรักษาให้เขาหายได้ ก็ถูกคะหนูเป็นหมอนวดจริงๆ...” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2)

นอกจากนี้ ยังมีกรณีศึกษารายหนึ่ง ใช้วิธีการโต้ตอบด้วยการใช้เหตุผลมากกว่าใช้ความสามารถนั้นโต้ตอบในทางที่ผิด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเคารพในคุณค่าของความสามารถของตนเองและยังรู้จักเลือกใช้ความสามารถได้อย่างเหมาะสมต่อตนเองและไม่นำความสามารถนั้นไปข่มเหงผู้อื่นด้วย

“ผมไม่เคยเอาความสามารถด้านการชกมวยไปใช้นอกสนาม เพราะเราไม่หาเรื่องใคร ถ้าเกิดเพื่อนมีเรื่องเราจะไม่ใช่วิธีรุนแรงตอบโต้ เราคุยกันดีกว่า ถึงแม้จะต่างฝ่ายต่างใจร้อน..มีเขามาทำเลยนะ จะว่าเราซี้ซลาดก็ได้ มาทำต่ออย่าแต่ไม่ใช่ตัวต่อตัวนะ 3รุ่น1เลย ทีนี้เขาก็ถาม เราก็บอกงั้นคุยกัน

เลยดีกว่า จะเอาอย่างไร เขาก็บอกอยากจะลองฝีมือ เราก็บอกไม่มีฝีมือแล้ว ไม่เอาแล้ว” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

2) ความรู้สึกมีคุณค่าในความสามารถด้านความชอบและความถนัด เป็นการรับรู้คุณค่าในความสามารถของนักศึกษาที่มีทักษะและความถนัดแตกต่างกันไป การแสดงออกของนักศึกษาเป็นลักษณะของการไม่พยายามขอความช่วยเหลือใคร เป็นความต้องการพึ่งตนเอง ต้องการพิสูจน์ความสามารถของตนเอง และเป็นความต้องการแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองชอบและสนใจถึงแม้ว่าสิ่งที่นักศึกษาชอบนั้นถูกต่อต้านจากคนอื่นก็ตาม

“ที่พ่อผมไม่เคยสอน ไม่ใช่เพราะว่าไม่อยากสอน เพียงแต่ว่าเราสามารถทำได้เอง เนื่องจากว่าจำเขามา เราคงมีพรสวรรค์ด้านนี้ด้วยเกี่ยวกับไฟฟ้าอะไรพวกนี้ ซ่อมบำรุงพอทำได้..สงสัยก็ไม่เคยถามพ่อ จะลองผิดลองถูกอยู่อย่างนั้น แล้วก็รู้เอง นอกจากอันไหนที่ไม่ได้จริงๆ ถึงจะถาม” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

“...คืออาจารย์ภาควิชาคอมเขาจะมีโครงการมาเรื่อยๆ เราก็เลยอยากจะลองดูบ้างเก็บประสบการณ์เก็บความรู้ที่เราเล่นคอมมาพอบนตี1-ตี2 ไม่นอนอย่างนี้มันก็มีประโยชน์นะ อยากให้พ่อเห็นว่าหนูเล่นคอมมันก็มีประโยชน์...” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2)

3) ความรู้สึกมีคุณค่าในความสามารถในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข เกิดจากความต้องการของนักศึกษาที่จะใช้ชีวิตตามที่ตนเองคาดหวังไว้ว่าเป็นความสุขของตนเองที่ได้อยู่ตรงจุดนั้นและไม่ได้อยู่ภายใต้ความสุขหรือความต้องการของใคร ซึ่งแต่ละคนย่อมมีความคิดที่แตกต่างกันไป โดยปกติถ้านักศึกษาไม่ได้ถูกปิดกั้นความคาดหวัง ก็อาจจะไม่แสดงความรู้สึกนั้นออกมา แต่กรณีของนักศึกษาที่ถูกปิดกั้นหรือเคยถูกปิดกั้นจากคนในครอบครัวมาก่อน ก็จะพยายามแสดงความรู้สึกออกมาให้เห็นได้ชัด เพื่อยืนยันความเชื่อมั่นในคุณค่าของความสามารถในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข โดยจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาที่เห็นคุณค่าแท้ในตนเองมีความต้องการเป็นอิสระสูง เช่น นักศึกษารายหนึ่งที่ผู้ปกครองไม่เคยสนับสนุนให้วาดรูป เมื่อได้มีโอกาสแสดงความสามารถด้านวาดรูปให้คนอื่นเห็นแม้เพียงเล็กน้อยก็มีความสุขอิมเมจใจ ความสุขที่ได้วาดรูปจึงเป็นคุณค่าแท้ของนักศึกษาที่เกี่ยวกับความสามารถที่จะใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

“...ถ้าเรื่องศิลปะเราอดทนมาก อย่างที่จัดซุ้มเฉลิมพระเกียรติ อาจารย์ให้หนูทาสีแค่นี้หนูก็ภูมิใจแล้ว” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 1)

4) ความรู้สึกมีคุณค่าในความสามารถที่จะปฏิเสธแรงโน้มหรือคุณค่าภายนอก ซึ่งเกิดขึ้นในกรณีของนักศึกษาที่ต้องการแสดงให้เห็นว่าคุณค่าบางอย่างเป็นคุณค่าเทียม ซึ่งถือเป็นคุณค่าภายนอกที่นักศึกษาไม่ต้องการนำมายึดถือและให้ความสำคัญ ดังนั้น สิ่งที่นักศึกษาต้องการแสดงให้เห็นคือ ความสามารถที่จะปฏิเสธคุณค่าเทียมเหล่านี้ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อคนในสังคม เช่น

กรณีศึกษารายหนึ่งที่ถูกแม่เลี้ยงว่าจ้างเงินจำนวนหนึ่งเพื่อขอให้เลิกยุ่งกับพ่อ แต่นักศึกษาได้ตอบปฏิเสธเพราะเห็นว่าเงินไม่ใช่สิ่งสำคัญเลยเมื่อเทียบกับความรักของพ่อ

“พ่อโทรมาถามหนูว่าหนูรับเงินมัย หนูก็บอกว่าหนูไม่ได้รับ หนูบอกว่า ถ้าพ่อคิดว่าเงินซื้อหนูได้ พ่อก็เอามาให้เองเลย พ่อก็บอกดีแล้วแหละ” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 3)

อีกสถานการณ์หนึ่งที่นักศึกษารายเดียวกัน ปฏิเสธข้อเสนอสินสอดจากครอบครัวของฝ่ายชายซึ่งมีฐานะหน้าที่การงานดีมีอนาคตที่ได้เข้ามาดูตัวนักศึกษา ถึงแม้ว่าในชุมชนของนักศึกษายังมีลักษณะของการคลุมถุงชน แต่นักศึกษาก็ปฏิเสธและไม่ยอมรับสินสอดทองหมั้น และไม่ชอบที่ผู้ชายคนนั้นวางตัวว่าตนเองมีฐานะ มียศ มีตำแหน่ง

“หนูคิดว่าหนูรู้จักเขาไม่นานหนูยังไม่รู้นิสัยเขา แล้วหนูไม่ชอบที่ว่าเขาเรียนนายร้อย คือเขาจะต้องคิดว่าเขาเก่ง ใครงง ก็ต้องชอบเขา” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 3)

3. ความเชื่อในผลของการกระทำของตนเองและทำนายผลนั้นได้ล่วงหน้า

ความเชื่อในผลของการกระทำของตนเองและสามารถทำนายผลนั้นได้ล่วงหน้า เกิดจากความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง รวมถึงการยอมรับผลของการตัดสินใจและกระทำนั้นๆ ของตนเองด้วย และสามารถคาดเดาผลของการกระทำนั้นได้ล่วงหน้า ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตที่สอดคล้องกับความเชื่ออำนาจในตนตามทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะที่มีความสำคัญมากต่อพฤติกรรมคนดีและคนเก่ง โดยเป็นลักษณะทางจิตอีกสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษาแพทย์แผนไทย และเป็นลักษณะทางจิตที่มีความสอดคล้องกับการยอมรับตนเองที่กล่าวข้างต้น คือมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตน โดยลักษณะของความเชื่อมั่นในการคิดและการตัดสินใจของตนเองของนักศึกษา จะเน้นในเรื่องของความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง และยอมรับผลดีและผลเสียที่มาจากกระทำของตนเอง นักศึกษาที่มีความเชื่อมั่นในการคิดและการตัดสินใจของตนเอง จึงมีพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบสูง ซึ่งเป็นลักษณะที่พบมากในตัวของนักศึกษาที่เห็นคุณค่าแท้ในตนเอง

“เราไม่ได้ตั้งความหวังว่าจบไปแล้วได้เงินเดือนเท่าไร แล้วแต่ความสามารถของเราด้วยว่า ในฐานะนายจ้าง เขาเห็นความสามารถของเรามากน้อยแค่ไหน มันต้องให้เห็นผลด้วย เราไม่ได้ทำงานตามแบบที่เขาแพลนไว้เหมือนพวกบัญชี แต่เราต้องไปนวดไปดูแลคนไข้” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 4)

“พอเราเข้าไปเขาก็เชิงดูถูกเราว่า ตัวแค่นี้ใช้นิ้วกดจะได้เรื่องมัย แต่หนูก็ไม่ซีเรียส เขาพูดมากก็เฉย เราทำให้ดีที่สุด คือเปรียบเทียบกับลูกค้ามากกว่าว่านวดไปแล้วเขากลับมาหาใครมากกว่ากัน เขาชอบแบบไหนมากกว่ากัน” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 4)

“มีครั้งหนึ่งหนูส่งการบ้านช้า คือหนูเอาของเขาไปลอกแล้วส่งของเขาช้า เขาก็เลยบอกอาจารย์ว่าเขาเป็นคนเอาของเขาไปลอก อาจารย์ก็เลยหักคะแนนเขาดีเขา ก็เลยมีความรู้สึกว่าจะบางทีไม่ต้องมารับผิดแทนเราก็ได้ หนูก็เลยไปบอกอาจารย์ที่ห้องพักครูว่าหนูเป็นคนเอาของเขาไปลอก อาจารย์ก็เลยหักคะแนนทั้งสองคน” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 2)

4. ความมุ่งมั่นตั้งใจและอดทนที่จะฝ่าฟันอุปสรรค

ความมุ่งมั่นตั้งใจและอดทนที่จะฝ่าฟันอุปสรรค เป็นลักษณะทางจิตอีกสาเหตุหนึ่งที่พบในตัวของผู้ศึกษาที่เห็นคุณค่าแท้ในตนเอง โดยนักศึกษามักจะมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ฝ่าฝืนต่อการเรียนและการทำงาน ถึงแม้ว่าตนเองมีภาระค่อนข้างมากทั้งภาระทางบ้าน การศึกษาและกิจกรรมในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยก็ตาม นักศึกษาที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจสูง จะแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการใช้ความสามารถของตนเองต่อการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นความชอบและความถนัดของนักศึกษา ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญของนักศึกษาที่มีต่อความสามารถภายในตัวบุคคลซึ่งเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง นอกจากนี้ ลักษณะดังกล่าวยังสอดคล้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตตามทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะอีกลักษณะหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อพฤติกรรมคนดีและคนเก่ง

“...พอดูนาฬิกาสี่ทุ่มเอง ยังไม่อยากจะนอนก็อ่านต่อ จนแบบตาเริ่มปิดแล้ว พยายามฝืนจนรู้ว่าตัวเองไม่ไหวแล้วก็ปิดหนังสือนอน ร่างกายไม่ไหวจริงๆ ถึงจะพอ ไม่ใช่ขี้เกียจก็พอ ปีที่แล้วที่หนูไปฝึกงานก็อ่านนะ ต้องไปอ่านที่ฝึกงานเลย เพื่อนนั่งเล่นไพ่ ไลน์นั่งฟังเพลง แต่หนูนั่งอ่านหนังสือตลอด เพื่อนบอกทำไมแกอ่านหนังสือทุกวัน คือหนูตั้งใจว่ามันต้องอ่าน ขนาดอ่านไปแล้วยังไม่ได้อ่านเลยพี่” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 4)

“...พอขึ้นม.5 ม.6 มันก็ไม่ได้คิดเรื่องน้อยใจที่บ้าน เพราะว่าที่โรงเรียนมีคณะกรรมการนักเรียนคือได้เข้าไปทำงานตรงนั้น ก็ไม่ได้คิดอะไร กลับบ้านเย็นทุกวัน เรียนอย่างเดียว ทำการบ้านทำงานให้โรงเรียน” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

“เราได้รับความอดทนจากการชกมวย คือการซ้อมโคตรโหดเลย อาจารย์บอก ถ้าเราไม่ซ้อมหนักเราก็ไปสู้กับเขาไม่ได้ เพราะเราก็ต้องเรียนด้วย เราไม่เหมือนนักกีฬาอาชีพ ตอนนั้นวิ่งวันละ10รอบสนามกีฬาใหญ่ วันแรกๆ แทบตาย กลับมาบ้านลุกไม่ขึ้น ตื่นเข้ามาลุกไปเรียนแทบจะไม่ไหว แล้วตอนนั้นบ้านกับโรงเรียนอยู่ไกลกันมาก ต้องตื่นตี5 แต่เรามาหลับในห้องไม่ได้” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

5. ความเชื่อทางพุทธ

จากการที่นักศึกษาส่วนใหญ่มีความใกล้ชิดและผูกพันกับวัดตั้งแต่เด็ก นักศึกษาที่มีการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองจึงปรากฏให้เห็นความคิดที่มีความรู้เกี่ยวกับคำสอนทางพระพุทธศาสนามาก โดยนักศึกษากลุ่มที่มีความรู้และความเชื่อในเรื่องพระพุทธศาสนา จะมีความเชื่อในเรื่องบาปบุญคุณโทษค่อนข้างดี การตัดสินใจทำอะไรมักอยู่บนพื้นฐานของหลักศีลธรรมต่างๆ และหากกระทำ

อะไรลงไปก็จะมีข้อสนับสนุนทางด้านนี้เสมอ เช่น นักศึกษาบางคนใช้หลักศีลธรรมที่สอดคล้องกับลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองคือ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ก็คือต้องเคารพตนเองและยอมรับตนเอง

“หลักธรรมอันแรกเลย ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน อันแรกเลยที่เอามาใช้กับตัวเอง เราคิดว่าทำอะไรควรทำให้ตัวเองก่อน ไม่ใช่ไปเกาะคนนู้นคนนี่ อย่างเราเป็นหมอ เราก็ต้องเรียนให้ได้ให้มันรู้ให้ได้ เราต้องพึ่งตัวเองเท่านั้น” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 1)

“...เราคิดว่า กว่าจะเกิดมาได้ก็ลำบากอยู่แล้ว การคิดทำร้ายตัวเองเป็นสิ่งที่ผิดที่สุดผิดศีลธรรมทุกอย่าง ก็เลยไม่คิดทำร้ายตัวเอง ถ้าคิดจะฆ่าตัวตายมันก็เป็นกรรมเป็นบาปของตัวเองแล้ว ก็เลยไม่เคยคิด...” (นักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 1)

“...คนเรามัวแต่พึ่งหาบุญจากคนอื่น ไม่เคยหาบุญเอง มัวแต่ขอคนอื่น ทำไมเราไม่ทำ ในเมื่อเราเกิดครั้งหนึ่งแล้วไม่ทำให้ดีที่สุด เกิดมาเนี่ยรู้อะไรมั่งเกี่ยวกับตนเอง กตัญญูต่อผู้รู้คุณอย่างเดียว ไข่มีขี้ โอเคคุณได้บุญตรงนี้จริงแต่คุณไม่ทำอะไรเพิ่ม บางทีถวายเงินกับพระ ผมงับพี่ พี่ทำพันธึง ผมต้องการเกทับ มันไม่ได้บุญ ใจเรามันจะไม่สบายใจ...” (นักศึกษาชายชั้นปีที่ 3)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการศึกษาการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล: กรณีศึกษาวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและลักษณะทางจิตที่เป็นสาเหตุของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษาจากวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย สาขาวิชาการศึกษาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 18 ราย และสำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ส่วนในการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษสาขาวิชาการศึกษาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

นักศึกษาแพทย์แผนไทยที่ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก มีจำนวนทั้งสิ้น 18 ราย โดยแบ่งเป็นเพศชาย 3 ราย และผู้หญิง 15 ราย และเป็นนักศึกษาตั้งแต่ชั้นปี 1-4 โดยส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด โดยเฉพาะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯจะมีอยู่เพียงไม่กี่ราย สำหรับการประกอบอาชีพของพ่อแม่โดยส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพที่มีรายได้ปานกลางไปจนถึงค่อนข้างต่ำ หรือเป็นงานที่ไม่มีความมั่นคง ส่วนมากเป็นลูกจ้างทั่วไป รองลงมาเป็นอาชีพรับจ้างทั่วไป ส่วนที่เหลือมีอาชีพค้าขาย หรืออาชีพเกษตรกร หรืออาชีพรับราชการ

นอกจากนี้ นักศึกษาจำนวนเกือบครึ่งมีสภาพครอบครัวไม่ค่อยสมบูรณ์ บ้างก็พ่อแม่หย่าร้างหรือไม่ก็ขาดพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่ง และนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นลูกคนโต จำนวนพี่น้องส่วนใหญ่มีกันแค่สองคน

สำหรับชีวิตในวัยเด็กของนักศึกษาแต่ละคนจะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของครอบครัวและชุมชน โดยส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตอยู่ในชนบทต่างจังหวัด นอกจากนี้ นักศึกษาหลายคนมีภาระต้องช่วยงานที่บ้านตั้งแต่เด็กๆ เช่น ต้องช่วยที่บ้านขายของ หรือดูแลคนเฒ่าคนแก่

การเรียนในวัยเด็กตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาไปจนถึงมัธยมศึกษาของนักศึกษาส่วนใหญ่ พบว่าเป็นเด็กที่มีระดับการเรียนปานกลางไปจนถึงค่อนข้างดี มักชอบทำกิจกรรมในโรงเรียน และในช่วงปิดเทอมก็ยังมีนักศึกษาจำนวนเกือบครึ่งที่หางานพิเศษทำเพื่อหาประสบการณ์ใหม่ๆ ของชีวิตและหารายได้เสริม แต่ทั้งนี้ นักศึกษาเกือบทั้งหมดยังต้องให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นผู้รับผิดชอบส่งเสียค่าเล่าเรียนเป็นหลัก

ในช่วงมัธยมศึกษาตอนปลายก่อนที่นักศึกษาเข้ามาศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทย ประยุคนั้น นักศึกษามีแนวคิดที่น่าสนใจและมีลักษณะพิเศษที่ไม่เหมือนนักศึกษาสาขาวิชาชีพอื่นๆ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้นักศึกษาตัดสินใจเลือกเรียนสาขาวิชาการแพทย์แผนไทย โดยพบสาเหตุหลัก 5 ประการ ดังนี้ คือ หนึ่ง การมีประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรหรือการนวด คือการที่ตนเองประสบเองหรือการที่ตนเองเห็นคนรอบข้างมีประสบการณ์การได้รับการรักษาด้วยสมุนไพรแล้วหายจากอาการเจ็บป่วยหรือมีสุขภาพดีขึ้น สอง การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวหรือคนใกล้ชิด คือการที่นักศึกษาได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ในชุมชน และได้รับการปลุกฝังให้นักศึกษาเกิดความชอบเกิดความสนใจและเห็นคุณค่าในศาสตร์แห่งภูมิปัญญาไทย สาม การได้รับคำแนะนำหรือมีประสบการณ์ทางอ้อมที่ช่วยโน้มน้าวใจ คือการได้รับคำแนะนำที่โน้มน้าวใจจากคนรอบข้างเกี่ยวกับผลประโยชน์ต่างๆ ซึ่งเป็นเหตุผลที่ทำให้นักศึกษาเกิดความสนใจที่จะเข้ามาศึกษาวิชาการแพทย์แผนไทย สี่ การคิดพิจารณาไตร่ตรองด้วยตนเอง คือการใช้เหตุผลจากประสบการณ์ในชีวิตและความเชื่อของตนมาประยุกต์ใช้ร่วมกันในการพิจารณาความเป็นเหตุเป็นผลและเกิดเป็นแนวคิดของตนเองที่ไม่เหมือนใคร ห้า ความต้องการพึ่งตนเอง คือการที่นักศึกษาบางคนซึ่งมีภาระหน้าที่หลายอย่างที่ต้องรับผิดชอบ และมักมีความคิดที่จะต้องพึ่งตนเองสูง และเมื่อนักศึกษามองเห็นคุณค่าของวิชาการแพทย์แผนไทยว่ามีแนวทางที่สอดคล้องกับความต้องการพึ่งตนเอง จึงใช้เป็นเหตุผลประกอบการตัดสินใจมาเรียนสาขาดังกล่าว

นอกจากนี้ ยังมีนักศึกษาบางส่วนที่ให้เหตุผลอื่นๆ ของการเข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์แตกต่างกันไป เช่น ถูกบังคับ ตามเพื่อนมาเรียน เห็นว่าเป็นสาขาที่แปลกดี เป็นต้น

จากที่กล่าวมาถึงสาเหตุของการเข้าศึกษาต่อสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ของนักศึกษา จะเห็นได้ว่ามี 3 ลักษณะหลักๆ คือ การที่นักศึกษาได้มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการรักษาด้วยสมุนไพร การที่นักศึกษามีบุคคลอ้างอิงที่มีส่วนเข้ามาช่วยในการตัดสินใจ และการที่นักศึกษามีความคิดไตร่ตรองเป็นของตนเอง ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การที่นักศึกษาตัดสินใจเลือกศึกษาต่อสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มีทั้งสาเหตุที่มาจากภายนอกและภายในตนเอง

สำหรับลักษณะเด่นทั่วไปของนักศึกษาเมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่ามี 5 ลักษณะ ได้แก่ หนึ่ง ไม่พยายามแสดงความโอ้อวดว่าเหนือผู้อื่น คือพยายามหลีกเลี่ยงความคิดเชิงเปรียบเทียบโดยไม่นำตนเองไปเปรียบเทียบกับว่าเหนือกว่าคนอื่น สอง มีความกตัญญูต่อพ่อแม่หรือผู้มีพระคุณ คือคอยดูแลและช่วยเหลืองานบ้านและคนในครอบครัว สาม มีความเมตตาและชอบช่วยเหลือผู้อื่น คือมีลักษณะนิสัยชอบช่วยเหลือผู้อื่นโดยเฉพาะคนที่น่าสงสารกว่าตน สี่ คิดอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง ไม่เพ้อฝัน คือการไม่มีความคิดฟุ้งเฟ้อ ไม่เพ้อฝันในสิ่งที่ไกลเกินตัว แต่มักจะมองหาอะไรที่ใกล้ตัวใกล้ความเป็นจริงมากที่สุด และห้า แสดงความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบหรือตัดสินใจอะไรโดยมีมูลเหตุ คือการแสดงความคิดความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งโดยมีมูลเหตุที่ชัดเจนจากประสบการณ์ตรง ไม่ใช่เพียงการอ้างเหตุผลทางความคิด

จากลักษณะทั่วไปของนักศึกษาข้างต้นทั้ง 5 ลักษณะ สามารถสรุปลักษณะของนักศึกษาได้เป็นสองระดับ คือระดับความคิดความรู้สึกและระดับพฤติกรรม หรือมีการแสดงออกทั้งภายในและภายนอก โดยถ้าเป็นการแสดงออกภายใน ได้แก่ ไม่คิดเชิงเปรียบเทียบ ไม่คิดเพ้อฝัน และรู้สึกชอบไม่ชอบอย่างมีมูลเหตุ ส่วนถ้าเป็นการแสดงออกภายนอก ได้แก่ มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ และชอบช่วยเหลือผู้อื่น

ความหมายและลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง

นิยามของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองในทัศนะของนักศึกษา คือ การรับรู้ตนเองในด้านความรู้ความสามารถในตนเอง แล้วประเมินออกมาเป็นคุณค่าของตนเองโดยไม่นำตนเองไปเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่น ถ้าหากประเมินค่าตนเองจากความรู้ความสามารถจะทำให้เกิดการยอมรับตนเองและให้เกียรติผู้อื่น ถ้าหากประเมินค่าตนเองจากบทบาทและสถานภาพจะทำให้เกิดความพยายามปกป้องตนเองและเข้าข้างตนเอง ซึ่งจากนิยามดังกล่าวมีความสอดคล้องกับนิยามบางส่วนของแบรนเดน (Branden. 1981: 110) ที่กล่าวว่า การเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง หมายถึง ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างความรู้สึกในความสามารถของบุคคล (sense of efficacy) และความรู้สึกมีคุณค่าของบุคคล (sense of worth) เป็นความเชื่อมั่นในความสามารถของตนและเชื่อมั่นในคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ โดยจะเห็นได้ว่า ทั้งนิยามในทัศนะของนักศึกษากับนิยามของแบรนเดน มีความสอดคล้องกันในเรื่องของการรับรู้ในความสามารถของตน ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง แต่ในทัศนะของแบรนเดน (Branden. 1992: 16) จะเน้นว่าเป็นความเชื่อมั่นในความสามารถของตนที่จะคิด เลือกลงตัดสินใจ แต่ในทัศนะของนักศึกษา ความสามารถจะถูกเน้นไปที่ความสามารถตามบทบาทที่เป็นมากกว่า นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ รอส (บุญญาภา แจ้งสี. 2544: 70-72; อ้างอิงจาก Ross. 1992: 109-110) ที่กล่าวว่า ความสามารถในตนเองมีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

ส่วนในลักษณะของนักศึกษาที่มีการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองที่สอดคล้องตามแนวคิดของเบรนเดน พบว่า นักศึกษามีลักษณะการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองทั้งหมด 7 ลักษณะ ได้แก่ หนึ่ง ให้ความเคารพในตัวเองที่มีความหลากหลายแตกต่างกัน เช่น ให้เกียรติผู้อื่นแต่ไม่ใช่ยกยอ และพยายามปกป้องแทนคนที่กำลังถูกวิจารณ์หรือถูกติฉินนินทาด้วยเหตุและผล สอง ยอมรับในความสามารถและสถานภาพของตนตามความเป็นจริง คือการแสดงออกถึงความไม่หวั่นไหวเมื่อถูกกระทบกระทั่งหรือถูกคนอื่นมาพุดดูหมิ่น พร้อมทั้งแสดงการยอมรับบทบาทและสถานภาพของตนเอง ถึงแม้สถานภาพนั้นจะไม่ใช่ที่ยอมรับของสังคม สาม กล้าคิดกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง คือกล้าพูดในสิ่งที่ถูกต้องและมีเหตุผล รวมไปถึงคิดที่จะทำอะไรใหม่ๆ ที่ไม่เหมือนคนอื่นโดยอยู่บนความถูกต้อง ก็สามารถพูดถึงข้อผิดพลาดหรือปมด้อยของตนเองได้อย่างตรงไปตรงมา คือการพูดถึงข้อเสียของตนเองหรือพูดถึงเรื่องน่าอายของตนเองได้โดยไม่เขินอายหรือมีอารมณ์ตลกขบขัน ห้า ชอบสิ่งสมประสงค์ที่ท้าทายความสามารถ คือชอบเข้าไปแข่งขันในเวทีต่างๆ เพื่อฝึกฝนความเชื่อมั่นในความสามารถของตน หก คือพยายามพิสูจน์ความสามารถของตนเมื่อถูกตำหนิ โดยการพยายามพิสูจน์ตนเองเพื่อแสดงให้คนอื่นเห็นว่าความสามารถของนักศึกษามีคุณค่าเพียงใด และเจ็ด สามารถประนีประนอมเอาความต้องการของผู้อื่นและของตนเองไว้ร่วมกันได้ คือการตัดสินใจกระทำตามความต้องการของผู้อื่นแต่ยังคงไม่ละทิ้งความต้องการของตนเอง

จากลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษาทั้ง 7 ลักษณะข้างต้นนี้ เมื่อพิจารณาจากแนวคิดของเบรนเดน (นุชจรี ฉายีเนตร. 2538: 33; อ้างอิงจาก Branden. 1983) พบว่า ลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษามีความสอดคล้องกับแนวคิดของเบรนเดน ดังนี้คือ หนึ่ง สามารถพูดถึงความสำเร็จหรือข้อบกพร่องของตนได้อย่างตรงไปตรงมาและด้วยน้ำใสใจจริง ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของนักศึกษาที่สามารถพูดถึงข้อผิดพลาดหรือปมด้อยของตนเองได้อย่างตรงไปตรงมา สอง สามารถเป็นผู้ให้และผู้รับคำสรรเสริญ แสดงออกถึงความรักและความซาบซึ้งต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของนักศึกษาที่สามารถเป็นผู้ให้ความเคารพในตัวเองที่มีความหลากหลายแตกต่างกัน สาม สามารถเปิดใจรับคำตำหนิและไม่ทุกขร้อนเมื่อมีผู้กล่าวถึงความผิดพลาดของตน ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของนักศึกษาที่พบคือ ยอมรับในความสามารถและสถานภาพของตนตามความเป็นจริง สี่ อยากรู้ อยากเห็นเกี่ยวกับแนวคิดและประสบการณ์ใหม่และโอกาสใหม่ๆ ของชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของนักศึกษาคือ ชอบสิ่งสมประสงค์ที่ท้าทายความสามารถ ห้า มีเจตคติที่ยึดหยุ่นในการตอบสนองต่อสถานการณ์และสิ่งท้าทาย ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของนักศึกษาคือ สามารถประนีประนอมเอาความต้องการของผู้อื่นและของตนเองไว้ร่วมกันได้ หก มีพฤติกรรมการแสดงออกในทางที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของนักศึกษาคือ กล้าคิดกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง ถึงแม้ว่าการกระทำนั้นจะยังไม่เป็นที่ยอมรับของคนโดยทั่วไปหรือคนส่วนใหญ่ไม่กล้าเผชิญเพราะกลัว

ความผิดก็ตาม และเจ็ด คือสามารถเป็นตัวของตัวเองและมีศักดิ์ศรีแม้ตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความเครียด ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของนักศึกษาคือ พยายามพิสูจน์ความสามารถของตนเมื่อถูกตำหนิ

สาเหตุของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง

ในส่วนของปัจจัยด้าน**สภาพแวดล้อมทางสังคม** จะประกอบด้วย การถ่ายทอดทางสังคม จากสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา กล่าวคือ การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันครอบครัว สามารถแบ่งได้เป็น การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและรักสนับสุนนมาก กับ ความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยการที่นักศึกษามีครอบครัวที่สมบูรณ์และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและรักสนับสุนนมาก และมีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว จะส่งผลต่อการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของคูเปอร์สมิธ (ณัฐกานต์ ทรัพย์ไพศาล, 2547: 27-28; อ้างอิงจาก Coopersmith, 1981: 118-148) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวมีอิทธิพลมากต่อการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก และนอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยหลายเรื่องที่มีความสอดคล้อง คือ การอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธ์ภาพในครอบครัว เป็นปัจจัยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเองมากที่สุด เช่น ศิณภาพร แสงใส (2548) นภาพร เอื้ออุบลรัตน์ (2546) สุดา สงเดช (2546) เป็นต้น สำหรับการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันศาสนา เป็นการที่นักศึกษาได้รับการสั่งสอนอบรมจากพระสงฆ์ให้รู้จักว่าอะไรคือคุณค่าที่ดีงามและไม่ดีงาม จะส่งผลต่อการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง ส่วนการถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา เป็นการที่นักศึกษาได้รับการปลูกฝังให้รู้จักพึ่งตนเอง รู้จักความพอเพียง รู้จักการให้มากกว่าการรับ มีความอดทน เสียสละ และซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ รวมถึงการได้รับความรักและเอาใจใส่จากอาจารย์ ทำให้นักศึกษามีลักษณะของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองและพร้อมที่จะจบไปเป็นบัณฑิต ซึ่งปัจจัยด้านสถาบันการศึกษาก็มีความสอดคล้องกับแนวคิดของคูเปอร์สมิธ (ณัฐกานต์ ทรัพย์ไพศาล, 2547: 27-28; อ้างอิงจาก Coopersmith, 1981: 118-148) ที่กล่าวว่า สถาบันการศึกษาเป็นสถานที่พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองต่อจากบ้าน และมีส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถ ทักษะ และคุณค่าในตนเอง นอกจากนี้ ยังพบงานวิจัยหลายเรื่องที่เกี่ยวข้อง คือพบว่า ปัจจัยด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง เช่น กรองกาญจน์ ใจซื่อตรง (2548) ณัฐกานต์ ทรัพย์ไพศาล (2547) สมพงษ์ จินดารุ่งเรืองรัตน์ (2546) เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยเชิงทดลองที่มีความสอดคล้องอีก เช่น เขาวนารถ เลหาบรจจ (2545) อนุชา ต้นสายเพชร (2547) เป็นต้น

ส่วนปัจจัยอีกด้านหนึ่งคือ **อิทธิพลกลุ่มอ้างอิง** เป็นการได้รับอิทธิพลจากบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลในสังคม ที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง โดยนักศึกษาจะมีบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลดังในสังคมที่เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต และบุคคลที่เป็นแบบอย่างนั้นมี

ลักษณะเด่นของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองที่แสดงออกมาอย่างชัดเจนมากต่อคนรอบข้างหรือคนในสังคม นอกจากนี้ สื่อ ยังมีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีทั้งทางบวกและทางลบ โดยจะมีอิทธิพลในลักษณะของการเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาคิดว่าสื่อนั้นมีคุณประโยชน์หรือมีโทษต่อตนเองอย่างไร นอกจากนี้ **การสนับสนุนทางสังคม** เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง โดยนักศึกษส่วนใหญ่มิมีโอกาสได้รับการสนับสนุนทางสังคมทั้งทางบวกและทางลบเพราะเคยอาศัยอยู่ทั้งในสังคมชนบทและสังคมเมือง นักศึกษาจึงสามารถรับรู้ได้ว่าสังคมแบบไหนที่สนับสนุนการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษา การสนับสนุนทางสังคมจึงมีผลต่อการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ หม่อมพอนุช (2544) และรวีพรรณ เลขะวิวัฒน์ (2544) ที่พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

สำหรับสาเหตุภายในหรือ **ลักษณะทางจิต** ปัจจัยแรกคือ **การยอมรับตนเอง** ซึ่งประกอบด้วย หนึ่ง การยอมรับในความสามารถที่จะตัดสินใจกระทำ สอง การยอมรับในความสามารถที่เป็นข้อจำกัดของตน และสาม การยอมรับในความสามารถที่จะเกิดข้อผิดพลาดหรือความพ่ายแพ้ โดยการยอมรับตนเองเป็นความรู้สึกเชื่อมั่นในความสามารถในการคิดและตัดสินใจ รวมถึงการยอมรับข้อจำกัดในความสามารถและผลจากการใช้ความสามารถนั้น โดยเป็นความรู้สึกที่มีสถานะที่มั่นคงอยู่ข้างในและไม่มีความต้องการที่จะแสดงออกมา ผลจากการยอมรับตนเองนี้ทำให้เกิดความพึงพอใจในตนเอง ลักษณะเด่นที่แสดงออกมา ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองสูง ไม่แสดงความรู้สึกเข้าข้างตนเอง และไม่ปกป้องความผิดหรือข้อจำกัดของตนเอง ซึ่งแนวคิดเรื่องการยอมรับตนเองมีความสอดคล้องกับแนวคิดของแบรนด์เดน (Branden. 1981: 237, 1985: 212, 1997: online) ที่กล่าวว่า เสาหลักประการหนึ่งของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองคือ การยอมรับตนเอง (self-acceptance) ซึ่งหมายถึง ความเต็มใจที่จะยอมรับ ประสบและแสดงความรับผิดชอบต่อความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเองโดยปราศจากการหลีกเลี่ยง ปฏิเสธ หรือไม่ยอมรับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ รอส (บุญญาภา แจ้งสี. 2544: 70-72; อ้างอิงจาก Ross. 1992: 109-110) ที่กล่าวว่า การยอมรับตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง และยังมี ความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรุณี เจริญวุฒิวิทยา (2546) ที่พบว่า การยอมรับตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเอง และงานวิจัยในต่างประเทศก็พบเช่นกันว่า ความสามารถในการยอมรับตนเอง มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง (ศศิวิมล บุราณทวีคุณ. 2547: 31-37, วรุณี เจริญวุฒิวิทยา. 2546: 27-28, Enger; John.; et al. 1993: online) ส่วนอีกปัจจัยหนึ่งคือ **การเคารพตนเอง** เป็นลักษณะทางจิตตามสถานการณ์ที่ถูกละเมิดแสดงออกมาจากความรู้สึกในลักษณะของความหยิ่งในศักดิ์ศรี หยิ่งในคุณค่าที่เกิดจากความรู้ความสามารถของตน เป็นความรู้สึกเชื่อมั่นในคุณค่าของตนที่จะใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งมีอยู่ 4 ประการที่นักศึกษาแสดงออกมาไม่อย่าง

ได้ก็อย่างหนึ่งในสี่อย่างโดยทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในชีวิตของนักศึกษาแต่ละคน อันได้แก่ หนึ่ง ความรู้สึกในคุณค่าของความสามารถตามบทบาทหน้าที่ สอง ความรู้สึกในคุณค่าของความสามารถด้านความชอบและความถนัด สาม ความรู้สึกในคุณค่าของความสามารถในการใช้ชีวิตอย่างมีอิสระและดี ความรู้สึกในคุณค่าของความสามารถที่จะปฏิเสธแรงโน้มหรือคุณค่าภายนอก ซึ่งโดยปกติ นักศึกษาจะมีความรู้สึกเชื่อมั่นในคุณค่าของความสามารถเหล่านี้อยู่ในตัวตนของนักศึกษาอยู่แล้ว ซึ่งนักศึกษาสามารถแสดงออกมาให้เห็นอย่างเปิดเผยได้ทันทีตามสถานการณ์ในชีวิตของแต่ละคน โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่นักศึกษาถูกกระทบกระทั่ง ถูกคุกคามหรือถูกดูหมิ่น ซึ่งผลจากการเคารพตนเองจะทำให้นักศึกษามีความภาคภูมิใจและมีความสุขในชีวิต โดยลักษณะที่แสดงออกมา ได้แก่ การให้เกียรติตนเอง ความหยิ่งในศักดิ์ศรี และความต้องการพึ่งตนเอง ซึ่งแนวคิดเรื่องการเคารพตนเองนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของแบรนด์เดน (Branden. 1992: 16) ที่กล่าวว่า การเคารพตนเอง เป็นความรู้สึกเชื่อมั่นในคุณค่าของตน และเป็นการยืนยันในสิทธิของตนที่จะใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

สำหรับในส่วนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะซึ่งเป็นลักษณะทางจิตของคนที่ และคนเก่ง และเป็นลักษณะทางจิตที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง พบว่า **ความเชื่อในผลของการกระทำของตนเองและทำนายผลนั้นได้ล่วงหน้า** เป็นสาเหตุหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นและยอมรับในความสามารถของตนเอง โดยลักษณะเด่นที่แสดงออกมาก็คือ ความรับผิดชอบและยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง ซึ่งมีแนวคิดที่สอดคล้องกับความเชื่ออำนาจในตนตามทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะคือ มีความเชื่อว่าผลที่เกิดกับตนเป็นเพราะการกระทำของตนไม่ใช่เกิดจากความบังเอิญ หรือโชคเคราะห์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือบุคคลอื่นดลบันดาลให้ (จุฬารัตน์ ธารว. 2550; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2538: 87) นอกจากนี้ งานวิจัยของ สุธิตา มีสวัสดิ์ และชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ (2547) ยังพบว่า ความเชื่ออำนาจในตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเอง และยังสอดคล้องกับแนวคิดของแบรนด์เดน (Branden. 1981: 237, 1985: 212, 1997: online) ที่กล่าวว่า เสาหลักประการหนึ่งของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองคือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง (self-responsibility) ซึ่งหมายถึง การตระหนักว่ามนุษย์ทุกคนคือผู้สร้างสรรค์ทางเลือกและการกระทำต่างๆ ของตนเอง อันนำมาซึ่งความรับผิดชอบต่อชีวิตและเป้าหมายของแต่ละคน และสำหรับ **ความมุ่งมั่นตั้งใจและอดทนที่จะฝ่าฟันอุปสรรค** เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่พบในตัวนักศึกษาที่มีการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง โดยนักศึกษามีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ฝ่าฝืนต่อการเรียนและการทำงานมาก ซึ่งมีแนวคิดที่สอดคล้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะคือ ยอมรับที่จะแก้ปัญหา มานะบากบั่น ฝ่าฟันอุปสรรคในการทำงานหรือแก้ปัญหาจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตน มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายโดยไม่ย่อท้อ (จุฬารัตน์ ธารว. 2550; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2538: 87) และยังมีงานวิจัยของ ศิณภาพร แสงใส

(2548) ที่พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเอง นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดของแบรนเดน (Branden. 1981: 114, 118-119) ที่กล่าวว่า การได้มาซึ่งการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองประการหนึ่งคือ ความตั้งใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความสามารถ (the will to understand; the will to efficacy)

นอกจากนี้ ยังมีลักษณะทางจิตอีกด้านหนึ่งที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองคือ **ความเชื่อทางพุทธ** กล่าวคือ นักศึกษาที่มีหลักศีลธรรมประจำใจในการยึดเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต จะมีความรู้และความเชื่อในเรื่องพระพุทธรูปศาสนามั่นคงดี และหลักคำสอนในทางศาสนาที่นักศึกษาในมายึดถือนั้นก็มีความสอดคล้องกับคุณค่าแท้ในตนเองซึ่งเกี่ยวกับการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข มีการเคารพและยอมรับในความรู้ความสามารถภายในตนเอง นอกจากนี้ยังปฏิเสธคุณค่าภายนอกหรือไม่ให้ความสำคัญกับสิ่งที่เป็นวัตถุหรือสิ่งเร้าภายนอก เช่น เงิน วัตถุมงคล ชื่อเสียง หรือยศตำแหน่ง เป็นต้น โดยสาเหตุดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของแบรนเดน (Branden. 1981: 237, 1985: 212, 1997: online) ที่กล่าวว่า สาเหตุหลักประการหนึ่งของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองคือ การยึดหลักคุณธรรม (personal integrity) หมายถึง การใช้ชีวิตให้มีความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่เรารู้และยอมรับ กับสิ่งที่เรากระทำ เช่น การพูดความจริง การรักษาคำมั่นสัญญา เป็นต้น นอกจากนี้ ผลจากการพบสาเหตุดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ วิจิตรา เปรมปรี (2550) ที่พบว่า ความเชื่อหรือความศรัทธาทางพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

จากผลการศึกษาค้นคว้าการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองในบริบทของนักศึกษาวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่า สาเหตุหลักที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองคือ การยอมรับตนเองและการเคารพตนเอง โดยการยอมรับตนเองนั้นหมายถึงความรู้สึกเต็มใจที่จะยอมรับและรับผิดชอบต่อความสามารถในการคิดและการตัดสินใจ รวมถึงยอมรับในข้อจำกัดและข้อผิดพลาดของตนเอง และการเคารพตนเองซึ่งหมายถึงความรู้สึกเชื่อมั่นในคุณค่าของตนเองที่จะใช้ชีวิตอย่างมีความสุข มีความหยิ่งในศักดิ์ศรีอันเป็นคุณค่าของความสามารถในตัวบุคคลที่ปรากฏขึ้นตามสถานการณ์ต่างๆ โดยเนื่องจากสาเหตุทั้งสองประการนี้เป็นลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาทั้งสิ้น การนำลักษณะดังกล่าวนี้ไปพัฒนาต่อเพื่อใช้เป็นโปรแกรมการศึกษาในสถาบันการศึกษานั้น ควรนำลักษณะทั้งสองปัจจัยนี้ไปใช้ควบคู่กัน เพราะทั้งสองลักษณะนี้มีความสำคัญแตกต่างกันในตัวบุคคลและมีความต่อเนื่องกันตลอดเวลา โดยการยอมรับตนเองเป็นความรู้สึกเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในความสามารถซึ่งเปรียบเสมือนรากฐานทางจิตใจที่มีความมั่นคงและพร้อมที่จะขยายขอบเขตของความสามารถในด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพได้ ในขณะที่การเคารพ

ตนเองเป็นความรู้สึกเชื่อมั่นในคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับความสามารถ ซึ่งส่งผลให้นักศึกษาเกิดความพึงพอใจและความสุขในชีวิต ดังนั้น การที่นักศึกษามีคุณสมบัติทั้งการยอมรับตนเองและการเคารพตนเอง จะทำให้นักศึกษามีภูมิต้านทานที่เปรียบเสมือนเกราะกำบังสองชั้นในการป้องกันและการรักษาไว้ซึ่งการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองได้อย่างมั่นคง

ในการปลูกฝังคุณลักษณะดังกล่าวในตัวของนักเรียนนักศึกษา นอกจากการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่หรือผู้ปกครองจะมีส่วนสำคัญแล้ว การเป็นแบบอย่างที่ดีของอาจารย์และการเรียนสอนในสถาบันการศึกษายังมีส่วนสำคัญมากต่อการปลูกฝังการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองของนักศึกษา โดยในส่วนของสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ของวิทยาลัยการแพทย์แผนไทยนั้น ถือเป็นแบบอย่างของการศึกษาที่ดีคือ มีแนวทางที่สนับสนุนการพึ่งตนเองเป็นหลัก และในรายวิชาการเรียนการสอนยังมีการฝึกอบรมให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของความสามารถในตนเองที่จะช่วยเหลือคนเจ็บคนป่วย รวมทั้งช่วยเหลือตนเองได้ และยังสอนให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์มากกว่าคุณค่าภายนอกต่างๆ เช่น ตำแหน่งหน้าที่การงาน ความร่ำรวย ความมีชื่อเสียง เป็นต้น นอกจากนี้ สื่อยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องนำไปใช้สนับสนุนลักษณะทางจิตทั้งสองประการ คือจะต้องมีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางจิตที่พบดังกล่าว ผ่านสื่อต่างๆ เช่น จัดทำวารสาร จุลสาร เขียนบทความและข้อสรุปเชิงนโยบายลงในหนังสือและตำราวิชาการต่างๆ โดยส่วนหนึ่งส่งให้กับผู้ปกครอง และส่วนหนึ่งส่งให้กับวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย รวมทั้งหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุนให้มีการใช้สื่อวิทยุหรือโทรทัศน์นำเสนอตัวบุคคลที่มีแบบอย่างของการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองให้มาก หรือตัวบุคคลที่เป็นคนนำเสนอข้อมูลต้องมีคุณสมบัติด้านการยอมรับตนเองและการเคารพตนเองให้มากนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการสร้างสรรคงานขึ้นต่อไปได้อีก เช่น จัดทำโครงการฝึกอบรมหรือสร้างโปรแกรมพัฒนาการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองโดยใช้ลักษณะทางจิตทั้งสองประการมาเป็นองค์ประกอบหลักร่วมกันในการพัฒนานิสิตนักศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองในแวดวงวิชาการไทยนั้นเป็นเรื่องที่ยังมีการศึกษาน้อย ดังนั้น ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองในบริบทของกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อเป็นการขยายหรือต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ให้เป็นที่แพร่หลายยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้การนำตัวแปรนี้ไปใช้ในการศึกษาวิจัย ควรตระหนักถึงระเบียบวิธีวิจัยที่จะนำมาใช้ในการศึกษา เพราะตัวแปรการเห็นคุณค่าแท้ในตนเองเป็นตัวแปรที่มีลักษณะเฉพาะและมีความซับซ้อน อย่างไรก็ตาม การทำวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสร้างนิยามของตัวแปรนี้ให้ชัดเจนในบริบทของกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ จึง

เป็นเรื่องที่น่าสนใจทำการวิจัยต่อไป และเพื่อเป็นฐานในการศึกษาวิจัยในรูปแบบอื่นต่อไปด้วย เช่น การวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติ รับรู้และเข้าใจอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กชกร ภัททวงศ์. (2541). **ลักษณะบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง: ศึกษาเฉพาะกลุ่มอาชีพวิศวกรและกลุ่มอาชีพนักบัญชี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กาญจนา พงศ์พุกษ์. (2523). **ความสัมพันธ์ระหว่างกันของพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกความวิตกกังวล และความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- งามตา วรินทร์านนท์. (2534). **ประมวลบทความทางวิชาการ**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จริญญา วันทาวงศ์. (2537). **เกียรติภูมิแห่งตนต่อการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์วิชาชีพ : ศึกษาเฉพาะกรณีนักสังคมสงเคราะห์วิชาชีพในสังกัด กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม**. กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิรวัดนา มั่นยืน. (2536). **ประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธศาสนา และทางจิตของนิสิตในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จุฬารัตน์ ถาวร. (2550). **การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรมยั่งยืนของแกนนำเกษตรกรจังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จันทร์ฉาย พิทักษ์ศิริกุล. (2532). **ผลของการจัดโปรแกรมการฝึกความกล้าแสดงออกต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชไมพร เจริญครบุรี. (2546). **การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533-2543**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชูดา จิตพิทักษ์. (2525). **พฤติกรรมศาสตร์เบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สारวมวลชน.

- เชาวนา อมรสงเจริญ. (2537). **ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง จังหวัดพัทลุง.** ปรินญา นิพนธ์ (กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฐปณีย์ ตั้งจิตภักดีสกุล. (2545). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองและความรู้สึกสิ้นหวังในเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณัฐกานต์ ทรัพย์ไพศาล. (2547). **การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่นในชุมชนแออัด.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). **ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล.** กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน; อรพินทร์ ชูชม; และงามตา วนินทานนท์. (2528). **ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย.** กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และ เพ็ญแข ประจันปัจจุบัน. (2524). **ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น.** กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (รายงานการวิจัย ฉบับที่ 26)
- ทิวาพร อนันตพงศ์. (2546). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย การบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยเด็กตอนกลาง ในกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทัศนา โพนยงค์. (2546). **ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบรายบุคคลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ติดยาเสพติด.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ ชัยยุทธยรรยง. (2542, กุมภาพันธ์). **การเสริมสร้างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง.** วิชาการ. 2(2): 68–74.
- นพรัตน์ ศรีแปดริ้ว. (2546). **ตัวแปรด้านลักษณะทางจิต ลักษณะทางพุทธ และลักษณะทางสังคม ที่ใช้ในการจำแนกการเข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาของเยาวชนไทย.** ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นวลละออ สุภาผล. (2527). **ทฤษฎีบุคลิกภาพ.** กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- นาตยา วงศ์เหล็กภัย. (2532). **ผลของกลุ่มจิตสัมพันธ์ที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น**.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุชจรี ฉายีเนตร. (2538). **ผลการฝึกทักษะการดำเนินชีวิตที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของ
คนพิการ**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- นุชลดา โรจนประภาพรรณ. (2541). **ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว การอบรม
เลี้ยงดูของบิดามารดากับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้นศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว**.
วิทยานิพนธ์ วท.ม. (อนามัยครอบครัว). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญญาภา แจ้งสี. (2544). **การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อความ
ผูกพันใกล้ชิด การเห็นคุณค่าในตนเอง และการยอมรับตนเอง ของนักศึกษาที่มี
พฤติกรรมเสี่ยงและไม่เสี่ยง ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล**. วิทยานิพนธ์ วท.ม.
(จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุรณา ไตรรัตน์. (2545). **ผลของการชี้แนะโดยการจินตภาพที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเอง
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลวัดหนองม่วง อำเภอหนองม่วง
จังหวัดลพบุรี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีน
ครินทร์วิโรฒ.
- บัลลังก์ ตาลทอง. (2548). **ผลการใช้โปรแกรมวิธีคิดตามหลักโยนิโสมนสิการที่มีต่อการเห็น
คุณค่าในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากครอบครัวไม่สมบูรณ์
โรงเรียนสิงห์สมุทร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะ
แนว). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ป. มหาพันธ์. (2536). **สอนเด็กให้มีความนับถือตนเอง**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ปณิศรา ภาสกาการ. (2546). **ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีทวินิยม ที่มีต่อการ
เห็นคุณค่าในตนเองของเด็กที่ถูกทารุณกรรมทางเพศ ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก
กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีน
ครินทร์วิโรฒ.
- ประภากร โกมลมิตร. (2544). **การศึกษาความต้องการ แรงจูงใจ และการเห็นคุณค่าในตนเอง
ของประชาชนยากจนในชุมชนมหาวงษ์ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ**.
สารนิพนธ์ (การจัดการโครงการสวัสดิการสังคม). มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ผาณิตา บัวขำ. (2547). **ความสัมพันธ์ระหว่างการถ่ายทอดทางสังคมเรื่องอารมณ์โกรธโดยแม่
กับพฤติกรรมการจัดการอารมณ์โกรธของเด็กก่อนวัยเรียน: เปรียบเทียบระหว่าง**

- เด็กไทยกับเด็กญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรรณราย ททรัพย์ะประภา. (2548). **จิตวิทยาประยุกต์ในชีวิตและในการทำงาน**. กรุงเทพฯ:
สำนักงานพรนเรศวร.
- พระวันชัย ธนวิโส. (2548). **ลักษณะทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของ
นักเรียนในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา**. ปรินญาณิพนธ์
(พระพุทธศาสนา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย.
- พวงชมพู อร่ามกุล. (2549). **การศึกษาวิเคราะห์ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะศึกษาที่มีต่อการ
เห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า
ความสามารถที่แท้จริง**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภาวดี มโนหาญ. (2536). **ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมของครอบครัว และ
การปรับตัวในผู้ป่วยโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง**. วิทยานิพนธ์ พย.ม. เชียงใหม่:
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยลสิริรัตน์ มาตผล. (2551). **ผลของโปรแกรมพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดจันทรมโสธร กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เยาวนารถ เลหาบรจ. (2545). **ผลของการจัดกิจกรรมการสอนแบบจิตปัญญาที่มีต่อความ
ภาคภูมิใจในตนเองของเด็กปฐมวัย**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รวีพรรณ เลขะวิพัฒน์. (2544). **การสนับสนุนทางสังคมและความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของ
ผู้ใหญ่ตอนต้น: การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคนว่างงานและคนมีงานทำในปี
2543**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รุ่งทิวา เสารสิงห์. (2537, ตุลาคม). **กรณีศึกษา: บุคลิกภาพและพฤติกรรมของผู้เรียนสายอาชีพ.
พัฒนาเทคนิคศึกษา**. 6(12): 18-25.
- วัชรินทร์ น้อยพิทักษ์. (2547). **ปัจจัยทางชีวสังคม ความพึงพอใจในงาน และศักดิ์ศรีแห่งตน ที่
มีต่อพฤติกรรมจริยธรรม ของข้าราชการ**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. (2536). การถ่ายทอดทางสังคมกับพัฒนาการของมนุษย์. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัลลภ ปิยมโนธรรม. (2551). เมื่อผู้ชายเสียศักดิ์ศรีทางออกคือ"การใช้ความรุนแรง". **คมชัดลึก**. ฉบับวันที่ 9 เมษายน 2551. สืบค้นเมื่อ 11 เมษายน 2551, จาก http://www.komchadluek.net/2008/04/09/x_main_a001_197773.php?news_id=197773.
- วรฤดี เจริญวุฒิวิทยา. (2546). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เทคโนโลยีวิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิจิตรา เปรมปรี. (2550). ความศรัทธาในพุทธศาสนากับการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศศิกานต์ ธนะโสธร. (2529). ผลของการมีตำแหน่งเป็นหัวหน้าห้องต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิวิมล บุราณทวีคุณ. (2547). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กหญิงบ้านราชวิถี เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศินภาพร แสงใส. (2548). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษามุขมนตรี เขต 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิราพร งามแสง. (2546). การประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถตนเองร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการป้องกันโรคฟันผุและเหงือกอักเสบของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริวรรณ หม่อมพ่อนุช. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การเห็นคุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทางสังคม กับภาวะผู้นำที่เป็นแบบอย่างของหัวหน้าหอผู้ป่วยโรงพยาบาลศูนย์. วิทยานิพนธ์ (การบริหารการพยาบาล). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถิต วงศ์สุวรรณ. (2544). การพัฒนาบุคลิกภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อักษรพิทยา.

- สถัญญ์ ภู่ง; และ อ้อมเดือน สดมณี. (2551). เอกสารประกอบการบรรยายโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์เรื่อง “การวิจัยเชิงคุณภาพ” (รุ่นที่4) ระหว่างวันที่ 6-15 พฤษภาคม พ.ศ.2551. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมคิด เหลาฉลาด. (2542). ความเชื่อเรื่องบุญและบาปกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ พช.ม. (การพัฒนารวมชน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมพงษ์ จินดารุ่งเรืองรัตน์. (2546). ปัจจัยทางจิตวิทยาและปัจจัยทางชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตน. สารนิพนธ์ บธ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สาวตรี ทยานศิลป์. (2541). อิทธิพลของครอบครัวต่อความภาคภูมิใจในตนเองของวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สิตา เพียรพิจิตร. (2542). ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของพนักงานท่าอากาศยานกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ (จิตวิทยาอุตสาหกรรม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สิริวัฒน์ ศรีศรีรอดง. (2548). พุทธจิตวิทยากับการพัฒนาตน. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2551, จาก http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=221&articlegroup_id=64.
- สุจินดา มูลผล. (2548). การศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางพุทธและพฤติกรรมกตัญญูกตเวที ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุดธิดา มีสวัสดิ์; และ ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. (2547). ความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเองและความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนของผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรมโครงการอบรมวิชาชีพสำหรับประชาชน สำนักส่งเสริมและฝึกอบรรมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุดา สงเดช. (2546). การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู โครงสร้างครอบครัว การเห็นคุณค่าในตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สุนารี เตชะโชติวิวัฒน์. (2527). **ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูวินัยในตนเองและความภาคภูมิใจในตนเอง**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพัตรา พันธุ์วร. (2546). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภัททา ปิณฑะแพทย์. (2542). **พฤติกรรมมนุษย์และการพัฒนาตน: จิตวิทยาขั้นมูลฐานและการประยุกต์**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2551). **วัยรุ่นไทยสมัยนี้ ทำไม 'ดู'(จั่ง)**. โพสต์ทูเดย์. ฉบับวันที่ 4 มิถุนายน 2551. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2551, จาก <http://www.thaihealth.or.th/node/4550>.
- เสาวภา วิชิตวาทย์. (2534). **ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง การสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยที่สูญเสียแขนขา**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (พยาบาลศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เสาวลักษณ์ พิพัฒนาเจชกิจ. (2539). **ความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวและการดูแลตนเองของผู้ป่วยจิตเวช**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- หรรษา เลหาเสีร์กุล. (2537). **การเรียนรู้ในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กับลักษณะทางพุทธศาสนาและทางพฤติกรรมศาสตร์ของนักเรียนวัยรุ่น**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- หลุย จำปาเทศ. (2533). **จิตวิทยาสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ: สามัคคีสาส์น.
- อนิสรา จรัสศรี. (2541). **ลักษณะทางพุทธและพฤติกรรมศาสตร์ที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการพยาบาลผู้ป่วยติดเชื้อเอดส์ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลสังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร และสังกัดกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อนุชา ต้นสายเพชร. (2547). **ผลของบทบาทสมมติเทคนิคการแสดงคู่ในการเรียนการสอนบนเว็บวิชาสุขศึกษา ที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุรักษ์ บัณฑิตยชาติ. (2542, กุมภาพันธ์-พฤษภาคม). **ความตระหนักในคุณค่าของตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย**. สุขภาพจิตแห่งประเทศไทย. 7(2): 77-83.

- อมรวิทย์ นาคทรพรพ. (2550, ตุลาคม). สสส.แก้ปัญหาเด็กยังอยู่ในวังวนตบ-เตะ. **กรุงเทพธุรกิจออนไลน์**. ฉบับวันที่ 2 ตุลาคม 2550. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2551, จาก http://www.dmh.go.th/sty_libnews/news/view.asp?id=7895.
- อรชума พุ่มสวัสดิ์. (2539). การเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง. วิทยานิพนธ์ (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรวรรณ ฉ่ำชื่น. (2541). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตอันเกิดจากภาวะถดถอยจากสังคมและการร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุชาวพุทธ: ศึกษากรณีผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (การจัดการโครงการสวัสดิการสังคม). มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- อรชума สงวนญาติ. (2544). การศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดความภาคภูมิใจในตนเอง ที่มีรูปแบบการตอบและวิธีวิเคราะห์ต่างกัน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุษารัตน์ นิตยารมย์. (2548). กระทบวงศึกษากับการจัดการแก้ไขปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อัศพรพรรณ ขวัญชื่น. (2544). ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ต้องขัง ในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (การจัดการโครงการสวัสดิการสังคม). มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- อัญชลี วิทยาพิพัฒน์. (2546). การศึกษาการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การเห็นคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของนักเรียนวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Abdallah, T. M. (1989). Self-Esteem and Loss of Control of College Men in Saudi Arabia. *Psychological Reports*. 65:1323–26.
- Branden, N. (1981). *The Psychology of Self-Esteem*. Los Angeles, CA: Bantam Books.
- (1985). *Honoring the Self*. Los Angeles, CA: Bantam Books.
- (1992). *The Power of Self-Esteem*. Dearfield Beach, FL: Health Communications.
- (1997). *What Self-Esteem is and is Not*. Retrieved April 19, 2008, from http://www.nathanielbranden.com/catalog/articles_essays/what_self_esteem.html.
- Bushman, Brad J.; & Baumeister, Roy F. (1998). Excessive Self-Love could be Related to Recent School Shootings. Retrieved April 12, 2008, from

<http://www.selfhelpmagazine.com/articles/trauma/selflove.html>.

Campbell, Robert L.; & Foddis, Walter F. (2003). **Is High Self-Esteem Bad for You?**.

Retrieved April 19, 2008, from http://www.objectivistcenter.org/cth--670-Is_High_Self_Esteem_Bad_You.aspx.

Coopersmith, S. (1967). **The Antecedents of Self-Esteem**. San Francisco: W.H. Freeman.

----- (1981). **SEI: Self-Esteem Inventories**. California: Psychologist Press.

Dacey, John; & Kenny, Maureen. (1997). **Adolescent Development**. Madison Wis.: Brown & Benchmark.

Enger; John M.; et al. (1993). **At-Risk Adolescent Black Males: Findings for Internal/External Locus of Control, Self-Esteem and Parental Verbal Interaction**.

Retrieved April 22, 2008, from

http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/custom/portlets/recordDetails/detailmini.jsp?_nfpb=true&_ERICExtSearch_SearchValue_0=ED368816&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=ED368816.

Goode, Erica. (2002). **Deflating Self-Esteem's Role in Society's Ills**. **New York Times**.

October 1, 2002. Retrieved April 12, 2008, from

<http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9A02EEDA1538F932A35753C1A9649C8B63&sec=&spon=&pagewanted=1>.

Komin, S. (1991). **Psychology of the Thai People: Values and Behavioral Patterns**. Bangkok: Research Center, National Institute of Development Administration (NIDA).

Lawrence, D. (2000). **Building Self-Esteem with Adult Learners**. London: Paul Chapman.

Leach, Diana. (1994). **Now and Forever: The Responsibilities of Sex**. Muncie, Indiana:

Accelerated development. Retrieved April 20, 2008, from

<http://books.google.com/books?id=3IZUM-rM3WQC&pg=PA10&dq=esteem+%22learned+behavior%22&lr=&hl=th&sig=E6niXByLE4oJGd5ZDumzIWQL6hw#PPA10,M1>.

Mussen, P. H. (1963). **The Psychological Development of the Child**. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

Olson, Michael A.; et al. (2006). **Reporting Tendencies Underlie Discrepancies Between Implicit and Explicit Measures of Self-Esteem**. Retrieved April 12, 2008, from <http://homepage.psy.utexas.edu/homepage/faculty/swann/docu/fall395Pdocs/OLS ONF~1.PDF>.

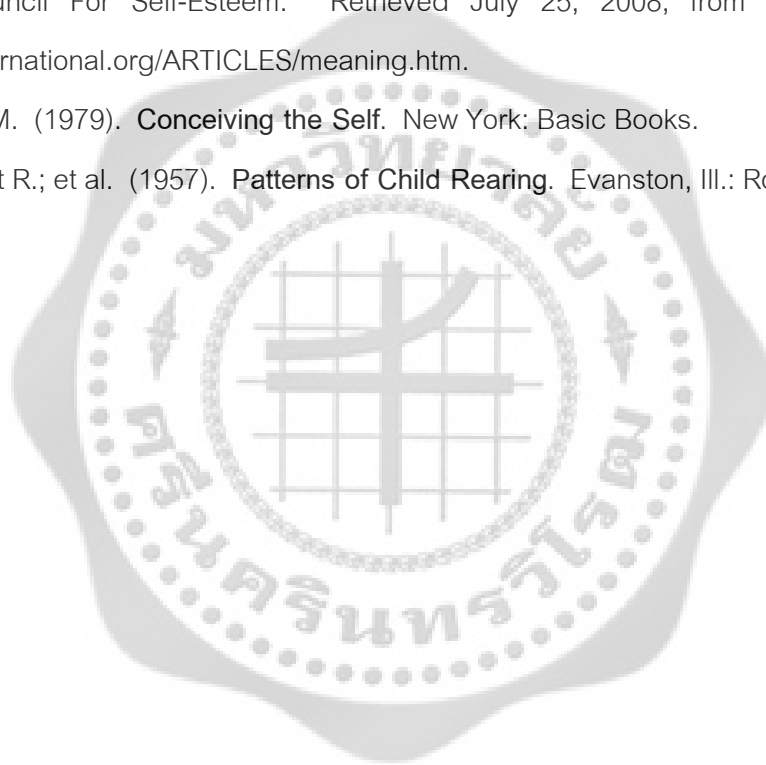
Pfeiffer, Richard H. (2003). **Self-Esteem (FAQ)**. Retrieved April 12, 2008, from <http://www.growthgroups.com>.

----- (2003). **Real Solution Self-Esteem Workbook**. New York: Growth central.

Reasoner, Robert. (n.d.). **Position Paper on the Meaning of Self-Esteem**. International Council For Self-Esteem. Retrieved July 25, 2008, from <http://self-esteem-international.org/ARTICLES/meaning.htm>.

Rosenberg, M. (1979). **Conceiving the Self**. New York: Basic Books.

Sears, Robert R.; et al. (1957). **Patterns of Child Rearing**. Evanston, Ill.: Row, Peterson.

ภาคผนวก

ที่ ศธ 0519.12/10 359

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3 ตุลาคม 2551

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

เนื่องด้วย นายชนารัฐ มีสว ย นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยพหุติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาการเห็นคุณค่าแท้ในตนเอง ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล : กรณีศึกษาวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อ้อมเดือน สดมณี และ อาจารย์สุภาพร ธนะชานันท์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์จะขอสัมภาษณ์นักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 สาขาการแพทย์แผนไทย จำนวน 20 คน ในระหว่างเดือนตุลาคม - ธันวาคม 2551

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นายชนารัฐ มีสว ได้สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2664-1000 ต่อ 5730

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 089-968-6492

รูปภาพประกอบ

ภาพประกอบ 2 บริเวณทางเข้าวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย

ภาพประกอบ 3 ป้ายทางเข้าวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย

ภาพประกอบ 4 อาคารเรียน

ภาพประกอบ 5 บริเวณด้านหน้าอาคารเรียน

ภาพประกอบ 6 บริเวณด้านข้างอาคารเรียน

ภาพประกอบ 7 บรรยายภาคการเรียนการสอนวิชากายวิภาคศาสตร์

ภาพประกอบ 8 การฝึกปฏองยาสมุนไพรวินิจฉัยพืชพิษศาสตร์

ภาพประกอบ 9 การฝึกปฏิบัติทางเคมี วินิจฉัยเคมีเครื่องสำอางค์

ภาพประกอบ 10 การฝึกเก็บสมุนไพร

ภาพประกอบ 11 การฝึกทดสอบทางชีวภาพของสมุนไพร

ภาพประกอบ 12 การฝึกเตรียมอุปกรณ์ปลอดเชื้อสำหรับการทดสอบทางชีวภาพ

ภาพประกอบ 13 การฝึกใช้เครื่องรีดเส้นยาสำหรับกระบวนการผลิตยาลูกกลอน (ยาเม็ด)

ภาพประกอบ 14 การฝึกนวดรักษาสายราชสำนักสำหรับผู้ป่วยที่มีอาการปวดกล้ามเนื้อหลัง

ภาพประกอบ 15 การฝึกนวดรักษาสายราชสำนักสำหรับผู้ป่วยที่มีอาการปวดส่วนบนของร่างกาย

ภาพประกอบ 16 การฝึกประคบด้วยสมุนไพรสดหลังจากการนวดรักษา

ภาพประกอบ 17 การฝึกวัดความดันโลหิตสำหรับการตรวจร่างกายเบื้องต้น

ภาพประกอบ 18 การฝึกนวดประคบหลังคลอด วิชามดุงครรภ์แผนไทย

ภาพประกอบ 19 การฝึกนวดประคบหลังคลอดกับผู้ป่วยจริง

ภาพประกอบ 20 การฝึกดูแลหลังคลอดโดยการทาบหม้อเกลือเพื่อช่วยให้มดลูกเข้าอู่ได้ดี

ภาพประกอบ 21 การจัดบูธนอกสถานที่ของนักศึกษา ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล คลองหก

ภาพประกอบ 22 การจัดบูธนอกสถานที่ของนักศึกษา ณ เมืองทองธานี

ภาพประกอบ 23 การฝึกนวดกับผู้ป่วยจริงจากการจัดกิจกรรมอาสาสถานนอกสถานที่

ภาคผนวก ข.
ตัวอย่างการสัมภาษณ์เชิงลึก

ตัวอย่างการสัมภาษณ์เชิงลึก

บทสัมภาษณ์ นิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ณ ห้องกระจก วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย
ครั้งที่ 1 วันที่ 30 มกราคม 2552
ครั้งที่ 2 วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2552

<p>Q: อยากให้เล่าประสบการณ์ตั้งแต่เด็กเลยว่าเราประสบอะไรมาบ้างแล้วเราผ่านชีวิตในแต่ละช่วงมาได้ยังไง</p> <p>A: พ่อแม่มีรับราชการเป็นครูทั้งคู่ ตอนเด็กๆเกิดที่รพ.มหาเวช จ.นครราชสีมา จริงๆแล้วแม่ไปบรรจุเป็นครูที่บุรีรัมย์ แต่พ่อหรืออาปาเป็นคนนครราชสีมา</p> <p>Q: ทำไมเรียกอาปา</p> <p>A: ตอนแรกจะให้เรียกเตี่ย แต่อากงบอกว่าเชื่อเงินมันเหมือนเริ่มจางๆไปแล้ว ก็ให้คงเหลือแค่อาปาก็พอ หรือปาก็ได้ ที่นี้ตอนเด็กๆก็จะหัดเรียกอาปา เลยติดปากมาถึงปัจจุบันนี้ไม่เคยเรียกอาปาว่าพ่อเลย แต่ผมจะเรียกตาว่าพ่อ อันนี้เรียกตามน้ำชาย พ่อเกิดปู่แม่ได้พักเดือนเดียวเพราะแม่ต้องสอน แต่ถ้าจะไปอยู่บุรีรัมย์ก็ไม่ได้เพราะไม่มีคนดูไม่มีใครเลี้ยง ก็เลยส่งมาอยู่กับยายที่กทม. สายไหม ที่นี้จะมีตายายและก็น้าชายสามคนก็ช่วยกันเลี้ยง ตอนเด็กไม่ค่อยแข็งแรงเพราะเกิดมาตัวเล็ก ออกจากท้องแม่มาได้ผ่านวิธีคลอดแบบธรรมชาติ ผ่าตัดคลอดออกมานน.แค่2,350กรัม มีโรคประจำตัวคือโรคหอบหืด</p> <p>Q: ตอนนี้เป็นอยู่</p> <p>A: ตอนนี้อยู่แล้ว ประมาณอายุ12ปี มันหายไปเอง คือเคยถามหมอที่รพ.เขาบอกว่าเมื่อเราโตขึ้นภูมิคุ้มกันมันก็จะดีขึ้น มันก็จะหายไปเอง แต่บางครั้งถ้าอากาศเปลี่ยนแปลงฉับพลันหรือเจอเหตุการณ์เครียดหนักๆก็จะเป็นได้เหมือนกัน แต่พักหลังๆจะไม่ค่อยเป็นแล้วเพราะได้ไปนั่งสมาธิบ้างที่วัด คือสอนให้ปล่อยวาง</p> <p>Q: ตอนที่เป็ตอนแรกมันมีอุปสรรคในการใช้ชีวิตประจำวันยังไงบ้าง</p> <p>A: มี ตอนเด็กๆ ตอนเข้าร.ร.จะหยุดบ่อย ตอนอนุบาลรู้สึกว่าจะไปวันวันวันอยู่ช่วงนึง</p> <p>Q: แล้วเรียนทันหรือ</p> <p>A: ก็ตอนนั้นอยู่ร.ร.เอกชน ร.ร.ผ่องสุวรรณวิทยาคม ที่ปทุม คือจากสายไหมข้ามคลองไปก็ถึง อีกร้อยนึงเวลาเรียนจะอ่านหนังสือไม่ออก แต่คิดเลขได้ อ่านภาษาอังกฤษได้</p>	<p>อาชีพพ่อแม่ : ครู (oat3.P1L2)</p> <p>ภูมิลำเนา : กทม. (oat3.P1L7-9)</p> <p>ภาวะสุขภาพ : หอบหืด (oat3.P1L9-15)</p>
--	--

<p>แต่อ่านภาษาไทยไม่ออก คือมีหนังสือท่อง-สได้ แต่ถ้าเป็นประโยคคือแล้วไม่ได้เป็นคนเดียวด้วย เป็นทั้งห้อง แต่เพื่อนส่วนใหญ่จะปรับตัวได้ แต่เราไม่(เพราะเรามีอุปสรรคมากกว่าเขา) แต่เหตุที่เราเรียนภาษาอังกฤษรู้เรื่องเพราะเราชอบ แล้วที่บ้านจะมีหนังสือภาษาอังกฤษเยอะ แล้วแม่จะบังคับให้ทำเลขบ่อยๆ</p>	
<p>Q: แม่สอนวิชาอะไร</p>	
<p>A: แม่เก่งนะ แม่สอนวิชาสังคม แม่เก่ง ได้เกียรติคุณอันดับสองของวิทยาลัยครูพระนคร ก็กะว่าลูกอาจจะเก่ง แต่มันเก่งคนละด้าน</p>	<p>ความรู้สึกต่อแม่ : ดี (oat3.P1L26)</p>
<p>Q: พ่อสอนวิชาอะไร</p>	
<p>A: ตอนนี่พ่อเป็นผอ.อยู่ร.ร.ชุมชนวัดท่าเลทอง ลำลูกกา เมื่อก่อนพ่อจะสอนได้หลายวิชา เพราะเมื่อก่อนร.ร.ที่ไปบรรจุครั้งแรก อาปาศอนภาษาไทย ปลายมือสวยด้วย แล้วก็วิชาดนตรีไทย ภาษาอังกฤษ แล้วก็พวกวิชาชีพเบื้องต้น เช่น การซ่อมรถ เครื่องยนต์ รู้สึกพ่อเรียนปวช.จบช่าง จะมีความรู้ด้านนี้ สอนนร.ได้</p>	<p>ความรู้สึกต่อพ่อ : ดี (oat3.P1L29-30)</p>
<p>Q: แล้วเคยสอนเรามั้ย</p>	
<p>A: ไม่เคยสอน ไม่ใช่เพราะว่าไม่อยากสอน เพียงแต่เราไม่มีเวลาให้ แล้วอีกอย่างคือเราทำได้เอง เนื่องจากว่าจำเขามา เราคงมีพรสวรรค์ด้านนี้ด้วยเกี่ยวกับไฟฟ้าอะไรพวกนี้ ซ่อมบำรุงพอทำได้</p>	<p>ความต้องการพึ่งตนเอง (imp) : สูง</p>
<p>Q: ทำไม่ได้เคยถามพ่อมั้ย</p>	
<p>A: ไม่เคยถาม จะลองผิดลองถูกอยู่งั้น ก็ารู้เอง นอกจากอันไหนที่ไม่ได้จริงๆถึงจะถาม และก็ไม่ค่อยสนิทกับอาปาท่าไหร่ มันจะมีช่วงนึง พูดตรงๆนะคือไม่ได้พูดกัน วันนึงอย่างจ.-ศ.วันทำงานแทบจะไม่ได้พูดกันเลย เสาร์อาทิตย์ก็พูดบ้างประโยคสองประโยค</p>	<p>ความสัมพันธ์กับพ่อ : ไม่ดี</p>
<p>Q: ทำไมถึงไม่ค่อยได้พูดกับพ่อ</p>	
<p>A: ใช้นิ้วด้วยมั้ง กลัวไม่ได้กลัวว่าอาปาดุเหตร้ายขนาดนั้น ถ้าทำอะไรผิดจริงๆถึงจะตี</p>	<p>(oat3.P2L7-9)</p>
<p>Q: แล้วแม่ล่ะ</p>	
<p>A: ก็ดู แต่ไม่ดูมาก พ่อจะดูกว่า แล้วก็พูดกับแม่มากกว่า</p>	
<p>Q: เคยโดนพ่อด่าว่าตีมั้ย</p>	
<p>A: เป็นเรื่องปกติ มีเหตุการณ์นึงตอนนั้นกำลังขึ้นป.1 รู้สึกเด็กในวัยนั้นจะพูดไม่ค่อยชัด อ่านตัวเลข21กับ27 อ่านซ้ำกัน ตอนนั้นอ่านไปสืบรอบก็ยังไม่เหมือนเดิม อาปาก็โมโหเลขง่ายๆทำไมอ่านไม่ได้ ก็ลงไม้ลงมือ (ใช้อะไรตี) ใช้ไม้ตีธรรมดา แล้วยายก็มาเห็นก็เลยดึงตัวออกไป</p>	<p>ความหยิ่งในตัวตน(imp) : สูง (oat3.P2L19-23)</p>
<p>Q: ตอนนั้นรู้สึกที่เราผิดมั้ย</p>	

<p>A: น้อยใจเหมือนกันนะ ตอนนั้นมีความรู้สึกที่เราเป็นลูกคนโตหรือเปล่า ตอนนั้นพี่น้องสาว</p> <p>Q: มีพี่น้องกี่คนนะ</p> <p>A: ผมคนโตและก็มีน้องสาวหนึ่งคน ตอนนั้นน้องสาวก็ยังเล็กอยู่ จะมีความคิดว่าทำไมน้องสาวไม่โดนตีบ้าง ทำไมอาปาโอแต่น้อง เริ่มมีความคิดแล้วว่ารักไม่เท่ากัน เขารังเกียจเรารึเปล่าไม่ชอบเรารึเปล่า (ตอนนั้นอายุเท่าไร) 6-7ขวบ</p> <p>Q: แล้วเราทำยังไงต่อ ไปฟ้องใครบอกใคร</p> <p>A: กับแม่ก็จะไม่บอกนะ จะพูดกับยายมากกว่า จะถามยายว่า “ทำไมเขาถึงทำกับผมยังงี้” ยายก็บอกว่า “ไม่ใช่เพราะไม่รัก ไม่ใช่รักไม่เท่ากัน เห็นเราโตแล้ว อยากให้อ่านได้ เขาหวังดี” แต่ในใจตอนนั้นคือไม่ เริ่มต่อต้านยายอีกคนแล้ว ยายเข้าข้างน้อง เข้าข้างอาปา ก็ไม่อะไรกับยายหรือถามว่าคนที่ให้ความอบอุ่นมากที่สุดในบ้านคือยาย คือมีเรื่องนี้เรื่องเดียวที่ไม่พอใจยาย คือตอนนั้นคิดมากเลย</p> <p>Q: แล้วเรารู้สึกยังงี้มานานแค่ไหน</p> <p>A: พอขึ้นม.5-6มันก็ไม่ได้คิดเพราะว่าที่ร.ร.มีคณะกรรมการร.คือได้เข้าไปทำงานตรงนั้น ก็ไม่ได้คิดอะไร กลับบ้านเย็นทุกวัน เรียบอย่างเดียว ทำการบ้าน ทำงานให้ร.ร.</p> <p>Q: พ่อเคยแสดงความรักกับเราบ้างมั๊ย</p> <p>A: พูดตรงๆตั้งแต่จำความได้ไม่เคยได้กอดกับพ่อกับแม่ ตอนเล็กๆอาจจะมี แต่พอโตเขาคงไม่อยากจะกอด (มีพูดให้เราซบซึ้งมั๊ย) มีพูดให้คิดมากกว่า เขาเคยพูดว่า “ไม่ใช่ไม่รักแต่อยากให้ได้ดี เลยต้องทำแบบนี้” เขาก็คิดว่าก็คงยังงั้นมั๊ย ถ้าเขาไม่รักก็คงไม่พูดพูดตรงๆตั้งแต่.4ถึงปัจจุบัน ไม่คิดไม่สนใจเลย แต่ในทางกลับกันเรารู้ว่าอาปากับแม่กับยาย แก่ลงทุกวันๆ คนแก่มันก็ไม่เหมือนเดิม ก็มีโรคภัยไข้เจ็บมาเยือนบ้าง ถ้าเรามาคิดเรื่องแบบนี้มันก็ไม่เกิดประโยชน์ เราดูแลเขาดีกว่าเพราะเขาเลี้ยงเรามาตั้งแต่เด็ก ถ้าเป็นคนอื่นผมอาจจะหลุดโลกไปแล้วก็ได้ แต่ยายมักจะสอนให้ผมฝึกฝนในการทำบุญนะ บาปบุญคุณโทษ</p> <p>Q: เขาสอนเรื่องบาปบุญคุณโทษยังไง</p> <p>A: ที่บ้านจะใส่บาตรทำบุญทุกวัน หนังสือธรรมะจะมีเยอะ ยายจะสอนว่าอย่าไปทำยังงี้ นะ ถ้าทำงี้จะบาป มดเดินมาอย่าบี ผิดศีล เขาก็มีชีวิตเหมือนกัน เราก็เหมือนกัน แล้วอีกอย่างนึง ตาหรือพ่อจะเป็นมัดทากที่วัดสายไหม ก็จะมีผูกพันคลุกคลี พูดง่ายๆ เกิดมาเจอพระเจอวัด บางทีกลางคืนตาก็ไปเป็นพิธีกรรมงานต่างๆ ก็ติดสอยห้อยตามมาด้วย ก็เจอแต่คนสูงอายุ เขาก็สอนว่าเออเป็นเด็กดีนะลูกตั้งใจเรียนนะอย่าไปทำอะไรที่</p>	<p>ลำดับการเกิด : คนโต (oat3.P2L21)</p> <p>ความหยิ่งในตัวตน(imp) : สูง (oat3.P2L25-27)</p> <p>ความสัมพันธ์กับยาย : ดี (oat3.P2L27-29)</p> <p>ความตั้งใจ(imp) : สูง (oat3.P2L31-32)</p> <p>ความสัมพันธ์ในครอบครัว : ไม่สนิท (oat3.P2L34-36)</p> <p>ความกตัญญู(imp) : สูง (oat3.P3L1-3)</p> <p>การอบรมเลี้ยงดู : ดี (oat3.P3L3-4)</p> <p>ความผูกพันกับศาสนา : มาก (oat3.P3L6-9)</p>
--	---

<p>มันผิดๆ นึกถึงพ่อแม่เราบ้าง ก็เลยมันปลุกฝังมันฝังใจ คือผมจะไม่ค่อยทำตัวออกนอกคู่นอกทาง เพื่อนคนอื่นอาจจะไปเล่นเกม แต่ผมตั้งแต่เกิดมายังไม่เคยเข้าร้านเกม ก็มีไปตามเพื่อนบ้าง</p>	<p>การคล้อยตามกลุ่ม(imp) : น้อย (oat3.P3L10-15)</p>
<p>Q: ไม่เคยติดอะไรอมแงมเลย A: เกมในมือถือ เกมบอย ยังไม่เคยเล่นเลย เคยเล่นแต่ไม่ชอบ (เด็กผู้ชายนะมันต้องเล่นเกม) ก็เล่นนะแต่ไม่ชอบ แต่ก็มีเพื่อนบางคนไม่เล่น เราก็มีเพื่อนตรงนั้น ช่วงนั้นจะไปเล่นกีฬาต่อสู้อะไรมากกว่า จะไม่เล่นเกม แล้วแถวบ้านมันไม่มีสิ่งยั่วยุด้วย แล้วก็ไม่ค่อยออกไปไหน จะอยู่บ้าน</p>	<p>สภาพแวดล้อมในชุมชน : ดี (oat3.P3L15-16)</p>
<p>Q: เล่นกีฬาเล่นอะไร A: เมื่อก่อนชอบฟุตบอล พออยู่ประมาณป.5-6ชอบกีฬาต่อสู้มวย ตอนนั้นรู้สึกว่ามีใครดั่งก็ชอบ ก็มีโอกาสดกซ้อมบ้าง ที่นี้พอจบร.ร.สายใหม่ก็มาต่อมัธยมที่ร.ร.นวมินทร์ เบญจมราชาลัย เขตคลองสามวา ที่ร.ร.มีอ.สอนพละ จะสอนมวยสากลก็เลยชอบไปขอเรียนกับแก ที่นี้แกเห็นว่าชอบก็เลยจับมาชก</p>	<p>ลักษณะนิสัย(imp) : ชอบความท้าทาย (oat3.P3L22)</p>
<p>Q: ไม่กลัวเจ็บหรือ เพราะที่เห็นมาชกมวยจะต้องถูกปลุกฝังมาแต่เด็ก คิดยังไงถึงมาเล่น A: ที่เล่นมวยคือ 1.มันเป็นกีฬาที่แสดงความเด็ดเดี่ยวของเรา ตัวต่อตัว คือจะไม่มีใครช่วยเราได้ ไม่ใช่กีฬาฟุตบอลคือถ้าไม่ใช่ศูนย์หน้าจะไม่ดัง ความคิดตอนนั้น ที่นี้มวยคือเดี่ยวๆเลย ถ้าเกิดชนะมา เราตั้ง ชื่อเสียงเรารับเต็มๆเพราะมันเป็นชื่อเราชก (รู้จักคิดเนอะ) ถ้าเราแพ้ก็แพ้คนเดียว แค่นั้นเองแล้วก็ซ้อมใหม่ โอกาสชนะก็มี ถ้ามว่ากลัวมัยกลัว สิ่งแรกที่กลัวตอนที่อ.จับขึ้นชกครั้งแรกเลย “เราจะตายมัยนี้”</p>	<p>ความต้องการชื่อเสียง (exp) : สูง (oat3.P3L23-24)</p>
<p>Q: แล้วเคยเจออุบัติเหตุตอนชกมัย A: คือจะเป็นคนที่เซฟตัวเอง คนอื่นจะเดินบุกแต่เราไม่ เราจะชกถอย ที่นี้คนก็ไม่ค่อยชอบสไตลนี้ ก็เลยเปลี่ยน ก็เดินลุยมั่ง แต่พอไปเจอคู่ต่อสู้ที่เขาใช้สมอง เราเดินเข้าไป เขาก็หลอกต่อๆ</p>	<p>ความรอบคอบ(imp) : สูง (oat3.P3L28)</p>
<p>Q: มีแมชต์ไหนเป็นความทรงจำ A: เคยไปชกร.ร.นิง ก็มีแต่คนให้ขึ้นเวที เหมือนเป็นการชมขวัญ (อ้อ ไปเยือนเขา) เราดูแล้วว่าวันนี้เป็นไงเป็นกันเพราะจะไม่ชกแล้ว เปื่อ (ทำไมละ) เรื่องผลประโยชน์มากกว่า มันเริ่มเข้ามา คือเราไม่สนใจเรื่องผลประโยชน์</p>	<p>ความต้องการด้านวัตถุ (imp) : ต่ำ (oat3.P3L31-33)</p>
<p>Q: แสดงว่าเราชกแล้วมีรายได้ละสิ A: คือเขาให้เหมือนเป็นเบี้ยในการซ้อม ถ้าชนะก็อีกส่วนหนึ่ง</p>	

<p>Q: แล้วมีเล่นการพนันไหม</p> <p>A: ใ้เดิมพัน เราไม่เข้าไปยุ่ง ถ้าแพ้ขึ้นมาเราอันตราย จะเดิมพันยังไ้ก็เรื่องของเขา เราชกด้วยความสนุกสนาน เราต้องการชื่อเสียงเฉยๆ ขึ้นเวทีวันนั้นเป็นไงเป็นกัน ไม่ได้สนใจว่ามันเป็นใครมาจากไหน ขึ้นไปชกยกเดียว ก็ไปต่อยเขาแตก คิ้วแตก เขาก็ไม่เอา อียกหนึ่งออกมาเขาก็ไม่ออกมา แล้วก็บอกอ.ผมไม่เอาแล้ว</p>	<p>ความรอบคอบ(imp) : สูง (oat3.P4L1)</p>
<p>Q: ทำไมละชนะแล้วน่าจะม้ชื่อเสียง</p> <p>A: วันนั้นเหมือนเก็บกด ต่อยไม่เลี้ยง คือวันนั้นถ้าเกิดเขาไม่ยอมแพ้ขึ้นมา ผมก็แพ้อยู่ดี เพราะผมหมดแรง ตอนนั้นแพ้นะไม่สนใจแล้ว</p>	
<p>Q: มาต่อยมวย ที่บ้านว่ายังไง</p> <p>A: แม่กับอาปาจะไม่ว่า แต่อย่าพูดเรื่องนี้ให้ยายฟัง ยายกลัวหลานตาย อีกอย่างหนึ่งที่ไม่อยากต่อยคือเหมือนกับเราเบียดเบียนไปรังแกเขา (เดี่ยวกรรมสนอง) ก็ฟ้ามวยจะชอบมากที่สุด ชอบดูมวยมาก แต่พอเขามาหาลัยชักเริ่มห่างแล้ว มวยในเมืองจะไม่ดูเพราะมันชิงมั่วไปหมด จะดูแต่แมชต์ใหญ่ๆ (ตอนนั้นเรามีฉายาปะ) อ.ไม่ได้อะไร ก็ใช้ชื่อเรานี่แหละ แต่ถ้าต่อยอดไปเรื่อยๆอาจจะม้</p>	<p>ความเมตตาต่อผู้อื่น (imp) : สูง (oat3.P4L9-10)</p>
<p>Q: ในร.ร.มีใครรู้จักเรามากแค่ไหน</p>	
<p>A: ในร.ร.ไม่มีใครไม่รู้จักเรา</p>	
<p>Q: เขามีปฏิริยาต่อตัวเองยังไงม้</p>	<p>ความต้องการสันโดษ</p>
<p>A: มีแต่คนห้อมล้อม แต่เราลับเป้า ไม่ส่วนตัว</p>	<p>(imp) : สูง</p>
<p>Q: เราได้ประโยชน์อะไรบ้างจากการเป็นนักมวยช่วงนั้น</p>	<p>(oat3.P4L14-16)</p>
<p>A: ความอดทน คือการซ้อมโคตรโหดเลย อ.บอก ถ้าเราไม่ซ้อมหนักเราก็ไปสู้กับเขาไม่ได้ เพราะเราก็ต้องเรียนด้วย เราไม่เหมือนนักกีฬาอาชีพ ตอนนั้นวิ่งวันละ10รอบ สนามกีฬาใหญ่ วันแรกๆแทบตาย กลับมาบ้านลูกไม่ขึ้น ตื่นเข้ามาลูกไปเรียนแทบจะไม่ไหว แล้วตอนนั้นบ้านกับร.ร.อยู่ไกลกันมาก ต้องตื่นตี5 แต่เรามาหลับในห้องไม่ได้</p>	<p>ความอดทน(exp) : สูง (oat3.P4L18)</p>
<p>Q: เคยเอาไปใช้นอกสนามม้ในการชกกับคนอื่น</p>	<p>ความรับผิดชอบ(imp) : สูง</p>
<p>A: ไม่เคยเพราะเราไม่หาเรื่องใคร ถ้าเกิดเพื่อนมีเรื่องเราจะไม่ใช่วิรุณแรงตอบโต้ เราคุยกันดีกว่า ถึงแม้จะต่างฝ่ายต่างใจร้อน</p>	<p>(oat3.P4L19-21)</p>
<p>Q: มีคนไม่ชอบหน้ามาคุยม้</p>	<p>Assertiveness(imp) :</p>
<p>A: มี เขามาทำเลยนะ จะว่าเราขี้ขลาดก็ได้ มาทำต่อยแต่ไม่ใช่ตัวต่อตัวนะ 3รุ่น1เลย ตอนนั้นเพื่อนก็ยอมแต่เราไม่กลัวไม่รู้จะยอมทำไมเราไม่ได้ทำอะไรทำไมต้องยอม ที่นี้เขาก็ถาม เราก็บอกงั้นคุยกันเลยดีกว่า จะเอายังไง เขาก็บอกอยากจะทำมือเราบอก</p>	<p>สูง (oat3.P4L23-28)</p>

<p>ไม่มีฝีมือแล้ว ไม่เอาแล้ว</p> <p>Q: แล้วถ้ายังไม่เลิกอะ</p> <p>A: ก็ไม่ต้อยเพราะยังงั้นเราอันตราย เขาจะเอาอะไรมาก็ไม่รู้ (นั่นมันก็ฟ้าแต่เนี่ยมันไม่ใช่แล้ว) แล้วมันไม่ใช่เพื่อนในร.ร. เพราะตอนนั้นเพื่อนกับรุ่นน้องเอาชื่อเราไปเบ่ง นี่ก็เป็นเหตุผลหนึ่งเหมือนกัน ไม่เอาไม่คุ้ม</p> <p>Q: ตอนนั้นถ้าตายพี่ว่าดังกว่าเดิมนะ</p> <p>A: จริงๆเรื่องนี้มันตายจากความทรงจำไปนานแล้ว ไม่ได้เล่าให้ใครฟัง</p> <p>Q: หลังจากนั้นเป็นยังไงมายังไงต่อ</p> <p>A: พอเลิกปั๊บ ขึ้นม.4แล้ว ไม่ไปยุ่งไปเหยียบบริเวณโรงยิมตรงนั้นอีกเลย พยายามจะหลีกเลี่ยง แล้วตอนนั้นเราก็เริ่มไปทำกิจกรรมอย่างอื่นแล้ว เห็นพี่เริ่มมาชักชวนไป พูดตรงๆตั้งแต่อยู่ประถมมัธยมเป็นหัวหน้าห้องมาตลอด</p> <p>Q: ทำไมเราถึงได้รับเป็นหัวหน้าห้อง</p> <p>A: พุดมากมั่ง พุดเก่ง</p> <p>Q: เรียนเก่งด้วยมัย</p> <p>A: เป็นคนเรียนไม่เก่ง ข้อดีคือขยัน ลูกครู แล้วมีเหตุการณ์หนึ่งตอนป.5 สอบวิชาคณิตศาสตร์ ตอนนั้นแม่ย้ายมาแล้วมาอยู่ร.ร.สายใหม่ ตอนนั้นสอบไปนอน ตอนนั้นก็มีเพื่อนเหมือนกันเป็นลูกครูเหมือนกัน ลูกอาจารย์ด้วยกัน แม่เขากับแม่ผมเป็นเพื่อนกัน ก็สอบตกทั้งคู่เลย เต็ม20ได้9 เป็นเรื่องใหญ่โตมโหฬารเพราะรู้ทั้งร.ร. แล้วตอนนั้นแม่รับเป็นครูโภชนาการด้วย พอรู้ผลสอบ วันนั้นลงไปหาแม่ กะจะไปคุยกับแม่ ไม่อยากเจอใคร ลงเท่านั้นแหละ เจอเพื่อนแม่ เจอผู้ช่วยผอ.ร.ร. ตอนนี้เป็นผอ.ร.ร.ไปแล้ว คำประโยคแรกที่เขาพูด “อะไรวะ เป็นลูกอ.ลูกครูแท้ๆเรียนยังง้ออีก สอบตก” แม่คร่ำก็มองเด็กนร.เต็ม เพื่อนแม่เต็ม พี่ทายลิตตอนนั้นผมทำยังไง (ก้มหน้า) ไม่ก้ม ผมเดินออกไปเลย คือกำลังจะยกมือไหว้แล้ว พุดมาไม่ยกมือไหว้ใครซักคน แม่ก็เดินตามออกมา ก็ไม่อยากจะพูดกับแม่ ที่ไม่อยากพูดคือเราไม่ได้โกรธแม่ (โกรธไฉน) คือว่าผมไม่เท่าไรว่าถึงพ่อถึงแม่ ผมไม่ยอม แม่ก็วิ่งตาม บอกแม่อย่าเพิ่งคุยเลย ไปนั่งอยู่คนเดียวได้ตันไม้กินน้ำนั่งอยู่งั้น บอกตัวเอง “ทำไมกูโง่งงี้วะ”</p> <p>Q: มันทำไม่ได้เหรออ</p> <p>A: เราว่าเราทำได้ แต่ทำไมคะแนนออกมายังงี้ ไปขอคูะแนนจากอ. อ.ให้ผ่านก็ได้ แต่มันไม่น่าผิด ข้อที่ผิดมันไม่น่าผิด แล้วคะแนนสูงสุด12คะแนน เราได้9 อ.บอกไม่ต้องซีเรียส ตกเยอะ ก็บอกครูทำไมไม่บอกตั้งแต่แรก ไปเล่าให้แม่ฟังแม่ก็ “เหรออ” ก็ไม่มี</p>	<p>ความรอบคอบ(imp) : สูง (oat3.P4L30-32)</p> <p>บทบาทหน้าที่ : หัวหน้าห้อง (oat3.P5L1-2)</p> <p>ความหยิ่งในศักดิ์ศรี (imp) : สูง (oat3.P5L11-13)</p>
---	--

<p>อะไร คือเป็นคนที่ค่อนข้างทำอะไรได้ดี จำขึ้นใจเหตุการณ์อะไรที่เราเสียใจหรือทำให้ใครเสียใจ แต่ประโยคนั้นเขาไม่ควรพูดถึง</p> <p>Q: ย้อนกลับมาตอนม.4 เริ่มสนใจเรียนเริ่มมีกิจกรรม แล้วเป็นยังไงต่อ</p> <p>A: ม.4เข้าไปช่วยพี่ ตอนนั้นมีของยูบีซีเขามีโครงการหนึ่งตอนนั้นชื่อโครงการเยาวชนร่วมเกล้า เกี่ยวกับพวกการต่อต้านยาเสพติด แล้วก็โครงการสารวัตน์นักเรียน ใจตอนนั้นอยากเป็นสารวัตน์นักเรียน</p> <p>Q: ทำไมถึงอยากเป็น</p> <p>A: เพราะตอนนั้นมีแต่คนบอกว่าในร.ร.มีแต่เด็กไม่ดี มีเด็กติดยาสูบบุหรี่ (ร.ร.นวมินทร์) ที่นี้สารวัตน์นักเรียนไม่มี เขาให้คนนอกเป็นเท่านั้น “ไม่เป็นก็ไม่เป็น ไม่เอาก็ได้” ก็มีโครงการเยาวชนต้นกล้า ก็ไปทำ</p> <p>Q: ไปทำได้อย่างไร</p> <p>A: รุ่นพี่ดึงเข้าไป บอกกิจกรรมดินะ ก็ลองไปทำ</p> <p>Q: ตอนนั้นไปอะไรบ้าง บทบาทของเรา</p> <p>A: 1. เราแนะนำคนที่ไม่ดีให้เขากลับมาเรียน แล้วมันทำได้ เคยมีคนบอกว่าตอนที่เรียนมัธยม เราจะฟังเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ครูอาจารย์ ครูพูดปากเป๊กปากแฉะไม่ฟัง แต่พอเราพูด “เฮ้ย มาเรียนเถอะ เดี่ยวไม่จบพร้อมกันนะ” เพื่อนก็กลับมาเรียน</p> <p>Q: แล้วตัวเราเองเป็นมัย</p> <p>A: เป็นครับ อย่างเรากลับบ้านเย็น แม่บอก ทำทำไมกิจกรรม บ้านเราไกลนะ ช่วงนั้นแถวหน้าร.ร.มีดีกันบ่อย แม่ก็ไม่อยากให้กลับเย็น เราก็บอกก็เพื่อนบอกไม่ต้องกลัว แม่ก็บอกแล้วเพื่อนจะรับผิดชอบชีวิตเราได้มัย แต่ก็ยังนึกจะทำ ก็เราไม่ได้ไปสร้างความเดือดร้อนให้ใคร นอกจากเราไปทำเขาก่อนเขาถึงจะย้อนกลับมาทำ เราคิดยั้งั้น จากตอนนั้นก็มีคนเชื่อเราเยอะขึ้น คือเวลามีเรื่องมีอะไรเพื่อนเขาจะตามเราไปดูไปเคลียร์ พูดตรงๆเรามีบารมีคือคนเชื่อ ตอนนั้นอยู่ม.4 เด็กรม.3มีเรื่องกับพี่ม.6 ยังไงพี่ก็ไม่ยอมแน่ ผมก็เดินไปบอก “พี่ เรื่องมันเป็นยังไง คือผมเป็นตัวแทนของน้องนะ เราอยู่ร.ร.เดียวกันนะพี่” พี่บอก “โอ้ ผม จะไม่ให้มีเรื่องได้อย่างไร พี่เดินอยู่เงี้ย เดินชน เดินเหยียบเท้า” เราก็ถามฟังความทั้งสองฝ่าย น้องก็บอกว่าพี่เหยียบ พี่ก็บอกว่าน้องเหยียบ ตอนนั้นก็เลยจัดโครงการขึ้นมาเลย “น้องไหวพี่ พี่รับไหวน้อง” คิดขึ้นมาเลย เราก็นำร่องก่อนเลย จะไปขออ.พูดหน้าเวทีก็น่าเกลียดเพราะเรายังไม่ไถ่นั้น ก็บอกพี่ครับผมมีโครงการมานำเสนอ พี่บอกก็ดินะ แล้วก็เสียบหายไปเลย ผมก็ไม่รู้จะทำไง เราอยู่ม.4 ก็ไหวพี่ม.-6 พี่ครับหวัดดีครับ จนประมาณเดือนนึง ก็ชวนเพื่อนด้วย ทำเป็นตัวอย่างให้น้องมันดู</p>	<p>การมีส่วนร่วมในสถานศึกษา : สูง (oat3.P5L22-24)</p> <p>บรรยากาศในสถานศึกษา : ไม่ดี (oat3.P5L26)</p> <p>ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น (imp) : สูง (oat3.P5L32-34)</p> <p>ความหยิ่งในศักดิ์ศรี (imp) : สูง (oat3.P6L1-2)</p> <p>การเป็นที่ยอมรับ(imp) : สูง (oat3.P6L3-4)</p> <p>ลักษณะนิสัย(imp) : กล้าคิดกล้าทำ (oat3.P6L5-8)</p> <p>ความมีมนุษยสัมพันธ์</p>
--	--

<p>คุยกับพี่เดียวกับพี่เรียบร้อย คือปกติเวลายกมือไว้พี่ก็เออหวัดดี ก็บอกพี่อย่าทำงี้ ให้หวัดดีครับ (เก่งนะบังคับรุ่นพี่ได้) คือเราจะรู้หลักการเข้าหาผู้ใหญ่มากกว่าเพราะเราคลุกคลีกับผู้ใหญ่มาแต่เล็ก เดือนนึงอ.เริ่มไปพูดแล้ว อ.ชอบใช้ให้เราเอาเอกสารเดินส่งตามห้อง ผมรู้จักอ.ทั้งร.ร. อ.มี50-80คนรู้จักหมด รู้จักหมดนิสัยใจคอจะเข้าหาท่านยังไง มีอยู่เหตุการณ์หนึ่งเข้าไปในห้องน้องม.3 อ.บอก “เนี่ย พี่คนเนี่ยเขาดีนะ วันหลังจะพามาอบรมพวกเธอหน่อย พวกเธอไม่มีสัมมาคารวะกันเลย” น้องก็ “ไอ้โห”</p> <p>Q: แล้วเรารู้สึกยังไงมั่งตอนนั้น</p> <p>A: ก็รู้สึกดี พี่ดีแบ็คกลับมาก็โอเค แต่ก็มีคนที่ไม่ชอบ “พี่นี่บ้ารึป่าว จะไหวทำไม” บางคนไม่รับไหวก็ขึงไหวอีก บอกพี่บ้ารึป่าว รุ่นพี่ก็บอกมึงบ้ารึป่าว พี่ผู้ชายไม่เท่าไร พี่ผู้หญิงนี่ดี “พี่ขอร้องเหอะ ผมอย่าทำอย่างนี้เลย พี่เหมือนพี่อายุ30-40อะ” ผมก็ “เอาน่า พี่ ผมอยากไหว” ก็จบ แล้วโครงการนี้มาสำเร็จตอนที่อยู่ม.6 ตอนนั้นเป็นประธานนักเรียน พอขึ้นม.5 ไข่ขาวชนต้นกล้ามันขาดประธานชมรม ก็ไม่มีใครเสนอชื่อเสนอตัว ประธานคนเก่าเรียนจบแล้ว ก็ไม่มีการวางตัวคนที่มาทำ เหมือนเขารู้ตัวว่าโครงการนี้จะจบแค่รุ่นเขา ตอนนั้นมีสมาชิก100กว่าคน ก็มีใครเสนอชื่อผมขึ้นไป เอาผมขึ้นเป็นละกัน ยังไม่ทันออกเสียงเลย เขาให้เป็นที่ เป็น แต่ยังไม่ได้ทำอะไรเนื่องจากว่ามันยุบจริงๆ เหมือนกับพี่เขาจะอะ โครงการนี้ก็ล้มเลิกไป เขาก็โอไม่เป็นไร ไม่มีปัญหา อย่างน้อยก็อยู่ในตำแหน่งตั้งวันหนึ่ง ที่นี้พอเทอม2 ก็ฟ้าสี ตอนนั้นผมดูแลเรื่องสวัสดิการ สวัสดิการนี้มันไม่เหมือนที่อื่นนะ ผมดูแลตั้งแต่สากกะเบือยันเรือรบ ลีดเดอร์ก็ดู กองเชียร์ก็ดู อาหารการกิน คือดูทุกอย่าง มันเหมือนหน้าที่มันยิ่งใหญ่ มันทำได้มันชอบ คือไม่อยากจะให้ตัวเองว่างก็เลยทำ ก็ดีนะ สนุกดี</p> <p>Q: เกิดปัญหาอะไรบ้างมัย</p> <p>A: มี เพื่อนเราขบวนการเริ่มเบื่อ “ทำบ้าบอคอยแตกอะไรนักหนาอะ” เพื่อนเริ่มหายไปคนสองคน แต่ก็มือน้องใหม่เข้ามาทำเรื่อยๆ ที่นี้ได้มีโอกาสไปคุยกับอ. อ.ก็แนะนำ “เนี่ย มันจะเข้าเทอม2แล้วนะ เตรียมทีมงาน” ผมก็งง ทีมงานอะไร “ประธานนักเรียนไง” ผมก็เออสิมันก็เลย เพื่อนในห้องไม่มีใครอยากทำเลย อ.ที่ปรึกษาบอก “ผม อย่าไปทำเลยลูก เดี๋ยวไม่ได้เรียน เหนื่อย” ก็เออ ผมดูแล้วยังไงอ.ก็ไม่สนับสนุนแน่ ก็ไม่พูดอะไรกับอ. เพราะเหลืออีกตั้งเทอมหนึ่ง</p> <p>Q: แล้วในใจเราคิดยังไง</p> <p>A: ฟอรัมทีมเรียบร้อยแล้ว</p> <p>Q: อยากเป็นมาก</p>	<p>(imp) : ดี</p> <p>(oat3.P6L10-13)</p> <p>ความสัมพันธ์กับอาจารย์ : ดี</p> <p>(oat3.P6L13-14)</p> <p>การเป็นที่ยอมรับ(imp) : สูง</p> <p>(oat3.P6L14-16)</p> <p>ยอมรับความจริง(imp) : สูง</p> <p>(oat3.P6L18-20)</p> <p>บทบาทหน้าที่ : ปช.นร.</p> <p>(oat3.P6L21)</p> <p>การเป็นที่ยอมรับ(imp) : สูง</p> <p>(oat3.P6L23-24)</p> <p>ความรับผิดชอบ(imp) : สูง</p> <p>(oat3.P6L26-28)</p> <p>ความหยิ่งในศักดิ์ศรี</p> <p>(imp) : สูง</p> <p>(oat3.P6L30-36)</p> <p>ความต้องการยศ</p>
---	---

<p>A: ไม่ได้ใ้ช้ข้ยาคเป็นตั้วประธาณเองนะ ข้ยาคทำางาน เพราะถ้าที่มอื่นเป็นก็ไมรู้ว้าเขาจะเอาเราเข้าที่มใหม่ เราไปเสนอตัวมันก็น่าเกลียด เราก็ทำขึ้นมาเองดีกว่าแล้วค่อยไปเลือกเอาที่หลังว่าใครจะเป็นหัวหน้าที่ม ระหว่างรอช่วงนั้นก็มีโอกาสไปอบรมของกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับการเมืองการปกครองอะไรซักอย่าง รู้สึกช่วงนั้นได้เจอรมต.มหาดไทย คงศักดิ์ วันทนา ยุคท่านทักษิณ ก็ได้คุยกับท่าน เจอท่านรมต.ไม่เท่าไร เจออ.ปริญญา เทวานฤมิตร ของม.ธรรมศาสตร์ ด้วยความชื่นชอบบุคลิกภาพส่วนตัวของแกตั้วยอยู่แล้ว แกก็บอก “การที่จะเป็นผู้นำคนมันต้องเริ่มจากทำทุกอย่างให้เป็น เราต้องรู้ทุกอย่าง ปัญหามาจากตรงไหน พฤติกรรมไม่ดีเป็นยังไง ทำไมเขาถึงทำ คนดีเป็นยังไง จะทำยังไงให้คนดีกับคนที่กลับตัวกลับใจอยู่ด้วยกันได้” นั่งฟังแกสัมมนา แล้วตอนนั้นความคิดที่อยากจะเป็นนักการเมืองมันขึ้นมาเลย อยากเป็นมากคือนอกจากจะได้ทำประโยชน์แล้วก็มีชื่อเสียง ตอนนั้นยังผูกติดกับชื่อเสียงอยู่นะ ทำงาก็ได้ให้เป็นที่รู้จัก (ตอนนั้นนักมวยตอนนั้นนักการเมือง) แล้วเราเป็นนักการเมืองสุจริตไปรงใส แล้วไปเจอคำพูดของเพื่อน เพื่อนบอก “นักการเมืองอย่างมึงจะอยู่ได้กี่วัน” เราว่าน่าจะอยู่ได้นะ อีกรอบหนึ่งไปเจอชวนหลักภัยท่านป้าสุภาสฤคยอด เสียงท่านเนิบๆเบาๆ คนอื่นหลับหมดนะ เรานั่งฟัง ท่านบอก “ผมเป็นนายกมา2สมัย ผมเป็นเด็กวัดมาก่อน ผมยังไม่อยากเชื่อตัวเองว่าจะมาเป็นผู้บริหารประเทศ” คือเบื้องหลังเบื้องลึกผมไม่สนใจนะ แต่ท่านเป็นแบบอย่างได้ แล้ววันนั้นเขาแจกหนังสือที่ระลึก ชีวประวัติของอ.สัญญา ธรรมศักดิ์ ตอนนั้นท่านเป็นประธานองคมนตรีมั้ง จารึกสุจริต หนังสือเล่มนั้น (จำแม่นเนอะ) คือไปอ่านตรงที่ท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนายก ในหลวงทรงประกาศผ่านทีวี ขนลุกชูเลย (ตอนนั้นท่านยังไม่รู้ด้วยซ้ำ) เก่งอะ แสดงว่าท่านต้องสุจริตมากเลย แบบชื่อสัตย์มาก ไม่งั้นคงไม่ทรงโปรดเกล้าให้ขึ้นดำรงตำแหน่ง เราคิดไปไกลแล้ว เอาวะซักครั้งทำงานเพื่อแผ่นดิน แล้วมีตอนท้ายท่านบอกว่าตอนที่ท่านพ้นตำแหน่งนายก เงินทุกบาททุกสตางค์ที่ท่านได้ท่านไม่เอาไปเลย คือนรัฐบาลหมด จะมีนักการเมืองคนไหนมั่งเอาเงินที่ควรจะได้ไปคืนรัฐบาล ผมก็งเหมือนกัน แสดงว่าอุดมการณ์ท่านแน่นอน รักชาติศาสนาพระมหากษัตริย์แน่นอน เอาท่านเป็นแบบอย่างเลย ตอนนั้นก็เริ่มเอาหนังสือท่านมาอ่าน ที่นี้ก็ได้อ่านอัตชีวประวัติของแต่ละคน ก่อนหน้าท่านสัญญาอ่านของปรีดี พนมยงค์ คือชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การเมือง ชอบคุย ใ้เรื่องทีไปโลดโผนไม่พูดถึงอีกเลย...สรุปอ.ที่ปรึกษาว่าไง เราไม่เอาแน่นอน สรุปเป็น ลง แล้วที่นี้ก่อนที่จะลง ร.ร.ในเครือมันมีการแข่งขันพูดสุนทรพจน์ในเรื่องการปกครอง ก็เลยมาลงสมัคร หัวข้อการเมืองไทยวันนี้กับความคิด...อะไรซักอย่าง</p>	<p>ตำแหน่ง(imp) : ต้า (oat3.P7L2-4)</p> <p>การเข้าข้างตนเอง(imp) : ต้า (oat3.P7L9-11)</p> <p>ความมีเหตุมีผล(imp) : สูง (oat3.P7L16-23)</p> <p>ความสนใจ : การเมือง (oat3.P7L23-25)</p>
--	---

<p>ให้แสดงความคิดเห็นส่วนตัว ผมพูดไปเลย ไม่ต้องเตรียมตัว ที่นี้ไม่มีคนฟังนะ ไม่มีคนไปดูตั้งแต่แรกแล้ว แข่งประมาณ10คน มีแต่อ.นังฟัง ผมก็พูดเลย “ถามท่านอ.ก่อน ทุกท่านทราบหรือไม่ว่าระบบการปกครองในระบบประชาธิปไตยคืออะไร” อ.ก็มองหน้า “ที่ผมถามทุกท่านนั้นใช้ว่าผมจะรู้100เปอร์เซ็นต์ ผมอาจจะรู้เท่าๆกับพวกท่าน หรืออาจจะน้อยกว่าพวกท่าน วันนี้ผมมาพูดในหัวข้อเรื่องการเมืองในประเทศไทยตั้งแต่ 2475 ทำไมถึงมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง” รู้สึกให้เวลาพูด5นาที อ.บอกตัดสินใจให้ไปเลย เราพูดคนที่9 เขาก็พูดติดตลก สรุปเขาก็ให้เรา ให้แบบชอบแต่ไม่ถูกหลักการพูดสุนทรพจน์ (ให้แบบถูกใจกรรมการ) ควักสตางค์ให้เดี๋ยวนั้นเลย (เอามั้ย) เอา ไม่เอาได้ใจเดียวอ.ว่า อ.แนะนำนะ “ลงเป็นประธานนักเรียนเลย” ตั้งแต่นั้นมีแข่งพูดอะไรผมก็ไปแข่งกับเขา พูดผิดพูดถูก หลายเรื่องไม่ใช่เรื่องการเมืองอย่างเดียว ชีวิตประจำวันพูดได้หมด เพราะจะเอาเรื่องที่พูดมาจากหนังสือพิมพ์ จะอ่านหลายฉบับ เดลินิวส์ ไทยรัฐ มติชน เศรษฐกิจ อ่านหมด แม้แต่ที่เขาแบ่งฝ่ายปัจจุบันก็อ่าน ก็มาดูว่าเราเชื่อใครไม่เชื่อใคร เบ็ดเสร็จคือเชื่อใครไม่ได้เลย</p> <p>Q: ถามนิดนึงสั้นๆ คิดเห็นยังไงกับปัญหาสองฝ่ายที่ผ่านมา</p> <p>A: ถ้ามีโอกาสได้พูดนะ เลือเหลือของอุดมการณ์ของเขาก็มี เลือแดงอุดมการณ์เขาก็มี แต่พูดตรงๆนะ เขาต้องการที่จะให้ประเทศไทยเจริญทั้งคู่ เป้าหมายเดียวกันแต่วิธีการคนละอย่าง อีกอย่างนึงขิงก็ราขากก็แรง ต่างคนต่างไม่ถอย เหมือนเส้นขนานมันไม่เจอกัน ต่างคนต่างความคิด</p> <p>Q: ทำไมคนไทยถึงมีนิสัยอย่างนี้</p> <p>A: คนไทยจะเป็นคนที่เห็นใครดีกว่าตัวเองไม่ได้ พื้นฐานของคนไทยเลยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน พี่ไปดูประวัติศาสตร์ไทยได้ กรุงศรีฯแตกเพราะอะไร อยากแย่งชิงราชบัลลังก์ มีกฎหมายใส่ศึกเพราะเห็นประโยชน์ส่วนตัว ไปเปิดช่องทางให้เขา ถ้าไม่เปิด ปัจจุบันกรุงศรีอยุธยาอาจยังอยู่ก็ได้ ถ้าแก้ตรงนี้ได้ประเทศไทยจะอยู่ที่สุดจริงๆ มีความโอบอ้อมอารีแต่นี้เพิ่งจะมีไม่กี่ปี ต่างคนต่างแก่งแย่งชิงดี ใครจะเหนือกว่าเข้าไม่ได้ (ไม่ยอมลดทิฐิ) ใช่ว่าอย่างนี้ในหลวงท่านบอก พอเพียง ไม่ใช่พอเพียงแคในชีวิตประจำวันนะ “มีงพอกันหรือยัง” ถ้ามีงพอ มันจบไปนานแล้ว คือต่างคนต่างมีความจงรักภักดีเท่ากัน ถ้าสองคนต่างถอยกันคนละก้าว จับมือกันชะ คุยกันชะ ถ้าจับมือกัน เออ หัวหน้าเราจับมือกันแล้ววะ เราจะทะเลาะกันทำไม ต่างคนต่างทำมาหากินดีกว่าสบายใจกว่าเยอะ มันอยู่แค่ปลายจมูกแต่เรามองไม่เห็น เราเห็นนะแต่เราไม่ทำกัน เกียงกันอีก แล้วอีกอย่างนะทุกที่จะเป็นเหมือนกันหมด อย่างผมกับพี่อื่น พี่อื่นปี4ผมปี3 ปกติน้องต้องทักพี่</p>	<p>การสนับสนุนจากสังคม (imp) : ดี (oat3.P7L32-35)</p> <p>การคล้อยตามกลุ่ม(imp) : ต่ำ (oat3.P8L1-2)</p> <p>การให้เกียรติผู้อื่น(imp) : สูง (oat3.P8L4-6)</p> <p>ทัศนคติต่อสังคม : ไม่ดี (oat3.P8L8-16)</p> <p>ความมีเหตุมีผล(imp) :</p>
--	--

<p>ผมทักพี่ไชปะ แต่ตอนนี้ไม่ ผมนึกในใจนะถ้าพี่อื่นทักเราก่อนเราจะยกมือไหว้พี่อื่น แต่ในทางกลับกันพี่อื่นก็คิดเหมือนกัน ถ้าไอ้ผมมันทักก่อนถูกก็จะทักมัน พอผลสุดท้ายเดินมาปุ๊บก็เดินผ่านไป มีนึกอีกนะ แม่หญิง น้องกุหยิ่งวะ ปี3ปีนเกลียวปี4 ผมก็คิดปี4 มันใหญ่มาจากไหนวะ เนี่ยมันขมอยู่เจ็ย เกิดทุกที่ คือมีเพื่อนอยู่หลายสถาบัน มีหมดถามวิธีแก้มีมัย มี</p>	<p>สูง (oat3.P8L23-28)</p>
<p>Q: อย่างปัญหาข่าวหน้า1ที่ตีกันแล้วมาจับมือกัน เราคิดเห็นยังไง A: น้ำผมเคยเป็นศิษย์เก่าเทคนิคปทุมวัน ตีมาตั้งแต่2512 ถามน้ำ น้ำคิดยังไง ทำไมถึงตีกัน จะไม่ตีกันได้ไง อันนี้ไม่รู้ข้อมูลจริงๆไม่จริงคืออ.รู้เห็นเป็นใจ เห็นด้วย (ปัญหาผู้นำอีกและ) มันเป็นอย่างนี้ เด็กมันไม่มีอะไร อย่างรุ่นน้องเข้ามาต้องกำราบไว้ก่อนเดี๋ยวมันจะปีนเกลียว ไอ้ที่มาจับมือจัดฉากไม่ต้องทำหรือกายเปล่าๆ อายุประชาชน อายุเค้า (จับมือเหมือนเป็นหน้าม้ายังไงไม่รู้เนอะ) เด็กเรียนดีทั้งสองสถาบัน แต่ทำยังเจ็ยมันดีในระดับสั้นๆ แต่ระยะยาวจะรู้มัยมันจะดีได้กี่วัน อาจจะได้สองสามวัน พรงี้ อาจดักพันหน้าก็ได้ อีกอย่างนึงจิตใจมันหยาบกระด้าง</p>	<p>ทัศนคติต่อสังคม : ไม่ดี (oat3.P8L30-34)</p>
<p>Q: ถ้าจะแก้จริงๆทำไง A: ไม่อยาก ผู้นำก่อน คือไม่ต้องไปแก้ที่เด็ก เด็กมันทำเพราะอะไรถ้าไม่มีคนไปสั่งมันไปสอนมัน มันไม่มีทางที่จะไปตีมัน ใจลึกมันต้องกลัว คนเกิดมากแล้วตายอันดับหนึ่งถ้าไม่ใช่คนปล่อยวางจริงๆไม่อยากตายหรือกั๊กที่นี้ก่อนเลย อย่าปลุกฝั่งอะไรที่ผิดๆ ให้กับเขา ปลุกฝั่งในสิ่งที่ถูกต้อง และอีกอย่างนึงตอนนี้คนไทยป่วยเยอะป่วยทางจิต ผมก็ป่วยทุกคนก็ป่วย ป่วยเพราะว่าสารพันปัญหามันบ่าบอคคอตแตก ละครไทยตบกันแย่งผู้ชาย ขมขื่น ชาวที่เสนอแต่ละวัน ฆ่าขมขื่นปล้นชิงทรัพย์ ที่นี้สิ่งที่อยากจะให้เห็นที่วัดสังฆทาน วัดนี้อยู่พระราม5นนทบุรี วัดนี้มีหลวงพ่อดองเป็นเจ้าของเจ้าอาวาส ถ้าเป็นที่อื่นจะไม่มีโอกาสได้เห็นเจ้าอาวาสได้ใกล้ชิด แต่ท่านได้เข้าถึงตัวเลย ทั่วประเทศทั่วโลกเราสามารถเข้าไปหาท่านได้ ท่านบอกเสมอว่ายังไงก็ตามแต่ศาสนาเราสอนให้คนทำดีเมื่อก่อนผมคนใจร้อน..</p>	<p>ความเชื่อทางศาสนา : ดี (oat3.P8L35-36)</p>
<p>Q: รู้จักท่านได้อย่างไร A: มีพี่ชายข้างบ้านเป็นญาติๆกัน ช่วงนั้นเขามีปัญหาชีวิต ฟังวิทยุไปเรื่อยไปเจอคลื่นนี้เข้า ก็เข้าทำ ไม่มีการเรียกร้องเงินทำบุญ มีแต่ชักชวนให้คนไปนั่งสมาธิปฏิบัติธรรม ไม่เรียกร้องอะไรซักอย่าง พี่ชายก็เข้าไปเจอไปสัมผัสก็แนะนำให้ผมไป ก็มีโอกาสดูได้เข้าสัมผัสก็เออมันจริง เมื่อก่อนพี่ชายกับผมจะฟังวัดตุ้มมากกว่า พระเครื่องไปห้อย เยอะนะ ไม่น่าเชื่อว่าผมจะห้อยพระเครื่อง ที่นี้มีช่วงนึงไปกับพี่ชายคนนั้นแหละ ชอบพระเครื่อง</p>	<p>ความมีเหตุมีผล(imp) : สูง (oat3.P9L4-13)</p>

เหมือนกัน มีคนสอนด้วยนะ คุณเป็นนะ คือเดินเข้าไปไม่โดนเขาหลอกได้ ไปเสียเงิน เสียทองเช่าบูชารุ่นนี้ โหดีจังเลย ไปๆมาๆเจอหลวงพ่อบ พระเครื่องที่อยู่ที่คอเอาออกหมด

Q: ท่านสอนอะไร

A: ท่านบอกว่า จะห้อยพระเต็มคอแค่นั้น เหยียบมดตายตัวหนึ่งเราก็บาป พระก็ช่วยอะไรไม่ได้เพราะเป็นกรรมติดตัวเราไปตลอด ท่านพูดว่า เราโชคดีนะที่ได้เจอกันตั้งแต่อายุน้อยๆเพราะที่ไปเจอผู้ชายไม่ค่อยมี ผู้ชายจะวัยกลางคนขึ้นไปแล้ว ส่วนใหญ่ที่ไปจะเป็นผู้หญิง โหम्मแดง ตอนแรกคิดว่าออกหักซัวร์แล้วมันก็นั่งสมาธิ ไปถาม “ขอโทษนะทำไมมานั่งสมาธิ” ถามตรงๆ (เขาตอบ) “คุณลองคิดดูสิว่าเราเกิดมาชาติหนึ่งเราเคยทำความดีอะไรมาบ้าง คุณเคยทำอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเองบ้าง มีแต่ทำให้คนอื่นใช้มัย สิ่งนี้เราปฏิบัติมันได้กับตัวเรา แล้วเรามาพิจารณาในตัวเรามันไม่ใช่ของเราเลย” เขาถามผม “ผมเคยร่วมมัย” บอกเคย “แล้วเคยเอาเส้นผมที่ร่วงมาต่อกลับคืนที่เดิมได้มัย” ไม่ได้ “แล้วเราจะรู้มัยว่ามันร่วง จะรู้มัยว่าเส้นไหนอยู่รูไหน” อึ้งเลย ไม่รู้จะพูด ยังไง เกียงไม่ออก ปกติจะเกียงหาข้อลบล้าง “แล้วเมื่อก่อนเคยห้อยพระเครื่องมัย” เคย “แล้วรู้สึกดีมัย” ดินะ “แล้วบนบานศาลกล่าว เธอขอ ยังไง” ก็ขอทั่วไป สาธุขอ..เดี๋ยวจะหาของมาถวาย “แล้วเวลาเรามัวแต่ไปขอพึ่งบุญคนอื่น ทำบุญให้คนอื่น แล้วเราจะมีบุญเก็บสะสมไว้กับตัวมัย” เราก็พูดไม่ออก อย่างผมเป็นหนี้พี่อื่น ผมบอกสั้นเดีอนนี้จ่าย แต่ผมไม่มีจ่าย ก็เหมือนกันเหมือนผมไปบนบานศาลกล่าวพี่อื่นก็ให้มา เราก็ปลัดวันประกันพรุ่ง เสียเครดิตแล้ว พี่เริ่มไม่ไว้ใจแล้ว ครั้งสองก็ไม่จ่าย เอาแล้วเริ่มไม่ใช่พี่ไ้ น้อง ครั้งพี่สามหมดบุญ พี่อื่นจะทำอะไรผมก็ได้ ยิง ช่า ช้อมก็ได้ บุญเราหมดแล้ว เรา มัวแต่พึ่งหาบุญจากคนอื่นไม่เคยหาบุญเอง มัวแต่ขอคนอื่นทำไมเราไม่ทำ ในเมื่อเราเกิดครั้งหนึ่งแล้วไม่ทำให้ดีที่สุด เกิดมาเนี่ยรู้อะไรมั่งเกี่ยวกับตนเอง กตัญญูต่อผู้รู้คุณ อย่างเดียวใช่มัย มันไม่พอใช่มัย ทำไมไม่พอ โอเคคุณได้บุญตรงนี้จริงแต่คุณไม่ทำอะไรเพิ่ม คุณใส่บาตรถวายเงินมันก็สำเร็จที่ใจ บางทีถวายเงินกับพระ ผมกับพี่อื่น พี่ทำพินึ่ง ผมต้องการเกทับ มันไม่ได้บุญ ใจเรามันจะไม่สบายใจ สมมติพิน้ำต้องการชื่อเสียง มันไม่ใช่ะ อีกอย่างถวายเงินพระมันบาป ถ้าไปอ่านพระไตรปิฎกจริงๆพระรับเงินไม่ได้นะ เราไปถวายเงินใส่บาตรอะไรเงี้ย ท่านก็อาบัติต้องไปปลงอาบัติ แล้วเราได้บาปโดยไม่รู้ตัว ตอนแรกเราไม่เชื่อ ไปเปิดดู คือไม่มีโอกาสได้อ่านพระไตรปิฎกทั้งหมด อ่านไม่ไหวหรอก เขาก็เปิดให้ดู อืมถูกต้องนะ อืมถวายไปเยอะด้วย แล้วอีกอย่างตอนนั้นมันคิดขึ้นมาเอง เกิดมาทั้งที่เราไม่รู้ว่าชาติหน้าเราจะได้เกิดมาอีกกี่เปล่า จะได้เกิดเป็นคนมัย อาจะเกิดเป็นตัวอะไรก็ไม่รู้ หรืออาจไม่ได้เกิด เราทำความดีไว้ดีกว่า สร้าง

ความเชื่อทางศาสนา : ดี
(oat3.P9L23-30)

ความมีเหตุมีผล(imp) : สูง
(oat3.P9L30-33)

ความเชื่อทางศาสนา : ดี
(oat3.P9L33-35)
การปฏิบัติทางศาสนา : ดี
(oat3.P9L35-36)

<p>ไปเรื่อยๆ แล้วอีกอย่างได้มีโอกาสไปนั่งสมาธิ นั่งเองที่บ้าน ก็รู้สึกดี ใจเย็น สุขใจ เริ่มปล่อยวางได้ เมื่อก่อนเครียดทุกเรื่อง มีเรื่องอะไรเข้ามาคือเครียดตลอด จะไม่สบายใจ คิดไปต่างๆนาๆ สอบผ่านป่าววะ ตกปาวนี่ วิตกกังวลเกินเหตุทั้งที่มันไม่เป็นจริง ก็เลยมานั่งคิด สัตว์โลกเป็นไปตามกรรม ถ้าเราทำดีก็ดี ถ้าเราทำไม่ดีเดี๋ยวผลไม่ดีก็ย้อนกลับมาหาเรา เออก็จริง เราประมวลเหตุการณ์ทั้งหมดที่ผ่านมา เราทำไม่ดี เราว่าคนอื่น จะเป็นคนที่บุคลิกภาพเสียอย่างหนึ่งคือจะพูดอะไรตรงๆ สมมติถ้าเป็นเมื่อก่อนเจอพี่อ้นนะ ใส่นีบ้ำปาววะ มันเป็นคำอุทานติดปาก ดูจากลักษณะท่าทางแต่งตัวไม่เหมือนชาวบ้าน เมื่อก่อนจะดูตั้งแต่หัวจรดเท้าเลย เดินผ่านแว่บต้องวิจารณ์แล้ว บ้ำปาววะ แต่ตอนนี้ไม่ว่าใครเลย ถ้าเป็นเมื่อก่อนพี่โดนไปแล้ว ถึงจะไม่สนิทสนมก็พูด ถึงบอกว่าผมจะมีคนรักเท่ากับคนเกลียด</p>	<p>การใช้เหตุผล(imp) : ดี (oat3.P10L1-3)</p> <p>การยอมรับตนเอง(imp) : สูง (oat3.P10L3-7)</p>
<p>Q: อะไรที่คิดว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้เรามาเป็นผมอย่างทุกวันนี้ได้</p> <p>A: อันดับหนึ่งคือตัวเราเอง มันต้องการที่จะเปลี่ยน เพราะพูดตรงๆเป็นคนที่เป็นอะไรง่าย อย่างเรื่องผู้หญิงเงี้ยคบกับใครไม่ได้นาน ความคิดเขากับความคิดเรามันไม่ใช่ เขาต้องการให้เราเป็นแบบนี้ เราปรับได้ แต่เขาพูดว่าเขาปรับแต่เขาไม่ปรับ เราบอกเขาเราเห็นว่าเรื่องนี้มันดินะ เราแนะนำเขา พอถึงเวลาจริงๆไม่ทำ แล้วอีกอย่างบุคลิกภาพผมดูเหมือนเป็นคนเรียบร้อย ซึ่งอ้นนะ ชี้ใจน้อย นิสัยผู้หญิง ผู้หญิงยังอายุ..เดี่ยวเล่าเรื่องหนึ่ง เขาให้รับผิดชอบทีมเชียร์ลีดเดอร์ โอเคคนดูภายนอกเหมือนเรารับผิดชอบได้ แต่เราไม่เคยชอบเลย เราเป็นผู้จัดการ คอยติดต่อหาครูมาสอน คือผมไม่รู้เลยว่าเขาเป็นใคร</p> <p>อ.เขามอบหมายให้หาหาว่าใครจะมาสอนทีมลีดเดอร์ได้มัย ประมาณสามวันได้ครูมาสี่คน เพื่อนแนะนำมา เลือกลงเลยดิ เราก้เซ่ค้ประวัติ ได้คนที่ราคาถูกที่สุดและดีที่สุด แล้วเรื่องทำเต้นบางที่ครูไม่มา เราต้องนำเต้นด้วย เราไม่เคย</p>	<p>ความเชื่ออำนาจในตน (imp) : สูง (oat3.P10L9)</p> <p>การยอมรับตนเอง(imp) : สูง (oat3.P10L9-10,12-13)</p> <p>การเข้าข้างตนเอง(imp) : ต่ำ (oat3.P10L13-19)</p>
<p>Q: แล้วตอนนั้นรู้สึกยังไง</p> <p>A: จะบ้า ไม่มีอะไรที่เราชอบแล้วเราต้องมารับผิดชอบ</p> <p>Q: แล้วได้ระบายกับใครมัย อ.ครับผมไม่ไหวแล้ว</p> <p>A: ตอนเป็นประธานนักเรียนดีกว่า โดนต่อต้านเยอะ วันรับตำแหน่งวันแรกก็โดนด่าแล้ว ไม่รู้ว่าวันนั้นต้องมาทำงานเลย เข้าไปนั่งในแถวปกติ อ.ก็ว่า เธอทำไมไม่ทำงาน โดนด่าตั้งแต่วันแรก เริ่มกดดันแล้ว ถ้าวันแรกเป็นยังงี้มันก็ไม่เข้ามาเป็นประธาน ทั้งที่เราทำความดีมาตลอด</p> <p>Q: เขาหลงใจรีป่าว</p> <p>A: ไม่เคยคิดเลย แล้วไปต่อยอดต่อว่าชุดนี้ทำงานไม่ดีเลย</p>	

Q: แล้วเราได้ทำงานรึยัง

A: ยังไม่ได้เริ่มเลย ยังไม่ได้ดูห้องทำงาน ผ่านไปแค่เจ็ดวันเอง ก็คิดว่าจะมาเจองาน ตอนเปิดเทอมค่อยว่ากัน แคนันแหละ ก็เครียด บอกที่บ้านไม่ได้เพราะกลัวแม่เครียด ไปปรึกษาอ.ที่ปรึกษา อ.ก็บอกว่าสู้ๆ สู้จนท้อ คิดจะลาออกด้วยซ้ำ มันเหนื่อย ให้อเราคิดว่า มันง่ายนะ เราเตรียมที่จะเข้ามาหาด้วย (จะลาออกไปเข้าร.ร.อื่น) ไม่อยากเป็น ประธานแล้ว เพราะคนที่ตั้งเป็นรองประธาน เขาไม่เอา (เขาไม่เอาเรา) เขาไม่ทำ แล้วเขาไม่ออก อยู่อย่างงั้น ไม่ทำ คือตอนนั้นต้องไปขอร้อง

Q: ตอนแรกเส้นทางก่อนจะมาเป็นประธานมันสวดยหุ้มนานนะ ทำไมพอมาเป็นแล้วมัน ดิ่งลงไปเลย

A: ตอนแรกก็ดีนะ แต่พอไปซั๊กพัก งานก็เข้ามาเยอะๆ

Q: งานแรกที่ทำเกี่ยวกับอะไร

A: ไหว้ครู ไม่ใช่ไหว้ครู เป็นรับน้องปี1 มาอยู่กับเขา มาช่วยงานอ. อันนี้ไม่ใหญ่ เท่าไหร่ งานใหญ่ครั้งแรกคืองานไหว้ครูประจำปี จัดยิ่งใหญ่ที่สุด

Q: ตอนนั้นเราทำหน้าที่อะไร ที่รู้สึกว่าเป็นหน้าที่อันใหญ่หลวงของเรา

A: ตอนนั้นร.ร.เป็นร.ร.ในฝันแต่ว่าต้องผ่านการประเมินถึงจะเป็นร.ร. ต้นแบบร.ร.ในฝัน ได้ในเขตคลองสามวา แล้วเบญจมาชลาชัยได้เป็น แล้วต้นรุ่งผมมาเป็นประธานพอดี ต้องประเมินรุ่นผมให้ผ่าน เพราะสามรุ่นที่ผ่านมามันไม่ผ่าน รุ่นนี้ยังงี้ก็ต้องผ่าน นึกในใจบอกเพื่อนว่าเราต้องช่วยกันแล้วละ ถ้าเราไม่ช่วยกันเราตาย เราไม่ได้ตายคนเดียว เราตายทั้งร.ร.เลยนะ ก็มีครั้งแรกซั๊กซ้อมการประเมิน เป็นผอ.การประเมินเขตสอง ท่านใจดีมาก ไม่ได้อะไรมากมาย ท่านดูประมาณชม.สองชม. จัดซุ้มเต็มร.ร. ดูแป๊บนิ่งเสร็จ (เหมือนมาเที่ยว) บ่ายโมงกินข้าว แล้วก็กลับ ไม่ได้คุยอะไรกันเลย เขาก็บอกดีเออพูดดี ยังไม่พูดอะไรเลย แล้วได้มีโอกาสไปดูงานร.ร.บ้านค่ายระยะของ ร.ร.นี้ประเมินผ่านแล้ว ก็ไปดูธรรมดา เพื่อนเขาหยุดอยู่บ้านกัน ทั้งร.ร.ประกาศหยุด เอาเฉพาะอ.และกัณร.ชุดนี้ไปดูงาน ผมก็ไปด้วย แล้วผู้นำชมร.ร.ทั้งหลายก็ไป เราก็ไม่สนใจอยู่แล้ว จังหวะนี้เขาประกาศขึ้นมา “ครับ ในโอกาสนี้ขอเชิญตัวแทนร.ร.นวมินทร์ขึ้นมากล่าวอะไร เล็กๆน้อยๆในโอกาสที่ได้มาดูงาน” แจ็คพืดแล้วกู ขึ้นไปถึงปั๊บ “ครับ เรียนท่านผอ. รองผอ.และสวัสดิ์อ.ทุกท่านและนร.ทุกคน กระผมในนามตัวแทนร.ร.เบญจมาชลาชัย ต้องขอกราบขอบพระคุณผอ.ร.ร.บ้านค่ายที่ได้เปิดโอกาสให้เรามาศึกษาดูงานร.ร.ในฝัน ซึ่งร.ร.ของท่านนั้นได้ผ่านไปแล้วเรียบร้อยแล้ว และหวังว่าในวันนี้ ที่ผมมาในวันนี้ หวังว่าจะได้นำความรู้ของร.ร.ท่านไปประยุกต์ใช้ในร.ร.ผม” ประโยคเด็ดนี้ขึ้นมาได้

ความอดทน(imp) : สูง
(oat3.P10L28-31)

<p>“เพื่อเตรียมรับมือกับท่านคณะกรรมการอรหันต์ทั้งหลาย” อะไรเงี้ย เราก็พูดอย่างงี้ นั่นแหละคนฮากันตรึมเลย เออเราก็พูดได้เหมือนกันนะ พื้นฐานเราเคยพูดมา เขาก็เออพูดดีนะ แล้วตอนจบนะ “ผมหวังว่าสิ่งสำคัญเป้าหมายของพวกเราคือการเป็นร.ร.ต้นแบบในฝัน เราจะต้องทำได้ในปีนี้นั่นเอง” แล้วมันได้ คือเขาจะหักหน้าเราเต็มที่ อ.ร.ร. นั่นนะ ดูรู้เลย ระบุด้วยนะขอเชิญประธานนร. มันยิ้มเลย มึงไม่ได้เตรียมมามึงเสร็จแน่ ทีนี้เราพูดได้ ผ่านมาได้ตัวลอยเลย วันนั้นอ.ก็เลือกเลย ตัวผมเป็นพิธีกรนำดำเนินรายการตลอด คอยดูแลประธานตั้งแต่ต้นจนจบ พอเที่ยวนึกกลับมา ท่านรองพล อติเรกสาร มาตรวจเอง ตอนนั้นเป็นอดีตรมต.กระทรวงศึกษา ได้อ่านประวัติท่าน ฉายาบุรุษสั่งฟ้าสั่งฝน..ผมคิดว่าถ้าทำงานอะไรแล้วแต่ถ้ามีพ่อแม่คนรู้จัก มันจะเกรง</p> <p>Q: ตอนเราเป็นประธานนร. พ่อแม่พูดกับเรายังไงมั่ง</p> <p>A: ส่วนใหญ่แม่จะเป็นห่วง กลัวจะมีผลต่อการเรียน แต่ก็โอเคนะเกรดเฉลี่ยออกมา ม.6 เทอม1 ก็สูงนะ 3.18 เยอะที่สุดตั้งแต่เรียนมาเลย อีกอย่างเราไปเรียนพิเศษและก็มีคนช่วยมีเพื่อนช่วยติวด้วย เพื่อนก็รู้ว่าเราเรียนไม่ค่อยเก่ง เรียนกลางๆ แล้วก็เทอม2 เทอมที่จบ ขึ้นมา3.2กว่า ก็ดี เกรดเบ็ดเสร็จก็2.9 ก็โอเคนะ</p> <p>Q: แต่ว่าในฐานะที่เป็นลูกอ.ยังเลี้ยง โดนด่านะ เราเคยเห็น ส่วนใหญ่จะ3.5ขึ้นหมด ลูกอ.</p> <p>A: แม่จะบอกว่าเรียนขออย่าให้เป็นทีโหล่ ขอให้เราทำเต็มที่ คือแม่จะรู้ขีดจำกัดเราทำได้แค่ไหน เขารู้ใจ รู้ว่าเราไม่ถนัดเรื่องพวกนี้ วิชาที่ตัดคะแนนเราคือพวกคำนวณ จะไม่ค่อยเก่ง แต่เราไปได้วิชาอื่นทดแทน เราก็ได้ เลขไม่เก่ง อังกฤษพอได้ วิชาตั้งขึ้นก็ภาษาไทย สังคม นอกนั้นก็เป็วิชาเล็กๆน้อยๆ ก็เก็บ4หมด ...ตอนนั้นที่เคยเล่าให้ฟังว่าโดนอ. เพื่อนแม่ด่า ก็เลยเป็นแรงผลักดันให้เราขยัน พออีกเทอมหนึ่งก็เรียนดีขึ้น ตั้งใจเรียนขยัน เพื่อนเขาเล่นเราไม่เล่น อ่านหนังสืออย่างเดียว และมันก็ได้ผล แต่ก็แพ้เพื่อนคนหนึ่ง แพ้ผู้หญิง เพราะเทอมที่ผ่านมาได้ที่4ที่5ที่6 เทอมนี้ขึ้นมาที่2 (เคยได้ที่1ปาว) พอขึ้นป.6 ตกมาอยู่ที่8 พอขึ้นเทอม2ได้ที่1 600คะแนนได้597 พลาดไป3แต้ม แล้วก็ไปสอบเข้านว มินทร์ได้ที่4จากคะแนนสูงสุด ตอนนั้นผมได้62 แต่ห่างจากที่ได้81 ที่4เพียบเลย62 เยอะ สอบเข้าม.1 ไปสอบเข้าร.ร.เตรียมพัฒน ตอนนั้นสอบได้ห้องคิง สอบได้แต่ไม่ไปเรียนที่นวมินทร์ดีกว่า มันมีรถรับส่งสบาย ที่นู่นมันต้องตื่นแต่เช้านั่งรถเมย์ มันไกล อยู่นวมินทร์ก็ดี ประสบความสำเร็จ คือในระดับการเป็นนร.ถือว่าเราโอเคที่สุด แต่ชีวิตการทำงานก็อีกเรื่องนึง</p> <p>Q: สิ่งที่คุณรู้สึกภูมิใจที่สุดตอนอยู่ประถมมัธยมคืออะไร</p>	<p>ความพึงพอใจในการเรียน(imp) : สูง (oat3.P11L25-28)</p> <p>การอบรมเลี้ยงดู : ดี (oat3.P11L30-31)</p> <p>ความต้องการพิสูจน์ตนเอง(imp) : ดี (oat3.P11L33-35)</p> <p>ความภาคภูมิใจในตนเอง(exp) : ปธ.นร. (oat3.P12L6-7)</p>
---	--

<p>A: เป็นประธานนร.นี้แหละ ได้เป็นหัวหน้าห้องทุกชั้นปี พอเป็นประธานนร.ก็ลาออกไม่ เป็นหัวหน้าห้อง ให้เพื่อนเป็น</p> <p>Q: เราคิดว่ากรที่มีชื่อเสียงมีตำแหน่งเป็นความภูมิใจของเรา</p> <p>A: ใช้นั้นเป็นส่วนหนึ่ง แต่ตอนนี้พอมายู่ที่นี้ก็เพิ่งพ้นตำแหน่งนายกสโมสรนักศึกษา เขา เปลี่ยนตอนปีสาม คือหมดวาระแล้ว ปีหน้าผมจะไม่ได้อะไร จะเป็นที่ปรึกษาคอย ช่วยงานที่สโมสร คือเป็นกรรมการบริหารนศ.ด้วยตอนนั้นเป็นสองสมัย พอขึ้นปี4ปุ๊บจะไม่ เป็นอะไรแล้ว แต่เราก็ยังชอบยังทำอยู่</p> <p>Q: เตี่ยกลับไปตอนก่อนเอน ตอนเป็นประธานนร. เคยเจอปัญหาหนักสุดอะไร</p> <p>A: ตอนที่ประเมิร.ร.ในฝันนี้แหละ มีเหตุการณ์หนึ่ง รongผอ.เขตสอง ท่านอ.ไพบูลย์ ท่าน มาตรวจ ด้วยความที่เราประมาท ไม่ไปดูพื้นที่ในร.ว่าจัดอะไรบ้าง กะว่าสบายๆมาดู แป๊บเดียว พอถึงวันจริงมันไม่เป็นแบบนั้น ท่านรองมาเราก็แนะนำตัวปกติ พอถึงเวลา เดินไปกับท่านมันพูดไม่ออกซักคำ ชวนท่านคุยท่านก็ว่าไปตลอด “เธอไม่คุยกับฉันจะ รู้มัยร.ร.มีอะไร” ดูเลย แล้วไม่ใช่ผมคนเดียว เพื่อนที่ตามหลังโดนหมด เจอ1คำถาม “ข้าว1เกวียนมีกี่ถัง” ผมตอบได้ (ลองภูมิ) เพราะร.ร.เราล้อมด้วยทุ่งนา ผมตอบได้แต่แก ไม่ถาม ไปถามเพื่อนแล้วห้ามช่วย ก็โดน “คุณหลอกฉันไม่ได้นะฉันเป็นลูกชานามา ก่อน” (แล้วมันก็ถัง) 100ถัง ตอนนั้นเป็นประธานด้วยก็เลยละะเทะเลย เขาพูดเลย “ผม ไปประเมิร.อีกเขตหนึ่งเขตมีนบุรี ร.ร.สตรีศรีอยุธยา ร.ร.นี้มีแต่นร.หญิงเท่านั้น ผู้หญิง ล้วนๆนะ แต่ทำไมเขาถึงทำได้ แล้วคุณเป็นร.ร.สหมียุ้ยผู้ชายผู้หญิง ทำไมถึงทำไม่ได้” ผม เดินออกจากหอประชุมเดี๋ยวนั้นเลย ไม่อยู่แล้ว นร.พอเห็นผมลงเวทีปุ๊บ กลับกันหมด เลย ไม่เอาแล้ว ว่าขนาดนี้ ทำอะไร (เดินหนีเลย) ไม่ได้เดินหนีเพียงแต่เราฟังไม่ได้ ถ้าฟัง แล้วมันอาจจะระงับอะไรไม่อยู่ในตอนนั้นเพราะมันเครียดมาก แล้วก็ได้ซักสองวัน วัน จันทร์มาโทพี่เอ้ยโดนอ. “ทำไมพูดไม่ออก” อ.ผู้ชายมาเลย “ต้องเปลี่ยนตัวคนพูดซะแล้ว มั้ง” ผมก็รู้อยู่แต่ใจมันหาคนพูดแทนไม่ได้ ใครจะมากล้า โดนขนาดนั้น ก็เลยทนฟัง ทน เขาว่า ไม่เป็นไร เขาก็บอกจะเปลี่ยนให้ได้ ที่นี้ตั้งแต่นั้นมาผมก็ทำการบ้านหนัก เดินดู ทุกห้องดูทุกชั้นที่มีโซนที่คณะกรรมการต้องไป ดูหนักยิ่งกว่าเรียนหนังสืออีก กลับบ้าน เย็นทุกวัน (ทำคนเดียวหรือมีทีม) ทีมก็ทำด้วยแต่ก็ไม่หนักเท่าเราเพราะเราเป็นคนพูด เป็นคนรับหน้า ตอนนั้นมีเพื่อนคนหนึ่งชื่อบูมตอนนี้เรียนอยู่มหิดลตอนนั้นจะคอยช่วยเรา เขาจะเก่งภาษาฝรั่งเศส</p> <p>Q: แล้วมีเพื่อนสนิทมัยตอนมัธยม</p> <p>A: ก็มีสนิทอยู่ แต่ตอนนี้ก็เริ่มห่างๆ แต่สามารถคุยกันได้ทุกเรื่อง ชื่อเชษฐ เรียนอยู่พระ</p>	<p>บทบาทหน้าที่ : ปธ.สโมสร (oat3.P12L9-12)</p> <p>ความหยิ่งในศักดิ์ศรี (imp) : สูง (oat3.P12L20-25)</p> <p>ความต้องการพิสูจน์ ตนเอง(imp) : สูง (oat3.P12L25-29)</p>
--	---

<p>จอมเกล้าธนบุรี วิศวะ คนนี้จะเป็นคนที่เข้าใจว่าปัญหาคืออะไร เรียนมาด้วยกันตั้งแต่ ม.1ยันม.6 ตอนม.ต้นไม่ค่อยสนิทเท่าไร ม.4ถึงจะมีเรื่องอะไรก็คุย</p> <p>Q: มาสนิทกันได้ยังไง</p> <p>A: มันไอนั้นด้วย มันจะแยกห้องใครอยู่วิทย์คณิต ตอนแรกผมจะอยู่สังคมเพราะมันเบา แต่พอที่สนิทด้วยกัน เขาบอกว่าขนาดลูกแม่ คือเขาแทนตัวเองว่าแม่ เรียนแยกกว่าผม เขายังเรียน ผมก็เอาวิทย์คณิตก็ได้ ขอ.เปลี่ยน ก็เลยสนิทมาตั้งแต่บัดนั้น ก็นั่งด้วยกันไปไหนไปด้วยกัน มีเรื่องขัดแย้งกันก็มี ก็คุยกันทุกเรื่อง สากเปื่อยอันเรื้อรบบ</p> <p>Q: เคยทะเลาะกันเรื่องอะไร</p> <p>A: เรื่องไม่เป็นเรื่อง เขาให้ส่งหลักฐานใบประกันตัวนร. ที่นี้เขาส่งแล้วเขาไม่บอก ถามทำไมไม่บอก อ้าวแล้วข้าต้องบอกเองทุกเรื่องวี่ง ก็เถียงกัน</p> <p>Q: โกรธกันนานปะ</p> <p>A: แป็บเดียวก็ดีขึ้น ไม่โกรธหรอก มันโกรธไม่ได้ เพื่อน แต่ตอนมัธยมเป็นชีวิตที่สนุก เพื่อนจะรักกันมาก แต่พอแยกกันไปเรียนก็เริ่มห่างๆ</p> <p>Q: ตอนนี่ที่ติดต่อกันอยู่ปัจจุบันมีกี่คน</p> <p>A: 4-5คน สองคนแรกเป็นผู้หญิง ชื่อเบลกับบลู สองคนนี้จะสนิทกันพอสมควรเพราะเขาเรียนหัวเฉียว เรียนคณะแพทยแผนจีนจะใกล้ๆกับสายเรา อีกคนชื่อไต้ตัน ตัวใหญ่ มาก เรียนอยู่มหานคร</p> <p>Q: เป็นกลุ่มที่สนิทที่สุดแล้ว</p> <p>A: ก็สนิทสุด โอเคสุดแล้ว</p> <p>Q: เซซฐ์เป็นคนยังไง</p> <p>A: พื้นฐานเซซฐ์เป็นคนลำบากมาตั้งแต่เด็ก จะรู้ว่าความลำบากเป็นยังไง เซซฐ์จะเป็นคนที่รู้จักคบคน จะรู้ว่าคนไหนเป็นยังไง ปรีक्षाได้ทุกเรื่อง มีเรื่องอะไรขอให้บอก แก้ปัญหาได้ทุกอย่าง แนะนำได้</p> <p>Q: เขาชวนไปในทางที่ดีมั๊ย</p> <p>A: แนะนำเพราะเขาไม่เคยแนะนำเพื่อนไปเที่ยว ไม่เคยชวนเพื่อนหนีเรียน ถึงแม้ตัวเขาจะไม่เข้าเรียนเขาก็ไม่เคยชวนใคร นอกจากเราจะตามเขาไปเอง</p> <p>Q: ข้อเสียของเขาคืออะไร</p> <p>A: มันเป็นบางช่วง ถ้าเขาเครียดจะควบคุมไม่ได้ จะโวยวายหมด แต่นั่นเองข้อเสีย แต่ข้อดีเยอะกว่า ข้อเสียหายาก แล้วเรื่องไหนที่เขารู้ว่าเราไม่สบายใจ เขาจะไม่พูดถึง นอกจากเราถามเองเขาถึงจะพูด</p>	<p>ความสัมพันธ์กับเพื่อน : ดี (oat3.P13L8)</p> <p>ลักษณะเพื่อนสนิท (oat3.P13L16-18)</p> <p>ลักษณะเพื่อนสนิท (oat3.P13L23-24)</p>
---	--

<p>Q: งามที่บ้านมั่ง คิดว่าพ่อเป็นคนแบบไหน</p> <p>A: เป็นคนเรียบร้อย เป็นคนที่รักครอบครัวนะแต่ไม่ค่อยพูด จะไม่ค่อยแสดงออกทางการพูด จะแสดงออกทางปฏิริยามากกว่า ข้อดีเด่นๆคือรักครอบครัว ข้อเสียคือไม่ค่อยพูดนี่แหละ</p>	<p>ลักษณะของพ่อ (oat3.P13L26-27)</p>
<p>Q: แม่ล่ะ</p> <p>A: ข้อดีคือเป็นห่วงทุกคนในบ้าน แม่จะต้องรู้หมดทุกอย่าง ใครเป็นยังไง ข้อเสียแทบจะไม่มีเท่าที่ดู</p>	<p>ลักษณะของแม่ (oat3.P13L29)</p>
<p>Q: อยากให้ท่านปรับเรื่องอะไร</p> <p>A: พ่อคืออยากให้ดูแลสุขภาพนิดนึงเพราะท่านเป็นผู้บริหารต้องไปเจอคนหลายรูปแบบ ตอนนี้อย่าไปอยู่ร.ร.ใหญ่ขึ้น เจอลูกน้องหลายแบบหลายนิสัย ก็ไม่อยากจะเครียดมากตรงนั้น เพราะดูๆแล้วแกคงจะเครียดอยู่บ้าง แม่ก็เรื่องสุขภาพเหมือนกันคือแกต้องดูแลเรื่องโภชนาการ ไม่อยากให้เครียดมาก คือไม่อยากจะให้แม่ดูแลรับผิดชอบเรื่องโภชนาการ มันเหนื่อย แต่ถ้าแม่ไม่ทำก็ไม่รู้จะให้ใครทำ ห่วงเรื่องสุขภาพทั้งครอบครัวแหละ ยายเหมือนกัน คือคนแก่ที่บ้านต้องดูแลคนแก่อีกสองคน คุณตากับทวด คือทุกเช้าผมต้องดูแล แม่แต่เรื่องการขยับถ่ายเพราะบางทีแกลุกไม่ขึ้น ทำทุกอย่าง</p>	<p>ความกตัญญู(imp) : ดี (oat3.P13L31-36)</p>
<p>Q: เราทำเองหรือมีใครขอให้ทำ</p>	
<p>A: ทำเอง คือคลุกคลีมาตลอด ทำตั้งแต่อยู่ม.3</p>	
<p>Q: คิดว่าคนที่บ้านใครที่เข้าใจเรามากที่สุด</p>	<p>การเคารพตนเอง(imp) :</p>
<p>A: ตัวเรานี่แหละเข้าใจมากที่สุด (คิดว่าใครนอกจากเรา) ยายเข้าใจมากที่สุด รู้ว่าเป็นยังไงเพราะเลี้ยงมากับมือ แม่ก็รู้แต่อาจจะไม่เท่ายายเพราะเพิ่งจะอยู่เป็นครอบครัวพร้อมหน้าพร้อมตาก็อายุ7ขวบ</p>	<p>สูง (oat3.P14L3-4)</p>
<p>Q: คิดว่าใครไม่เข้าใจมากที่สุดในบ้าน</p>	
<p>A: อาปากับแม่ บางทีก็ไม่เข้าใจเรา</p>	
<p>Q: เรื่องอะไรส่วนใหญ่ที่ไม่เข้าใจ</p>	<p>การอบรมเลี้ยงดู : ไม่ดี</p>
<p>A: เรื่องเล็กๆน้อยๆบางที่มีกิจกรรม เราต้องค้างห้องเพื่อน แล้วเขาคิดว่าเราไปทำอย่างอื่น บางที่เราเสียใจเหมือนกันว่าทำไมเราต้องโดนว่าโดนด่าอยู่เรื่อย</p>	<p>(oat3.P14L8-11)</p>
<p>Q: แล้วกับน้องสาวสนิทปะ</p>	<p>ความสัมพันธ์กับน้อง : ดี</p>
<p>A: ก็สนิทนะ คุยได้ทุกเรื่อง น้องสาวจะไม่เรียกผมว่าพี่ จะเรียกผมเฉยๆ (ห่างกันก็ปี) สองปี คือเขามีโลกส่วนตัวของเขา แต่เวลามีเรื่องอะไรเราก็ช่วยเขา</p>	<p>(oat3.P14L13-14)</p>
<p>Q: เขาเป็นคนยังไง</p>	<p>ลักษณะของน้อง</p>

<p>A: เป็นคนง่าย ๆ สบาย ๆ ไม่ซีเรียส ไม่ค่อยเครียดเรื่องอะไร ยิ่งงี้ก็ได้ เป็นคนไม่ค่อยพูด แต่ถ้าตัวเองเสียผลประโยชน์หรือถูกเอาเปรียบ เขาจะโวย</p> <p>Q: ทะเลาะกันบ่อยป่าว</p> <p>A: บ่อยตอนเด็กๆ เพิ่งจะมาเลิกทะเลาะก็ตอนมัธยม เล็กๆ น้อยๆ ไม่เป็นเรื่อง</p> <p>Q: ตอนนี่เรียนที่ไหน</p> <p>A: เรียนวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมที่ราชมนฑลคลองหก ปี1</p> <p>Q: เจอกันบ่อยดิ</p> <p>A: เจอกันทุกวัน จะกลับบ้านพร้อมกัน แต่ช่วงนี้ผมจะกลับบ้านเร็วกว่า</p> <p>Q: หวงน้องสาวมัย</p> <p>A: ก็หวง คือมันเป็นสันชาตญาณอยู่แล้ว</p> <p>Q: ตอนนี่เสาร์อาทิตย์ไม่เรียนหรือ</p> <p>A: ตอนนี่ก็มีคนเขาให้ไปนวดไปรักษาก็ไป ไปช่วยงานแถวบ้าน อย่างที่บอกตามผม เป็นมัคทายก ตอนนี่แกทำอะไรไม่ไหวผมก็เลยช่วยบ้าง เขาจะรู้จักจะให้ผมไปทำ อย่างทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ทำบุญอายุ งานบวช แม่แต่งงานศพก็ไปนำสวด ก็ไปทำแทนตาได้ แต่ก็ไม่เคยรับตั้งค้ในงาน ไม่เคยเอา แต่ถ้าเขาให้ทำบุญเป็นทุนการศึกษาที่รับ แต่ส่วนใหญ่จะปฏิเสธไม่เอาเลย ของที่งานก็ไม่กิน จะกลับมากินบ้าน มันยังงี้ไม่รู้ ไม่กินดีกว่า นอกจากเขาจะตามมาส่งบ้านเอง ตอนนี่ก็ไปไหนไม่ค่อยได้เพราะต้องดูแลทวด เพราะว่าเราผู้ชายแข็งแรงดูแลไหว บางทีทวดล้ม อย่างปีใหม่แกล้มหัวแตก เราก็ไม่ได้ไปไหนเลย ต้องดูแลแก (น้องช่วยอะไรมั่ง) ก็ช่วยตอนผมไม่อยู่ก็ช่วย เมื่อก่อนไม่ช่วยแต่เดี๋ยวนี้ช่วย</p>	<p>(oat3.P14L16-17)</p> <p>ความผูกผันกับศาสนา : มาก</p> <p>(oat3.P14L27-29)</p> <p>ความต้องการด้านวัตถุ (imp) : น้อย</p> <p>(oat3.P14L29-31)</p> <p>ความกตัญญู(imp) : สูง</p> <p>(oat3.P14L31-33)</p>
<p>(ครั้งที่ 2) Q: ตอนนั้นเริ่มคิดถึงพพท.เมื่อไหร่</p> <p>A: ตอนนั้นระบบการศึกษาไทยมันเปลี่ยนแปลงบ่อย ตอนนั้นกลัวตัวเองจะไม่มีที่เรียนก็เลยต้องหาที่เรียนไว้ก่อน ทีนี้พอดีมีหนังสือจากราชมนฑลวิทยุวีรสังไปที่ร.ร.บอกว่ามีคณะนี้เปิด อย่างคณะอื่นวิศวะบริหารอะไรเงี้ยมันเป็นเรื่องปกติอยู่แล้ว แต่อันนี้เรายังไม่เคยเจอยังไม่เคยได้ยินชื่อก็เลยเออมันน่าเรียนดีนะ ตอนนั้นยังไม่รู้ว่าคณะนี้เป็นยังไง ตอนนั้นยังไม่ได้เป็นคณะมันเป็นแค่สาขาวิชา ก็เลยตัดสินใจมาสอบ ถามว่าตั้งใจสอบมัย ก็อ่านหนังสืออยู่แล้วช่วงนั้น ไม่ได้อะไร ได้ก็ไม่ได้ก็ไม่เป็นไร ทีนี้คือสอบได้ สอบข้อเขียนผ่านแล้วก็มาสอบสัมภาษณ์ ก็เลยเอออย่างน้อยเรามีที่เรียนแล้ว หลังจากนั้นก็สมัครแอดมิชชั่นเลือกส่อันดับเหมือนกันอันดับ1เลือกนิติศาสตร์ธรรมศาสตร์</p>	<p>การยอมรับความจริง (imp) : สูง</p> <p>(oat3.P15L2-3)</p> <p>การคล้อยตามกลุ่ม(imp) : ต่ำ</p> <p>(oat3.P15L3-6)</p>

<p>อันดับสองรัฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ อันดับสามก็สังคมศาสตร์บริหารรัฐกิจ อันดับสี่ก็สังคมศาสตร์ม.เกษตร รู้สึกตอนนั้นมีข่าวว่าใครที่เรียนแล้วจะตัดสิทธิ์ มันประกาศขึ้นมาว่าไม่พบข้อมูลของคุณ ก็เลยรีบร้อย ก็เลยต้องเรียนที่นี่ เออสิมันไปว่าตอนม.6 ทางม.ธุรกิจบัณฑิตแจกโควต้าโครงการทุนเรียนฟรีสี่ปีแต่เกรดเฉลี่ยแต่ละเทอมต้องไม่ต่ำกว่าสาม ที่นี่เป็นคณะนิติศาสตร์ที่ชอบ แต่เนื่องจากว่าม.นี้ยังไม่เป็นที่ยอมรับในคณะนี้ สาขานี้ยังใหม่อยู่สำหรับเขาแต่พวกนิติศาสตร์การแสดงอะไรพวกนั้นมันจะได้เพราะที่นี่เขามีชื่อเรื่องนี้ ก็เลยคุยกับพ่อแม่ว่าไม่เอา คือสอบถามจากผู้ที่มีข้อมูลตรงนี้คือมีญาติพี่ชายของน้ำชายเป็นผู้พิพากษาศาลแรงงานเขาบอกถ้าจะตรงนี้ไปเรียนรวมดีกว่าเยอะ ถึงตรงนี้จะมื่อ.จากธรรมศาสตร์มาสอนจริงแต่เรื่องชื่อเสียงของสถาบันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งในการทำงานคือเขามองเห็นอนาคต ก็เลยตัดใจไม่เลือก ที่นี่ตอนแรกจะตัดสินใจไปเรียนรวม คิดไปคิดมา ก็อยากเรียนแต่แม่เสียตายตรงนี้ที่สอบตรงได้ ก็บอกแม่ไปเรียนเก็บทีละตัวสองตัวก็ได้ คือไปเรียนเพิ่มเติมเอา แต่ที่นี้ก็ยังมีโอกาสได้ไปเรียน ตอนนั้นก็เรียนตรงนี้ให้จบก่อน ก็เลยตัดสินใจมาที่นี่ ก็คุยกับแม่แม่บอกจบนิติเมื่อเทียบเปอร์เซ็นต์ดูแล้วเราเป็นสาขาใหม่ดูแล้วยังสามารถที่จะเรียนได้ อีกอย่างจบแล้วมีโอกาสที่จะมีงานทำสูงกว่านิติ เพราะนิติคือเราต้องไปแข่งกับคนอื่นอีกเยอะ แม่ก็เออเอางานไว้ก่อน มองไกลๆอย่ามองใกล้ๆ รู้ว่าชอบแต่เราสามารถไปเรียนเพิ่มเติมได้ ก็เลยตัดสินใจมาตรงนี้ดีกว่า</p> <p>Q: แล้วทำไมต้องเป็นพท.ด้วยละ</p> <p>A: ตอนนั้นรู้สึกประเทศไทยเรามีปัญหาเรื่องสมุนไพรมะยา ตอนนั้นสมุนไพรมะยาของไทยถูกต่างประเทศโจรรวมไปเยอะ เราก็ดูเออสมุนไพรมะยาไทยมันมีดียังไงทำไมเขาถึงมาเอาทำไมกฎหมายเราทำอะไรเขาไม่ได้ สมุนไพรมะยาเป็นของเราแท้ๆทำไมไม่จดสิทธิบัตร ทำไมถึงไปให้เขาทดลอง ที่นี่เราชอบกฎหมายอยู่แล้วไงเพื่อเราจะได้เรียนนิติศาสตร์คู่กันไปด้วยอาจจะช่วยเหลือตรงนี้ได้</p> <p>Q: เคยคิดเรื่องสมุนไพรมะยาบ่อย</p> <p>A: อ๋อ.ม.ปลายมาไม่เคยคิดเลย พอมาเห็นบู๊บเออมันน่าสนใจนะมันน่าเรียน เรียนไว้ก็ไม่เสียหายอะไร อีกอย่างเป็นวิชาชีพติดตัวเราไปตลอดแน่นอน เอออันนี้ดีกว่า แล้วเราก็ก่อนเรียนได้ด้วย</p> <p>Q: ที่บ้านมองยังกับสาขานี้</p> <p>A: ก็คือสาขานี้คนยังน้อยอยู่ เราสามารถที่จะเลี้ยงดูตัวเองได้ถ้าเรียนจบ แม่มองยังงั้นมากกว่า คือสามารถเอาตัวรอดได้กับอาชีพนี้</p>	<p>ลักษณะมุ่งอนาคต(imp) : สูง (oat3.P15L19-20)</p> <p>สาเหตุของการเลือกพท. (oat3.P15L25-28)</p> <p>ความต้องการพึ่งตนเอง (imp) : สูง (oat3.P15L30-34)</p>
---	--

<p>Q: สอบได้แล้วเป็นไงดีใจมั๊ย</p> <p>A: พอสอบได้ที่ดีใจเป็นเรื่องปกติธรรมดา อย่างน้อยก็คือสอบตรงเข้ามหาลัยได้ มันก็โอเคเป็นความภาคภูมิใจอย่างหนึ่ง และอีกอย่างตอนนั้นเป็นผู้ชายคนเดียวด้วยที่ได้ นอกนั้นเป็นผู้หญิงหมดเลย</p> <p>Q: ส่วนใหญ่เพื่อนที่ม.ปลายเลือกอะไรกัน</p> <p>A: ส่วนใหญ่จะไปวิศวะ บริหาร (ไม่มีมาทางเราเลย) มี แต่ว่าเป็นแพทย์แผนจีนของมห.หัวเฉียว แต่ที่เป็นหมอมจะไม่มี แล้วก็เพื่อนที่ไปเรียนนิติรามตอนนั้นจบแล้ว ตอนแรกกะว่าจะไปเรียนด้วยกันแต่ก็ไม่ได้ไป ก็ยังเสียดายเหมือนกันรู้งี้เราไปนู่นซะก็ดี แต่ก็ไม่เป็นไรของเราเหลืออีกปีนึง</p> <p>Q: อีจกาคอนนี่มั๊ย</p> <p>A: ก็อีจกา แต่ถ้าเรามองไปข้างหลังก็จะคิดมากไปกันใหญ่ ก็เลยไม่คิดดีกว่า เราเอาตรงนี้ให้ได้ก่อน คือเพื่อนผมคนนี้เรียน7เทอมไม่ได้หยุดเลย สมมติถ้าผมเรียนจบตรงนี้อาจจะไม่เอาป.ตรีอีกใบ ต่อโทดีกว่า (โทด้านไหน) โทด้านอื่นไม่เอาด้านนี้เพราะความรู้ด้านนี้มันสามารถที่จะ..สมมติเราสอบใบประกอบโรคได้ ใบประกอบโรคจะเป็นตัวการันตีตัวเราว่าเรามีความรู้ความสามารถแค่ไหน อันนั้นคือสิ่งที่จะบอกว่าเรามีคุณภาพแค่ไหน ไม่ใช่แค่ใบปริญญา ไม่ใช่ว่าจะป.โทแล้วจะเก่งทุกคน อาจจะเก่งเฉพาะตำรา แต่ปฏิบัติไม่ได้ อาจจะต่อโทกฎหมายมากกว่าเพราะว่ามันเอามาประยุกต์ใช้ได้ แต่ก็มีหลายคนติงมาว่าบริหารดีกว่ามั๊ยเพราะจะได้บริหารกิจการตัวเอง แค่คิดไปคิดมาวิชาบริหารมันสามารถเรียนรู้กันได้จากคนใกล้ชิดอย่างยายจบป.4ชายของมีเงินทอง เยอะแยะ อีกอย่างเราคลุกคลีกับที่บ้านชายของข้าแล้วยายชายมา30-40ปีลูกค้ายังติดหนึบ มันมีจุดดีอะไรเราก็ต้องไปศึกษาตรงนั้น ไม่ใช่เราจะไปเรียนตามคนอื่นมันก็ไม่ไหว ต้องเรียนรู้ด้วยตัวเองก่อน</p> <p>Q: เราเห็นอะไรในสาขานี้เราถึงเลือก มันต้องจุดสนใจชักอย่างไร</p> <p>A: สป่า ตอนนั้นสปานูมมากๆเลย ถ้าเป็นเจ้าของกิจการได้อย่างน้อยรายได้ก็มหาศาล แล้วก็เลี้ยงดูครอบครัวเราได้ตลอดถ้าเราบริหารเป็นทำเป็น ตอนนั้นยังไม่รู้นะว่าเรียนอะไรบ้าง จนมารู้อายุละเอียดวันที่สอบสัมภาษณ์ อ.บอกว่าถ้ารับคุณเข้าเรียนแล้ว จะรับได้มั๊ย คือคุณเป็นผู้ชาย ผู้ชายในคณะนี้น้อย คือคุณต้องเป็นผู้เสียสละ คุณอาจจะเสียสละให้เพื่อนผู้หญิงกลับบ้านก่อนเพื่อทำกิจกรรมบางอย่าง คุณอาจจะช่วยเก็บของยกของ ผมก็ไม่มีปัญหา แล้วคุณต้องนวด ก็บอกได้ไม่มีปัญหาเพราะผมนวดให้คนที่บ้านทุกวัน แต่อ.บอกไม่ใช่ คุณต้องนวดคนไข้จริงๆที่บางคนเป็นเบาหวานมีแผล บาง</p>	<p>การยอมรับความจริง (imp) : สูง (oat3.P16L7)</p> <p>ข้อมูลพพ. : การทำงาน (oat3.P16L9-11)</p> <p>ความมีเหตุมีผล(imp) : สูง (oat3.P16L12-15)</p> <p>การคล้อยตามกลุ่ม(imp) : ต่ำ (oat3.P16L16)</p> <p>ความต้องการด้านวัตถุ (imp) : สูง (oat3.P16L18-19)</p> <p>ความมีเหตุมีผล(imp) :</p>
--	--

<p>คนเป็นอัมพาตกลืนยตัวเหม็น คุณรับได้มั้ย รับได้ แล้วคุณก็ต้องเจอคนไข้ที่ตามใจฉัน อย่างเดียว คุณทนได้มั้ย บอกได้</p> <p>Q: ตอนที่ตอบไปตอนนั้นคิดดีแล้วหรือ</p> <p>A: ทำได้เพราะหนักกว่านั้นก็เคยเจอมาแล้ว เซ็ดซีเซ็ดเยียวคนแก่ คนแก่หลงๆลื้มๆ อาบน้ำแกไม่ยอมอาบก็ต้องจับอาบ จับถ่ายไม่รู้ตัว เข้าห้องน้ำไม่ได้ ก็ยังผ่านมาได้ คน ที่บ้านก็ดูแลได้อยู่แล้วไง อย่างวันที่6ที่ผ่านมาก็เพิ่งเสียตาไป การปรนนิบัติคนแก่ก็เป็น เรื่องปกติไม่มีปัญหา</p> <p>Q: ตอนที่ตาเสียรู้สึกยังไงบ้าง</p> <p>A: ทำใจไม่ได้ มาถึงวันนี้ก็ยังทำใจไม่ได้ เพราะแกไปไวมาก 78ย่าง79 ดูเหมือนอายุ เยอะแล้วแต่คือมันไม่ได้ตั้งตัว ไม่พร้อมรับกับการสูญเสียครั้งนี้ เพราะเรายังปรนนิบัติ ได้ไม่เต็มที่ เพราะบุญคุณเขาเปรียบเสมือนพ่อ ก็คือมันทำใจไม่ได้ อย่างวันรดน้ำศพก็ ต้องมีคนคอยจับมือผมก็จับไม่ได้ วันนั้นรู้สึกจะสอ สอเสริ้จิบแม่โทรให้รีบกลับบ้าน อาบอาบน้ำเสียแล้วนะ คือมันไวเกินไป ถ้าเออลืมหมอนนอนเสื่อก็ไม่ว่าแต่นี้ไป</p> <p>Q: พูดเรื่องความรักมั่งดีกว่า เราเคยคบใครมั่งที่ผ่านมา</p> <p>A: ก็มีชอบบ้าง รู้ว่าชอบนะ ตอนช่วงอายุ12-13ประมาณนั้น ก็เพื่อนในห้องแหละแต่ก็ ไม่ได้อะไร ไม่ได้พูดไม่ได้อะไร (ทำไม่ถึงชอบ) ไม่รู้เหมือนกัน พอเข้าวัยรุ่นแล้วมันเป็น เอง มันก็ชอบเฉยๆนะ ไม่ได้อะไรขนาดนั้น แล้วไม่ใช่คนเดียว หลายคนเลย มองไปทั่ว พอเข้ามัธยมตอนนั้นยังเป็นเด็กใหม่อยู่ ก็มีรุ่นพี่มาจีบตอนม.ต้น เราก็ไม่นึกอะไรก็คุย ปกติ (รู้ได้ไงว่ามาจีบ) การพูดการอะไรไม่เหมือนรุ่นพี่คนอื่น คนอื่นถามเรื่องเรียนเรื่อง อะไร คนนี้ถามทุกอย่างสารทุกข์สุขดิบ ถามว่ามีแฟนรึยัง ก็บอกว่าไม่มี ชอบผู้หญิง แบบไหน ชอบกินอะไร พอเราบอกแบบนี้แล้วเราก็ได้ เขาก็ซื้อมาให้อะไรไร้แต่ก็ ไม่อะไร (แล้วชอบเขามั้ย) ไม่ เพราะตอนนั้นเรายังเด็ก มาอยู่ม.ปลายก็ชอบผู้หญิง เพื่อนกันตอนนี่เรียนอยู่บางมด ก็ชอบมากเลย ที่ได้คบกันก็คนนี่แหละ คนแรกเลยเป็น จริงเป็นจัง แต่ก็ไม่นานแป็บเดียวสามเดือนเลิก เขาบอกเราดีเกินไป เฮ้ยเราเป็นเพื่อน กันเถอะเธอดีมากเกินไป อยากได้เธอเป็นเพื่อนมากกว่า นี่คือเหตุผล (แล้วคิดว่าเราเป็นนั่น จริงมั๊ย) จริง ตอนนั้นมีความรู้สึกที่ผู้หญิงคงไม่ชอบคนดี ชอบคนเลว เราก็พยายามทำ ตัวเป็นคนไม่ดีแต่ก็ไม่ได้ มันไม่ใช่บุคลิก เมื่อก่อนจะเล่นเฮฮา หลังจากนั้นจะไม่เฮฮาอีก เลย (กับผู้หญิงหรือ) กับทุกคน เราจะเจียบเลย แต่เวลาคุยกับเพื่อนก็คุยปกติเล่น เหมือนเดิม แต่อาการนี้สงขรึมจะมีมากขึ้น อีกอย่างอาจจะโตขึ้นด้วยเพราะเป็นคนที่มี มีสภาวะความเป็นผู้ใหญ่เร็วกว่าคนอื่น (คนแรกและคนสุดท้าย) ก็มีมาเรื่อยๆ บาง</p>	<p>สูง (oat3.P16L23-28)</p> <p>ประสบการณ์การ สูญเสีย : ตา (oat3.P16L29-32)</p> <p>ความกตัญญู(imp) : สูง (oat3.P16L32-33)</p>
---	--

คนเข้ามาบางที่ยังไม่เคยคุยกับเราเลยแล้วเขาบอกเราเป็นแฟนเขา แล้วก็มีถึงขนาดทำให้เขาร้องไห้ก็มีเหมือนกัน เขาบอกชอบเราแต่เราไม่คิดอะไรกับเขา และตอนนั้นโดนเพื่อนแกล้งฟุ้งสายคุยกันสามสาย เราก็ไม่รู้ว่ามีอีกสายหนึ่งกำลังฟังอยู่ เพื่อนก็ถามมึงชอบมั๊ยเราก็บอกไม่ชอบไปด้วยกันไม่ได้ ผู้หญิงคนนั้นก็เปล่งเสียงออกมา ไปด้วยกันไม่ได้ใช้มั๊ยโอเคจบ เคืองมากเลยแต่เคืองเพื่อนนะ (รู้สึกไงตอนนั้น) รู้สึกไม่ดี เขาก็ร้องไห้เลยปล่อยโฮในโทรศัพท์ (หลังจากนั้น) ก็ยังเป็นเพื่อนเหมือนเดิมแต่ก็มองหน้าไม่ค่อยติด แล้วก็กลับมาคบกับคนเดิมคนแรก (ทำไม) ตอนนั้นมีเรื่องมีปัญหา ตอนนั้นม.6 เทอม1 ตอนนั้นเป็นประธานร.แล้ว คือต้องขอคำปรึกษาจากเขาเยอะเรื่องการวางแผนงานอะไรเงี้ยเพราะเพื่อนในกลุ่มค่อนข้างเกรงใจเขา

Q: ขอนิยามความรักหน่อย

A: ความรักคือการให้ การเสียสละ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน (รักแบบแฟนนะ) ความรับผิดชอบต้องมี

Q: นิยามเรื่องเซ็กส์หน่อย

A: สำหรับผมนะ เป็นเรื่องปกติของเพศหญิงเพศชายหรือเพศไหนก็ตามแต่ คือตอนนี้ความคิดอาจจะไม่ตรงกับผู้ใหญ่หลายคน อย่างที่ลงข่าวเรื่องเซ็กส์อะไรอะ แก่ปัญหาที่ปลายเหตุ ทำไมไม่ถามเด็ก (ส่วนใหญ่เขาแก้ปัญหาอะไร) คือเขาไปบล็อก แก่ที่สื่อปิดสื่อ ซึ่งมันไม่ถูกอะ ยิ่งทำให้เด็กอยากรู้อยากเห็น ทำไมไม่ชี้ให้ดูละว่ามันไม่เหมาะ ทำไมไม่ชี้ให้เด็กรู้ว่าทำไมคุณอยู่ในวัยนี้ถึงไม่ควรรู้อะไร คุณต้องอยู่วัยไหนถึงจะสามารถรู้ได้ แต่ที่เขาไม่ เขาปิดบล็อกเว็บ (มันก็การสอนอยู่แล้วนี่เรื่องเพศศึกษา) ถามว่าสอนถูกมั๊ย ยกตัวอย่างที่ร.ให้ฟัง อ.ที่สอนชื่ออ.ชัยรัตน์ แก่เข้าใจเด็กว่าเด็กวัยนี้ควรจะทำยังไง ตอนม.ปลายแกไม่เคยเปิดซีดีลามกแบบร.อื่น ร.อื่นเปิดซีดีลามกให้เด็กผู้หญิงดูแล้วได้ผู้ชายออกไป แต่ผมไม่เห็นด้วย ผมถามหน่อย เด็กผู้หญิงเรียนร้อยๆไม่เคยดู คุณไปเปิดให้เขาดูมันเท่ากับเป็นการไปกระตุ้นให้เขาอยากรู้อยากเห็น ทีนี้เขาก็จะไปซื้อไปหาไปดู คือตอนนี้อยากให้มองว่าเป็นเรื่องปกติ ทำไมคุณไม่ใช้สื่อที่มีอยู่ในการทำ ถามว่าทำไมตปท.ถึงเปิดเสรีได้เพราะผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเขาไม่ได้กลัวว่าเด็กจะติดงอมแงม พ่อแม่เขาจะสอนตั้งแต่เด็กๆว่าเออเรื่องนี้มันเป็นเรื่องปกติไม่ใช่เรื่องที่น่าอาย ไม่เหมือนสังคมไทยจะคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องน่าอายไม่น่าพูดไม่น่าสอน ทีนี้เด็กก็คิดว่าในเมื่อเป็นเรื่องไม่ดีแล้วทำไมพ่อแม่ถึงทำ เด็กก็เกิดคำถามแล้วไม่รู้จะถามใคร พอถามปู่โดนพ่อแม่ว่า หว่าวะทะเล้งลามก โดยเฉพาะเด็กผู้ชาย คือผลสุดท้ายทุกคนก็อยากให้เห็นอยากรู้ อยากลอง แต่บางคนเขาห้ามตัวเองได้เพราะไม่ไปทำอะไรเกินเลย ทีนี้สื่อเหมือนเป็น

ความขัดแย้งต่อสังคม

(imp) : สูง

(oat3.P17L27-32)

ความขัดแย้งต่อสังคม

(imp) : สูง

(oat3.P17L33-

36P18L1-6)

<p>ตัวนำ ครูชมชื่นนร. เลียนแบบพฤติกรรมเขี่ยนำทำวะ ผมว่าไปปิดสื่อให้พวกนำเสนอแรงๆแบบนี้จะดีซะกว่า</p> <p>Q: แล้วที่บ้านพูดเรื่องนี้ว่าไง</p> <p>A: แม่ก็บอกเอาตอนนี้นั้นยังไม่ถึงวัยที่เราจะมีนะ แต่ถ้าพลาดพลังไปก็ให้ป้องกันตัวเองอย่าให้ตัวเองมาเสียเพราะเรื่องแบบนี้ คือไม่ได้ปิดกั้นว่าจะอยากรู้อยากเห็นอะไร ให้พิจารณาเองไม่เข้าใจให้ถาม คิดถึงตัวเองเป็นสำคัญ ..เรื่องก็ไม่ได้จำเป็นว่าเราจะมีอะไรกัน อาจจะเป็นเพื่อนเราเป็นที่ปรึกษา บางที่เราอาจจะคุยกับแฟนไม่รู้เรื่อง คุยกับกิ๊กดีกว่า บางทีเรามีความเครียดอะไรก็หายได้ อย่างผมก็ไม่ซีเรียสถ้าเข้ามาคุยได้ก็ไม่จริงจางอะไร ก็ต้องคุยกันว่าเอาเราคบกันในฐานะอะไร ถ้าคุยเป็นกิ๊กได้ก็โอเคก็ได้ไม่มีปัญหา คุยกันได้สนุกๆปรึกษากันได้ แต่เราก็ต้องบอกเรื่องนี้กับแฟนเราเออมีคนเข้ามาบ้างนะ แต่อีกประเภทหนึ่งสมมติว่าใจเราอยากจะมี ผมก็ไม่ว่าอะไร ถ้าเกิดเขาคุยกันแล้วเขาคุยกับคนนี้เขารู้สึกดีกว่า เราก็จะยอมหลีกให้ แล้วไม่เสียใจด้วย คือความรู้สึกตอนนั้นเรายังไม่ได้แต่งงานหรือมีครอบครัว มันยังงี้ก็ได้ แต่ความคิดผมถึงจะแต่งงานแล้วก็จริง ถ้าเกิดไปเจอคนที่ดีกว่า ก็ตามสบาย ไม่ยึดติดอยู่แล้ว เดี่ยวจะมีคำถามว่าฉันคุณก็ไม่ได้รักเขาเลย รักไปถึงให้ไป (ถ้าไม่รักละ) คุณไม่มีโอกาสมาพูดถึงหรือ อาจจะตายไปแล้วก็ได้ แต่ที่เราจะไม่ทำร้ายตัวเองไม่ทำร้ายคนอื่น ถ้าเขาอยากไปก็ปล่อยเขาไปดีกว่าเราไปตั้งรังก็ไม่เกิดประโยชน์ เอลขอให้คุณมาคุยกันเออฉันเข้ากับเธอไม่ได้ ฉันเจอคนที่ดีกว่า พูดตรงๆ เสียใจมันเป็นเรื่องปกติอยู่แล้ว ไม่เจอหน้าซักพักมันก็ทำใจได้แล้ว (เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องใหญ่สำหรับเรา) เรื่องใหญ่สำหรับเราคือคนในครอบครัวมากกว่าสมาชิกในครอบครัวสำคัญที่สุด (ถ้าเป็นโสดไปตลอดชีวิตก็ได้) ถ้ามันหาดีไม่ได้ก็อยู่ได้ คนอื่นเขายังอยู่ได้เยอะเยอะไป จริงๆไม่ได้คิดไม่ได้แควร์เรื่องการแต่งงานเลยนะ ใครจะมาเป็นแฟนผมต้องทำใจนิดนึง คือผมเป็นคนอารมณ์แปรปรวนง่าย แต่ตอนนี้ดีขึ้นกว่าเดิมเยอะ ตอนนี้เป็นสบายๆเรื่อยๆ เมื่อก่อนจะกลัวทุกอย่าง ตั้งแต่พ้นตำแหน่งนายกสโมสรมา เราคิดถึงตัวเองมากขึ้น คือเราทำงานให้คนอื่น โอเคดี แต่ที่เราต้องนึกถึงอนาคตตัวเองก่อน และอีกอย่างนึงสูญเสียตาไปเราไม่มีโอกาสได้ดูแลแก่เต็มที่ ดูแลก็ประเดี๋ยวประด๋าว เสาร์อาทิตย์ติดงานมั่ง เมื่อก่อนจะซีเรียสมาก ใครว่าไม่ได้ คือต้องมาทำงานทำอะไรเขาจะได้ไม่ว่า บางคนเขาโดนว่าทำไมเขาถึงเฉยๆเขาอยู่ได้ทำไมเราจะอยู่ไม่ได้ แต่ไม่ใช่เราเห็นแก่ตัวไม่ทำงานเลย คืออยู่ที่นี่ทุกคนรู้ว่าผมเป็นคนทำงาน แต่บางสิ่งบางอย่างไม่ใช่ที่เราทุกอย่าง</p> <p>Q: เคยวางสเปกผู้หญิงมั๊ย</p>	<p>การอบรมเลี้ยงดู : ดี (oat3.P18L8-10)</p> <p>การใช้เหตุผล(imp) : ดี (oat3.P18L10-14)</p> <p>การยอมรับความจริง (imp) : สูง (oat3.P18L14-20)</p> <p>ความกตัญญู(imp) : สูง (oat3.P18L21-22)</p> <p>ความต้องการมีคู่ครอง (imp) : ต่ำ (oat3.P18L22-24)</p> <p>ความมีเหตุมีผล(imp) : สูง (oat3.P18L25-29)</p> <p>ความต้องการการชดเชย</p>
---	--

<p>A: ชอบผู้หญิงอายุมากกว่า (ทำไม) เราเป็นลูกคนโตด้วยมั้ง เราต้องเป็นผู้นำตลอด มีอะไรเราโดนว่าโดนอะไรตลอด มันเป็นเรื่องที่คิดในใจว่าทำไมเราไม่เกิดเป็นลูกคนเล็กมั้งวะ ก็เลยอยากมีแฟนอายุมากกว่า อยากให้เขาดูแลเรา อย่างน้อยเขานับถือเราในฐานะที่เราเป็นเด็ก แล้วเขาโตกว่าเราเราให้เกียรติเขาอยู่แล้ว แต่ถ้าคบเด็กมันน่าเบื่อ เขาจะซี้อ่อนซี้อะไรซึ่งเราไม่ชอบ อยากได้รุ่นนี้ซึ่งมันไม่ใช่ พุดง่าย ๆ คือรำคาญ ในทางกลับกัน เขาคบเด็กก็เหมือนเรา เขาก็ต้องมาดูแลเราเขาก็ต้องรำคาญ แต่เราไม่ทำตัวน่ารำคาญขนาดนั้น เขาก็ต่างคนต่างมีภาระหน้าที่ คืออยู่ด้วยกันมันจะอบอวลกว่า</p>	<p>(imp) : สูง (oat3.P18L31-36)</p>
<p>Q: กลับมาตอนเรียนปี1ตอนนั้นเป็นไงมั้ง</p>	
<p>A: ปีนั้นมีผู้ชายเข้ามา5คน เข้ามาวันแรกเขาให้แบ่งกลุ่มแบ่งเป็นบ้าน5บ้าน ผู้ชายจะเป็นพ่อบ้าน ออกมาเดินออกมาอะไร แรกๆก็สนุก หลังๆชักเบื่อ เจอกี่ครั้งก็แนะนำตัว เป็นร้อยรอบ จนผมเบื่อ พักหลังไม่เดินไม่อะไร แนะนำตัวก่อนเป็นเรื่องที่น่าเบื่อมาก เคยเจอมาก่อนคือเขารับไม่ก็ครั้งก็เลิกแต่เนี่ทุกวันนี้จนมันน่าเบื่อ เคยคุยกับผู้ชายด้วยกันว่าจะหาทางออกยังไง เพื่อนบอกเราทำอะไรไม่ได้หรือเราเป็นปี1 ก็โอเคก็ทนไป แล้วก็ครั้งหนึ่งที่ทนไม่ได้ ระเบิดขึ้นมาเรื่องไปซ่อมเต็นท์ ผมไปเอาลำโพงพอดีหอยเพื่อนอยู่ใกล้ผมก็ไปช่วยยกโง่ ที่นี้ที่ถามชื่ออะไรคือรู้ว่าชื่อนี้แต่เรายังไม่ทันได้ตอบ น้องลงไปยึดพื้น ผมก็ไม่ยอมมวิด เพื่อนผมเดินมาบอกรีบไปเอาเครื่องเสียงมาซ่อม ผมบอกมึงเห็นมัยเนี่ยพี่ให้วิดพื้นอยู่ได้ ผมก็ไม่ยอมมก็เลยพูด “พี่ ผมก็คนที่ก็คน บางสิ่ง</p>	<p>ความขัดแย้งในบทบาท (imp) : สูง (oat3.P19L2-6)</p> <p>ความกล้าเผชิญปัญหา (imp) : สูง (oat3.P19L6-10)</p>
<p>บางอย่างมันไม่ใช่เหตุผลที่พี่จะมาลงโทษ ผมรู้พี่ชื่ออะไร แต่ผมตอบช้าหน่อย ทำไมอะ” ความคิดตอนนั้นมันโมโหอะ ที่คณะตอนนั้นคือมาก่อนเป็นพี่ มาทีหลังเป็นน้อง มาพร้อมกันเป็นเพื่อน ซึ่งเรามีความคิดว่ากฎนี้ใช้ไม่ได้เรื่อง แล้วก็เซตัสอะไรที่ว่าถูกผิดอะไรนะคือรุ่นพี่ถูกทุกอย่าง (มันเป็นทุกมหาลัยไม่ใช่หรือ) ก็นั่นละ มันไม่ใช่อะ บางทีรุ่นพี่ผิด บางทีห้ามน้องไม่ให้ทำแต่พี่ก็ไม่ทำ ผมแต่งตัวตั้งแต่ปี1-ปัจจุบันเสื้อไม่เคยออกนอกกางเกง ทำไมพี่ทำไม่ได้ ทำไมต้องบังคับให้น้องทำ ผมไม่เคยถอดเสื้อให้น้องเห็นไม่เคยมี แต่ทำไมเขาถึงทำกับเราแบบนั้น คือเหตุผลบางทีมันไม่ควร และตั้งใจไว้เลย</p>	<p>ความขัดแย้งต่อสังคม (imp) : สูง (oat3.P19L10-13)</p>
<p>ว่าถ้ารับน้องปีต่อไปจะรับแบบลุ่มอล่วย มีอะไรให้คุย แต่ระบบนี้ก็ถือว่าใช้ไม่ได้ เพราะว่าลุ่มอล่วยมากจนเกินไป ผมตอนนั้นรับบทเป็นพี่วิวกแต่วิวกอะไรมาไม่ได้ เพื่อนจะคอยเตือนอยู่ว่าอย่าวิวกมาก คือช่วงนั้นน้องจะกลัวผมมาก เจอหน้าที่ไหนต้องยกมือไหว้ที่นั่น มันเป็นเรื่องประเพณี ประเพณีการไหว้เพิ่งจะมาหายรุ่นนี้ เมื่อก่อนเจอข้างนอกเจอที่ไหนยกมือไหว้ ตอนนี้อยู่ไม่ต้องเลย ไม่มีให้เห็นแล้ว เป็นเรื่องที่น่าใจหาย คือสิ่ง</p>	<p>ความกล้าคิดกล้าทำ (imp) : สูง (oat3.P19L14-17)</p>
<p>ภาคภูมิใจที่สุดคือตอนนั้นปี1 เรียนตึกเขียว มีรุ่นพี่รุ่นสองชื่อพี่ปรีชาแกมานั่งผมก็ไม่รู้</p>	<p>ความภูมิใจ(imp) : ได้ รักษาวัฒนธรรม (oat3.P19L20-26)</p>

<p>หรือกว่าเป็นรุ่นพี่ คือรุ่นพี่สอนว่าถ้าเจอพี่ที่อยู่แถวนั้นเรียบร้อยหน่อยให้ยกมือไหว้ ผมก็ไม่รู้หรือว่าคนนี้เป็นพี่ วันที่ไหว้ครูคณะเขาก็มาพูดว่าพี่ดีใจนะที่ประเพณีการไหว้มันยังอยู่ พี่ขอยกตัวอย่างหนึ่งคนชื่อน้องผม พี่ก็เจอน้องเขาคือปกติถ้าไม่รู้จักกันก็จะไม่ยกมือไหว้ แต่นี่น้องยกมือไหว้ เออสิ่งที่พี่สอนตั้งใจไว้มันยังอยู่ เขาก็ยกตัวอย่างเรา ก็เออดี ตั้งแต่นั้นผมก็ยกมือไหว้ทุกคน ถึงแม้ไม่ชอบหน้ายังงี้ก็ยกมือไหว้ ก็ไหว้ไปหะมันไม่ตาย บางคนไม่ไหว้มันลืมนะประเพณีไทย เอาแต่จับมือ คือประเพณีไทยบางอย่างมันต้องรักษาไว้...ตอนนั้นเราเป็นหัวหน้าห้อง ใครจะเป็นหัวหน้าห้องก็เสนอตัวเองขึ้นไปเลย เรื่องการแสดงออกไม่ต้องกลัว ผมเต็มที่ มีแข่งขันอะไรก็ไปแข่ง แข่งได้วาที่พูดอะไรก็ไปแข่ง ประกวดดาวเดือนก็ไปแข่ง คือเราจะดีแค่ไหนก็เท่านั้นเพราะเขาลือไว้แล้วว่าอันไหนได้ เราก็ไม่ซีเรียสเราใช้ความสามารถเฉยๆ</p>	<p>ความเชื่ออำนาจในตน (imp) : สูง (oat3.P19L26-29)</p> <p>การมีส่วนร่วมใน สถานศึกษา : ดี (oat3.P19L31-32)</p>
<p>Q: เคยแข่งได้รางวัลอะไรมาบ้าง A: ไม่ได้รางวัลอะไรเลย ตอนนั้นแข่งกีฬาขี่เขาประกวดขวัญใจนักกีฬา ผมเล่นฟุตบอลแล้วก็วิ่งมีอะไร ที่นี้ตอนทำยาก็มีการประกวดสปอร์ตบอยสปอร์ตเกิร์ล ออกไปแสดงความสามารถอะไรก็ได้ ทุกคนจะออกไปเดินไปอะไร แต่ผมออกไปร้องลิเกให้ฟัง ร้องพอได้ แล้วก็ไปเพื่อนผู้หญิงอีกคนออกไปร้อง ก็มีแต่คนชอบแต่แปลกไม่ได้รางวัล คนก็แปลกใจทำไมไม่ได้ แต่คนที่ได้ที่1ออกไปเดินสองสามที ก็ไม่ซีเรียส</p>	<p>ความภูมิใจ(imp) : ได้ รักษาวัฒนธรรม (oat3.P19L33-34)</p>
<p>Q: แล้วมีคนหมิ่นชู้หน้ามั่งปะ A: ก็มีเยาะเย้ย รุ่นพี่ เพื่อนก็มี คนที่ไม่ชอบเรา (เขามาพูดตรงๆเหอ รู้ได้ไง) การแสดงออก อย่างผมยกมือไหว้เขาจะไม่รับ เราก็ไม่สนใจอยู่แล้ว เขาจะมาว่าเราไม่ไหว้เขาไม่ได้</p>	<p>การยอมรับความจริง (imp) : สูง (oat3.P20L1-2)</p>
<p>Q: ปี1ปัญหาหนักคือเรื่องอะไร A: เรียน แคลคูลัสกว่าจะผ่านได้ วิชาคำนวณไม่เก่งเลย แต่สิ่งที่ภาคภูมิใจคือฟิสิกส์ คำนวนเหมือนกันแต่ได้เกรดสูงมาก</p>	<p>ความภาคภูมิใจ(exp) : ผลการเรียนดี (oat3.P20L4-5)</p>
<p>Q: ปีสองเราได้เปลี่ยนแปลงระบบการรับน้องยังงัยบ้าง A: เบาลงเยอะ เยอะมาก (ตอนนั้นเป็นพี่วิวก) ตอนนั้นไม่ได้เรียกว่าพี่วิวก เขาเรียกผู้ควบคุมการรับน้องของวิทยาลัย ตอนนั้นเป็นวิทยาลัยแล้ว ตอนนั้นเป็นตัวแทนชั้นปีสองเป็นตัวประสานงานทั้งหมด อย่างเวลาน้องไม่ฟัง เอละพี่ผมเคลียร์ ไปถึงผมก็จะพูดสามสี่ประโยค น้องก็จะเงิบ บางคนร้องไห้ (พูดอะไรเขาถึงร้องไห้) น้องทราบมัยนี้ถึงบ้างมัยที่น้องมาสนุกๆ แล้วพอแม่จะว่าไง อย่างพี่อยู่กรุงเทพไม่มีปัญหาหรือ แต่พอแม่อยู่ตั้งไกล ส่งเรามาเรียน แล้วมาทำแบบนี้เหอ ส่วนใหญ่เด็กผู้หญิงปี1สะกิดหน่อย</p>	<p>บทบาทหน้าที่ : พี่วิวก (oat3.P20L7-10)</p>

<p>ก็จอตแล้ว ก็ไม่ได้อะไรก็พูดตามความจริงที่เรารู้แหละ แต่ที่ผ่านมาพูดมึงกูกับน้องไม่เคยเลยนะ คุณกับผมตลอด พอปลายเทอมถึงจะมาเปลี่ยนจากผมคุณเป็นพี่น้อง</p>	
--	--

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	ธนารัฐ มีสวอย
วันเดือนปีเกิด	28 ธันวาคม 2522
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	63 หมู่บ้านนิลุบลวิลล์ ถนนเทพารักษ์ ตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 10540
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนสาธิต สถาบันราชภัฏวิทยาลัยครูเทพสตรี
พ.ศ. 2545	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2552	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร